



Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- Odprtje parka v Ljubljani. Park Angele Piskernik – prva Korošica tudi pri poimenovanju. Novice, slovenski tednik za Koroško, št. 37, Celovec, 5.10. 2018, str. 2

<http://www.novice.at/novice/po-svetu/odprtje-parka-v-ljubljani-park-angele-piskernik-prva-korosica-tudi-pri-poimenovanju/>



Slika: Odprtje parka v Ljubljani - Park Angele Piskernik. Foto: Novice

Ziljska, Rožanska, Podjunska, Beljaška, Gosposvetska, Obirska in Velikovska ulica, Borutova, Drabosnjakova, Ellerjeva, Einspielerjeva, Gorazdova, Prušnikova, Štefanova, Polanškova, Tischlerjeva ali Valjahunova ulica ter seveda Celovška cesta so poimenovanja, ki v Ljubljani že dolgo spominjajo na Koroško in Korošce. Odslej na pomembno in zaslužno Korošico spominja tudi Park Angele Piskernik, ki so ga slavnostno odprli v petek, 21. septembra, ob Poti spomina in tovarštva v Kosezah. In Angela Piskernik je obenem sploh prva Slovenka iz današnjega avstrijskega dela Koroške, po kateri je v slovenski prestolnici poimenovan predel mesta.

Angela Piskernik je bila, kakor je na odprtju parka povedala njena strokovna dedičinja Nada Praprotnik, »slovenska botaničarka, naravovarstvenica, muzealka, profesorica in narodna delavka.« Poleg strokovnih naravoslovnih člankov je pisala tudi »o socialnih, ženskih in narodnostih vprašanjih, napisala več srednješolskih učbenikov in slovarčka za nemščino ter izdala prvi slovenski Ključ za določanje cvetnic in praprotnic.« In Angela Piskernik je bila prva Slovenka, ki je dosegla doktorat v naravoslovju, in sicer na dunajski univerzi leta 1914.

Rodila se je leta 1886 v Lobniku pri Železni Kapli, poklicna pot pa jo je popeljala na južno stran Karavank. V letih 1919 in 1920 se je aktivno zavzemala za združitev koroških slovenskih ozemelj z novo nastalo jugoslovansko državo, zaradi česar so ji kasneje vrata v rodno deželo bila zaprta. Med drugo svetovno vojno je podpirala Osvobodilno fronto, bila aretirana in do kosti shujšana preživela koncentracijsko taborišče Ravensbrück. Umrla je leta 1967 v Ljubljani.



Slika: Odprtje parka v Ljubljani - Park Angele Piskernik. Foto: Novice

Za poimenovanje parka v slovenski prestolnici po koroški rojakinji se je dolgo, toda navsezadnje uspešno zavzemal Klub koroških Slovencev v Ljubljani s predsednikom Janezom Stergarjem na čelu, ki je pridobil tudi naklonjenost mestnih oblasti. V imenu Mestne občine Ljubljana je na odprtju spregovoril podžupan Janez Koželj in opozoril na primernost lokacije – kjer je Park Angele Piskernik, se namreč stikata urbana zazidanost mesta in podeželska rastlinska bujnost ob Koseškem bajeru v zahodnem delu Ljubljane. In mimogrede: prav tam, kjer je Park Angele Piskernik, je zasajeno 88. drevo iz med 88, kolikor so jih po smrti jugoslovanskega vodje Josipa Broza Titat zasadili v spomin na število njegovih let.

Iz Koroške je v Ljubljano prišla številna delegacije iz občine Železna Kapla-Bela z županom Francem Jožefom Smrtnikom na čelu, ki je v svojem nagovoru dejal, da je na Koroškem varstvo narave prav tako zelo potrebno kakor varstvo slovenskega jezika. In za konec so Korošci skupaj s Kranjci seveda še ubrano zapeli.

- **Jaz bom boben, na katerega bodo tolkli. Intervju: Peter Česnik. Pogovarjal se je: Bojan Wakounig. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 2-3**

Peter Česnik, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu

<http://www.novice.at/novice/jaz-bom-boben-na-katerega-bodo-tolkli/>

Peter Česnik je prvi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je tudi sam dolga leta živel zunaj Slovenije in se aktivno udeleževal v izseljenski skupnosti. Pravi, da se bo boril za povečanje proračunskih sredstev in za ohranitev Novic, ker je tiskana oblika pomembnejša od elektronske.



Slika: Peter Česnik, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu. Foto: Novice

Ljubljana Novi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Česnik je bil na junijskih državnoborskih volitvah v Sloveniji kot poslanec izvoljen na listi Stranke Alenke Bratušek. Kot najstarejši poslanec je s 73 leti vodil ustanovno sejo novega Državnega zbora, novi premier Marjan Šarec pa ga je imenoval za naslednika dosedanjega ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazda Žmavca.

Peter Česnik se je z 22 leti v letu 1967 preselil v Avstralijo, kjer je preživel 36 let. Najprej je delal v zavarovalnici, nato pa je zaključil akademijo za kontrolo letenja in se zaposlil kot kontrolor flote pri letalski družbi Trans Australia Airlines–Qantas in to delo opravljal 32 let v Melbournu in Sidneju. Delal je tudi kot prevajalec v bolnišnici in sodni tolmač za slovenski in srbohrvaški jezik. Med svojim bivanjem v Avstraliji se je udeleževal tudi v slovenskih izseljenskih organizacijah, po upokojitvi in vrnitvi v Slovenijo leta 2003 pa je bil v izvršnem odboru Slovenske izseljenske matice.

Dovolite, da začnem z malo provokativnim vprašanjem. Položaja ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu ter pred tem za to pristojnega državnega sekretarja se drži očitek, da je to služba za funkcionarje, s katerimi stranke sicer ne vedo kam. Kaj je vaša motivacija, da ste prevzeli to nalogo?

Peter Česnik: Kandidiral sem za poslanca in ko so mi ljudje na volitvah podelili zaupanje, sem želel ostati poslanec. Ker pa sem 36 let živel v Avstraliji, je prišel predlog z več strani, tudi od gospoda Marjana Šarca, da bi sprejel pozicijo ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu. Mislim, da z dolgoletnimi izkušnjami v tujini lahko nekaj prispevam. Sem prvi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je dejansko živel in delal vse svoje poklicno življenje v tujini. Usmerjen sem v reševanje problemov, poslušam pa imam tudi za teme, ki jih bo diaspora dala na mojo mizo in mize mojih sodelavcev, ki so fenomenalni. Sedaj ocenjujem, kako deroča je voda, kako globoka in kako mrzla je. Upam, da bomo nadgrajevali to, kar so prejšnji ministri, posebno Gorazd Žmavc, na tem položaju uspeli ustvariti.

Minister Žmavc je dajal poseben poudarek kreelitvi gospodarskih struktur Slovencev zunaj Slovenije. Katera bodo vaša težišča?

Gospodarska diplomacija ni samo pri ministru za gospodarstvo. Diaspora ima izredno dobro razvito gospodarstvo, pa naj bo to v Avstraliji, Argentini ali Avstriji, da omenim samo države s črko A. Sodelovanje na tem področju je dvoplastno. Po eni strani je to vrsta gospodarske simbioze, po drugi strani se s tem uveljavlja in ohranja slovenski jezik. Če v to dejavnost vključimo še mlade gospodarstvenike, ki imajo družine, potem se slovenski jezik utrjuje. V Evropski uniji velja prost pretok delovne sile, znanja in gospodarstva in s tem želimo nadaljevati.

Imate v mislih že konkretne projekte?

O konkretnih projektih še ne bom govoril, ker so še v razvoju, jaz pa sem nov minister. Projekti pa bodo morali biti socialno, politično in ekonomsko naravnani.

Kako se boste koordinirali z zunanjim ministrstvom? Včasih je slišati ali brati očitke, da naj bi se vodstvo slovenske diplomacije odpovedalo težiščem v manjšinskih vprašanjih, češ da imajo Slovenci v zamejstvu tako ali tako svojega ministra.

Delovanje Urada in ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu je pogojeno s tesnim sodelovanjem vseh resornih ministrstev, naj bo to kultura, gospodarstvo, šport, znanost ali izobraževanje. In seveda tudi zunanja politika. Če me bo diaspora na nekaj opozorila, bom jaz boben, na katerega bodo tolkli in to bo odmevalo na relevantno ministrstvo, s katerim bomo tesno sodelovali pri rešitvi določenega problema.

Se vidite kot resorni minister tudi v vlogi predstavnika interesov koroških ali štajerskih Slovencev v odnosu do avstrijskih oblasti?

V Avstraliji sem salutiral avstralski zastavi, pel avstralsko himno in nosil avstralsko uniformo. Vendar sem bil v srcu še vedno Slovenec. In zame so Slovenci iz Podkloštra ali Pliberka ravno tako Slovenci kot oni iz Bihaća v Bosni. Slovenci so. Po drugi strani pa se nikakor ne morem vmešavati v bilateralne odnose suverene sosedne. To je vprašanje za vlado in za ministra za zunanje zadeve. Če bom pa na kaj opozorjen, bom dal to naprej relevantnemu ministru za obdelavo.

Kaj pričakujete od predstavnikiških organizacij slovenskih manjšin v zamejstvu?

Pričakujem, da bodo delovale enotno v interesu slovenske skupnosti na teritoriju, kjer ta živi. Razcepljenost ne vodi nikamor, ne ekonomsko ne socialno. Imeli smo Slovensko manjšinsko koordinacijo (SLOMAK), ki je zamrla, rad bi videl, da bi se znova konsolidirala. Nujno je sodelovanje, ne pa vrtilčkarstvo posamezne grupacije.

Samo sodelovanje struktur ali tudi poenotenje struktur?

Poenotenja nikoli ne bo, saj tudi mož in žena nista vedno poenotena. Mora biti delovni kompromis, ki bo obrodil rezultate v skupno korist.

Kakšne zamisli so v načrtu za mlade?

Različne. Rad bi na primer videl, da bi slovenska mladina s kmetijske šole v Mariboru šla za nekaj časa v Porabje na Madžarskem na tamkajšnjo vzorčno kmetijo in da bi tudi mladina iz Porabja prišla v Slovenijo. S tem dobijo prakso in obenem izgubijo strah pred govorjenjem slovenskega jezika. Verjamem, da podobno velja tudi za Avstrijo. Ogromno prostora vidim tudi pri tem, da starejše generacije v vodenje različnih organizacij aktivno začnejo vabiti in vključevati mladino.

Je pri proračunskih sredstvih za Slovence v zamejstvu pričakovati povišanje?

V svojem zagovoru pred komisijo Državnega zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu sem poudaril, da zaradi inflacije do konca leta nemudoma potrebujem pet odstotkov več od tega, kar je bilo načrtovano za letos. Državni proračun za prihodnje leto še ni narejen, jaz se bom boril za več sredstev, ki pa bodo bolj transparentno in smotrno uporabljena. Da pa so smotrno uporabljena, pa potrebujem sodelovanje krovnih organizacij. Društva naj skupaj s krovnimi organizacijami pripravijo projekte.

Poudarek bo na projektnem delovanju, ni pa računati s stalno osnovno podporo?

Kar neke žepnine vsak teden ne bo nihče dobival. Po tem tudi ne bo potrebe, če bodo projekti pravilno zastavljeni in njihovo delovanje zadosti transparentno.

Finančni problemi spremljajo koroški slovenski tednik Novice praktično od samega začetka. Do konca leta bo sedaj izhajal samo še 14-dnevno, sodelavci pa so zaposleni samo še za polovični delovni čas. Kaj je sedaj mogoče pričakovati od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu pri reševanju težav?

Mi smo že nakazali 15.000 evrov kot premostitveno podporo do konca leta. Povprašal bom še za več sredstev prav za to. Kajti revijalni tisk je za starejše generacije izrednega pomena, ne pa elektronska oblika. Zato je to še vedno ustrezen način za obveščanje slovenske diaspore na Koroškem in Štajerskem in zato sem bom boril, da tako tudi ostane.

Povečanje sredstev utegne biti še to leto ali šele prihodnje?

To leto se končuje. Boril se pa bom skozi celoten mandat za sredstva.

Peti člen slovenske ustave, ki govori o skrbi Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu, torej ostaja veljaven.

Peti člen je sveti člen. Mi smo bili kot velika družina Slovencev zaradi neprilik in svetovne politike mozaično razdeljeni. Ampak še vedno smo Slovenci. Gospa Sveta je še vedno Gospa Sveta.

Na zaslišanju pred pristojno komisijo DZ ste velik poudarek dali tudi športu kot povezovalnemu elementu med Slovenijo in sosednjimi pokrajinami. Med drugim načrtujete čezmejni pokal v teku na smučeh.

Več projektov je. Šport je vozilo, ki ga lahko nacija izkoristi za svojo promocijo. Šport tudi združuje diasporo. Rad bi naredil tekmovanje v teku na smučeh za prehodni pokal z vsemi štirimi sosednjimi zamejskimi skupnostmi, v Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem ter v Italiji. Šport združuje predvsem tudi mladino in tu ne govorim samo o nogometu, ki je množični šport. Balinanje pa je na primer izredno pomembno med starejšo generacijo. Šport je tako lahko usmerjen v vse generacije.

Kakšne so vaše izkušnje z življenjem v tujini?

Šel sem z 22 leti in odprla so se mi vrata v nov svet. V Avstraliji sem se relativno hitro integriral in potem šel na akademijo za kontrolo letov in od tam v komercialno letalsko službo. Moram pa reči, da je življenje v tujini življenje v osami tujega jezika, tuje kulture, drugih navad tudi zelo osamljeno. Naj citiram Otona Župančiča: »Domovina je ena, nam vsem dodeljena. In eno življenje in ena smrt.« Kaj ustvariš v tem življenju, je veliko odvisno od tega, kje si, kdo, kaj si, kako se sreča in usoda dogajata. Ampak očetnjave nikoli ne pozabiš. Če stojim na ljubljanskem gradu in se zahajajoče sonce odseva v šipi kočne na Kamniškem sedlu, se mi milo stori v srcu. Avstralija je čudovita, a čez Slovenijo je ni.

Kdaj je mogoče pričakovati vaš prvi uradni obisk med koroškimi Slovenci?

Kot poslanec sem bil že v Celovcu na podelitvi Kugyjeve nagrade Janezu Stergarju. Sedaj čakam še na operacijo sive mreže na očesu in takoj, ko bo to opravljeno, bom šel čez Ljubelj.

- **Vneta razprava o manjšinskem šolstvu. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 4**

<http://www.novice.at/novice/po-svetu/vneta-razprava-o-manjsinskem-solstvu/>

Slovenski inštitut na Dunaju

Šolstvo, izobrazba in materinščina so bili v soju prireditvev, ki so jih ob začetku šolskega leta in ob mednarodnem dnevu jezikov pripravile dunajske narodne skupnosti.



Slika: Odlično razpoloženje na obisku v delavnici Izija Sterna in ogledu svetovno znane manufakture porcelana »Augarten« na Dunaju. Foto: Novice



Slika: Razprava o manjšinskem šolstvu. Slovenski inštitut na Dunaju. Foto: Novice

Dunaj. Na pobudo Slovenskega inštituta in Slovenske iniciative so se 18. septembra zbrali odločilni akterji na področju pouka materinščine in dopolnilnega pouka, da bi v prvi javni razpravi na Dunaju odkrito in načelno preresili trenutno ponudbo in položaj jezikovnega izpopolnjevanja v izobraževalnem sistemu, izvenšolska prizadevanja in vlogo slovenščine v družinah in družbi. Po uvodnih besedah predsednika inštituta Herberta Seherja je spregovorila predstavnica iniciative dvojezičnega vrtca Maja Monrue, ki je to jesen začel z devetimi otroki. Zvrstili so se prispevki o ponudbi slovenskega dopolnilnega pouka, ki ga obiskuje okrog 50 otrok v različnih starostnih skupinah – med njimi tudi nekaj starejših mladostnikov. Zastopnik slovenske ambasade – glavne nositeljice popoldanskega pouka – Dušan Pšeničnik ter učiteljica Judita Babnik sta izdatno predstavila potek, dosežke in cilje »slovenske« šole v prostoru Centra narodnih skupin v neposredni bližini Burgtheatra. Dodatno možnost za izobrazbo v materinščini pa ima mladež z obiskom pouka v materinskem jeziku na edini javni ustanovi, v šoli na Stubenbastei, s prednostjo, da dobijo tozadevno pripombo tudi v spričevalu. Elizabeta Jenko, profesorica na slovenistiki na dunajski univerzi, je nakazala položaj njenega inštituta na dunajski slavistiki in opozorila na pomembnost javnega priznanja slovenščine. Važno mesto je v razpravi zavzela dejavnost Slovenske iniciative, o kateri je Natalja Pinter izdatno poročala ter opozorila na gledališki abonma, poletno delavnico in redna srečanja z razvedrilnim programom. Opozoriti je treba še na jezikovni tečaj dunajskih študentov, ponudbo v okviru VHS in prisotnost slovenščine na drugih ustanovah, kot na primer na Vienna International School. Največji izzivi, tako soglasna ugotovitev vseh navzočih, so prostorski problemi, premostitev prometnih in logističnih težav, medsebojna povezava in motivacija in izdatnejše zakoreninjenje slovenščine tudi v družinah (prispevek Martina Kuchlinga o »Slovenščini v družinah«). Jasno pa je bila izražena tudi želja po otroško-mladinskem pevskem zboru na Dunaju.



Slika: Udeleženci posveta na temo slovenščina na Dunaju. Foto: Novice

Na mednarodni dan jezikov, 26. 9., pa so na povabilo Hrvatskega centra in Slovenskega inštituta skupno z zastopniki vseh dunajskih narodnih skupin temeljito proučili stanje in perspektive učenja v materinskem jeziku. Po kritičnem poročilu pravnika Dieterja Hallwachsa o oceni s strani Evropskega sveta, predstavitvi Komenskega šolskega društva in projekta pouka v češkem jeziku po načelu »materinščina od otroškega vrtca do mature« so ostale skupine izrazile nezadovoljstvo nad deloma katastrofalnim položajem pouka v materinščini, in to kljub jasni obvezi v smislu mednarodnega prava in določil človekovih pravic.

- **Ambasadorji barvite večjezičnosti. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 5**

<http://www.novice.at/novice/mladina/ambasadorji-barvite-vecjezicnosti/>

Javna dvojezična ljudska šola 24

Evropski dan jezikov so izkoristili učenci in učenke LŠ 24 z učiteljicami in učitelji, da s šarmantno intervencijo opozorijo prebivalce Celovca na privlačnost in prednosti večjezičnosti.



Slika: Javna dvojezična ljudska šola 24 - ambasadorji barvite večjezičnosti. Foto: Novice

Celovec Tudi celovski Zmaj na Novem Trgu je osupnil nad svojim medtem dejansko pestrim, privlačnim in večjezičnim Celovcem, ko so ga obiskali otroci LŠ 24, mu zapeli šopek pesmi ter tlakovce okrog njega pobarvali s pestrimi znaki in besedami. Ker bo držalo, da kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš, smemo z optimizmom ugotoviti in pomežikniti, da z učenjem in znanjem slovenščine prebivalstvo Celovca »dvakrat hitreje raste« kot prej nekoč, ko so se še ponašali z enojemjem in enojezičnostjo.

- **Živa veriga na evropski dan jezikov. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 5**

<http://www.novice.at/novice/mladina/ziva-veriga-na-evropski-dan-jezikov/>

Spodbujanje jezikovnega znanja

Svet Evrope je 26. september razglasil za evropski dan jezikov. Z njim želi spodbuditi zavedanje o kulturni in jezikovni raznolikosti, hkrati pa tudi zavedanje, da učenje jezikov pripomore k boljšemu medsebojnemu razumevanju in da večja priložnosti v poklicnem življenju.



Slika: Živa veriga na evropski dan jezikov. Foto: Novice

Celovec. Prav na ta dan sta se oba 3. razreda Mohorjeve ljudske šole iz Celovca v okviru projekta FISZ (Frühe intensive Sprachenzentrierung – zgodnje intenzivno jezikovno osredotočanje) odpravila na celovško univerzo. Tamkajšnji inštitut za slavistiko že več let znanstveno spremlja prirastek jezikovnega znanja otrok na šoli. Otroci so nato odšli še v celovški Evropski park in okoli spomenika z zastavami evropskih držav sklenili živo verigo v počastitev evropskega dneva jezikov.

- **Gospodarska misija v Sarajevo.** Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 6

<http://www.novice.at/novice/po-svetu/gospodarska-misija-v-sarajevo/>

Slovenska gospodarska zveza



Slika: Konec meseca septembra je SGZ skupaj s koroško gospodarsko zbornico izvedla trodnevno gospodarsko misijo v Sarajevo. Foto: Novice

Sarajevo. Konec meseca septembra je SGZ skupaj s koroško gospodarsko zbornico izvedla trodnevno gospodarsko misijo v Sarajevo. Poleg srečanja z visokim predstavnikom v BiH Zdravkom Inzkom je delegacijo sprejel tudi gospodarski minister BiH Muharem Šabič. Dogodek je bil enkratna priložnost za podjetnike, saj v zelo kratkem času dobijo vpogled v poslovanje z Bosno in Hercegovino ter lahko navežejo osebne stike z morebitnimi poslovnimi partnerji. Gospodarska misija je torej izvrstna priložnost za vse, ki bi radi vstopili na ta trg oz. bi radi razširili svoj posel v tej regiji. Dvajset avstrijskih podjetij, polovica jih je članov SGZ, odslej koristi to priložnost za krepitev svojih mednarodnih stikov. Na sliki z leve: minister Muharem Šabič (BiH), Andi Urbas, Günter Repitsch, Benjamin Wakounig (SGZ), Sonja Kert-Wakounig, Gerhard Piroutz, Marian Wakounig, Jürgen Mandl, Meinrad Höfferer (WKO).

- **Kmetijska zbornica mora varčevati.** Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 6

<http://www.novice.at/novice/gospodarstvo/slovenska-gospodarska-zveza/>

Varčevalni ukrepi naj bi zagotovili delovanje



Slika: Občni zbor Kmetijske zbornice 2. oktobra 2018. Foto: Novice

Kmetijska zbornica je že nekaj let v finančnih škripcih in je morala prodati že nekaj »družinskega srebra.« Toda to ni dovolj, zdaj bo treba varčevati tudi pri okrajnih zbornicah, diskutira pa se tudi morebitno povišanje prispevkov.



Slika: Franc Jožef Smrtnik (SJK) je menil, da je zahteva FP nerealistična, in je pohvalil varčevalne predloge Hanzija Mikla, varčevalno linijo je prav tako zagovarjal Štefan Domej, ki je dodal, da zbornica že 20 let ni povišala prispevkov, servis pa je kljub temu do danes optimalen. Foto: Novice

Hrastovica. Na minulem občnem zboru Kmetijske zbornice 2. oktobra so bile finance zbornice v ospredju razprave. V zadnjih letih je zbornici uspelo izravnano bilancirati samo s tem, da je načela rezerve in tudi pričela s prodajo zemljišč. »Če bomo tako delali naprej, je zbornica v 10 letih brez vsake rezerve,« je poročal direktor Hanzi Mikl. Zato je predstojništvo zbornice dan poprej sprejelo katalog ukrepov – od znižanja števila sodelavcev do fleksibilnejših delovnih časov za t.i. Ivecos svetovalce na okrajnih zbornicah. Proti temu so ostro protestirali svobodnjaki, ki so vložili predlog za krepitev okrajnih zbornic in so proti vsakršnemu črtanju perzonala ali resurs. Franc Jožef Smrtnik (SJK) je menil, da je zahteva FP nerealistična, in je pohvalil varčevalne predloge Hanzija Mikla, varčevalno linijo je prav tako zagovarjal Štefan Domej, ki je dodal, da zbornica že 20 let ni povišala prispevkov, servis pa je kljub temu do danes optimalen. Varčevalni program je dobil s tem privoljenje Bauernbunda, SPÖ kmetov in SJK.

Ivecos Mitarbeiter
Vergleich Bundesländer

Bundesland	MFA	VZ Mitarbeiter	MFA je VZ-MA
Kärnten	10.469	20.02	523
Tirol	11.725	15,78	743
Salzburg	7.452	8,1	920
Steiermark	22.520	22,83	988
Oberösterreich	23.549	16,67	1.413

• In allen Bundesländern für die Antragsabwicklung zusätzliches Personal
 • LK Salzburg:
 - GAP Beratung wird teilweise von den Wirtschaftsberatern in der BBK durchgeführt
 • LK Steiermark und LK Oberösterreich:
 - GAP Beratung wird im selben Ausmaß von den Allgemeinberatern in der BBK durchgeführt

Slika: Predlogi Skupnosti južnokoroških kmetov. Foto. Novice

PREDLOG SJK: Ker vlada pripravlja finančne reforme, je SJK vložila celo vrsto predlogov za izboljšanje položaja kmetov. SJK zahteva mdr.:

- Dvig meje knjiženja pri kmetovanju in gozdnem gospodarstvu na 800.000 evrov.
- Dvig vrednosti gospodarske enote v gozdnem gospodarstvu pri polnem pavšalnem obdavčenju od 11.000 evrov na 18.000 evrov.
- Dvig meje pri polkmetih v kmetijstvu in gozdnem gospodarstvu, obdelavi in predelavi ter točenju na planinah od 33.000 evrov na 50.000 evrov.
- Ustvarjanje možnosti, s katerim se na predlog za kmete s knjigovodstvom, kmetom s knjigovodstvom na dohodke in izdatke in kmetom z delnim pavšaliranjem razdelijo dohodki iz kmetijstva in gozdnega gospodarstva na triletno obdobje, za katero je odmerjen davek.
- Krajšanje opazovalnega obdobja za nepremičnine (poslopja) v okviru rednega obdavčenja od 20 let na 10 let.

- Nužej Tolmaier končno le prejel priznanje. *Novice*, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 7 <http://www.novice.at/novice/po-svetu/nuzej-tolmaier-končno-le-prejel-priznanje/>
Naša Slovenija 2017



Slika: Nužej Tolmaier prejel priznanje Naša Slovenija 2017. Foto: Novice

Celovec. V Razkrižju v Sloveniji bi moral Nužej Tolmaier 9. junija prejeti priznanje Naša Slovenija 2017. Pa mu je tedaj bolezen preprečila pot na podelitev. Zato mu je predsednik gibanja za ohranjanje in uveljavljanje slovenske kulturne in naravne dediščine / krajine Kultura – Natura Slovenija Slavko Mežek nagrado zdaj podelil v prostorih KKZ v Celovcu. Prav kot tajnik KKZ si je Tolmaier pridobil zasluge, da je odbor gibanja ocenil, da »je skupaj s sodelavci neutrudno snoval številne stalne dejavnosti, pobude in zamisli, ki so vzdrževale in razvijale slovensko kulturno vrenje in življenje na celotnem južnem Koroškem, v Rožu, Podjuni in na Zilji, pa še v Celovcu zraven,« in si s tem zares zaslužil priznanje.

- Novi poudarki v programu Doma prosvete v Tinjah. *Novice*, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 7

<http://www.novice.at/kultura/нови-poudarki-v-programu-doma-prosvete-v-tinjah/>

Izobraževanje in kultura

S prenovljenima glasilom *Dialog* in spletno stranjo, z osveženim programom in dodatnimi težišči Katoliški dom prosvete v Tinjah začena jesensko sezono.



Slika: Programska ekipa Doma: Daniel Sturm, Veronika Kušej in Jože Kopeinig. Foto: Novice

Tinje Več programa za otroke, novi kulturni poudarki za odrasle, dodatni izobraževalni paketi ter še več sodelovanja s slovenskimi ustanovami in drugimi izobraževalnimi središči so posebni poudarki Katoliškega doma prosvete v Tinjah v novi sezoni. Pri njej so že opazni tudi avtorski posegi Veronike Kušej, ki je kot nova izobraževalna referentka okrepila ekipo tinjskega doma – poleg nje program podpisujeta še rektor Jože Kopeinig in Daniel Sturm.

Prenovljena sta tudi spletna stran (www.sodalitas.at) in glasilo tinjskega doma *Dialog*, v katerem je vsebina razdeljena na devet tematskih sklopov: Vera, Družba, Narava, Življenje, Zdravo, Kreativno, Komunikacija, Potovanja in Partnerstvo (sodelovanje z drugimi ustanovami). Tako bo že jutri, v soboto, 6. oktobra, ob 18. uri predaval direktor vatikanskega observatorija Guy Consolmagno, ki sodi v krog pomembnih sodobnih znanstvenikov, o Velikih vprašanih astronomije. 19. in 20. oktobra bo na sporedu dvodnevni seminar o argumentacijskih strategijah zoper gostilniške in populistične parole, ki ga bo vodil univerzitetni docent in sodelavec pri društvu asylokordination čsterreich Herbert Langthaler. Od januarja do marca prihodnjega leta pa bo na sporedu izobraževalni tečaj o vodenju z odgovornostjo. Posebna pozornost bo v Tinjah tudi v prihodnje veljala starejši ali tretji generaciji. Poleg tradicionalnih dopustniških dni bo ta še obogatena: 22. oktobra se bo začel tečaj plesanja za ženske nad 60. letom, ki ga bo vodila Alenka Hain. Pod njenim vodstvom se bo 23. oktobra začel tudi

gledališki tečaj za starejše. Primerna za vse generacije pa bo delavnica o osnovah fotografske tehnike, ki jo bo v soboto, 13. oktobra v Tinjah vodil uveljavljeni fotograf Stefan Reichmann. 19. oktobra pa bo na sporedu informacijski večer za izdelovanje domačih jaslíc.

Prihodnji ponedeljek, 8. oktobra, pa Dom prosvete v Tinjah vabi na informativni večer za izobraževalni tečaj za asistente in asistentke v otroških vrtcih, ki se bo začel predvidoma v začetku leta 2019.

- **Pridružite se prijateljem KD Dobrla vas. Avtor: Janko Kulmesch. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 8**

<http://www.novice.at/featured/pridruzite-se-prijateljem-kd-dobrla-vas/>

Podporna akcija

Dobroloski kulturniki prosijo za pomoč pri podporni akciji, ki zagotavlja, da bo Kulturni dom ostal v lastnih rokah.



Slika: Kulturni dom Dobrla vas. Foto: Novice

Dobrla vas. Vloga in pomen kulturnih domov za slovensko narodno skupnost je nesporna. Tega so se zavedali že naši predniki. Tako tudi v Dobrli vasi, kjer so društveniki v sodelovanju z gospodarstvom oz. s Posojilnico že leta 1906 uresničili projekt Narodni dom, ki so ga pozneje preimenovali v Kulturni dom. Posojilnica je bila tudi lastnik Kulturnega doma, za društveno dejavnost slovenske skupnosti v Dobrli vasi in okolici pa je Kulturni dom od vsega začetka neprecenljivega pomena.

Prišel je čas nacionalsocialistične diktature, ko so nacionalsocialistični veljaki zaplenili slovenskim društvom vse premoženje ter prepovedali govoriti slovensko in prirejati slovenske kulturne prireditve. Tudi dobrolosko slovensko kulturno društvo je postalo žrtev nacistične diktature. Po vojni so poživili kulturno dejavnost, Posojilnica pa je spet postala lastnik Kulturnega doma. Medtem že vrsto let vodi SPD Srce Štefan Kramer, v Kulturnem domu pa se je razvila nadvse pestra dejavnost. Še posebej velja to za delo z otroki in mladino. Kulturni dom nudi zavetišče otroškemu zboru »Srčki«, lutkam, mešanemu zboru ter za društvene in politične seje. Predsednik Kramer v pogovoru z Novicami: »Povsod, kjer obstajajo kulturni domovi in delujejo slovenska društva, se slovenstvo tudi obdrži. Kulturni dom ni navadna hiša, temveč kraj, kjer se ljudje počutijo domače in kjer se gojita domača beseda in pesem.«

Daljnoviden korak dobroloskih kulturnikov

Leta 2015 so se dobroloski društveniki odločili za v vsakem oziru daljnoviden korak: še preden je prišlo do združitve Posojilnic pod Raiffeisnovim vodstvom, so se odločili, da kupijo od Posojilnice Podjuna Kulturni dom. S tem so zagovili, da ostane dom v lastnih rokah. Investirali so okoli 380.000 evrov, za kar sta morala predsednik Kramer in blagajnik Marjan Sienčnik prevzeti tudi jamstvo. Glavnina kredita je medtem pokrita, odprtih pa je trenutno še 50.000 evrov. Zato so sprožili akcijo pod imenom Prijatelji Kulturnega doma v Dobrli vasi, pod geslom Moj »cena« (10 evrov) za Kulturni dom pa prosijo bralke in bralce Novic za pomoč pri podporni akciji, ki zagotavlja, da bo Kulturni dom ostal v lastnih rokah. Kramer: »Za vsako podporo smo zelo hvaležni. Vsem že vnaprej prisrčen boglonaj!«

- **80 letnica lovca in prijatelja Dušana Jukiča. Avtor: Franc Wakounig. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 12**

<http://www.novice.at/novice/lokalno/80-letnica-lovca-in-prijatelja-dusana-jukica/>

Prisrčen osebni praznik



Slika: Dušan Jukič je 21. septembra praznoval svojo 80-letnico. Foto: Novice

Šentanel Pri Ploderju v Šentanelu, kmetiji s kmečkim turizmom, je v petek, 21. septembra praznoval Dušan Jukič svojo 80-letnico. Slavljenc je številnim rodovom slovenskih lovčev na senčni strani Alp znan kot iskren lovski prijatelj, nekdo, ki je, ne samo po svoji postavi, presegal meje in znal posredovati ter združevati, predvsem pa je priskočil in pomagal, kjer in kadar je bilo treba. Omenjena naj bo njegova strokovnost in organizacijska spretnost pri nastajanju trijezičnega lovskega slovarja »Lov v treh jezikih«, ki ga je v okviru eujevskega programa izdal Klub prijateljev lova. Dušan Jukič, član Lovske družine Jamnica, je opravljal odgovorne in najvišje naloge v slovenskem lovstvu, bil je član in predsednik nekdanje skupne Lovske zveze Maribor, bil je na najvišjih položajih Lovske zveze Slovenije in za to prejel tudi zaslužena priznanja. Prav posebej pa mu je bila pri srcu vez z rojaki tostran meje, povezanost s Klubom prijateljev lova, ki ga je za to nesebično in plemenito dejavnost odlikoval s častnim članstvom. Njegov kongenialni in zares prijateljski sodrug na tej strani meje je Fric-Mirko Kumer, predsednik Kluba prijateljev lova. Za vso nesebično dejavnost so se mu pri Ploderju zahvalili koroški lovski tovarišice in tovariši. Še na mnoga leta.

- **Trnuljčica, kakršne še nismo poznali.** Avtor: Bojan Wakounig. *Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 15*

Premiera v Žitari vasi

<http://www.novice.at/novice/mladina/trnuljica-kakrsne-se-nismo-poznali/>



Slika: Igralska skupina Šentlipš je s Trnuljčico začela letošnjo sezono slovenskih gledaliških premier, nastalih v gledališki in lutkovni delavnici v Ankaranu. Foto: Novice

Žitara vas Zgodba o trnuljčici je nedvomno med najbolj poznanimi pravljicami bratov Grimm. Zdi se, da kaj novega o njej pravzaprav ni več mogoče izvedeti. Pa vendar je gledališki skupini Šentlipš, ki deluje pri Slovenskem prosvetnem društvu Trta v Žitari vasi pod mentorstvom Roswithe Stern, uspelo, da jo je povedala na novo. Na čisto izviren način. Prikupno in zares zanimivo.

Režiserka Bernarda Gašperčič, ki z Žitrajčani deluje že 13. leto, je namreč okoli pravljice spletla novo dogajanje.

Pripovedovalec v grajski kuhinji govori o Trnuljčici in njeni usodi, mladi kuharček pa ga napeto poslušaja. In ob tem nekoliko zanemari svoje dolžnosti, da bi moral oskubiti petelina in olupiti krompir. Kuharska pomočnica ga vedno znova ošteje, a kaj, ko je poslušanje pravljice neprimerno bolj prijetno opravilo.

Člani igralske skupine Šentlipš (Johannes Golautschnik, Sara Hren, Christina, Katharina, Magdalena in Victorija Micheutz, Daša Mori, Sandra Orgl ter Helena in Daniel Stern) so nastopali v različnih vlogah, bodisi v prizorih v kuhinji bodisi seveda v prizorih iz pravljice o Trnuljčici, in se pri tem izkazali z odlično medsebojno uigranostjo. Dolgoletno delo z režiserko je očitno skovalo zelo homogeno skupino, ki poleg tega zna prepričati še z veseljem pri igranju. Jarko Cefera je napisal glasbo in tudi pri petju so mladi igralci pokazali zvrhano mero ubranosti. Pa še pisani kostumi (Krista Trobe, Petra Dovjak) so predstavi dodali dodatno barvitost in živahnost. Skratka, zelo prijetno predstava, ki kar kliče po gostovanjih.

- **Tradicionalni izlet Novic. Uživali so ob enkratni ponudbi, ob nasmejanem soncu in v veseli družbi. Besedilo in slike:** Janko Kulmesch, Sebastjan Trampusch. *Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 16-17*

Izlet Novic, ki je letos vodil spet na morje, je bil za vse enkratno doživetje. Med drugim tudi za štiri slavljenice, ki so praznovali rojstni dan.

<http://www.novice.at/novice/po-svetu/tradicionalni-izlet-novic-uzivali-so-ob-enkratni-ponudbi-ob-nasmejanem-soncu-in-v-veseli-druzbi/>



Slika: Izlet Novic, ki je letos vodil spet na morje, je bil za vse enkratno doživetje. Med drugim tudi za štiri slavljenke, ki so praznovali rojstni dan. Foto: Janko Kulmesch, Sebastjan Trampusch

Otok Krk/ Baška. Lani so Novice skupaj s turistično agencijo Sommeregger izjemoma vabile na tradicionalni izlet Novic na slovensko Štajersko. Letos pa je bilo spet na vrsti Jadransko morje, zavedajoč se, da so bralkam in bralcem morske vonjave še posebej pri srcu. In tako so dvonadstropni in dodatni bus boroveljskega podjetja Juwan zasedli do zadnjega kotička. Bilo je zelo fajn ter v redu organizirano. Nikoli ni bilo dolgčas in tudi vina je bilo dovolj. **Marjana in Franc Gomernik** (Pudab) Tokrat je bil cilj izleta Novic turistični kraj Baška na otoku Krk, kamor se je več kot 130 prijateljev in prijateljic Novic podalo od četrтка, 27., pa do nedelje, 30. septembra. Ponudba, ki jo je pripravila turistična agencija Sommeregger, je bila enkratna, tako programsko kot tudi cenovno. V ceni v višini 250 evrov so bili vključeni vožnja z luksuznima avtobusoma, tri nočitve in polpenzion (vključno vse pijače pri uživanju večernega bifeja ter možnost uporabe bazena in fitnes-prostorov) v hotelu Corinthia, panoramska vožnja z ladjo ter poldnevna krožna vožnja po otoku in v mesto Krk ter obisk Vrbnika s pokušno vina in prigrizkom.

Bilo je zelo lepo. Vse mi je ugajalo, od družbe pa do sobe. Veseli me, da sem bila zraven. **Hilde Aichholzer** (Šmiklavž pri Hodišah)

Udeleženci izleta pa niso uživali samo ob bogati ter pestri ponudbi za nizko ceno. Tudi z vremenom so imeli veliko veselje, pač v smislu znanega izreka: če angelčki rajžajo ... Sicer se veter ni hotel umakniti z morja, zato pa je bilo toliko bolj prijazno sonce, ki je z modro sinjega neba vse štiri dni spremljalo (in ogrevalo) koroške izletnike. Tudi srečo so imeli izletniki Novic: če panoramska vožnja z ladjo ne bi bila na programu že v petek, temveč šele v soboto, je zaradi hudega vetra ne bi mogli izkoristiti. Tako pa so jo lahko kljub valovitemu morju uživali, pri tem pa jih je zabaval tudi »združeni zbor Novic« pod vodstvom Škocjanarja Franca Starza in Obirčana Gradišnikovega Foltija. Seveda pa kot pevke niso zaostajale za »združenim zborom« Helka Mlinar ter Serajnikove dečve iz Nonče vasi, ki že vsa leta izkoristijo izlet Novic tudi za prepevanje v veseli domači družbi.

Bilo je super. Edino, kar se mi ni dopadlo, da sem moral iz Šentjakoba v Rožu v Kožentavro in nazaj. **Jakob Serajnik** (Šentpeter)

Uživali pa so tudi ob zvokih Ansambla Korenika oz. glasbenikov Alberta Šorlija, Franca Vejnika, Alberta Krajgerja ter njegovega brata Petra. Na obeh plesnih večerih so poskrbeli za pristno domačo glasbo in privabili številne plesalce na plesišče. Prav tako so imeli (skupaj z ostalimi udeleženci) nepričakovano srečanje z znano dunajsko pevko Jazz Gitti, ki je rade volje ustregla prošnji za skupno sliko.

Veseli me, da sem lahko s prijateljem Andreasom praznovala svoj rojstni dan na izletu Novic. **Michaela Haderlap** (Bela) Izleta Novic sem se udeležila prvič. Povabil me je za rojstni dan moj mož Gottfried. Program je bil super, hrana je bila odlična, prav tako družba. Drugo leto se bova izleta spet udeležila. **Marija Kolesnik** (Blato)

Kar štirje udeleženci so na letošnjem izletu Novic praznovali tudi rojstni dan: Michaela Haderlap iz Bele, ki je obhajala 30. pomlad, Marija Kolesnik z Blata, Miha Travnik iz Malčap in novinarski kolega Sebastjan Trampusch. Bili so deležni čestitk, kot se spodobi v prijetni slovenski družbi – z lepo domačo pesmijo.

Nam se je vse dopadlo. Bile smo v družbi samih veselih ljudi. Rožani so bili navdušeni. **Sestre Marija Stingler (91) ter Kristina (89) in Terezija Inzko (85)**

Navdušenje Lapuševih sester, ki so si kljub visoki starosti ohranile neverjetno vitalnost, lahko Podjunčani skupaj z ostalimi udeleženci samo vračajo. Nam pa preostane še beseda iskrene zahvale Jožku Hudlu in Marici Sommeregger. Imela sta na skrbi organizacijo izleta – v veliko zadovoljstvo vseh sta opravila svoje delo!

- **Dobrodošli pri nas – Koroška 2018. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 18**

<http://www.novice.at/novice/sport/dobrodošli-pri-nas-koroska-2018/>

Mednarodno srečanje slovenskih nogometnih navdušencev



Slika: Za ekipo Koroških Slovencev so igrali: stoje od leve: Gabriel Pasterk, Emilijan Tolmaier, Fabio Igerc, Marko Oraže, Benno Germadnig, Robert Sturm sede od leve: Akif Vrbič, Daniel Fratschko, Niko Markitz, Flori Mochar, Alexander Mak, Marijan Smid (Foto: Kuess (4))

Pobuda »Dobrodošli pri nas« je mednarodno srečanje slovenskih nogometnih navdušencev. Poleg športnega druženja srečanje nudi udeležencem spoznavanje zamejstva ter zamejske skupnosti in daje priložnost, da se na nogometni zelenici srečajo politiki, poslovneži in kulturniki. Ob tej priložnosti si lahko izmenjavajo mnenja in izkušnje ter v sproščenem vzdušju pletejo nove prijateljske vezi. Krstna izvedba je potekala leta 2016 pri Slovencih v Italiji v športnem centru v Bazovici, kateremu je sledilo športno srečanje v Monoštru pri Slovencih na Madžarskem. Tretja izvedba pa je letos potekala na Koroškem, točneje rečeno v športnem centru v Vidri vasi.

Vidra vas. Minulo soboto se je v Vidri vasi odvijal nogometni troboj, na katerem se je ekipa koroških Slovencev pomerila s Slovenci v Italiji in s Slovenci na Hrvaškem, ki so prvič sodelovali na tem srečanju. Nogometni turnir je potekal na majhnem igrišču, kjer je iz vsakega moštva igralo šest igralcev in vratar.



Slika: Mednarodno srečanje slovenskih nogometnih navdušencev. Foto: Novice

Ekipe, sestavljene iz bivših nogometašev, amaterjev in rekreativcev ter politikov, poslovnežev in kulturnikov, so vsaka proti vsaki igrale dvakrat po deset minut in s prvenstvenim sistemom določile razvrstitev. Preden se je začela kotaliti žoga, je Rudi Merljak, sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, s pozdravnimi besedami slavnostno otvoril športno-kulturni dogodek. Temu je sledila prva od treh tekem, v kateri sta si stali nasproti ekipi koroških Slovencev in Slovencev iz Italije.

Ekipa koroških Slovencev si je priborila tesno zmago z 1:0. Tudi drugo tekmo proti Slovincem na Hrvaškem je ekipa koroških Slovencev ponovno odločila z 1:0 tesno zase in si s tem priigrala prvo mesto. V zadnji tekmi dneva se je torej odločalo, katera ekipa bo osvojila drugo mesto. V zanimivem dvoboju je ekipa Slovencev iz Italije morala kloniti ekipi Slovencev na Hrvaškem z 2:0. Za igralca tekmovanja je bil imenovan Akif Vrbič. Turnirju je sledil popoldanski program, ki se je nadaljeval prav tako nogometno, namreč z ogledom tekme desetega kroga Koroške lige med Pliberkom in SAK. Dan se je zaključil s pogostvijo v Kulturnem domu v Pliberku, kjer so imeli udeleženci priložnost druženja v sproščenem vzdušju.



Slika: Uvrstitev:

1. Team Koroška (Koroški Slovenci)
 2. SKD Gorski Kotar (Slovenci na Hrvaškem)
 3. ZŠŠDI (Slovenci v Italiji)
- igralce tekmovalca: Akif Vrbič

- Bilanca po desetih tekmah je pozitivna. Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec, št. 37, 5.10. 2018, str. 19

<http://www.novice.at/novice/sport/bilanca-po-desetih-tekmah-je-pozitivna/>

SAK je tudi z mladimi igralci v vrhu koroške lige in ima vse možnosti za naprej.



Slika: SAK je praznoval 30-letnico Simona Sadneka. Z leve: Čamber, Z. Koletnik, Oraže, R. Sadnek. Hobisch, Klarič, S. Sadnek, M. Koletnik, Manessinger, trener Eberhard (Foto: an.fotobox)

Ena tretjina prvenstva je odigrana, po desetih krogih so presenetljivo SK Maria Saal, Kotmara vas in KAC spredaj. SAK zaostaja za tri točke in ima vse karte sam v rokah, da do zime prehitijo konkurente.

Največji problem pri SAK so stalni izpadi igralcev. Goleador Stephan Bürgler je manjkal mesec in pol, zdaj sicer spet trenira, igral pa še nekaj časa ne bo. Po rdečem kartonu v Pliberku bo v naslednji tekmi manjkal Tomi Riedl, vprašljivi so spet enkrat Vukovič in Krcič. Darjan Aleksič je prebolel natrgano mišico, zato Jon Benkovič jeseni sploh ne bo igral več. Listo bi lahko nadaljevali z imeni mlajših igralcev. Trener SAK Wolfgang Eberhard improvizira od tekme do tekme, zaenkrat še uspešno.

V ÖFB pokalu proti FAC Wien (1:5) pa je enostavno zmanjkalo moči in igralcev. Eberhard pa vidi tudi pozitivne stvari, tako je izrazil svoje zadovoljstvo nad napredki Marjana Koletnika (21). V 11. krogu pride v petek SV Feldkirchen (18) v Celovec. Eberhard: »Mislil pa, da smo doma zelo močni in igramo za klaso boljši kot na tujem.« To samozavest bi radi potem videli tudi v golih.



- Čezmejno skupno spominjanje. ORF, Celovec, 05.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2939837/>

„Skupaj se spominjamo žrtev na obeh straneh. Umrli so v veri v svojo domovino“, je v obeh deželnih jezikih zapisano na pentljah vencev, položenih v četrtek na mestnem pokopališču v Velikovcu. "Skupno moramo preseči, kar nas je desetletja delilo" so sporočili.



Slika: „1920–2018: Skupno moramo preseči, kar nas je desetletja delilo“ so sporočili Avstrijsko-slovenski koordinatorji za čezmejni dialog iz Celovca, Ljubljane in Maribora Marjan Sturm, Josef Feldner, Janez Stergar in Danijel Grafenauer. Foto: ORF

„1920–2018: Skupno moramo preseči, kar nas je desetletja delilo“ so sporočili Avstrijsko-slovenski koordinatorji za čezmejni dialog iz Celovca, Ljubljane in Maribora Marjan Sturm, Josef Feldner, Janez Stergar in Danijel Grafenauer.



Slika: Kluba koroških Slovencev v Ljubljani in Mariboru sta namreč bila soorganizatorja počastitve na skupnem grobišču Maistrovih borcev in koroških brambovcv, bivših vojaških nasprotnikov – jugoslovanskih vojakov SHS in avstrijskih brambovcv. Foto: ORF

Kluba koroških Slovencev v Ljubljani in Mariboru sta namreč bila soorganizatorja počastitve na skupnem grobišču Maistrovih borcev in koroških brambovcv, bivših vojaških nasprotnikov – jugoslovanskih vojakov SHS in avstrijskih brambovcv.



Slika: Prireditev so sooblikovali tudi dijaki in dijakinje Slovenske gimnazije iz Celovca ter mladi z velikovške gimnazije Alpe-Jadran. Foto: ORF

Prireditev so sooblikovali tudi dijaki in dijakinje Slovenske gimnazije iz Celovca ter mladi z velikovške gimnazije Alpe-Jadran.

- V gosteh na Slovenski gimnaziji. ORF, Celovec, 05.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2939849/>

„Trajnostni razvoj koroške regije“ se glasi vodilna tema, ko bo imela od ponedeljka, 8. oktobra, do petka, 19. oktobra Slovenska gimnazija v Celovcu v projektu programa Erasmus plus v gosteh dijake Znanstvenega liceja Franceta Prešerna iz Trsta in Biotehniškega centra Naklo - srednja šola.



Slika: Projekt SLAVIT. Foto: ORF

Koordinatorica na Zvezni gimnaziji in Zvezni realni gimnaziji za Slovence v Celovcu, profesorica Irina Kert, in kolegici, za Znanstveni licej Franceta Prešerna Irene Pecchiar, za Srednjo šolo BC Naklo pa koordinatorka projekta SLAVIT Bernarda Božnar, bodo z ravnateljicami omenjenih ustanov spregovorile na zaključni tiskovni konferenci. „Voda od Glinščice do Štivanja“ bo naposled tema marca prihodnjega leta v Trstu.

- **Nagrajena za besedilo v slovenščini. ORF, Celovec, 05.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2939854/>

Znani so dobitniki nagrad literarnega natečaja Koroške pisateljske zveze. Kakor je poročal časnik Kleine Zeitung, prejme ob tem nagrado Mohorjeve za novo literaturo v slovenščini Mateja Rihter za besedilo „Tolažba za ob pol dveh“.



Slika: Nagrado Mohorjeve za novo literaturo v slovenščini prejme Mateja Rihter za besedilo „Tolažba za ob pol dveh“. Foto: ORF

Podelitev bo 12. oktobra

Glavno nagrado Koroške pisateljske zveze (KSV - Kärntner Schriftstellerverband) prejme Ursula Wiegele, nagrado mesta Celovec za novinko prejme Rhonda Lamberty. Podelitev nagrad bo 12. oktobra v Musilovi hiši v Celovcu.

- **REgi kritizira kmetijsko zbornico. ORF, Celovec, 05.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2939834/>

Predstavnika Regionalne liste (REgi) na Bistrici pri Pliberku, podžupan Vladimir Smrtnik in občinski odbornik Erich Gerstl, ki je bil tudi kandidat SJK na volitvah v kmetijsko zbornico, ostro kritizirata varčevalne ukrepe zbornice v zvezi z načrtovanim zmanjšanjem števila delovnih mest v okrajnih izpostavah zbornice.



Slika: Regionalna lista (REgi) na Bistrici pri Pliberku. Foto: ORF

„SJK ne nasprotuje dovolj odločno“

Smrtnik in Gerstl v izjavi opozarjata, da je Skupnost južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) v okraju Velikovec dosegla najboljši občinski rezultat. Nadalje opozarjata, da so ta izreden rezultat dosegli predvsem s temo okrepitve okrajnih izpostav zbornice. Da sedaj tudi SJK „mlačno spremlja načrte Bauernbunda in jim ne nasprotuje dovolj odločno“, je za predstavnika Regionalne liste „udarec v obraz vseh tistih volilcev, ki so pri zadnjih volitvah naredili SJK za najmočnejšo frakcijo v okraju Velikovec“.

„Zbornica naj varčuje v centrali v Celovcu“

Podžupan Vladimir Smrtnik in občinski odbornik Erich Gerstl zato zahtevata, da se ustavijo načrti za varčevanje na račun okrajnih izpostav zbornice in da naj kmetijska zbornica varčuje pri sebi v centrali v Celovcu, kjer „se vedno spet na novo ustanavljajo delovna mesta za krepitev politične moči Bauernbunda, ne pa delovna mesta, ki bi bila v korist potrebam kmetov“.

- **Odnosi pomemben dejavnik za razvoj. ORF, Celovec, 05.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2939923/>

Odnosi med italijansko narodno skupnostjo v Sloveniji in slovensko narodno skupnostjo v Italiji so temeljni pogoj za dobre sosedske odnose med državama in pomemben dejavnik razvoja teritorija, so poudarili predstavniki obeh skupnosti.

Plodno sodelovanje v zadnjih letih

Novoizvoljeni poslanec italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, Felice Žiža, je v četrtek sprejel delegacijo Sveta slovenskih organizacij (SSO). Odnosi med italijansko narodno skupnostjo v Sloveniji in slovensko narodno skupnostjo v Italiji so temeljni pogoj za dobre sosedske odnose med državama in pomemben dejavnik razvoja teritorija. To, da je v zadnjih letih dokazalo plodno sodelovanje med italijansko in slovensko manjšino na tem obmejnem področju, ki je obrodilo številne pridobitve na ravni kulture, gospodarstva in šolstva. Te, da je treba še nadgraditi, so si bili pogovorni partnerji edini.



Slika: Walter Bandelj. Foto: ORF

„Sodelovanje se nadaljuje“

Walter Bandelj, predsednik Sveta slovenskih organizacij (SSO), pri tem navaja predvsem odlično sodelovanje z italijansko narodno skupnostjo v Sloveniji na področju skupnih projektov, ki uspevajo odlično, kakor pravi.

- **Razstava o projektu Interference. ORF, Celovec, 05.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2939951/>

V petek bodo v Pavlovi hiši v Potrni na južnem Štajerskem ob 18. uri odprli gostujočo razstavo projekta Interference, ki ga vodi koroška Slovenka Petra Kohlenprath. Projekt od leta 2015 preko osebnih spominov daje prostor družinski zgodovini, ki je ozko povezana s hišo v Brodeh pri Ljubelju.

Projekt o usodi Antona Kohlenpratha

Razstava v Pavlovi hiši preko razglednic, fotografij in pisem približuje usodo Antona Kohlenpratha, ki se je kot puškar v Kragujevcu poročil z Justine Beljak iz Kapele pri Radencih.



Slika: Petra Kohlenprath. Foto: ORF

Projekt Interference se je začel leta 2015, ko je tekstovna oblikovalka Petra Kohlenprath, ki živi in dela v Gradcu, javnosti predstavila usodo deda in očeta, ki sta bila zaznamovana preko dogodkov druge svetovne vojne in bližine do podružnice

koncentracijskega taborišča Mauthausen na Ljubelju. Preko družinske zgodovine in hiše v Brodeh je hotela predstaviti tudi tipičen primer lokalne zgodovine, o kateri se je dolgo molčalo.

V kulturnem domu štajerskih Slovencev bo do marca 2019 poleg aktualne razstave štajerskih zgodovinskih razglednic na ogled del projekta Interference, pri katerem se je Petra Kohlenprath ukvarjala z Antonom Kohlenprathom, puškarjem, ki je deloval v Švici in v Kragujevcu.

Petra Kohlenprath se že sedaj pripravlja na spominsko leto 2020, ker vidi Inerference kot sestavni del osebnega zgodovinopisja južne Koroške, kakor pravi.

- **Volilni boj: „Neodgovorna retorika“.** ORF, Celovec, 05.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2939971/>

V Bosni in Hercegovini so v nedeljo splošne volitve, po katerih ni pričakovati bistvenih sprememb v državi, ki jo desetletja vodijo razdeljeni nacionalni politiki in njihove stranke. Visokega predstavnika Valentina Inzka skrbijo politične strategije številnih politikov na podlagi nacionalizma.



Slika: Valentin Inzko, visoki predstavnik za Bosno in Hercegovino. Foto: ORF

Vodilni politiki so se zavezali približevanju države EU, a v vsakdanjem življenju tega ni videti. V državi je trenutno 40-odstotna brezposelnost, med mladimi celo 60-odstotna.

Delegacija Parlamentarne skupščine Sveta Evrope je poročala o več prijavih hujšakstva, nacionalistične retorike in sovražnega govora med kampanjo.

Visoki predstavnik mednarodne skupnosti v Bosni in Hercegovini Valentin Inzko je kritiziral „neodgovorno retoriko in nacionalizem“ med kampanjo. Nad njo je razočaran, saj ni bilo govora o vsakodnevni problemih državljanov, kot so gospodarstvo in vladavina prava.

- **Kern odhaja iz politike.** ORF, Celovec, 08.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940293/>

Nekdanji zvezni kancler Christian Kern iz socialdemokratske stranke je v soboto sporočil, da odhaja iz politike. S tem se je odpovedal tudi poskusu kandidature za naslednika Jean-Clauda Junckerja na čelu Evropske komisije junija prihodnje leto.



Slika: Nekdanji zvezni kancler Christian Kern. Foto: ORF

Naveličan nad „nizkotnostjo notranje politike“

Kern je odločitev sporočil v soboto na novinarski konferenci, utemeljil pa jo je z naveličanostjo nad nizkotnostjo notranje politike, s čimer je dal vedeti, da njegova kandidatura za Bruselj ni dobila soglasne podpore v njegovi socialdemokratski stranki (SPÖ).

Kern je 19. septembra presenetljivo sporočil, da namerava na volitvah v Evropski parlament maja 2019 nastopiti kot vodilni kandidat politične skupine evropskih socialistov in demokratov (S&D). Naznanil je, da namerava kandidirati kot vodilni kandidat SPÖ, s čimer bi se najkasneje po volitvah odpovedal vodenju stranke. V SPÖ so nato za novo vodjo 25. septembra izvolili Pamela Rendi-Wagner.

Odstop Kerna s čela stranke je takrat za avstrijske socialdemokrate pomenil presenečenje, saj je samo teden dni pred tem sporočil, da bo ponovno kandidiral za predsednika stranke na napovedanem kongresu v začetku oktobra, ki so ga sicer preložili na konec novembra.

Najkrajši čas kancler in predsednik stranke

52-letni Kern se bo tako v zgodovino Avstrije zapisal kot kancler in predsednik stranke z najkrajšim stažem. V politiko je prestopil maja 2016, ko je zapustil mesto vodje avstrijskih železnic ÖBB ter prevzel vodenje vlade, kasneje pa še stranke. Približno leto kasneje je sledil razpad koalicije z ljudsko stranko (ÖVP) in oktobra predčasne parlamentarne volitve, na katerih je sicer slavila ÖVP Sebastiana Kurza, a so socialdemokrati vseeno osvojili skoraj 27 odstotkov glasov. ÖVP je nato 18. decembra oblikovala vlado s svobodnjaki.

Za položaj za vodilnega kandidata evropskih socialdemokratov (S&D) na evropskih volitvah se sicer poteguje evropski komisar, Slovak Maroš Šefčovič. Omenja se tudi možnost, da bi evropski socialdemokrati za „spitzenkandidata“ izbrali Nizozemca Fransa Timmermansa, sedaj prvega podpredsednika komisije, ki pa svojih namer še ni objavil. Kern se sedaj, kot je še povedal, vrača v gospodarstvo.

- **Novi člani kuratorija za dvojezične vrtce. ORF, Celovec, 08.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940357/>

Kolegij koroške deželne vlade je v ponedeljek na svoji seji soglasno potrdil nove člane in nadomestne člane kuratorija Sklada za dvo- in večjezične otroške vrtce. Člane so predlagale politične organizacije koroških Slovencev, dežela in Delovna skupnost privatnih dvo- in večjezičnih otroških vrtcev.

Manuel Jug iz Zveze slovenskih organizacij (ZSO), Damijan Habernik za Skupnost koroških Slovencev in Slovenk (SKS) ter Marko Oraže iz Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) so novi člani kuratorija Sklada za dvo- in večjezične otroške vrtce. Nadomestni člani so Marjan Sturm (ZSO), Bernard Sadovnik (SKS) in Nanti Olip (NSKS). Imenovane je na predlog osrednjih političnih organizacij potrdil kolegij deželne vlade.

Na predlog Delovne skupnosti privatnih dvo- in večjezičnih otroških vrtcev sta bila kot člana kuratorija Sklada imenovana Stefan Kramer in Jože Blajs, njuna zastopnika pa sta Daniel Sturm in Eda Velik.

Deželna poslanka Ana Blatnik (SPÖ) je bila skupno z Dietmarjem Mittereggerjem in Petro Hairitsch na predlog deželne vlade imenovana za članico kuratorija. Deželna poslanka Ruth Feistritzler, Leo Murer in župana Silvia Häusel-Benz jih nadomeščajo. Vse imenovane je kolegij deželne vlade potrdil soglasno.

- **„Zastopstvo bolj potrebno kot kdaj prej“. ORF, Celovec, 08.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940400/>

Za močan kmečki stan je zavzeto interesno zastopstvo bolj potrebno kot kdaj prej. O tem vlada soglasje, je prepričan predsednik kontrolnega odbora v kmetijski zbornici, zbornični svetnik Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) Stefan Domej v komentarju, objavljenem v petkovi izdaji glasila "Kärntner Bauer".



Slika: Predsednik kontrolnega odbora v kmetijski zbornici, zbornični svetnik Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov (SJK) Stefan Domej. Foto: ORF

„Z gospodarsko rastjo bi moral rasti tudi prispevki“

Priznava tudi prizadevanja za modernizacijo in večjo učinkovitost, z nadzornimi mehanizmi pa so uporabljena sredstva stalno v presoji, dodaja. Za trajnostno učinkovitost pa evalvacija na samo enem področju ne bo zadostovala. Tako obvezni prispevek zbornici že 20 let ni bil povišan, piše Stefan Domej.

V zvezi s tem pogreša več poguma, čeprav ocenjuje, da bi s stabilno gospodarsko rastjo morali rasti tudi prispevki. Tako bi po mnenju Stefana Domeja zagotovili učinkovito svetovalno delo na zbornici in v okrajnih podružnicah. To bi bila poštena napoved, kateri pa se vsi izogibajo.

Želi si, da bi slovenščina dobila več veljave

„SJK se je vedno zavzemala za močno stanovsko zastopstvo“, končuje Domej svoj komentar z vrsticami v slovenskem jeziku, meneč, „želimo pa tudi, da bi drugi deželni jezik dobil več veljave v zbornici. Čas je, da tu skupno nekaj spremenimo v deželi“.

- **Wakounigu nagrada za delo v šolstvu. ORF, Celovec, 08.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940273/>

Vladimir Wakounig, izredni univerzitetni profesor v pokoju, je prejel s strani Republike Slovenije nagrado za izjemne dosežke na področju zamejskega šolstva. Kakor piše v utemeljitvi je bil odlikovan za svoje raziskovanje na področju dvojezičnega šolstva na Koroškem.

Njegov model pouka „presegel obstoječe prakse“

V utemeljitvi, ki je objavljena tudi v zborniku, je o delu Vladimirja Wakouniga na oddelku za medkulturno izobraževanje na univerzi Alpe-Jadran v Celovcu med drugim zapisano: „Osrednje vprašanje njegovega raziskovanja je bilo sožitje različnih kultur v večkulturnem prostoru, poseben poudarek pa namenjen področju sožitja večinske in manjšinske kulture.“

Raziskovalni rezultati s področja dvojezičnega pouka na avstrijskem Koroškem in analize praks dvojezičnega izobraževanja v več evropskih državah so privedli do končnega cilja raziskovanja dr. Vladimira Wakouniga – do razvoja modela dvojezičnega izobraževanja, ki je presegel obstoječe dvojezične šolske prakse v koroških šolah“.



Slika: Vladimir Wakounig, izredni univerzitetni profesor v pokoju, je prejel s strani Republike Slovenije nagrado za izjemne dosežke na področju zamejskega šolstva. Foto: mizs.gov.si

Za primer Odbor za podeljevanje nagrad Republike Slovenije mavaja tako imenovani imerzijski model dvojezičnega pouka kot praktično rešitev modela Teden nemško – teden slovensko.

V slavnostnem nagovoru ob podelitvi na predvečer Svetovnega dneva učiteljev minuli četrtek je Minister za izobraževanje, znanost in šport RS Jernej Pikalo poudaril pomembnost vlaganj v izobraževanje in raziskave. Odbor za podeljevanje nagrad Republike Slovenije na področju šolstva se je soglasno odločil, da v letu 2018 podeli enajst nagrad, šest nagrad za izjemne dosežke in pet za življenjsko delo.

[Povezava: Utemeljitev v formatu .pdf](#)

- „Pomemben zunanjetrgovinski partner“. ORF, Celovec, 08.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940287/>

Slovenija je pomemben zunanjetrgovinski partner Avstrije, je ob obisku predsednika Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) Boštjana Gorjupa opozoril Harald Mahrer, prvak Gospodarske zbornice Avstrije (WKO). Za SGZ je bil navzoč predsednik Benjamin Wakounig.

SGZ kot povezovalni člen med državama

V skladu z dejavnostjo Slovenske gospodarske zveze (SGZ), da povezuje gospodarstvenike tu in onstran meje, kot Slovenski poslovni klub pa spodbuja redne stike in izmenjave med Slovenijo in Avstrijo, je bil tudi predsednik Benjamin Wakounig prisoten, ko sta se v petek na Dunaju sestala Harald Mahrer, prvak Gospodarske zbornice Avstrije (WKO) in Boštjan Gorjup, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije (GZS). En teden prej je Boštjana Gorjupa upravni odbor Združenja Manager izbral v vlogi direktorja podjetja BSH Hišni aparati za menedžerja leta 2018.



Slika: Slovenija je pomemben zunanjetrgovinski partner Avstrije, je ob obisku predsednika Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) Boštjana Gorjupa opozoril Harald Mahrer, prvak Gospodarske zbornice Avstrije (WKO). Za SGZ je bil navzoč predsednik Benjamin Wakounig. Foto: wko.at

Izvoz in uvoz vse večja

Harald Mahrer je ob obisku svojega gosta zapisal, da je Slovenija zelo zainteresirana za sistem dualnega izobraževanja, torej bosta organizaciji na tem področju poglobili sodelovanje. Nadalje opozarja, da je Slovenija pomemben zunanjetrgovinski partner Avstrije. Od leta 2010 naprej se je izvoz povečal za 32 odstotkov na 3 milijarde evrov, uvoz pa za več kot 50 odstotkov na skoraj 2 milijardi evrov.

Ob uvodoma navedenih namenih in dejavnostih SGZ je navzočnost predsednika Benjamina Wakouniga razumljiva tudi iz podatka, da sta sodelovala Boštjan Gorjup in Harald Mahrer februarja letos v Dobrli vasi na konferenci o temi „Koristimo priložnosti – soočimo se z izzivi“. Mahrer, še preden je bil predsednik Avstrijskega gospodarskega združenja (ÖWB), Boštjan Gorjup pa je bil novembra lani z delegacijo Enotne liste in Slovenske gospodarske zveze na dvodnevem obisku na Južnem Tirolskem, pravi Wakounig.

„Zelo se trudimo za sodelovanje“

Delegacija je sprejel avstrijski trgovinski svetnik v Sloveniji Peter Hasslacher, direktor predstavništva Avstrijske gospodarske zbornice v Sloveniji Advantage Austria. Med temami pogovora je predsednik SGZ Benjamin Wakounig posebno poudaril digitalizacijo zbornic, sistem organiziranosti/članstvo, dualni sistem izobraževanja, pospeševanje internacionalizacije in Eurochambres sodelovanje.

- **Ustanovna seja kulturnega odbora. ORF, Celovec, 09.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940540/>

V dvorani zrcal je bila v ponedeljek ustanovna seja Koroškega kulturnega odbora. Kulturni referent, deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) je pozdravil nove člane odbora in jim predstavil svoje kulturnopolitične cilje in perspektive za naslednje zakonodajno obdobje.



Slika: V dvorani zrcal je bila v ponedeljek ustanovna seja Koroškega kulturnega odbora. Kulturni referent, deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) je pozdravil nove člane odbora in jim predstavil svoje kulturnopolitične cilje in perspektive za naslednje zakonodajno obdobje. Foto: lpd/sucher

Pomemben prispevek h koroški kulturni politiki

Kaiser se je zahvalil vsem članom, da so na razpolago odboru za kulturo. Opozoril je, da so delovna področja, na katerih bodo člani sodelovali pri oblikovanju najglobljih zadev koroške kulture v naslednjih petih letih, pozitivno zasedeni. „Osebna zavzetost vsakega člana je pomemben prispevek h koroški kulturni politiki in je zelo cenjena tudi pri prebivalstvu,“ je poudaril Kaiser. Njegov cilj kot referent za kulturo je ustvariti najboljše možne okvirne pogoje za koroško umetniško in kulturno prizorišče, je še dejal.

Tokrat v odborih tudi številni pripadniki manjšine

V mnogih svetovalnih odborih Koroškega kulturnega odbora so tokrat zastopane tudi številne osebe iz vrst slovenske narodne skupnosti. Tako je med drugim nadomestna članica v odboru za likovno umetnost Tanja Prušnik, član v odboru za literaturo je Jani Oswald, nadomestni član v tem gremiju pa Niko Kupper. V odboru elektronski mediji, fotografija in film je zastopan Franc Tomažič. Med člani odbora za ljudsko kulturo je Martina Piko-Rustia, njo zastopa Uši Sereinig, Veronika Kušej in Micka Opetnik pa sta nadomestni članici odbora za upodabljajočo umetnost oz. gledališče. Kot član odbora za glasbo je bil potrjen glasbenik Tonč Feinig, ki ga zastopa Emil Krištof, član odbora za znanost pa je tudi Valentin Sima.

Svetovalni odbori Koroškega kulturnega gremija:

Likovna umetnost: Nora LEITGEB (nadomestni član: Andreas KRIŠTOF), Ernst LOGAR (Markus ORSINI-ROSENBERG), Melitta MOSCHIK (Manfred MÖRTH), Inge VAVRA (Tanja PRUŠNIK). predsedstvo: Melitta MOSCHIK

Literatura: Anke BOSSE (Walter FANTA), Jani OSWALD (Doris MOSER), Gabriele RUSSWURM-BIRÓ (Niko KUPPER), Bertram Karl STEINER (Carmen KASSEKERT). predsedstvo: Gabriele RUSSWURM-BIRÓ

Glasba: Tonč FEINIG (Emil KRIŠTOF), Christoph HOFER (Hans JALOVETZ), Dieter KAUFMANN (Wolfgang LIEBHART), Walburga LITSCHAUER (Ingrid SCHMOLINER). predsedstvo: še odprto

Ljudska kultura: Martina PIKO-RUSTIA (Uši SEREINIG), Heimo SCHINNERL (Rudolf PLANTON), Klaus SCHÖNBERGER (Hans BRUNNER), Bernhard WOLFSGRUBER (Johanna WIEDENIG). predsedstvo: Bernhard WOLFSGRUBER

Znanost: Lisa RETTL (Dietmar BRODEL), Erich SCHWARZ (Petra HESSE), Valentin SIMA (Thomas ZELOTH), Hellwig VALENTIN (Helmut ZWANDER). predsedstvo: Lisa RETTL

Upodabljajoča umetnost: Herbert GANTSCHACHER (Katrin ACKERL KONSTANTIN), Gerhard LEHNER (Veronika KUŠEJ), Florian SCHOLZ (Sylvia BRANDL), Leonie HUMITSCH (Micka OPETNIK). predsedstvo: Gerhard LEHNER

Grabništvo: Sonja GASPARIN (Gerhard KOPEINIG), Werner KIRCHER (Ernst ROTH), Peter NIGST (Friedrich BREITFUSS), Eva RUBIN (Christa BINDER). predsedstvo: Peter NIGST

Elektronski mediji, fotografija in film: Angelika HÖDL (Arno RUSSEGGER), Gerhard MAURER (Arnold PÖSCHL), Robert SCHABUS (Fritz HOCK), Matthias WIESER (Franz TOMAŽIČ). predsedstvo: Robert SCHABUS



Slika: V dvorani zrcal je bila v ponedeljek ustanovna seja Koroškega kulturnega odbora. Kulturni referent, deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) je pozdravil nove člane odbora. Foto: lpd/sucher

Schwarz je bil ponovno izvoljen za predsednika

Dosedanji predsednik kulturnega odbora Erich Schwarz je poročal o delu odborov v preteklem zakonodajnem obdobju. Njegov pozitiven povzetek: „Sodelovanje je bilo sporazumno, številna priporočila so bila tudi uresničena.“ Sicer pa je bil Schwarz ponovno izvoljen za predsednika, njegova namestnica v naslednjem zakonodajnem obdobju pa bo Anke Bosse iz inštituta Roberta Musila.

- **Mohorjeva se predstavlja v Frankfurtu. ORF, Celovec, 09.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940583/>

V sredo se začne v nemškem Frankfurtu največji knjižni sejem na svetu. Svoje knjige bo predstavilo okoli 7.000 razstavljalcev in knjigotržcev iz več kot 100 držav. Med njimi je po dolgoletni tradiciji tudi celovška Mohorjeva založba. Priložnosti za zbujanje zanimanja za knjigo

V Frankfurtu od srede do nedelje vabi 70. mednarodni knjižni sejem. Tudi letošnji bo potekal v časih, ki založništvu niso naklonjeni. Založniki in knjigotržci zato sejem vidijo kot eno od priložnosti za pospešeno zbujanje zanimanja za knjigo. Predstavilo se bo okoli 7.000 razstavljalcev iz več kot 100 držav. Častna gostja je tokrat Gruzija.

Letos tudi več spremljevalnih dogodkov

Novost letošnjega sejma bo Frankfurtski paviljon, lesena struktura, ki so jo načrtovali v arhitekturnem biroju Schneider + Schumacher. Mobilni razstavni prostor od zunaj deluje kot školjka, od znotraj so stene urejene kot ogromen knjižni regal. Frankfurt je tudi največji trg z avtorskimi pravicami na svetu. Letos pričakujejo okoli 800 literarnih agentov iz 33 držav, kar je šest odstotkov več kot lani, ki jim je namenjen poseben center.

Organizatorji napovedujejo tudi povečanje števila dogodkov, letošnji sejem bo tako ponudil okoli 3.700 dogodkov na samem sejmišču in v mestu. Za stroko bo sejem odprt od 10. do 12. oktobra, za najširšo javnost bo vrata odprl konec tedna. Med razstavljalci je vsa leta tudi Mohorjeva založba iz Celovca, ki je zastopana na stojnici avstrijskega stanovskega združenja knjigotržcev.



Slika: Hanzl Filipič. Foto: mohorjeva.at

„Pomembno, da smo prisotni“

Na nekaj metrih prostora je na voljo v prvi vrsti nemški program Mohorjeve, vmes so tudi izbrane slovenske knjige. Glavni urednik založbe Hanzl Filipič govori o ogromnem sejmu in o ogromni ponudbi na Frankfurtskem sejmu.

Na Frankfurtskem sejmu je po tradiciji zastopana tudi založba Wieser. Nastop te založbe vam bomo predstavili v sredo.

- **V Frankfurtu tudi založbi Wieser in Drava. ORF, Celovec, 10.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940787/>

Začel se je 70. knjižni sejem v Frankfurtu. „Tudi kot majhna založba lahko v morju razstavljalcev ujameš kakšno ribico“, pravi založnik Lojze Wieser. Razen na lastni stojnici, se bo Wieserjeva založba predstavila tudi v paviljonu gostujoče države Gruzije s 15 publikacijami gruzijskih avtorjev in avtoric.

Sejem v znamenju človekovih pravic

S slavnostnim odprtjem, ki se ga je udeležilo približno 2.200 vabljenih gostov, se je v torek v Frankfurtu začel 70. mednarodni knjižni sejem. Do nedelje se predstavlja okoli 7.000 založb iz več kot 100 držav. Vsebinsko je največji festival za ljubitelje literature na svetu letos v znamenju človekovih pravic, častna gostja pa je tokrat Gruzija.



Slika: Lojze Wieser. Foto: ORF

„Že leta sodelujemo z Gruzijo“

Založba Wieser se je v svoji ediciji „Evropo prebrati“ že pred leti posvetila tudi gruzijski literaturi. Zato bo na letošnjem frankfurtskem knjižnem sejmu tudi prominentno zastopana v paviljonu gostujoče države, je dejal založnik Lojze Wieser. Wieser „Založbi Drava in Wieser že leta sodelujeta z Gruzijo“

- 30-letnica kmečkega izobraževanja. ORF, Celovec, 10.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940814/>

Slediti znamenjem časa in pravočasno sprejemati odločitve glede prihodnosti po eni strani, po drugi pa obdržati svojo edinstvenost in nezamenljivost je izziv, na katerega mora vsak kmet oz. vsaka kmetica zase najti odgovor. Odsev tega bosta jubilejni zbornik Kmečke izobraževalne skupnosti (KIS) in koledar za leto 2019.



Slika: Kmečka izobraževalna skupnost (KIS), Celovec. Foto: ORF

Z ustaljenim kmečkim koledarjem za leto 2019 in knjižnim projektom se pri Kmečki izobraževalni skupnosti (KIS) pripravljajo na bližajočo se 30. obletnico ustanovitve 30. novembra 1988. „Naše kmetije - unsere Bauernhöfe“ se glasi naslov zbornika. Koordinatorica projektov in urednica Olga Voglauer pa ne prikriva veselja, da bo v njem skupno 115 kmetij. Po eni strani da bo pogled na doseženo, po drugi pogled v prihodnost. En temelj so izsledki povpraševanja, ki omogoča določitev izobraževalnih težišč, pravi Olga Voglauer.



Slika: Olga Voglauer. Foto: ORF

30. obletnico ustanovitve bodo pri Kmečki izobraževalni skupnosti počastili 16. novembra v Kulturnem domu Pliberk, ko bo tudi predstavitev zbornika skupaj s koledarjem za leto 2019.

- 10. oktober: „Skupno rasti v dialogu“. ORF, Celovec, 10.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940874/>

„Skupno rasti v dialogu“ je bilo geslo obeh uradnih spominskih proslav dežele Koroške na letošnji 10. oktober. Dopoldne je bila najprej slovesnost s polaganjem vencev na vojaškem pokopališču v Trnji vasi, nato pa proslava pred celovškim deželnim dvorcem.



**Slika: „Skupno rasti v dialogu“ je bilo geslo obeh uradnih spominskih proslav dežele Koroške na letošnji 10. Oktober.
Foto: ORF**

Vsebinsko je bila prireditev v znamenju „razveseljivega razvoja dežele Koroške in preseganja meja med obema narodoma v deželi“.



Slika: 10. oktober: „Skupno rasti v dialogu“. Foto: ORF



Slika: Vsebinsko je bila prireditev v znamenju „razveseljivega razvoja dežele Koroške in preseganja meja med obema narodoma v deželi“. Foto: ORF

V tem duhu je bil izbran tudi glasbeni okvir prireditve, ki so ga oblikovali zbori in skupine obeh narodnih skupnosti - med drugimi pevke in pevci mešanega zbora SPD Danica.



Slika: Glasbeni okvir prireditve so oblikovali zbori in skupine obeh narodnih skupnosti - med drugimi pevke in pevci mešanega zbora SPD Danica orf



Slika: Deželni glavar Peter Kaiser. Foto: ORF

Deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) je v svojem govoru poudaril, da se je treba zoperstaviti poskusom ponovnega razdvajanja nemško- in slovenskogovoreče narodne skupnosti na Koroškem. Dialog da je edina pot, je poudaril.

- **Ostro proti shodu fašističnega gibanja ORF, Celovec, 11.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2940961/>

Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ) izraža svoje nasprotovanje shodu fašističnega gibanja Casa Pound v Trstu, ki je najavljen za 3. november. SKGZ se je pridružila številnim organizacijam in ustanovam, ki nasprotujejo napovedani manifestaciji, kar da so odločno izpričali tržaški prefektnji.



Slika: Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ). Trst. Foto: ORF

Prisotnost skrajno desničarskih predstavnikov trči v določila ustave in v dostojanstvo demokratičnega Trsta, ki si ne zasluži takih izzivov, so sporočili iz SKGZ. „Neofašistični shod predstavlja tudi nevarnost za morebitne izgrede in zato je pomembno, da naši ljudje na nasedajo nikakršnim provokacijam“, piše SKGZ v izjavi za medije.

Tema pri SKGZ so tudi slovenski predstavniki v Rimu

SKGZ meni, da je potrebno seznaniti vladne predstavnike Slovenije in Italije na obveze, ki sta jih novembra lani v Rimu sprejela zunanja ministra Karl Erjavec in Angelino Alfano. Govorila sta o nujnosti iskanja primerne rešitve glede zastopanosti slovenskih predstavnikov v obeh vejah italijanskega parlamenta. Na sestanku se je takratni zunanji minister Angelino Alfano zavzel, da bodo do leta 2020, ob 100-letnici požiga Narodnega doma, pospešili postopek njegovega vračanja in prenove.

- **„Spremeniti organizacijsko strukturo“. ORF, Celovec, 11.10.2018**

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2941034/>

Skupnost koroških Slovencev in Slovenk (SKS) pogrša glede reševanja težav pri tedniku Novice vabilo ostalih dveh krovnih organizacij k skupnemu nastopanju. Najbolje bi bilo, da bi se organizacije iz organizacijskih struktur časopisa umaknile, predlaga predsednik SKS Bernard Sadovnik.



Slika: Predsednik Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk (SKS) Bernard Sadovnik

„Morali bi skupaj iskati izhode iz te zagate“

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Česnik se je pred kratkim sestal s predstavniki krovnih organizacij avtohtonih slovenskih skupnosti v sosednjih državah. Eno od pomembnih vprašanj, ki so jih obravnavali in izpostavili zastopniki slovenske nadrodne skupnosti na Koroškem, je bilo poglavje tednika Novice. Predsednik SKS Bernard Sadovnik poudarja, da je in mora biti zagotovitev kar se da najboljših pogojev za časopis v interesu vseh.

Srečanja so bila namenjena medsebojni seznanitvi ob nastopu mandata ministra, izpostavitvi ključnih aktualnih problematik po posameznih državah in predstavitvi prioritete Urada vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu RS v tekočem mandatu. Krovne organizacije koroških Slovencev so zastopali poslovodeči tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS) Marko Oraže, predsednik Zveze slovenskih organizacij (ZSO) Marjan Sturm in predsednik Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk (SKS) Bernard Sadovnik.

- Štirim koroškim muzejem znak kakovost. ORF, Celovec, 11.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2941158/>

Muzej Wernerja Berga v Pliberku se lahko še naprej ponaša z avstrijskim znakom kakovosti. To je sporočila avstrijska zveza muzejev, ki je znake kakovosti podaljšala oziroma na novo podelila tudi še trem drugim ustanovam na Koroškem.



Slika: Muzej Wernerja Berga v Pliberku. Foto: ORF

To so muzej zgodnje srednjeveške zgodovine Carantana, muzej v Šentvidu ob glini in oddelek Teurnija koroškega deželnega muzeja. Avstrijska in mednarodna zveza muzejev na novo preverjata kakovost muzeja in prezentacijo eksponatov vsakih pet let. Med drugim se z avstrijskim znakom kakovosti ponaša tudi arheološki muzej v Globasnici.

- Podaljšanje nadzora zdaj tudi uradno. ORF, Celovec, 11.10.2018

<https://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2941159/>

Zvezna vlada je podaljšala nadzor na mejah z Madžarsko in Slovenijo za nadaljnjih šest mesecev do maja 2019. V pismu Evropski komisiji je notranji minister Herbert Kickl (FPÖ) vnovično podaljšanje nadzora utemeljil, da gre za preventivni ukrep, ki naj bi preprečil razmere, kakršne so bile leta 2015.



Slika: Zvezna vlada je podaljšala nadzor na mejah z Madžarsko in Slovenijo za nadaljnjih šest mesecev do maja 2019. Foto: ORF

Avstrija je mejne kontrole znotraj schengenskega območja uvedla pred tremi leti. Takrat pa je blo vloženih petkrat več prošenj za azil, kot letos.

Slovenski premier Marjan Šarec je ob svojem obisku v Bruslju poudaril, da je Slovenija vedno dobro varovala schengensko mejo, tudi na vrhuncu migracijske krize, zato jo tudi žalosti nadzor na meji z Avstrijo, ki ga dojema kot nezaupanje in potezo, ki ni v skladu z evropskimi merili.

Primorski dnevnik, Trst

- (st) V deželni skupščini včeraj znova »učna ura« zgodovine: Trst – spomin na Normo Cossetto. Primorski dnevnik, št. 234 (5. okt. 2018), str. 3
- **Peter Verč. »V Trstu nekaj ni v redu in manjšina gleda nazaj«: obisk v uredništvu – Vojko Volk, slovenski generalni konzul v Trstu. Primorski dnevnik, št. 235 (6. okt. 2018), str. 5**
- SSO krepi odnose z Italijani v Istri: Koper – srečanje s poslancem Felicejem Žižo. Primorski dnevnik, št. 235 (6. okt. 2018), str. 5
- (dav) Rebula iz Oslavja z lastno oznako: Gorica – združenje proizvajalcev predstavilo predlog pravilnika. Primorski dnevnik, št. 235 (6. okt. 2018), str. 16
- Mitja Tretjak. »Želim si živeti v državi, ki je strpna, odprta, liberalna in svobodna«: intervju – veleposlanica Republike Slovenije v Argentini Jadranka Šturm Kocjan. Primorski dnevnik, št. 236 (7. okt. 2018), str. 12
- Manjšinam mora Evropska unija zagotoviti enakopravnost pri digitalizaciji jezikov: Evropski parlament podprl resolucijo valižanske poslanke Jill Evans. Primorski dnevnik, št. 236 (7. okt. 2018), str. 13
- Na twitterju zgodba o baskovskem aktivistu, ki mu policist ni dovolil uporabe baskovščine. Primorski dnevnik, št. 236 (7. okt. 2018), str. 13
- Na Severnem Irskem nova polemika v zvezi z dvojezičnimi imeni ulic in trgov. Primorski dnevnik, št. 236 (7. okt. 2018), str. 13
- (jng) Spomin in hkrati opozorilo: »Demokracija je ogrožena«: - Gropada – proslava ob 70-letnici postavitve spomenika NOB. Primorski dnevnik, št. 237 (9. okt. 2018), str. 6
- (iž) O zelenici Marice Nadlišček: Trst – na sinočnji seji občinskega sveta. Primorski dnevnik, št. 237 (9. okt. 2018), str. 6
- Nemška manjšina tudi v Soppadi-Plodnu: novost – po priključitvi občine k FJK. Primorski dnevnik, št. 238 (10. okt. 2018), str. 3
- SSK odpira vrata tržaški mestni občini, a z jamstvi za Slovence: deželni svet – za sedaj sicer le medijski namigi in nič več. V desni in levi sredini ni enotnih stališč o tem vprašanju. Primorski dnevnik, št. 239 (11. okt. 2018), str. 3
- SKGZ: ne nasedajmo provokacijam: Trst – stališče o napovedanem shodu neofašistom CasaPound. Poziv za pospešitev za vrnitev tržaškega Narodnega doma – priprave na kongresno obdobje. Primorski dnevnik, št. 239 (11. okt. 2018), str. 3

»V Trstu nekaj ni v redu in manjšina gleda nazaj«: obisk v uredništvu – Intervju: Vojko Volk. Pogovarjal se je: Peter Verč. Primorski dnevnik, št. 235 (6. okt. 2018), str. 5

Vojko Volk, slovenski generalni konzul v Trstu

<http://svsd.rtvsl.si/svsd/italija/v-trstu-nekaj-ni-v-redu-in-manjsina-gleda-nazaj/468171>



Slika: Vojko Volk. Foto: Primorski dnevnik

Trst - Prihodnost EU je v tem trenutku še najbolj odvisna od Italije, tržaško in koprsko pristanišče bosta prej ali slej morala sodelovati, Slovenci v Italiji pa se še vedno preveč ozirajo v preteklost. To so trije glavni poudarki iz pogovora med slovenskim generalnim konzulom v Trstu Vojkom Volkom in novinarki Primorskega dnevnika v šentjacobskem uredništvu. Diplomata je na obisk uprave in redakcije prišel dan po tem, ko je britanska premierka Theresa May v Birminghamu na konferenci konservativne stranke zaplesala po taktih Abbine uspešnice Dancing Queen. Volk je bil ob omembi Velike

Britanije bolj mrk. »V treh letih je funt izgubil več kot 20 % vrednosti, gospodarska rast Združenega kraljestva je pod povprečjem EU, London je izgubil za 110 milijard investicij, avtomobilska industrija beži,« je naštel kot dokaz, da se izstop iz povezave očitno ne izplača. A v Italiji mnogi menijo drugače. Generalni konzul pa je zaradi tega zaskrbljen. Boji se, da bi šla Italija v sporu z EU predaleč. »Nihče si ne želi ponovitve scenarija iz leta 2011, ko je bila Italija na robu prepada. Italija ni Grčija. Če bodo italijanske finance šle po zlu, EU ne bo več taka, kot jo poznamo danes.«

Grčijo je Volk omenil še enkrat. Citiral je verze pesnika Kavafisa, ki se po odhodu barbarov sprašuje, čemu je noč. »Grki so dolgo živeli pod Turčijo, in ko Turkov ni bilo več, niso znali, kaj bi.« Taki so po Volkovem mnenju nekateri današnji politiki. Zmanjkuje jim iztočnic, ko po migrantskih poteh stopa manj ljudi.

In vendar so migranti ponekod še vedno odmevna tema. S tem se je pogovor dotaknil političnega dogajanja v Furlaniji Julijski krajini, kjer je na spomladanskih volitvah z velikim naskokom zmagala desnosedinska koalicija z Ligo na čelu. »Po srečanjih z Massimilianom Fedrigo in Pierpaolom Robertijem sem dobil dober občutek,« je dejal Volk, ki se mu nova deželna vlada zdi zelo naklonjena Slovincem - tudi njihovi ambiciji, da bi dobili zajamčeno ali olajšano pot do sedeža v državnem in deželnem parlamentu.

Težava torej niso stranke. Volk je pri tem omenil letošnje srečanje treh Slovincij na Višarjah, kjer so se koroški Slovenci objemali s predstavniki Heimatdiensta. »Niti besede ni bilo o preteklosti,« je živ opis dogajanja sklenil Volk. »Tudi na Koroškem ni vse zlato, se mi pa zdi, da so tam korak pred nami. Za to nimam dokazov, tega tudi SLORI ne bi mogel 'izračunati', je pa dejstvo, da so lani v koroško deželno ustavo prvič v zgodovini vnesli omembo slovenske manjšine.«

Domnevo, da je na Koroškem bolje, krepijo zadnje novice. Deželni svet razpravlja o Titu, Slovenci upravljajo energijo s seciranjem potankosti iz preteklosti. »Politiki, ki se ukvarjajo s preteklostjo, zamujajo prihodnost,« je pribil konzul. In vendar so italijansko-slovenski odnosi še za odtenek boljši od tega, kar so bili, meni diplomat. Italija je hvaležna Sloveniji za podporo Milanu v tekmi za sedež Evropske agencije za zdravila, v Rimu so zelo cenili pomoč ladje Triglav v Sredozemlju. To in še marsikaj je dvignilo raven odnosov, nekdanja zunanja ministra Erjavec in Alfano sta sklenila več pomembnih dogovorov, piko na i je dodala Tamara Blažina, ki ji za delo v parlamentu moramo biti »neskončno hvaležni«.

Kaj bo v prihodnje, je težko napovedati. V obeh državah se novi vladi šele postavljata na noge, ministri in sekretarji šele prebirajo papirje, ki so jih predhodniki pustili na mizi. Razlogov za zaskrbljenost pa zaenkrat ni.

Kaj pa na relaciji Trst-Koper? Volk je prepričan, da bosta pristanišči prej ali slej začeli sodelovati. V severnem Jadranu se obeta tolikšno povpraševanje, da mu bosta luki kos edinole, če bosta povezani. To je Volk večkrat povedal, želel pa je spet poudariti, da govori o sodelovanju, ne pa o združevanju.

Zadnje misel je namenil mestu, v katerem je zdaj že dobro leto. »Bella addormentata mu pravim.« Zakaj naj bi bilo to mesto Trnulčica? »Lani je bila glavna tema prostocarinska cona, zdaj se nič več ne govori o tem.« In takih priložnosti, ki ostajajo neizkoriščene, je več. »Zato se hitreje od Trsta razvija Sežana. Tu nekaj ni v redu.«

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Minister za Slovence sprejel predstavnike zamejskih organizacij. Vir: Urad za Slovence. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 11. oktobra 2018 - Leto XXVIII, št. 41, str. 2**

http://www.porabje.hu/pdf/2018/2018_41.pdf

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter J. Česnik se je 3. oktobra na ločenih spoznavnih srečanjih sestal s predstavniki krovnih organizacij avtohtonih slovenskih skupnosti v sosednjih državah.



Slika: Predsednika porabskih krovnih organizacij (z leve Martin Ropoš, z desne Jože Hirnök) z ministrom Petrom J. Česnikom in državno sekretarko Olgo Belec. Foto: Porabje

Srečanja so bila namenjena medsebojni seznanitvi ob nastopu mandata ministra, izpostavitvi ključnih aktualnih problematik po posameznih državah s strani predstavnikov krovnih organizacij in predstavitvi prioritet Urada v tekočem mandatu. Iz Italije sta se srečanja udeležila predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj in predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Rudi Pavšič, iz Avstrije poslovodeči tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev Marko Oraže, predsednik Zveze slovenskih organizacij Marjan Sturm, predsednik Skupnosti koroških Slovencev in Slovenk Bernard Sadovnik in podpredsednik Kulturnega društva člen 7 za avstrijsko Štajersko Branko Lenart, iz Madžarske predsednik Zveze Slovencev na

Madžarskem Jože Hirnök in predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš, iz Hrvaške pa predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Barbara Riman.

Na vseh sestankih je prevladovalo pozitivno vzdušje in naravnost k skupnim ciljem. Tako minister kot državna sekretarka Olga Belec sta izpostavila naravnost k dogovorom in skupnim rešitvam, ki bodo v bodoče slovenskim skupnostim omogočale še tesnejše stike z matično državo.

- **DSS računa na podporo obeh vlad. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 11. oktobra 2018 - Leto XXVIII, št. 41, str. 2-3**

http://www.porabje.hu/pdf/2018/2018_41.pdf

Državna slovenska samouprava je že od začetka septembra vodila pogovore z različnimi strukturami v Porabju, da bi se tudi na podlagi njihovih idej in načrtov sestavil program gospodarskega razvoja območja, kjer živimo Slovenci kot avtohtona narodna skupnost.



Slika: Martin Ropoš, predsednik DSS. Foto: Porabje

Podlago za pripravo gospodarskega razvojnega programa Porabja zagotavlja priporočilo 17. Zasedanja slovensko-madžarske medvladne mešane komisije, v katerem komisija »predlaga obema stranema vzpostavitev sistema za gospodarsko osnovo za slovensko narodno skupnost v Porabju, tudi s pomočjo virov EU, kot je to urejeno za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji. SMMK še nadalje izraža upanje, da se bodo proračunski viri, namenjeni za gospodarsko osnovo avtohtonih narodnih skupnosti v skladu z veljavnim zakonom na osnovi programov pristojnih narodnostnih organizacij, lahko uporabili kot nepovratna sredstva.«

Madžarska vlada je zapisnik potrdila s sklepom, za izvajanje sklepa je določila Ministrstvo za finance, partner ministrstva s strani narodne skupnosti je Državna slovenska samouprava. »Okrog julija so se začeli prvi pogovori,« smo zvedeli od predsednika DSS Martina Ropoša, »na njih je sodelovala tudi slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss. Razen finančnega ministrstva je partner v projektu tudi Urad predsednika vlade. Na tristranskih pogovorih so določili, da mora dati gospodarski razvojni program pripraviti Državna slovenska samouprava.«

Potem, ko je občni zbor DSS potrdil, da bo program dala pripraviti DSS, so poiskali primerno podjetje, in sicer Tend-R Vision d.o.o., ki ima s podobnimi programi veliko izkušenj. Z njimi so podpisali pogodbo. Priprava programa bo stala 5 milijonov forintov, kritje za tri milijone je prevzela Državna slovenska samouprava iz lastnega proračuna, za ostali del so poslali prošnjo državnemu sekretarju za narodnosti Miklósu Soltészu in upajo, da bo ugodno rešena.

»Program mora Tend-R Vision d.o.o. pripraviti do 15. oktobra in ga predati Državni slovenski samoupravi, ki ga po pregledu in morebitnih dopolnilih mora do 15. novembra poslati na Ministrstvo za finance, ki ga bo potem poslalo na vlado. Po njihovih informacijah naj bi se vlada še do konca leta odločila tudi o tem, koliko sredstev nameni izvajanju programa,« je optimist predsednik Ropoš, ki doda, da se bo program izvajal tri leta.

V prvem krogu »domačih« pogovorov so povabili župane porabskih občin, vključno z monoštrskim županom, pri Monoštru so upoštevali le načrte, ki so povezani s slovensko skupnostjo. »To je pilotni program, kaj takega še ni bilo, saj je tu partner narodnostna organizacija,« je povedal Martin Ropoš. »Županija je pri tem le toliko zraven, da mora biti naš program v skladu z županijskim razvojnimi programom. Župani so nas in predstavnike podjetja Tend-R Vision d.o.o. seznanili z načrti in tudi sedanji investicijami, našli pa so tudi tiste načrte, pri katerih niso bili uspešni na razpisih. Na teh pogovorih se je vse vrtelo okrog večjih investicij, kot so izgradnja kanalizacije po tistih vaseh, kjer je še ni, obnova občinskih cest ali stavb. Seveda smo jih opozorili, da gre za razvoj celega območja, naj razmišljajo v tej smeri. To so tudi upoštevali, vsi so se strinjali tudi z obnovo cestne infrastrukture, recimo med Monoštrom in Gornjim Senikom ali Števanovci.«

V prvem krogu pogovorov so sodelovali tudi predsedniki slovenskih samouprav, saj kot je povedal predsednik Ropoš, vse investicije morajo biti povezane s slovensko skupnostjo, program mora dokazati tudi to, kako bo služil razvoju skupnosti. V drugem krogu so imeli pogovore s predstavniki društev, večinoma s slovenskimi društvi (društvo upokoencev, mladinsko društvo, Porabsko kulturno in turistično društvo Andovci, športna in gasilska društva). V ta krog so povabili tudi podjetnike, ki delajo na tem območju. »Tu smo videli, da zadeve niso tako enostavne, sploh ko smo povedali, da v prvi vrsti gre za slovensko skupnost. Kaj boš s podjetnikom, ki deluje recimo na Verici, je pa po rodu Madžar? Je že investiral in želi dejavnost širiti. Težko je njega izključiti, saj tudi on prispeva k razvoju območja,« je razmišljal Martin Ropoš in dodal, da se

bodo morali pri razpisih (ko se bo kandidiralo za sredstva) postaviti taki kriteriji, ki bodo dali prednost Slovincem in slovenskim društvom ali podjetjem itd. Ko se bo program poslal na finančno ministrstvo, se bo verjetno naredila »selekcija«, saj se bodo za določene investicije verjetno predlagala sredstva iz EU. Martin Ropoš meni, da bo taka investicija gotovo kanalizacija. Bodo pa projekti, ki se bodo financirali iz madžarskega proračuna. »Rekli so nam, da bodo poskusili čim več investicij dati v to kategorijo, saj je to bolj enostavno in se da v treh letih marsikaj narediti.«

Sam program bo prikazal tudi dejansko stanje v Porabju, koliko ljudi živi tukaj, kakšna je njihova starostna struktura, kakšna je njihova izobrazba, koliko podjetij ali samostojnih podjetnikov je na tem območju.

Kot glavni nosilec projekta je DSS obvestila tudi vse pristojne urade (okrajni in županijski vladni urad, županijsko skupščino, poslanca območja v parlamentu, upravo narodnega parka Órség itd.) o tem, kaj se pripravlja. Program namreč mora dobiti čim večjo legitimnost, zato so že obvestili tudi občine, ki naj bi s sklepom potrdile program, za potrditev bodo prosili tudi slovenske samouprave po vaseh. Civilne organizacije pa naj bi podpisale izjavo, ki jo pripravi Tend-R Vision d.o.o.

Po mnenju predsednika DSS so najbolj enotni bili vsi akterji pogovorov v tem, da se mora posodobiti cestna infrastruktura v Porabju (tako državne ceste kot občinske) in se narediti kanalizacija, kjer je še ni.

Po njegovem mnenju je zelo pomembno, da pride podpora tudi do posameznikov, »do malega človeka« (obrniki, mali kmetje, sadjarji itd), ki naj občutijo, da jih podpirajo tudi zato, ker so Slovenci. Posebej je izpostavil tudi mlade. Na vprašanje, ali približno ve, kakšna naj bi bila okvirna vsota, ki jo bo madžarska vlada namenila za razvoj Porabja, je predsednik DSS odgovoril nikalno, obenem je podčrtal, da priporočilo mešane komisije govori o obeh straneh, torej se računa tudi na podporo slovenske vlade. Kot je izpostavil, v razvojnem programu bodo verjetno tudi take točke, ki jih madžarska vlada ne bo podpirala, predvsem pri teh se računa na pomoč slovenske vlade.

- **Bukovniško jezero privablja iz leta v leto več turistov. Avtorica: Silva Eöry. Fotografije: Silva Eöry in arhiv Občine Dobrovnik. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 11. oktobra 2018 - Leto XXVIII, št. 41, str. 4**

Elizabeta Horvat – direktorica Zavoda za okolje in turizem v Občini Dobrovnik

http://www.porabje.hu/pdf/2018/2018_41.pdf

Občina Dobrovnik je mala, vseeno pa jo iz leta v leto obišče več turistov. Lani jih je bilou že več kak 70 gezero.



Slika: Elizabeta Horvat. Fotografija: Silva Eöry

»Dobrovnik je že te, gda je ške nej meu svojo občino, biu znani po turizmi. Sploj Bukovniško jezero in njegva okolica sta že od nekda sveta valala za mesto, gé geste dobra energija,« mi je prva, gda sam jo gorziskala, povedala direktorica Zavoda za okolje in turizem Dobrovnik Elizabeta Horvat in cujdala: »Nej samo jezero, turiste s svojo ponudbo privabla tudi firma Ocean Orchids, pauleg toga se v naši krčmaj gost leko tudi dobro nagej in kaj dobroga spige. Fontoško je tudi tau, ka sodelüvlemo vsi, od Goričkoga do Lendave, in pošilamo turiste eden k drugomi. Gnesden je nej več tak, ka bi lidge prišli v terme in tam en keden ležali in se samo koupali, zdaj škejo tudi kaj viditi in doživeti. Ovak pa k nam odi tudi dosta organiziranih skupin z avtobusi. Tau so tudi različna društva. Tisti, steri so želni adrenalina, pa radi pridejo v pustolovski park. Med njimi je največ mlajšov.«



Slika: Pravijo, da naj bi voda iz Vidovoga izvira pomagala pri zdravljenju vida, sluha, prebavil, živčevja in kože. Fotografija: arhiv Občine Dobrovnik

Bukovniško jezero je umetno, akumulacijsko jezero (víztározó), steroga so napravili tak, ka so zajezili reko Ledavo, ka ne bi poplavlala. Velko je približno sedem hektarov. Okauli njega je gauška, največ je bukovoga drevja. Med drevjom že duga leta

stogi kapela svetoga Vida, pauleg nje pa je zdravilni izvir vode, steri nosi isto ime: »Že naši starci so čutili, ka je tū sredi gauške dobra energija. In tak so 1828. leta postavili tau kapelico. Sredi junija, gda mamu bučo, pride dosta lūstva, tūdi po več gezero. Za vodau so že dugo nazaj pravli, ka je zdravilna. Pred leti smo té izvir malo bole vredvzeli. Tū si vsakši leko brezplačno natoči vodau in jo odnese domau.«

Nej je samo voda zdravilna. Pred leti so radiestezijske raziskave pokazale, ka je pri Bukovniškem jezeri blagodejno zdravilno sevanje. Po tistom so začnili v Prekmurje oditi lidge z vsej koncov in krajov Slovenije in tūdi tihinci: »Bioenergetiki so najšli okauli 50 točk, od toga jih je zdaj označenih 26. Vsakša točka je za drūgi beteg. Tū leko vsakši vsakši postogi 15 do 20 minut, pravijo pa, ka leko v enom dnevi vōsprobaš največ tri do pet točk.«

Po tistom, ka je iz leta v leto več turistov začnili oditi k njim, so pri jezeri napravili eno velko parkirišče, na enom tali so ga tak vredvzeli, ka leko tam stanejo avtodomi. Majo pa v dobrovniškem Zavodi za okolje in turizem ške dosta planov. Aktualno sodelūvlejo v trej projektaj, stere so s partneri (z Rovaške in Madžarske) prijavili v okviru čezmejnoga programa sodelovanja Interreg. »Ob pomauči evropskih penez mo napravili ške en stopaj naprej pri razvoji našoga turizma. Vsevkūper mo daubili 229 gezero evrov, in sicer za projekt Zeleno želimo 86 gezero, Polno doživetje 75 in Piknik v vinogradih 68 gezero evrov.« Za projekt Zeleno želimo, s sterim so se začnili spravlati septembra lani, so partnere najšli na Rovaškem v Varaždini in Ludbregi, pa v Veržeji. Do zdaj so že obnavili in dodatno opremili informacijski center pri jezeri, pripravili do promocijski film, v programe, stere ške pripravljajo, pa do vključili domanje turistične ponudnike. Polno doživetje je projekt - v njem sodelūjejo ške trge partneri z Vogrskoga (občini Nagyrécse in Magyarszerdahely pa Univerza Pannon iz Nagykanizse), pauleg njih pa ške TIC Moravske Toplice. Namenjen je držinam in mlajšom, tak iz vrtcov kak šaul.

»Do konca leta mo vredvzeli pravljīčni park. Mamu štiri pravljīčna bitja, stera živejo ob Bukovniškem jezeri. Tau so Škrat Blagodejnik, Žabec Jezernik, Vila Rusalka in Vila Orhideja. Dobili mo tūdi nauvo pravljico, v steroj do nastaupali tej liki,« je ške pravla Elizabeta Horvat in raztolmačila, ka do napravlene tūdi interaktivne table v trej gezikaj. Tretji projekt, pri šterom so oba partnera najšli na Vogrskon (društvo Zalai Borút in turistična pisarna iz Zalakarosa) pa je namenjeni razvoji vinogradniškoga in vinskoga turizma. V zidini, v steroj je kulturni dom, do napravili vinoteko, v steroj do leko pripravljali degustacije in odavali vino domanji vinogradnikov.

- **V tem šolskem letu ponovno bralne urice na porabskih šolah. Metka Perger. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 11. oktobra 2018 - Leto XXVIII, št. 41, str. 5**

http://www.porabje.hu/pdf/2018/2018_41.pdf

Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota je tūdi v tem šolskem letu ponudila sodelovanje porabskim šolam v obliki bralnih uric, ki so jih že v preteklih letih izvajale knjižničarke murskosoboške knjižnice. Učencem in učiteljem pa je na voljo za izposojo pestro knjižnično gradivo, ki ga v Porabje vsaka dva tedna pripelje bibliobus.



Slika: Knjižničarka Metka pripoveduje. Foto: Porabje

Slovenščina ponuja mladim bralcem čudovite pravljice in mladinska dela domačih in tujih priznanih avtorjev, zato je prav, da se s tovrstnimi knjigami seznanjajo tudi učenci, ki se v Porabju učijo slovenščino. Števanovsko dvojezično osnovno šolo je v petek, 28. septembra, obiskala knjižničarka Metka in učencem nižjih razredov interpretirala nekaj čudovitih pravljic.



Slika: Deklice iz 6. razreda listajo knjigo lahkega branja. Foto: Porabje

Učenci so bili navdušeni in z velikim zanimanjem so si na koncu ogledali in prelistali vse knjige. Nekateri so se spomnili tudi pravljic, ki so jih že slišali v preteklem letu, zato so knjižničarko Metko prosili, naj jih ob naslednjem obisku spet prinese. V višjih razredih pa je predstavila knjižno novost, imenovano lahko branje, ki je v Sloveniji in tudi v številnih evropskih državah med bralci že nekaj časa zelo popularna.



Slika: Pravljice, ki so navdušile učence nižjih razredov. Foto: Porabje

Gre za zgodbe, ki so predelane ali na novo ustvarjene in so namenjene odraslim bralcem, ki težje berejo iz različnih razlogov. Tako je na posebni polici v knjižnici zbranega že kar nekaj knjižnega gradiva z oznako Lahko branje, med drugim tudi znana slovenska romana Visočka kronika in Pod svobodnim soncem, prav tako pa je v lažje berljiv jezik prirejena svetovno znana tragedija Romeo in Julija. Pred kratkim je postala knjižna polica bogatejša še za eno knjigo lahkega branja, ki so jo skupaj s pisateljico Karolino Kolmanič ustvarili odrasli bralci z lažjimi in težjimi duševnimi motnjami in prav njim je v prvi vrsti namenjena tovrstna literatura.

Soustvarjalka nove knjige, ki nosi naslov Tu je doma ljubezen, pa sem tudi jaz (avtorica prispevka), saj sem Karolinino izvirno Zgodbo pomagala prirediti v lahko branje. Na predstavitvi knjige sem poudarila, da je tovrstna literatura dobrodošla pomoč in obogatitev učenja jezika in ohranjanja stika s slovenskim jezikom za vse, ki se učijo slovenščino kot drugi oziroma tuji jezik, zato sem direktorici knjižnice predlagala, naj se na bibliobusu uredi polička z lahkim branjem za bralce, ki težje berejo, tudi tiste v Porabju, ki bi sicer brali slovenske knjige, a se jim literarni jezik zdi pretežek.

Zato toplo priporočam, da si izposojate tudi knjige lahkega branja. V imenu porabskih učencev in učiteljev se tako zahvaljujem murskosoboški knjižnici za njen prispevek pri širjenju in ohranjanju slovenskega jezika v Porabju, kajti vsaka tovrstna aktivnost iz Slovenije je v veliko pomoč predvsem nam učiteljem, ki poučujemo slovenščino, saj si tudi sami ob predstavitvi različnih knjižnih novosti v slovenščini širimo obzorja.

- **Literarno popotovanje v vzhodne Slovenske gorice. Tekst in foto: Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 11. oktobra 2018 - Leto XXVIII, št. 41, str. 6**

Murska Sobota: 23. Oko besede

http://www.porabje.hu/pdf/2018/2018_41.pdf

Stalnica srečanj slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede so za zaključek druženja tudi literarna popotovanja. Prvo popotovanje je bilo v Monošter, med Porabske Slovence, in na Goričko, v Gornje Petrovce, kjer so se pisateljice in pisatelji seznanili s protestantizmom v Prekmurju, zadnje letošnje pa v Vzhodne slovenske gorice s ciljem na Kogu. Če vklopimo domišljijo, so vsa srečanja neke vrste »literarna popotovanja« in prehod iz realnega sveta v svet domišljije, tako za najmlajše kot za najstarejše bralce in seveda tudi za avtorje.



Slika: Dragica Haramija, predsednica Društva Bralna značka Slovenije, je pisateljici Karolini Kolmanič izročila Posebno priznanje za širitev bralne kulture in uvedbo bralne značke v Pomurju in Porabju. Foto: Ernest Ružič

O literarnem popotovanju proti koncu zapisa, zdaj še o nekaterih drugih dogodkih, ki so spremljali srečanje, pa smo jih prejšnji teden zgolj omenili zaradi poudarka na podelitvi in pomenu literarne nagrade večernica za najboljšo mladinsko delo

v lanskem letu. Prejemnica je bila Anja Štefan za pesniško zbirko za otroke Drobtine iz miške doline, ki je izšla pri Mladinski knjigi z odličnimi ilustracijami Alenke Sottler.

Za pokušino prva kitica iz pesmice Le pogumno, le za mano: „Le pogumno, le za mano,/ kmalu bomo našli hrano,/ ne le hrano, boljši svet,/ kjer nam lažje bo živet.“//

V uvodnem delu srečanja Oko besede 2018 je Dragica Haramija, predsednica Društva Bralna značka Slovenije, tudi v Porabju priljubljeni pisateljici Karolini Kolmanič izročila Posebno priznanje za širitev bralne kulture, zlasti med mladimi bralci v Sloveniji in v Porabju. Karolina Kolmanič je zaslužna tudi za uvedbo Bralne značke v Pomurju in Porabju. Kot pisateljica je gostovala v številnih pomurskih in tudi slovenskih ter na vseh porabskih osnovnih šolah in s svojim izjemnim posluhom uspela približati književnost mladim bralcem tudi v Porabju, kjer je šibko znanje slovenskega jezika.



Slika: Miroslav Košuta, letošnji nominiranec za nagrado večernica, je stalni gost na srečanjih Oko besede. Foto: Ernest Ružič

Med stalnimi udeleženci Očesa besede je zelo pogosto tudi tržaški pesnik in pisatelj Miroslav Košuta katerega knjiga Ponikalnice – petinsedemdeset ugank in ena ugotovitev, ki je izšla pri Založbi Miš, z ilustracijami Suzi Bricelj, je bila med petimi nominiranimi deli za nagrado večernica. Vendar me je pri avtorju, ki je nekaj let po študiju bil novinar na Radiu Ljubljana, zdaj živi in dela v Trstu, zanimalo, kako je z možnostjo objavljanja tamkajšnjih pesnikov in pisateljev. Izpostavlja mladinsko literarno revijo Galeb. Ko je revijo urejala Majda Železnik, ga je nenehno spodbujala k pisanju. Takrat sta z znanim slikarjem Klavdijem Palčičem (tudi udeležencem mednarodne likovne kolonije v Monoštru) pripravila izjemno antologijo Kriško kraške, »gotovo eno naših najlepših mladinskih knjig«. Potem ga je k sodelovanju povabila katoliška Mladika, kjer sta s Palčičem objavila Minimalčice, zdaj pa mu bo ta založba izdala že šesto knjigo, tokrat o gledališču, katerega umetniški vodja je bil nekaj let. Med drugim je dejal, da se počuti popolnoma doma tudi na šolah v Prekmurju in pristavil, da je skupaj z Miškom Kranjcem sodeloval v reviji Mlada pota. Leto 2018 je tudi evropsko leto kulturne dediščine, zato Društvo Bralna značka Slovenije posebej opozarja na knjižno dediščino in na knjige v kulturni dediščini.

V razpravi o bralni znački kot kulturni dediščini so sodelovali Aksinija Kermauner: Pisava-kulturna dediščina sveta: oglje, svinec in silicij; Irena Cerar: Pravljične poti do kulturne dediščine; Dušan Šarotar: Miško Kranjec – kulturna dediščina Prekmurja, in Vesna Radovanovič: Pravljični motivi – kulturna dediščina v Mislicah (Ferija Lainščka), Slavko Pregl se je pridružil s predavanjem o avtorskih pravicah, glavna in odgovorna urednica Darka Tancer Kajnih pa je predstavila revijo Otrok in knjiga.

Veliko gledalcev je v Pokrajinsko in študijsko knjižnico privabil film Pout, ki se začne na družinskem srečanju v Križevcih na Goričkem, kjer je v središču pozornosti stric Geza (Bačič), družinski pripovedovalec zgodb. Scenarij za film je pripravil Štefan Kardoš, ki je tudi pripovedovalec povezovalnega teksta v narečju. Štiri generacije rodbine Kutoš obujajo spomine na svoje prednike ob albumu fotografij, kjer ima posebno mesto tako v albumu kot Gezovem srcu fotografija Petra Kutoša v vojaški uniformi ogrske vojske iz leta 1917. Leto prej je bil težko ranjen na vzhodni fronti v majhni ukrajinski vasi Zaturci. Domisljijo se, da bodo odpotovali v to vasico, pri čemer Geza pravi, »če pa to doživim, lahko kar na mestu umrem«. (Doživel je in živi naprej ...) Spremljamo sproščeno potovanje, nekatera zgodovinska dejstva in se vmes (lahko) tudi zabavamo. Avtorja filma, ob Štefanu Kardošu še Jože Glažar, sta pripravila gledljiv igrano-dokumentarni ali fiktivno-dokumentarni film, ki je nastal na podlagi posnetkov s potovanja skupine dvajsetih ljudi v Zaturce v Ukrajini, kjer so pred stoletjem resnično umirali tudi mnogi Prekmurci.

- **»Te, gda majo vsi djabke, jih je žmetno odati«. Silva Eöry. Fotografije: L.R.H. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 11. oktobra 2018 - Leto XXVIII, št. 41, str. 7**

Djabočni festival na Slovenski vzorčni kmetiji

http://www.porabje.hu/pdf/2018/2018_41.pdf

Zadnji dve leti so meli pavri velke nevole. Zavolo zmrzali je tudi sada bilou malo, sploj djabok. Tak je bilou tudi na vzorčni kmetiji na Gorenjom Seniki. »V etom leti mamu dosta djabok, zatau smo se odlaučili, ka pa pripravimo djabočni festival.



Slika: Razstava jabolk na Slovenski vzorčni kmetiji. Fotografija: L.R.H.

Vsi, steri gnes pridejo k nam, leko do kúpili djabke, pa túdi djabočni sok,« je raztolmačila direktorica Razvojnne agencije Slovenska krajina Andreja Kovač in cujdala, ka je v leti 2018 vseposedi dosta sada bilou, »tau pa je za vse tiste, steri se spravlamu s sadjarskim delom, najbole žmetnou. Te, gda majo vsi djabke, jih je žmetno odati. Vúpam, ka de bar sok tisti, steroga mo bole leko spravili v promet.«

Sok si iz djabok leko sami pripravijo, vej pa znamo, ka so pred leti v okviru čezmejnoga projekta »Visokodebelni biseri - UPKAČ«, v Hiši jabolk daubili polnilnico, stera ma takše škeri, ka leko predela sad v sokove, süji sad in marmelade. »Za pravne osebe so zakonski predpisi bole sigurni kak za fizične. Mi sok tak leko odavlemo, ka lidge kúpijo djaboka, mi pa jim cuj zaračunamo storitev, ka jih predelamo v sok,« je ške pravla Andreja Kovač in cujdala, ka do v letoš škeri, ka leko predela sad v sokove, süji sad in marmelade. »Za pravne osebe so zakonski predpisi bole sigurni kak za fizične. Mi sok tak leko odavlemo, ka lidge kúpijo djaboka, mi pa jim cuj zaračunamo storitev, ka jih predelamo v sok,« je ške pravla Andreja Kovač in cujdala, ka do v letošnjom leti meli okauli 15 ton djabok. Do zdaj so pobrali sorto jonagold, morajo pa ške sorti topaz in en tau idareda.

Na moje pitanje, če ne bi bilou dobro, ka bi napravili hladilni hladilnico, v steroj bi leko djabke stale duže cajta, pa je sogovornica pravla, ka so o tom že premišlivali, samo se je nej tak enostavno prav odlaučiti. Če bi šli v tau investicijo, bi mogli dugoročne pogodbe s kúpci (leko túdi šaulami) napraviti. Pauleg toga bi moglo priti do sodelovanja več sadjarov: »Nevola je túdi ta, ka se pa leko zgodi, ka de slaba letina, ti pa moraš vseeno spraviti zadosta sada za svoje partnere.« Po tistom sam šla v zemenico, gé so se te že na velko vagali djabke. Kúpit so jih prišli – po 100 forintov za kilo - túdi lidge od daleč, celau z Gorenjskoga. Neka jih je kúpjo túdi upokojeni župnik Štefan Šömenek, steroga sam zmautila glij te, gda si je naglajúvo razstavo starih sort djabok. »Dva kedna prva, gda sam tú z mojim administratorom obed mejo, sam vido, ka majo čevapčiče. Ge sam 40 let v Piran odo, samo furt sam tam leko biu samo od pondelka do sobote, zatau ka sam šest vesnic emo, pa sam vsakšo nedelo šest meš mogo slúžiti. V Pirani sam furt leko djo čevapčiče ali pleskavice. Tau meni sploj dobro gesti bilou. In tak sam zdaj pravo Lacini, znaš, eno soboto mi pridemo es, ka mo čevapčiče geli. V Porabji sam što, ka gnes djabočni festival majo. In tak sva prišla gnes. Za obed sva gela čevapčiče, zdaj pa čakava, ka ženske napravijo djabočne reteše, ka tau túdi trno rad mam,« je povedo Štefan Šömenek in cujda, ka djabke túdi kak sad rad ma: »Vsakš den bar dve pogem, zatau sam jih gnes túdi kúpo.«

Med tistim, ka sta Silvija Bajzek Grebenar in Mesarina Valika (Valerija Bajzek) začnile pripravlali djabočne retaše, so se začnili v šatori segrejavati túdi goslarge, skupina Štrk iz Slovenije, steri so poskrbeli za tau, ka se je na Festivali djabok leko túdi zaplesalo.

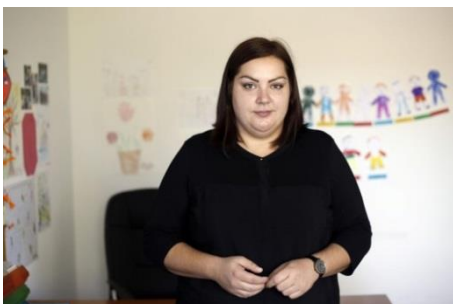
Delo, Ljubljana

- »To ni romska kultura, to je revščina«. Intervju: Natalija Djoković. Pogovarjala se je: Mojca Zabukovec. Delo, Ljubljana, 05. oktober 2018

Natalija Djoković je socialna delavka iz društva Mozaik

<https://www.delo.si/lokalno/ljubljana-in-okolica/to-ni-romska-kultura-to-je-revscina-98955.html>

Natalija Djoković iz društva Mozaik: Rasizem je postal resnično odprt, za kritiko pa se prostor vse bolj zapira.



Slika: Natalija Djoković je socialna delavka iz društva Mozaik. Foto: Blaž Samec

Ljubljana - Stene v pisarni društva Mozaik v Savski ulici so polepljene z risbami, ki so jih podarili otroci. Nastale so samoiniciativno ali pa v okviru delavnic, ki jih izvajajo v društvu, v katerem se ukvarjajo predvsem s socialnim vključevanjem Rominj in Romov, ki živijo v glavnem mestu. »Delamo vse, kar zaznamo kot potrebo,« pravi Natalija Djoković, tamkajšnja socialna delavka. »V primeru nasilja v družini se ukvarjamo z njim, ko pa družina potrebuje učno pomoč, jo ponudimo. Je pa zelo velika potreba predvsem po pomoči pri branju in pisanju.«

Kako vas ljudje najdejo?

Z Romi smo začeli delati na pobudo ljubljanske občine leta 2004, ko so živeli v barakarskem naselju ob Žalah. Tam smo postavili zabojsnik in izvajali aktivnosti za otroke. Leta 2011 smo zabojsnik umaknili, ko so oblasti porušile barake, približno 500 ljudi, ki so tam živeli, pa preselile v neprofitna stanovanja in bivalne enote. Večino smo jih spoznali tam, informacije pa se širijo tudi od ust do ust, kličejo nas iz centrov za socialno delo, šol in zdravstvenih domov.

V kakšnih razmerah živijo Romi v Ljubljani danes, sedem let po porušenju barak?

Nekateri se znajdejo bolj, drugi manj, mislim pa, da je tudi za Rome stanovanjska situacija v Ljubljani boljša kot drugod po državi. Preselitev iz barakarskega naselja je bila edina prava pot. Zelo napačna je predpostavka, da je to njihov način življenja, da živijo v barakah. To ni njihova kultura, to je revščina. Romi sami povejo, da ne želijo tako živeti, a da je to pogosto edini izhod. Ljudje, ki so živeli ob Žalah, so se želeli preseliti, in ko so se preselili, je bilo seveda najprej težko, a to je bil velik premik z vidika socialne vključenosti. Barake so bile v lasti občine, zato jim je občina tudi po zakonu morala rešiti stanovanjsko stisko.



Slika: V barakarskem naselju pri Žalah so v društvu Mozaik izvajali delavnice za romske otroke. Foto: Janez Petkovšek

Pravice Romov naj bi bile zagotovljene z ustavo, zakoni in mednarodnimi akti. Toda lani so morali protestirati pred državnim zborom zaradi razmer, v katerih živijo. Med drugim so opozorili na dolgoletno zatiskanje oči oblasti, zaradi česar živijo v začaranem krogu revščine.

Med njimi je skoraj stoodstotna brezposelnost. Tisti, ki imajo redno legalno zaposlitev, so izjeme, tudi v Ljubljani. Še posebej pri ženskah in med mladimi Rominjami tudi ne vidimo trenda, da bi se zaposlovale. In kar ponovno opažamo, podobno je bilo pred nekaj leti, da zavod za zaposlovanje izključuje Rome. Tistim, ki niso pismeni, izdajo kratko odločbo, da niso več aktivni iskalci zaposlitve. Izključuje se jih iz zavoda in se od njih tudi nič ne pričakuje. Ne ponudi se jim, čeprav je to naloga zavoda, da bi se vključili v usposabljanje, in hkrati se od njih ne pričakuje, da bi iskali službo.

Zakaj bi to zavod oziroma država počela?

Pomembne teme, kot so izobraževanje romskih otrok, pravice žensk, nasilje v družini, reševanje otrok, ki so zanemarjeni, se namerno pušča pod gladino, da ne bi pogledale preveč ven, in to zato, da ne bi prišlo do konfliktov. Lanski protest je pomemben, toda potrebovali bi prav to – več romskega aktivizma. Toda tudi v Ljubljani, čeprav so živeli skupaj in se med seboj poznajo, skupnost ni zares povezana. Zdi se, da več napora vložijo v to, da pririjejo, da so Romi, kot pa da bi šli na ulico in zahtevali pravice. Je pa to posledica toliko in toliko let diskriminacije. Problem je, da so jo ponotranjili tudi sami. Marsikdo reče, da so drugačni od drugih Romov, da pa oni niso cigani. Vsak se želi znebiti stigme. Najbolj žalostno je, da imamo družino, ki ji je uspelo skriti v šoli, da so Romi, in tam so otroci najbolj uspešni. Rezultati skrivanja se dejansko pokažejo, in to je najbolj žalostno.

Lani je bilo v prvi razred vpisanih 318 romskih otrok, v deveti približno tretjina tega, so pred kratkim zapisali pri Mladini, ko so opozorili tudi, da se je petnajsto leto zapored povečalo število romskih otrok, ki ne hodijo v redno osnovno šolo, ampak v šolo s prilagojenimi potrebami. Kako to komentirate?

Statistika glede usmerjanja otrok kaže, da se približno odstotek do dva neromskih otrok usmeri v šolo s prilagojenim programom, medtem ko je ta odstotek pri romskih otrocih že dvanajst. Še pred petimi leti je bilo teh otrok osem odstotkov. Problem se v resnici začne z vstopom v šolo pri otrocih, ki jim slovenščina ni materni jezik. Večina Romov v Ljubljani je, denimo, prišla iz Bosne. Toda ni praksa, da bi ti otroci v prvem razredu dobili kakršnokoli dodatno obliko pomoči. In luknja v znanju se nato skozi leta tako poveča, da je v 4. ali 5. razredu novo znanje skoraj nemogoče pridobiti. Te otroke se zato usmeri v program s posebnimi potrebami. To storijo po tem, ko jim dajo pisati poseben test. Toda test je v slovenskem jeziku, zato je nemogoče, da bi ga otroci opravili, in so poslani v posebni program. Manjka nek vzporedni sistem, ki ne bi smel biti zastavljen projektno, in hkrati bi moral biti fleksibilen, da bi lahko šola odločila o urah pomoči otrokom, ki jim slovenščina ni materni jezik. Če bi od začetka imeli takšno pomoč zagotovljeno, bi ti otroci lahko zelo zgodaj začeli

zapolnjevati manko.

To verjetno ne zahteva ne veliko denarja ne veliko truda.

To zahteva morda nekaj dodatnih zaposlitev.

In zakaj se ne zgodi?

Prepričana sem, da se šole na ta način polni in ohranja. Šole za otroke s posebnimi potrebami je treba ohranjati pri življenju in se jih polni z romskimi otroki.

Težka trditev.

Je, toda o tem smo trdno prepričani.

Kaj narediti, da se to konča?

Kar mi lahko naredimo, je, da staršem svetujemo, naj otrok ne vključijo v ta program, toda problem je, da ni alternative. V takem primeru otroku namreč ostane samo goli šolski sistem, ki pa zanj ne deluje. Smo pa imeli primer družine s tremi otroki, pri kateri se je šola zelo trudila, da bi prišli v posebni program. Pri zadnjem je mati postopek usmerjanja prekinila. Deklica je nato opravila redno osnovno šolo in je danes vpisana v drugi letnik triletno srednje šole. Hočem reči, da ni tako zelo nemogoče, je pa potem na družini, da sama najde alternativo, kot so razni mladinski centri in nevladne organizacije. Ta primer po drugi strani pokaže, kako ostaneš brez vsega. Je pa družini v Ljubljani veliko lažje iskati alternative, saj je tu veliko nevladnih organizacij kot pa kje drugje.

V številki Časopisa za kritiko znanosti o rasizmu je Vlasta Jalušič opozorila tudi na samo definicijo romske skupnosti, v kateri ta ni opredeljena kot »narodnost«, ampak kot »posebna etnična« skupnost. Tudi definicija, ki jo najdemo v javnosti, se veže predvsem na etničnost in kulturo. To pa, kot opozarja avtorica, pripadnike romske skupnosti že v osnovi definira kot »druge«.

Romi so v Sloveniji na žalost videni kot večni tujci. Tudi v šoli ali pa na centru za socialno delo kdaj slišimo, da govorijo o naši otrocih in o romskih. Večina ljudi se o tem tudi ne sprašuje, kot bi nam bilo v zibelko položeno, da nismo del iste skupnosti. Hkrati je tudi sicer pogled dvojen; po eni strani se povečuje socialno vključevanje prekmurskih Romov, in se tako zanemarja težava, ki so v Prekmurju, po drugi strani pa je kritika ves čas usmerjena v Dolenjsko, medtem pa veliko ljudi sploh ne ve, da Romi živijo tudi v Ljubljani. Nanje se gleda skupnost po skupnost, tudi med njimi samimi so trenja, in tudi ta so posledica delitve na avtohtono in neavtohtono.

Podobno se kaže širše. Junija je italijanski minister Matteo Salvini napovedal popis Romov in izgon tistih, ki nimajo državljanstva. Francija je to storila leta 2009, ko je izgnala 10 tisoč Romov v Romunijo in Bolgarijo, leto pozneje skoraj prav toliko. Francoski mediji so tedaj pisali tudi o obstoječi bazi podatkov o Romih. Kaj se dogaja?

Rasizem je postal resnično odprt. Ko sem študirala socialno delo, smo govorili bolj o prikritelem rasizmu, medtem ko je danes rasizem absolutno odprt, javen, za kritiko pa se prostor vse bolj zapira. To smo videli tudi pri prihodu beguncev. Tako na evropski kot slovenski ravni je očitno postalo dovoljeno izreči vse. In če smo sovražni govor še pred nekaj leti pripisovali eni stranki, je zdaj vseprisoten, je mainstream. In zdi se, da smo nevladne organizacije zelo osamljen otok, ki kriči nekaj drugega.

- **Begunsko taborišče Moria, temačni obraz Evrope. Boštjan Videmšek. Delo, Ljubljana, 05. oktober 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/begunsko-taborisce-moria-temacni-obraz-evrope-99091.html>

Samomori, spolno nasilje in bojne travme so posledica evropske (proti)begunske politike.



Slika: V taborišču Moria, kjer je prostora za dobrih 3000 ljudi, jih je zdaj skoraj trikrat več. Foto: AFP

Na grških otokih je ujetih okoli 23.000 [beguncev in migrantov](#). Večina jih v nevzdržnih razmerah živi v absolutno prenapoljenih namestitvenih centrih. Najhujše razmere – že dolgo časa – vladajo na Samosu (Vathy), Hiosu (Vial) in predvsem na Lezbosu, kjer je taborišče Moria postalo sinonim za nečloveško ravnanje z ljudmi na begu.

V taborišču Moria, ki je od otoške prestolnice Mitilini oddaljen manj kot deset kilometrov in kjer je uradno prostora za nekaj več kot 3000 ljudi, je kljub pospešenim (pre)selitvam najbolj ogroženih beguncev v grško notranjost več kot 8000 ljudi, od tega skoraj 3000 otrok.

V taborišču, ki ga – večinoma z evropskim denarjem – upravlja grška država, vladajo katastrofalne razmere. Utrujeni, travmatizirani in živčni ljudje celo dneve preživijo v vrstah za hrano. Eno stranišče, velikokrat brez tekoče vode, je na voljo za 190 ljudi. Podobno velja za prhe. V bivalnih živi tudi do 30 ljudi. Večina novih beguncev, ki še vedno prihajajo iz bližnje

Turčije, spi v malih šotorih. Med nekaj več kot 20.000 begunci in migranti, ki so v Grčijo prispeli letos, je po podatkih UNHCR skoraj polovica beguncev iz Sirije, 20 odstotkov jih je iz Afganistana, 15 odstotkov pa iz Iraka – iz vojnih con, torej. Zdravje med ujetimi ljudmi je iz dneva v dan slabše, oskrba pa je na ravni 19. stoletja. Če sploh. Varnostne razmere so slabše kot kadarkoli. V taborišču, kjer je veliko ljudi ujetih vse od zaprtja tako imenovane balkanske begunske in vzporednega podpisa evropsko-turškega begunskega dogovora pred dvema letoma in pol, so se oblikovale kriminalne skupine. Veliko je medetničnega nasilja, saj se osebe v taboriščih – podobno je tudi na drugih otokih – ne ukvarja s »podrobnostmi«. Nikoli ni bilo slabše

Evropska (proti)begunska in (proti)migrantska politika je ljudem vzela upanje. Azilni postopki se nesprejemljivo počasni in sistematizirano neučinkoviti. Birokracija krha telesa in uničuje duše. Grški viri zatrjujejo, da je veliko denarja, ki ga je EU Atenam namenila za izvajanje azilnih postopkov in vzpostavitev primerne infrastrukture (1,6 milijarde evrov, od tega je bilo Grčiji nakazanih že 1,1 milijarde), izginilo (ne)znano kam. Evropska agencija za boj proti finančnim prevaram in korupcijam je pred mesecem dni zaradi tega sprožila preiskavo. Grške oblasti so to ostro zanikale in celo sprožile sodne postopke proti trem novinarjem, ki so pisali o domnevnem »izginjanju« evropskih sredstev.

Brezup, povezan z vojnimi travmami, ustvarja strahovite psihološke težave, pomoči pa skoraj ni. V zadnjih mesecih je bilo veliko samomorov. Tudi med otroki. Približno tretjina od 126 ljudi, kolikor jih je v zadnjega pol leta v Morii obravnavala nevladna organizacija International Rescue Committee, si je že poskušala vzeti življenje. Taborišče in bližnja okolica, kjer je že več let »vzporedno taborišče«, je videti kot velikanska deponija. Deponija človeštva in evropskih humanističnih vrednot. Vsak dan je slabše, čeprav se zdi, da slabše preprosto ne more biti. Razčlovečenje je popolno – to je eden od obrazov Evrope. Obrazov vseh nas. Fekalije zalivajo šotore. Spolni napadi so, zakon džungle, endemični – ženske so nezaščiten. Vsak teden v taborišču izbruhne vsaj en velik pretep. Polcija se navadno ne vmešava. **Spiros Galinos**, župan Lezbosa, s katerim sem se večkrat srečal, je že lani dejal, da razmere v Morii spominjajo na koncentracijsko taborišče, »kjer je ljudem odvzeto vsakršno dostojanstvo«.

Razmere v taborišču še poglobile travme

Tudi najbolj izkušeni humanitarni delavci, ki so delali v taboriščih sredi vojnih con, drug za drugim zatrjujejo, da je Moria najhujše begunske taborišče, ki so ga kdajkoli videli. »Čeprav je večina migrantov, ki so v Morii, travmatiziranih, saj so zbežali iz nasilnih konfliktov v domovini, so razmere v taborišču še poglobile njihove travme,« pravi **Luca Fontana**, koordinator Zdravnikov brez meja (MSF) na Lezbosu, in dodal, da tako slabih razmer ni videl niti v taboriščih v Sierra Leone in Gvineji, kjer je razsajala ebola. Tu je težko karkoli dodati.

- **Pravo in politika. Saša Vidmajer. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 06. oktober 2018**

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/pravo-in-politika-99107.html>



Slika: Jean-Claude Juncker. Foto: Delo

Slovenska politika je z nepojmljivo pozornostjo pospremila mnenje pravne službe evropske komisije o tem, da Hrvaška z neizvajanjem arbitražne razsodbe krši pravo Evropske unije. Za pravne zadeve kompetentni oddelek znotraj najpomembnejše institucije EU je pritrdil argumentaciji Slovenije, potrdil je logiko uradne Ljubljane v tožbi zoper Hrvaško. Tukajšnjim političnim odločevalcem je vsaj za hip zaigralo srce.

Drobni tisk relativno obskurnega papirja bruseljske strokovne službe so prebirali natančno in dobesečno, z vejicami, pikami in podpičji vred. Pri tem so prezrli, da je tovrstnim pravnim stališčem nesmiselno dajati velik pomen. So strokovna mnenja, medtem ko je komisija imanentno politična ustanova, v bistvu docela spolitizirana institucija. To zadnje je problematično, pa vendar realpolitično dejstvo, ki ga je nemogoče zaobiti. In že precej dolgo vemo, da aktualni šef evropske komisije pogostoma ni usklajen ne s svojim kabinetom ne s komisarji in niti s strokovnimi službami EU ne.

Treba se je vprašati, zakaj se tukajšnja politika toliko ukvarja s seciranjem in analiziranjem obskurnega pravnega mnenja evropske komisije.

Slovensko okolje do Jean-Clauda Junckerja ne goji posebne ljubezni in niti ni razlogov, da bi jo. Za seboj ima nadležno izkušnjo s teranom, ki jo je ta država zavozila sama, in arbitražne peripetije. Če kdo misli, da je težava samo Juncker, pa naj pomisli na eno od imen za njegovega naslednika, Manfred Weber je večkrat javno izražal stališče, da se EU ne bi smela vpletati v dvostranske slovensko-hrvaške zadeve. Zagate pa niso omejene le na omenjeno relacijo.

Sámo funkcioniranje komisije je že dlje problematično. Slovenska politika ima do tega upravičeno pomisleke, diplomati vedo, da ne gre samo za arbitražno zgodbo, veliko nekonsistentnosti je povezane, recimo, s stališči do širitve Unije na Zahodni Balkan. Praksa se je močno oddaljila od prvotnih zamisli Jeana Monneta o neodvisni, funkcionalistični komisiji, institucija se je neskončno spolitizirala. Slovenija je vedno zagovarjala avtonomno komisijo v vlogi varuhinje pogodb EU.

Tega ni več.

Problematična je tudi sama figura Junckerja, težko ga kdorkoli zagovarja. Njegov prezir do prava je očiten, njegova aroganca vseprisotna. Je nemara najbolj značilen primer iztrošene evropske politične kaste, ki ji je že zdavnaj potekel rok trajanja. Vsekakor je del problema, nikakor ne rešitve. S politiki, kot je on, Evropska unija perpetuira svojo agonijo, predsednik komisije je značilen pokazatelj tega, kar je narobe z EU.

In vendar je način, kako so ga tukaj napadli zdaj, ko se mu izteka mandat in je v odhajanju, poniglav in zelo slovenski. Dokler je bil Juncker močan, so se blaženo smehljali v njegovi navzočnosti, zdaj, ko se posavlja – je politično mrtev, anglosaški svet pozna zelo slikovito metaforo, *dead meat* –, se je nanj usmeril ves gnev. Pa je koga dejansko presenetilo, da je pravno argumentacijo, izdelano v lastni evropski instituciji, ki potrjuje stališče Slovenije, pospravil v predal? Njegovo ravnanje ni ne novost ne presenetljivo. V pravnem smislu je Evropska unija razcefrana, primera Madžarske in Poljske sta vladavini prava v posmeh. Sloveniji pa je najmanj od lanske objave sodbe arbitražnega sodišča, ko se je komisija obotavljala in z zamudo objavila stališče, lahko jasno, da na Bruselj ne more računati.

Poleti 2017, ko je arbitražni senat objavil razzodbo o slovensko-hrvaški meji, je predsednik komisije odreagiralo počasi. Vzel si je čas za prebiranje sodbe. Toda arbitražna je bila napovedana, logično bi bilo, da bi se komisija odzvala takoj, odlašanje je bilo sporočilno samo po sebi. V primerjavi z neaktivno komisijo pa so svoja mnenja brž objavili denimo Nemčija, Avstrija, Beneluks.

Že takrat se je kazala neuskklajenost komisije in njene pravne službe. Slednja je julija lani nedvoumno ovrgla hrvaške argumente in povedala, da razzodba zadeva tudi pravo EU. Generalni direktor pravne službe evropske komisije je opomnil, da ima meja med članicama tudi neposreden učinek na pravo Unije. »Iz evropskih pogodb in odločitev sodišč je razvidno, da morajo EU in njene članice izvajati mednarodno javno pravo, kar bi morale pokazati tudi v tem primeru.« Pravniki so omenili možnost, da bo EU nemara morala pojasniti učinke razzodbe na pravo EU v primeru sprožitve postopkov, na primer na evropskem sodišču. Kako malo je vredno pravno mnenje znotraj same bruseljske komisije, smo torej videli že najmanj leto dni.

Pa vendar domača politika ni razbrala tega sporočila, slovenska država vmesnega časa ni izkoristila za sistematično diplomatsko delo in iskanje političnih zavezništov. Vnaprej se je zanašala na komisijo.

V času, ko se tukajšnji odločevalci toliko ukvarjajo s seciranjem in analiziranjem pravnega mnenja evropske komisije, ki je obrobno in brez vpliva, se je treba vprašati, zakaj to počno. Morda pa je prikladneje kritično ost naperiti v Bruselj. Mogoče je lažje krivdo naprtiti evropskim institucijam. Nemara je oportuno vložiti tožbo pri sodišču EU v Luxembourg, četudi ni verjeti v uspeh in je njegov predsednik izrecno povedal, da pravna pot, ki jo je ubrala Slovenija, sploh ni prava. Koen Lenaerts je ob tem komentiral, češ da Hrvaška ne krši prava Unije. Našteto je torej politično sprejemljivejša pot kakor pa priznanje, da slovenska diplomacija ni bila posebej uspešna pri prepričevanju evropskih sogovornikov in iskanju podpore za svoja stališča v evropskih prestolnicah. Ta prostor ne premore kreativne diplomacije, vztrajnega, inteligentnega, argumentiranega prepričevanja sobesednikov v mednarodni skupnosti. Namesto tega, da bi opravila nalogo, ki je njena in samo njena, je raje preusmerila pozornost na grdo Evropo.

Zato Junckerjevo komisijo napadajo vsi po vrsti. Predsednik republike jo je kritiziral v svojem nastopu na blejskem strateškem forumu, novi vodja diplomacije izkoristi vsako priložnost za to isto. Blažji kritiki se je pridružil tudi novi premier. Evropski poslanci leve provenience in eden, ki pripada konservativni ljudski stranki, so na predsednika bruseljske komisije naslovili poziv k spoštovanju mednarodnega prava in njegovo ravnanje označili za »neodgovorno in nezrelo«, nekateri terjajo Junckerjev odstop, večina tistih, ki v strasbourškem parlamentu pripadajo desnemu taboru, je zaradi strankarske lojalnosti ostala tiho.

Značilen eksces je bil pritisk na evropsko komisarko Violeto Bulc, ki jo v slovenskem medijskem prostoru pogosto označujejo kar za slovensko komisarko. Ob očitkih, da ni naredila dovolj za uveljavitev slovenskih interesov, se je spozabila in zapletla v pojasnjevanje o »jasnem zastopanju slovenskih stališč«, šele naknadno se je korigirala. Ni naloga komisarke, da bi javno zastopala interes države, iz katere prihaja, njena deklarirana skrb je vendar skupni evropski cilj. Pri čemer vemo, da imajo komisarji praviloma pred očmi interese svojih držav, vendar jih morajo znati zaviti v nevtralni ovoj skupnih ciljev EU. Pritisk na Bulčevo in njeno »opozarjanje« Junckerja in podpredsednika komisije Timmermansa, pristojnega za vladavino prava, je bil kontraproduktiven. V nekem smislu je bila Slovenija videti kot Madžarska in Poljska, ki črtita evropsko komisijo in jadikujeta, kako se jima godi krivica.

Po skoraj petnajstih letih članstva se ta država v EU ni pozicionirala »med tiste, ki evropsko hišo gradijo in ne samo uporabljajo«. Diplomati radi povedo, kako nihče ne mara držav članic, ki neprestano prinašajo v Evropsko unijo svoje probleme in nenehno cukajo za rovak z isto večno temo. Sofisticirana diplomacija ve, kako evropske prioritete uporabiti kot svoje – in obratno, kako lastne nacionalne interese prenesti v prioritete EU. Čeprav na neki čisto drugi in ne zelo rafinirani ravni je v svojem iskanju prijateljev in zaveznikov bistveno uspešnejša od Slovenije Hrvaška.

Pomenljiv je tudi neki širši razmislek, namreč tisti o zunanjepolitičnem delovanju Slovenije na podlagi prava, vladavine prava in človekovih pravic. Vprašanje je, ali je Slovenija v mednarodni skupnosti res znana in prepoznana kot država, ki respektira mednarodno pravo.

- »Ko so se približevala vojaška letala, je Merve vedno snela slušni aparat«. Boštjan Videmšek. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga, 6. oktober 2018

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/ko-so-se-priblizevala-vojaska-letala-je-merve-vedno-snela-slusni-aparat-98899.html>

V Turčiji je približno štiri milijone beguncev, od tega jih kar 3,6 milijona prihaja iz Sirije.



Slika: Učilnica, šola, znanje, druženje z vrstniki ... Foto: Eren Aytug/Echo/EU

Desetletna Merve iz Alepa s svojimi temnimi očmi je svet. Strmi, opazuje, vpija; tekoče bere z ustnic. Z očmi poslušna in govori. Je skoraj povsem gluha. Tudi nov slušni aparat, ki ga je dobila pred tednom dni, ne dela čudežev. A med pogovorom je zbrana, osredinjena. Sogovorniku zre naravnost v oči in mu s svojim intenzivnim, a neverjetno milim obrazom ves čas daje vedeti, da je še kako *prisotna*. Da razume.

»Minilo je le nekaj mesecev vojne. Na našo hišo je padla bomba. Vse se je treslo. Nisem vedela, kje sem. Vstala sem in začela iskati svoje otroke. Merve, mlajša hči, je sedela v kotu in v naročju, tesno oprijemajoč k sebi, držala takrat enoletnega bratca ... Grozen prizor, a bila sem srečna, ker smo vsi preživeli. To je bil trenutek, ko sem vedela, da moramo zapustiti Alep,« v centru za podporo beguncem (Refugee Support Center) v Izmirju pove 38-letna Zejnab, ki je skupaj z možem in tremi otroki v Turčijo pobegnila pred šestimi leti.

Njihova četrt v največjem sirskega mestu je bila prva, kjer so izbruhnili spopadi. In prva, ki so jo bombardirala vladna letala. Bombe so porušile njihovo hišo in družinsko tekstilno tovarno, ki jim je pred vojno omogočala solidno življenje. Ostali so brez vsega. Niso imeli izbire – morali so oditi. Iz Alepa jih je do turške meje pospremila babica, ki je čez leto in pol v Siriji umrla. Ni hotela v pregnanstvo. Najprej so se nastanili v Gaziantepu, kjer so živeli njihovi sorodniki. V kaotičnem obmejnem mestu, ki je sicer na stečaj odprlo vrata za begunce in dejansko postalo *sirsko* mesto, je družina preživela leto in pol. Zejnab je skupaj z možem delala na kmetiji, dokler si oče njenih treh otrok ni polomil prstov in postal »nekonkurenčen«. Preselili so se v tedaj mirnejši Izmir, na turško sredozemsko obalo. Ker so med bombardiranjem izgubili celotno premoženje in ker v Izmirju ni bilo praznih stanovanj, so prvih deset dni spali na ulici. To je bilo, pravi Zejnab, deset najtežjih dni v njenem življenju.

Ko njena mama opisuje dogodke iz Alepa in z bega, jo Merve ljubeče, nepremično opazuje. Srka njene besede. »Ko so se približevala vojaška letala ali ko je izbruhnilo streljanje, je Merve vedno snela slušni aparat,« pove gospa Zejnab, ki tekoče govori turško.

* * *

Merve bo v naslednjih dneh začela obiskovati šolo za otroke s posebnimi potrebami. Šole in druženja z vrstniki se radovedna temnolasa deklica neznansko veseli. Tudi zaradi novega slušnega aparata; dobila ga je pred tednom dni in ji bo gotovo zelo olajšal življenje. Do zdaj je bila deklica bolj ali manj obsojena na tišino. Zdravniki v Siriji ji, pred vojno, niso mogli pomagati. Veliko časa je preživela zaklenjena v svojem svetu. Mama je upala, da se bo njeno stanje – do zdaj je spregovorila komaj nekaj besed – v miru izboljšalo. Dolgo časa se ni. Potem sta Zejnab in Merve začeli obiskovati center za podporo beguncem. Da se je deklica, ki ves čas glasno in obsesivno poka s prsti, izvila iz objema včasih tudi vsiljene tišine, so ob novem slušnem aparatu poskrbeli še psihologi.

Ti bodo zelo kmalu morali priskočiti na pomoč tudi Mervejini sedemnajstletni sestri, ki jo je vojna še veliko bolj zaznamovala. Najstnica ne zapušča svoje sobe. Izogiba se *življenju*. Je zelo depresivna in popolnoma pasivna.

»Dolgo smo se privajali na življenje v Turčiji. Še vedno je zelo težko. Mož ni registriran kot begunec, zato ne dobiva pomoči. Zelo redko dobi tudi delo. Že tako ali tako so sirske begunci bistveno slabše plačani od turških delavcev, zanj pa je še težje. Povsem nezaščiten je,« v Izmirju razlaga Zejnab, ki je v nekaj mesecih ostala brez staršev in kakršne koli finančne pomoči širše družine, ki je marsikdaj ključna za preživetje sirske begunce – tako v Siriji kot v tujini.

Begunci, tretjerazredni (ne)državljeni

Zejnab v Izmirju hodi na različne tečaje in delavnice. Pripravlja se na službo v enem izmed centrov za pomoč beguncem. Rada bi bila koristna, pravi. Prihodnost svoje družine vidi v Turčiji – nanjo želi biti čim bolj pripravljena. »V Siriji nimamo več nikogar. In ničesar. Enkrat sem se vrnila v Alep. Vse stroje iz naše tovarne so pokradli ... Naš del mesta je popolnoma porušen. Nikomur več ne moremo zaupati. Tu bomo ostali,« je odločna (očitna) matriarhinja družine, ki se v času na stečaj odprte balkanske begunske poti, ko je iz Izmirja, središča tihotapskega posla, proti grškim egejskim otokom v letih 2015/2016 na dan krenilo tudi po več kot deset tisoč beguncev in migrantov, ni hotela pridružiti množici ljudi na poti proti Evropi, lažni *obljubljeni deželi*. »V morju so vsak dan umirali otroci. Strah me je bilo. Bolje, da smo ostali. Odšlo pa je veliko naših prijateljev in sorodnikov. Tu bomo morda celo dobili priložnost za novo življenje,« je v centru za podporo beguncem v Izmirju, ki je nastal z evropskimi sredstvi (ECHO), dejala Zejnab.

V Turčiji je trenutno okrog štiri milijone beguncev, največ na svetu. Od tega jih kar 3,6 milijona prihaja iz Sirije. To število bi se lahko kmalu močno povečalo. V zadnjih tednih se je Turčija – in tudi Evropska unija – pripravljala na morebitno novo veliko humanitarno tragedijo: množični eksodus beguncev iz sirskega Idliba.

Rusko-turški dogovor je za zdaj ustavil veliko ofenzivo sirskih vladnih sil, toda usoda Idliba in treh milijonov prebivalcev te severozahodne sirske province, ki je pod nadzorom različnih uporniških skupin, še zdaleč ni določena. Turške humanitarne organizacije in številne vladne institucije, ki so v senci evropske (proti)begunske in (proti)migrantske politike vrsto let skrbele za ogromno ljudi, ki so pobegnili iz najbolj krvavega konflikta našega časa, se pripravljajo na najhujše. Zadnja diplomatska zblíževanja EU in Turčije – tudi nedavni obisk predsednika Recepta Tayyipa Erdoğana v Nemčiji – je mogoče razumeti tudi v kontekstu človeške katastrofe, ki se napoveduje v Idlibu. Potem ko so se po propadlem poskusu vojaškega državnega udara v Turčiji julija 2016 – le tri mesece pod podpisu tako imenovanega evropsko-turškega begunskega dogovora, s katerim je Bruselj za šest milijard evrov prodal Ankari usodo (ne le) sirskih beguncev – odnosi med Turčijo in EU močno zaostri, Evropa je med dogodki v Istanbulu in Ankari namreč glasno molčala, so se ti v zadnjih mesecih začeli izboljševati. Obe strani se namreč zavedata soodvisnosti in skoraj eksistencialne nujnosti popolnega politično-ekonomskega oportunitizma.

Seveda to velja tudi za »begunsko vprašanje«, v primeru katerega je bilo evropsko javno mnenje – in tudi politika – do Turčije marsikdaj izjemno nepravilno. Nesporno je sicer, da so turške oblasti stotisoče beguncev na vrhuncu tako imenovane balkanske begunske poti uporabile kot pogajalsko orodje, in prav tako nesporno je tudi, da je tihotapski posel v Turčiji potekal »od zgoraj navzdol«, kar je še najbolj potrdilo dejstvo, da je takoj po podpisu dogovora med Brusljem in Ankaro število beguncev, ki so s turške obale potovali proti grškim otokom, drastično upadlo.

Toda ob politično-ekonomski manipulaciji z begunci, kjer je povsem enako umazano vlogo kot Turčija igrala tudi EU, je »večna kandidatka« za pridružitve EU vse od začetka sirske vojne pred sedmimi leti in pol dobro in sorazmerno učinkovito skrbel za ves čas povečujoče se število sirskih – in tudi drugih – beguncev. Predstavniki turških oblasti in nevladnih organizacij, s katerimi sem govoril v zadnjih dneh, mi drug za drugim zatrjujejo, da je Turčija za oskrbo beguncev do zdaj porabila 32 milijard evrov iz svojega proračuna. To je številka, ki je Evropa ne pozna. Do zdaj je bilo namreč večinoma govora le o omenjenih šestih milijardah evrov iz »dogovornega paketa«.

Ta denar je iz Bruslja v Ankaro prihajal počasi, toda v zadnjem letu – do zdaj je v Turčijo prispela polovica zneska, druga polovica sledi kmalu – so s pomočjo evropskega denarja in pod okriljem ECHO (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations) v Turčiji zaživeli številni projekti, ki močno vplivajo na kakovost bivanja (večinoma) sirskih beguncev. Od formalnega in neformalnega izobraževanja, boja proti (vseprisotnemu) otroškemu delu in kartične finančne asistencije do psihosocialne in zdravstvene oskrbe.

Devetletni Hadži Hasan ima hude težave s srcem (hipertenzija) in tudi težave v duševnem razvoju. Skupaj s štiriinštiridesetletno mamo Amino ter šestimi brati in dvema sestrama – danes so stari od štiri do triindvajset let – je iz Sirije v Turčijo prišel leta 2014. Hadži, ki ima neizmerno rad nogomet, a ga ne sme igrati, ves čas radovedno opazuje okolico. Njegova otroška duša je razigrana, vseskozi se navihano smehlja. Posebna komisija mu je v Turčiji priznala 75-odstotno invalidnost. Pred mesecem dni je, na svoje veliko veselje, začel obiskovati šolo za otroke s posebnimi potrebami.

»Poskušali smo mu pomagati že v Siriji, med vojno. V Alepu so ga celo operirali. Ni pomagalo. Njegovo srce je izjemno šibko. Upala sem, da bodo zdravniki v Turčiji lahko rešili težavo, a tudi operacija v Izmirju ni pomagala. Le še slabše je. Skrbi me,« s solznimi očmi v rehabilitacijskem centru za begunce (Physical Rehabilitation Center) pove s črno naglavno ruto prekrita Hadžijeva mama Amina, ki ji komaj uspeva preživeti veliko družino. Mož jo je namreč zapustil in se vrnil v Sirijo. Pobral je ves denar in jo – skupaj z otroki in polno vojnih ran – pustil na cedilu. V begunstvu, v neznanem okolju. Nekaj let so živeli v zaniknem dvosobnem stanovanju – deset ljudi. Zaradi pomanjkanja svežega zraka in gibanja se je Hadžijevo stanje poslabšalo. Morali so se preseliti. Zdaj se borijo, iz dneva v dan.

Dodaten udarec – turška finančna kriza

»Rada bi šla v Evropo. Kamor koli. A ne zaradi sebe, temveč zaradi Hadžija. Tam bi mu morda lahko celo pomagali. Celotno družino sem pri UNHCR prijavila za preselitev, morda v Kanado. Imela sem intervju, a se potem niso več oglasili. Lahko le upam in molim. Moj najstarejši sin je pred tremi leti želel v Nemčijo, a mu nisem dovolila oditi. Šli bomo vsi ali pa nihče,« žalostno pove vidno travmatizirana gospa, ki med pogovorom ves čas drhti in, zelo tiho joče. Besede se ji lomijo. »V vojni sem videla grozne stvari ... Mrtvi otroci. Smrt. Strašno ...«

Že tako težko življenje beguncev v Turčiji se je v zadnjih mesecih kljub številnim vladnim in nevladnim projektom še dodatno poslabšalo. Strm padec lire, posledica finančne krize, je močno zmanjšal vrednost finančne pomoči, ki jo dobiva 1,4 od 3,6 milijona registriranih beguncev – tistih, ki sodijo med »bolj ranljive«. Sto dvajset turških lir, kolikor jih na mesec prejme begunec, je bilo še spomladi vrednih 30 evrov. Zdaj je precej manj kot 20. Ob tem so se strmo dvignile cene čisto vsega, a predvsem osnovnih potrebščin. Finančna kriza je – kot vedno – v Turčiji najbolj prizadela tiste na dnu prehranjevalne verige, begunce in migrante.

»Tu je življenje zelo težko in vedno bolj drago. Dolgo časa smo imeli tudi težave zaradi neznanja jezika. Zdaj znam že dovolj dobro turško, da se sama znajdem v turških bolnišnicah ... Trije moji otroci delajo. Drugače sploh ne bi mogli preživeti,« nadaljuje Amina Hasan, ki pravi, da se ne ona ne otroci nikoli ne bodo vrnil v Alep. Mož jim grozi; družina se je obrnila proti njim. Zdaj je vse odvisno od nje, doda. »Imam nekaj malega upanja. Vse je odvisno od boga.«

* * *

Zelo malo upanja v prihodnost je še nedavno gojil triindvajsetletni Ahmed Kardie s podeželja v bližini Alepa. Pred dobrimi petimi leti, ko se je vojna na severu Sirije že dodobra razvnela, je Ahmed, tedaj je bil star osemnajst let, skupaj z bratom popravljaval vodno napeljavo v poslopju zasebne šole.

»Od nekod je priletela granata. Morda je bila bomba. Ne vem, ne spomnim se ... Zadnje, česar se spomnim, je eksplozija. Potem se je vse zrušilo,« sedeč v invalidskem vozičku pove bradati mladenič prodornih zelenih oči in medvedje močnih rok. Ko je prišel k zavesti, ni čutil nog. Ob njem sta stala brata, imela sta srečo. Odpeljala sta ga v improvizirano bolnišnico na frontni črti. Tam je preživel sedem dni. Rešili so mu življenje, a ne nog. Ko so ga odpeljali domov, je bil zlomljen. Ni želel biti

med ljudmi. Pospešeno je izgubljal voljo do življenja. Brata sta se odločila za veliko tveganje – odpeljala sta ga v bolnišnico v Damasku, kjer je huje poškodovani Ahmed preživel tri mesece. Ni kaj dosti pomagalo. Ker so se spopadi v Alepu zaostriili, vojna pa se je razširila po vsej državi, so se trije bratje skupaj odločili za beg v Turčijo. Z Ahmedom v invalidskem vozičku to ni bilo preprosto. Da so lahko prestopili mejo, kjer tedaj še ni stal betonski zid, so morali podkupiti turške vojake.

Nova priložnost

»Moj spomin je malce načet ... Mislil sem, da vojna nikoli ne bo prišla do nas. Čakali smo. Vpisal sem se celo na fakulteto, a jo že po enem tednu zapustil, ker sem želel nekaj zaslužiti. Motili smo se. Poleti 2012 so na naših vratih potrkali pripadniki vladnih sil. Želeli so, da se jim pridružim. Rekel sem ne. Grozili so mi. Vedel sem, da bodo težave,« v Izmirju umirjeno pripoveduje Ahmed, ki se prav tako ni želel pridružiti različnim uporniškimi milicam, ki so po severu Sirije novačile morebitno borbo.

Čeprav Ahmed Kardie nikakor ni hotel sodelovati v vojni, ki se je razvila v najbolj krvav konflikt našega časa, ki traja že sedem let in pol, vzel pa je skoraj pol milijona življenj, mu je vojna popolnoma spremenila življenje.

Z bratoma je nekaj časa živel v obmejnem Kilisu. V Izmirju je že dobro leto dni. V Turčiji se zaradi invalidnosti – paraliziranost obeh nog – nikakor ni znašel. Trpel je. Počutil se je manjvrednega. Želel je biti sam, ves čas. Preživljali so ga bratje. Izgubljal je čas. Življenje je drvelo mimo njega. Depresija ga je razjedala. Pri UNHCR se je prijavil za preselitev v Združene države, saj se je zavedal, da se bo z invalidskim vozičkom težko prebijal po balkanskih begunskih poteh. Opravil je dva intervjuja, v Istanbulu in Ankari.

Odgovora ni bilo. To ga je še bolj potrlo.

Pred časom ga je osebe centra za rehabilitacijo beguncev, kamor je prišel po pomoč, peljalo na prireditev, kjer so invalidi igrali košarko v vozičkih. Povabili so ga, naj se jim pridruži. Okleval je, nikoli prej ni igral – niti maral – košarke. A po petih minutah je bil zasvojen. Bil je ramadan. »Dobro sem se počutil med ljudmi. Lepo so me sprejeli. Brez predsodkov, kot enega izmed njih.«

Ko se je vrnil v center za rehabilitacijo, je Ahmed svojo sila pozitivno košarkarsko izkušnjo zaupal psihologu Atakanu Topcanu.

»Preden je začel igrati košarko, je bil Ahmed sramežljiv in vase zaprt fant. Težko se je prilagajal. Imel je hude težave z motivacijo, ni mu šlo dobro. Prek košarke – prek ekipe – se je socializiral. Soočajo se s podobnimi težavami, delijo izkušnje. Povrnila se mu je samozavest. Zdaj prihaja čas za integracijo in socialno kohezijo,« v centru za rehabilitacijo beguncev, enem izmed projektov, ki so nastali z evropskim denarjem, pove Ahmedov psiholog, ki je v košarki zaznal odlično priložnost za Ahmedovo psihološko okrevanje.

Topcan se je z lokalnim košarkarskim klubom Karşıyaka, ki igra v turški prvi ligi, dogovoril, da so Ahmeda povabili na trening. Močni Sirec se je dobro znašel tudi med profesionalci. Z njimi trenira že šest mesecev. Ko bo – verjetno kmalu – dobil še licenco za profesionalno igranje košarke, bo lahko igral tekme. Tega se neizmerno veseli. Ahmed je edini begunec v ligi.

»Na treningih sem se hitro ujel z ekipo. Začutil sem harmonijo in – da zmorem. Vrnilo se mi je veselje do življenja. Košarka me je dvignila, prav tako pristen človeški stik. Nič ni težko, če imaš dovolj volje. S košarko gradim svojo osebnost,« hvaležnost športu opisuje sicer zadržani Ahmed, ki živi pri mami, čez dan pa pomaga prijateljem v brivnici. Ne skriva, da zares veliko stavi na košarko: »Sprijaznil sem se s tem, da ne bom več hodil. Upam, da bom v košarki dobil drugo priložnost. Tu vidim svojo prihodnost, kratkoročno in dolgoročno. Morda pa bom nekoč slaven košarkar!«

- **Če bi Tigru uspelo, bi Primorska pristala v nevtralni Italiji? Ravel Kodrič. Delo, Ljubljana, Sobotna priloga,**

06. oktober 2018

<https://www.delo.si/sobotna-priloga/ce-bi-tigru-uspelo-bi-primorska-pristala-v-nevtralni-italiji-90554.html>

Je bila »nestrokovnost« sabotaž na železnici pri Judenburgu in Trbižu naklepna?



Slika: Spominska plošča pri Vojkovi koči na Nanosu. FOTO: Marko Feist

S pogodbo v Münchnu (30. septembra 1938) sta London in Pariz ob Mussolinijevem posredovanju privolila v Hitlerjevo zahtevo po spremembi versajske poveljne ureditve v srednji Evropi za ceno razkosanja demokratične Češkoslovaške in v želji, da bi nemško lakomnost po *Lebensraum* usmerila proti Sovjetski zvezi. Zato ju je še niti leto dni zatem (23. avgusta 1939) prav kisló presenetila vest o sklenitvi pogodbe o nenapadanju med Hitlerjem in Stalinom.

Hitler je o pogajanjih s Stalinom obvestil italijanskega zaveznika na sestanku v Berchtesgadnu na Bavarskem (12. avgusta) v skladu z obveznostmi iz novepečene »jeklène pogodbe« med fašističnima samodržcema (z dne 22. maja). Dučēja je vest

spravila v nemajhno zadrego: spoznal je, da sta mu pogodbi močno skrčili manevrski prostor donosne posredniške vloge med Londonom in Parizom na eni strani ter Berlinom na drugi. Vedel je še zlasti, da je nemški vojaški stroj že nared za velikopotezni vojni nastop proti Poljski, njegov pa še zdaleč ne.

Že dan po sklenitvi sovjetsko-nemške pogodbe o nenapadanju (24. avgusta) je italijanski veleposlanik v Berlinu v strogo zaupni depeši zunanjemu ministru Cianu svetoval, naj Rim sicer Hitlerju izreče vso politično solidarnost, a naj se hkrati izgovori z razlogi, ki Italiji »trenutno« preprečujejo, da bi v skladu z določili »jeklne pogodbe« stopila tudi vojaško z njim v korak. Navedel naj bi:

»[...] a) pomanjkanje protiletalskih topov; b) pomanjkanje kovin x, y, z; c) pomanjkanje zalog premoga. NB: Vztrajal bi še zlasti pri premogu, kajti med zadnjim pogovorom z Ribbentropom mi je ta dejal, da bi lahko do želenega premoga prišli po likvidaciji Poljske. Premog, ki bi ga nam Nemci radi dali, je torej poljski, to pa pomeni, da bi v najugodnejšem primeru lahko prve dostave prispele v Italijo šele kakih 8 tednov po začetku operacij. To – četudi odmislimo, da ni mogoče poljskega premoga dovažati po železnici vse do južne Italije – pomeni za nas materialno prepreko, kajti naše zaloge trenutno zadostujejo komaj za 3 tedne [vojskovanja]. [...]«

In res je 25. avgusta Mussolini v daljšem pismu Hitlerju med drugim poudaril:

»Če Nemčija napade Poljsko in se njene zaveznice spravijo nad Nemčijo, vam kot primerno nakazujem možnost, naj sam ne dam pobude za vojno ukrepanje, upošteva je trenutni položaj italijanskih vojaških priprav [...] Vendar utegne do našega vojaškega nastopa priti nemudoma, če nam Nemčija brž priskrbi vojaško opremo in surovine, da vzdržimo sunek, ki ga bodo Francozi in Angleži usmerili v pretežni meri proti nam.«

Hitler mu je še isti dan odgovoril: »Prosim vas, da mi sporočite, kakšno oborožitev in kakšne surovine potrebujete ter v kolikšnem časovnem roku [...]«

Že naslednji dan mu je Duče ustregel z dolgim seznamom 18 postavk. Prve štiri so se glasile: »Premoga za plin in jeklarstvo 6 milijonov ton; jekla 2 milijona ton; petroleja 7 milijonov ton; lesa 1 milijon ton [...]«

Minister Ciano je v svojem dnevniku seznam pokomentiral: »Še bika bi pobralo, če bi ga znal prebrati!« Nemški vojaški vrh je italijanskega veleposlanika vprašal po časovnem roku pričakovanih dostav. Odgovor se je glasil: »Tako, še pred začetkom sovražnosti.«

Že naslednji dan je Hitler Dučeju odgovoril, da bi dostavi zaželenih količin premoga, jekla in lesa sicer lahko ustregel – terjala bi 17.000 vlakov –, vendar nikakor ne še pred začetkom sovražnosti.

Italiji tako ni preostalo drugega, kot da 1. septembra 1939 ob nemškem napadu na Poljsko s sklepom ministrskega sveta, za katerim se je Mussolini v nemoči in zadregi skrtil, razglasi svojo »nevpletenost v vojskovanje« (*non belligeranza*). Še zdaleč pa ne nevtralnosti!

Tretjega septembra 1939 sta London in Pariz po nemškem vkorakanju na Poljsko napovedala Berlinu vojno. In to pravo, dasiravno je lep čas ostala tako rekoč na papirju in se zato vpisala v zgodovino kot »čudaška«. Razumljivo je, da sta si atlantska zaveznika prizadevala, da bi Italija svojo »nevpletenost« v vojskovanje prevesila v dejavno nevtralnost. Začela sta se ji politično dobrikati in jela od nje v ta namen kupovati znatne količine orožja ne le v zameno za prepotrebne devize, temveč tudi za surovine, ki naj bi omilile njeno odvisnost od nemških dobav. Med Rimom in Berlinom je zavladala nenadna ohladitev. Cele štiri mesce si Duče in Hitler nista izmenjala besede.

Churchill Mussoliniju 16. maja 1940

Odkar sem prevzel dolžnost prvega ministra in resor obrambnega ministra, se z mislijo vračam k najinim srečanjem v Rimu in čutim željo, da vas dobrohotno nagovorim kot poglavarja italijanskega naroda čez prepad, ki se občutno naglo širi. Je mar že prepozno, da preprečiva razlitje reke krvi med britanskim in italijanskim narodom? Ni dvoma, da si lahko vzajemno prizadenemo bridke rane, se neusmiljeno popademo in zagnemo Sredozemlje v mrak medsebojnega spopada. Če tako zaukažete, bo pač tako; a sam slovesno izjavljam, da nisem nikdar nasprotoval italijanski veličini kot tudi ne v srcu kdaj sovražil italijanskega zakonodavca.

Brezplodno je zdaj prerokovati potek velikih bitk, ki ravnokar divjajo po Evropi, a prepričan sem, pa naj se ima karkoli zgoditi na celini, da bo Anglija vztrajala do konca, čeravno sama samcata, kot že kdaj v preteklosti, in zaupam zagotovitom, da nam bodo v vse večji meri stale ob strani Združene države Amerike ter pravzaprav vsa ameriška celina. Prosim vas, verjemite mi, da me pri tem svečanem pozivu, ki pojde v letopise, ne preveva najmanjši občutek šibkosti ali strahu. Iz pradavnine se iznad vseh ostalih razlega krik, naj se dediči latinske in krščanske omike ne zoperstavijo drug drugemu v smrtonosnem spoprijemu. Prisluhnite mu, rotim vas z vso častjo in spoštovanjem, preden odjekne strašna zapoved.

Od nas ne bo nikdar prišla.

Šele 5. januarja 1940 je Mussolini spet nagovoril Hitlerja z nenavadno dolgim pismom. V njem se mu zvijačno izgovarja za negodovanje, ki ga je zaznal v nemških občilih glede italijanskega spogledovanja in cvetoče trgovinske izmenjave z Londonom in Parizom, in ga hiti miriti z zagotovitom: »Tako v Parizu kot v Londonu si nihče ne dela utvar, da bi se leta 1940 ali 1941 lahko ponovila zgodba iz 1914–15.« V mislih je seveda imel Londonski pakt, s katerim je Italija od Antante iztržila obljubo ozemelske širitve na Primorsko in Dalmacijo, dotedanjima zaveznikoma Dunaju in Berlinu pa obrnila hrbet in napovedala vojno ...

London in Pariz v postelji z Rimom

A London in Pariz nista odnehala od dvorjenja Rimu. 29. januarja 1940 je London dostavo energentov in surovin v zameno za italijansko municijo in letala začinil s finančno ponudbo 20 milijonov funtov, kmalu pa še tudi z naročili gradnje trgovskih ladij italijanskim ladjedelnici. Tudi po nemškem napadu na Dansko in Norveško (9. aprila) se je London pred silama osi še vedno previdno umikal, kupoval čas in vrival med njiju klin razhajajočih se interesov. Še tik pred nemškim vdorom v Nizozemsko, Belgijo, Luksemburg in Francijo je britanski *war cabinet* 29. aprila sklenil, da se bo London v primeru

italijanskega napada na Jugoslavijo odrekel vojni napovedi Italiji. Novoimenovani predsednik vlade Winston Churchill je na Dučeva 16. maja naslovil osebno pismo, da bi ga s spretnim spletom laskavih in dostojanstvenih besed odvrnil od vstopa v vojno (glej besedilo v okvirčku). Svoj poskus izrivanja Nemčije kot dobavitelja surovin in energentov Italiji je London sklenil podkrepiti s še prepričljivejšimi argumenti: s sabotažami naj bi Nemčiji presekali železniško in rečno (donavsko) dovodno žilo ruske in romunske nafte po jugoslovanskih tleh, Italiji pa železniško dobavo nemškega premoga čez mejo pri Trbižu. Za tovrstne potrebe se je London pravočasno opremil.

Že aprila 1938 je britanska vojaška obveščevalna služba MI6 ustanovila Oddelek D (začetnica za *Destruction*) na čelu z majorjem Laurenceom Grandom. Marca 1939 je njegov izpopolnjen in izurjen sestav prejel pooblastilo za protinemško sabotažo, propagando in subverzijo. Pododdelek D/H, pristojen za Turčijo, Madžarsko, Romunijo, Bolgarijo, Jugoslavijo, Albanijo, Grčijo in Bližnji vzhod, je v Londonu vodil G. F. Taylor. Za Jugoslavijo je pooblastil izkušenega dolgoletnega obveščevalca MI6 v Beogradu Juliusa Hanaua s povednim kodnim imenom *Cesar*. V Zagrebu in Ljubljani mu je bil podrejen lektor angleščine na ljubljanski univerzi Alex Lawrenson. Za pomočnika mu je Hanau določil nemškega levičarskega begunca in agronoma Alfreda Beckerja. Lawrensonu je svojega slovenskega zaupnika Alberta Rejca predstavil kot poveljnika Tigra. Rejec in Becker pa sta se spoznala že z obiskov v uradih »Ujke«, delniške družbe, v resnici paravana, za katerim se je skrivala kraljeva protiobveščevalna služba, ki je pod vodstvom Toneta Batagelja drzno krmarila med nemškimi in britanskimi interesi.

Lawrensonova mreža

Lawrensonova mreža je med primorskimi Slovenci v Ljubljani poleg Rejca obsegala še Ivana Rudolfa, dr. Milka Brezigarja, dr. Borisa Furlana in dr. Lava Čermelja, med Korošci pa dr. Alojza Kuharja (Vorancvevega brata) in dr. Julija Felaherja. In čeprav je dr. Furlan za Lawrensona nekajkrat »spravil sabotažni material«, ni kazalo, da bi ravno ... »doktorjem« zaupali malovarska sabotažna opravila. V ta namen je Rejec raje prek Danila Zelena, sodelavca Plhakovega vojaškega obveščevalnega centra v Ljubljani, vzpostavil stik z jeseniško trojko Ferdom Kravanjo in Antonom Ivančičem (Primorcema) ter Alojzom Knezom (Korošcem). Njim sta Rejec in Rudolf dostavila angleške vžigalnike in razstrelivo, ki jima jih je izročil oficir »Oddeleka D« S. W. Bailey z nalogo, naj onesposobijo železniško progo Dunaj–Trbiž.

In res je v noči s 15. na 16. april 1940 na dveh odsekih te proge v bližini Judenburga teža lokomotiv sprožila podtaknjeni naboj, a škoda na tračnicah je bila tako neznatna, da ni bilo motenj v prometu. Dober mesec pozneje je na istem območju prišlo do podobne ponesrečene sabotaže, 5. junija pa še na italijanskih tleh na odseku med Trbižem in Žabnicami. O tragičnih sodnih posledicah za materialne storilce z vdorom gestapovskih vrinjencev »Wagnerja« in »Friedla« ter z obglavljenji obsojencev v Berlinu je pokojni dr. Tone Ferenc že leta 1977 objavil izčrpno in v tujini (a prepogosto tudi doma) premalo upoštevano obravnavo akcije organizacije Tigr v Avstriji in Italiji spomladi 1940.

Amaterska sabotaža

A kar raziskovalca bode v oči, je razlika med dokajšnjo učinkovitostjo sabotaž na dovodnem železniškem ožilju energentov iz Romunije, saj je število popravil na onesposobljenih nemških vagonih skokovito naraslo (čeprav se načrtovana zapora na Donavi pri Đerdapu Oddelku D prav tako ni posrečila), in amatersko izvedbo »tigrovskih« atentatov na nemškem in italijanskem Koroškem. Kot da bi se jih bili lotili bolj iz nekakšnega dolga do britanskih naročnikov kot iz prepričanja. Kot da bi bili posumili, da utegne njihov uspeh odmakniti v času tolikanj pričakovani, za Primorsko »odrešilni« – o njem niso dvomili – vojaški spopad med Italijo in Jugoslavijo.

V tem pogledu je značilno pričevanje Franceta Bevka na prvi strani njegovih spominov na internacije in partizanščino z naslovom Pot v svobodo: »Bil je deseti junij tisočdevetstoštiridesetega. [...] 'Duce' mi je bil zmeraj tako mrzek, da ga nisem poslušal po radiu ne gledal v filmu. To pot pa sem nestrpen, v nervoznem pričakovanju sedel pred radijskim aparatom. // Pričakoval sem vojno napoved Italije. Ali Mussolini pojde v vojno? // Pojde! To prepričanje mi je vsiljevala že zgolj želja, da bi se to zgodilo. [...] Pred duševnimi očmi mi je kot v prividu že lebdel konec vojne, poraz Italije in Nemčije ter naše osvobojenje.«

In res je tisti 10. junij, ko je Mussolini napovedal vojno Veliki Britaniji in zaril že pregaženi Franciji nož v hrbet, londonski vladi razblinil pobožno željo o *modus vivendi* z Italijo v Sredozemlju. Vodstvu Tigra pa se je že skoraj nepremišljeno mudilo: že 20. junija je njegovo vodstvo Oddelku D v Beogradu postreglo z vratolomno drznim in (pre)optimističnim predlogom, po katerem naj bi tigrovci zasedli Trst in ga za pet dni držali v pesti v okviru široko zasnovane britanske ofenzive proti Italiji v Albaniji ter v zameno za poroštvo do povojne uveljavitve pravice do samoodločbe za primorske in koroške Slovence. Oris načrta je v Kairu prejel na mizo tedanji poveljnik britanskih sil na Bližnjem vzhodu, general Archibald P. Wavell, a je z Italijani (in Nemci, ki so jim priskočili na pomoč) imel dovolj opravka v Afriki, da bi si lahko novega nakopal še na Balkanu.

Arhivi pod ključem

Tigr pač ni več imel kaj čakati na vojno med Italijo in Jugoslavijo, saj se je res začela aprila 1941. A Primorce je v vojno, hočeš nočeš, pahnil sam Mussolini. Že 8. avgusta 1940 sta v Piacenzi ob 14:25 v tovarni razstreliva in municije La Perite v presledku nekaj sekund odjeknili strahoviti eksploziji, ki sta za seboj pustili 47 mrtvih in 795 ranjenih. Konec avgusta pa je v pomožnem obratu smodnišnice Baschieri e Pellagri v kraju Marano di Castenaso pri Bologni eksplozija terjala več kot 100 smrtnih žrtev in prek 400 ranjencev. Nit o preiskavah, ki sta jih sprožili politična tajna policija Ovrta in vojaška obveščevalna služba SIM, je mogoče zaslediti v zapisnikih nekaterih zaslišanj obsojenih na drugem tržaškem procesu 14. decembra 1941. A zadevni arhivi tedanjih preiskovalcev so menda še vedno pod ključem. Saj kdo od prisebnih bi kar tja v en dan hitel obešat na veliki zvon uničujoče udarce, ki mu jih v vojni prizadeva sovražnik?

- **»Jezika nam ne bo uspelo ohraniti«. Maca Jogan, Ljubljana. Delo, Ljubljana, 6.10.2018, Sobotna priloga, Pisma bralcev. P. P. 29, str. 29**

Delo, 21. septembra

V prispevku z zgornjim naslovom so ob kočevskih Nemcih omenjeni tudi slovenski izgnanci (od leta 1941 do 1945). Čeprav status množične civilne žrtve okupacije velja za obe kategoriji, pa njunega izrazito neenakega položaja ni mogoče enačiti. Vloga kočevskih Nemcev je namreč neločljivo povezana z načrtnim iztrebljenjem slovenskega prebivalstva, zlasti z množičnim izgonom Slovencev iz Posavja in Obsotelja, od koder je bilo največ ljudi (okoli 23.000) izgnanih od 24. oktobra do 17. novembra 1941.

Izganjanje Slovencev s teh krajev je potekalo zelo brutalno, kot na primer z Bizeljskega, od koder je bilo v enem dnevu izgnanih 3011 ljudi. Nemški vojaki so jih 11. novembra 1941 zgodaj zjutraj skrajno surovo spodili z domačij. V pol ure so morali zapustiti vse: domačije, živino, ves pridelek; s sabo so smeli vzeti le to, kar so lahko nesli. Kot živino so jih najprej odpeljali v Rajhenburg (Brestanico), kjer so dobili številke, potem pa v živinskih vagonih v nemška taborišča. Vse njihovo imetje je bilo zaplenjeno v korist nemške države.

»Najhujše zlo je zadelo območje ob Savi in Sotli, ki je postalo strnjeno nemško naselitveno območje« (T. Ferenc: Raznarodovanje, 2010), kamor so preseljevali predvsem Nemce s Kočevskega. Že 15. novembra 1941 je iz Kočevja odpeljal prvi od 135-tih vlakov, ki so do 22. januarja 1942 omogočili prostovoljno preselitev več kot 95 odstotkov kočevskih Nemcev (od skupno 12.498). Prej so svoje nepremičnine prodali italijanski družbi Emona, s preselitvijo pa počakali, da so pospravili letino ter jo skupaj s pohištvo in orodjem odpeljali na nove domove. Vsaka nemška družina je dobila zemljišča in stavbe treh slovenskih družin. Kot pripadniki vermašfta in tudi v vojaških enotah SS so se v času okupacije mnogi borili proti »partizanskim banditom«.

Proti koncu vojne so se nemški naseljenci z vsem premičnim premoženjem umaknili proti Avstriji, pred odhodom pa so uničevali nepremično premoženje izgnancev, ki so se po napornih poteh vračali na izropane domove s tem, kar so nosili (v rokah). Ob dvojni prizadetosti slovenskih izgnancev je tragika kočevskih Nemcev stranska posledica neuresničenih teženj nacistične Nemčije, da dokončno iztrebi slovensko prebivalstvo. To je treba vedno znova poudarjati, kajti v sedanjosti se ta bistvena razlika pogosto pozablja.

- **Dr. Angela Piskernik je ob Poti dobila park. Ddr. Aleš Iglč, Ljubljana. Delo, Ljubljana, 6.10.2018, Sobotna priloga, Pisma bralcev. P. P. 29, str. 29- 30**

Delo, 27. septembra

V Delu je izšel članek, posvečen poimenovanju dela poti na trasi, na kateri je bila med drugo svetovno vojno Ljubljana obdana z bodečo žico, po dr. Angeli Piskernik. V članku se navaja, da je bila dr. Angela Piskernik prva slovenska znanstvenica s področja naravoslovja z doktoratom znanosti, kar ne drži. Slovenska botaničarka dr. Angela Piskernik, ki je doktorirala na dunajski univerzi leta 1914- je sicer res napačno menila, da je bila prva Slovenka z doktorskim naslovom na področju naravoslovja. Tako je med drugim izjavila, da »zanesljivo vem, da sem bila prva Slovenka z naslovom doktorja na področju naravoslovja; slišala pa sem, da je imela akademski naslov zdravnice dr. Jenkova, ki je promovirala menda v Rusiji«.

Kot je bilo dokazano v članku avtorjev I. Petriča, J. Jareša in A. Iglca z naslovom »Ana Jenko Šterba- Böhm (1885-1936), prva Slovenka z doktoratom iz kemije«, ki je bil objavljen v slovenski kemijski reviji Acta Chimica Slovenica (vol. 62, strani S140-S144, leto 2015), dr. Angela Piskernik ni bila prva slovenska znanstvenica s področja naravoslovja z doktoratom znanosti, pač pa je bila to rojena Ljubljančanka dr. Ana Jenko, poročena Šterba-Böhm (1885-1936), ki je že leta 1911 doktorirala v Pragi s področja naravoslovja (kemije) z opravljenim glavnim doktorskim rigorozom iz kemije in fizike, torej tri leta pred Angelo Piskernik. Mimogrede, soproj Ane Jenko Šterba-Bohm, to je Jan Stanislav Šterba-Bohm, je bil med drugim dekan Fakultete za naravoslovje češke Karlove univerze-v Pragi ter mentor Nobelovemu nagrajencu Jaroslavu Heyrovskemu. Zdravnica dr. Jenkova, ki jo omenja Angela Piskernik, pa je bila sestra Ane Jenko, to je dr. med. Eleonora Jenko-Croyer (1879-1959), prva slovenska zdravnica, ki je pridobila naslov doktorja medicine že leta 1907 v Sankt Peterburgu in je bila seveda tudi rojena v Ljubljani. Starša sester Jenko sta bila ljubljanski zdravnik dr. Ludvik Jenko (1841-1912) in Terezija Marija Lenče, poročena Jenko. Terezija Marija Lenče (1858-1938) se je izobraževala pri ljubljanskih uršulinkah in na Bavarskem, iz znane ljubljanske rodoljubne družine Lenče, s svojih potovanj po celi Evropi je objavljala zanimive članke v slovenskem časopisju, bila pa je tudi zavzeta javna delavka. V letu 1895 je tako opravila študijsko potovanje v Črno goro, leta 1903 v Makedonijo in Bolgarijo ter leta 1902 v Rusijo. Med drugim je bila predsednica ženskega zbora Glasbene matice in je soorganizirala odmevna koncerta ljubljanske Glasbene matice z c. kr. dvornim opernim orkestrom v veliki koncertni dvorani stavbe dunajskega društva Musikverein v zahvalo mestu Dunaju za pomoč po velikonočnem potresu v Ljubljani. Prvi koncert je dirigiral M. Hubad, drugega pa slavni češki skladatelj Antonin Dvořák.

- **Rim stopnjuje napade na EU in ignorira strahove vlagateljev. Jure Kosec. Delo, Ljubljana, 08. oktober 2018 <https://www.delo.si/novice/svet/luigi-di-maio-napoveduje-spremembo-evropskih-fiskalnih-pravil-100117.html> Volitve v evropski parlament bodo po napovedih italijanskih politikov povzročile podoben politični potres, kot so jih italijanske.**



Slika: Italijanski notranji minister Matteo Salvini med današnjo tiskovno konferenco v Rimu. Foto: REUTERS/Max Rossi

Italijanski notranji minister in vodja desničarske Lige **Matteo Salvini** je v svojem najnovejšem izpadu napadel predsednika evropske komisije **Jean-Clauda Junckerja** in evropskega komisarja za gospodarske ter finančne zadeve **Pierra Moscovicija** in ju označil za »sovražnika Evrope«.

Besede, ki jih je izrekel med tiskovno konferenco z vodjo francoske skrajne desnice **Marine Le Pen**, so predstavljale najnovejšo zaostritev odnosov med Rimom in vodstvom EU. »Sovražniki Evrope - Juncker in Moscovici - so tisti, ki sedijo v bruseljskem bunkerju,« je poudaril Salvini in zatrdil, da so varčevalne politike zadnjih nekaj let »povečale italijanski javni dolg in obubožale državo«.

Napovedal je, da bodo prihajajoče volitve v evropski parlament boj med tistimi, ki si želijo ustvariti več delovnih mest, in tistimi, ki jih bolj skrbi doseganje fiskalnih ciljev. Njegove napovedi so sledile izjavam vodje populističnega Gibanja petih zvezd **Luigija di Maia**, ki je v nedeljo zavrnil kritike kontroverznega predloga naslednjega italijanskega proračuna kot neutemeljene in nepotrebne, pri čemer je izrazil prepričanje, da se bodo evropska fiskalna pravila po volitvah v evropski parlament maja prihodnje leto spremenila.



Slika: Matteo Salvini in vodja francoske skrajne desnice Marine Le Pen sta predstavila svoje načrte za prihajajoče volitve v evropski parlament. Foto: REUTERS/Max Rossi

»Na evropski ravni bo prišlo do takšnega političnega potresa, da se bodo vsa pravila spremenila,« je Di Maio napovedal v intervju za *Corriere della Sera*. »O tem pričakajo javnomnenjske raziskave v vseh evropskih državah.« Po njegovem prepričanju bo razplet volitev v evropski parlament podoben razpletu italijanskih parlamentarnih volitev, marca letos, ki so pripeljale do sklenitve političnega zavezništva med Gibanjem petih zvezd in desničarsko Ligo, to pa bo imelo neposredne politične posledice na evropski odnos do fiskalne discipline.

Opozorila Bruslja

Italijanski parlament bo jutri začel razpravo o vladnem predlogu prihodnjega proračuna, ki predvideva povišanje proračunskega primanjkljaja malce pod mejo, ki jo še dovoljujejo evropska fiskalna pravila. Predvideni 2,4 odstotni primanjkljaj je trikrat višji od tistega, ki ga je napovedala prejšnja italijanska vlada.

Predlog proračuna je bil v zadnjih tednih [deležen vrste kritik](#), tako s strani Bruslja kot evropskih držav. Evropska komisarja za evro in za gospodarske ter finančne zadeve **Valdis Dombrovskis** in **Pierre Moscovici** sta Rim po poročanju *Bloomberga* v pismu opozorila Rim, da vladni proračunski cilji predstavljajo znaten odmik od fiskalne poti, dogovorjene s strani evropskih vlad.



Slika: Luigi Di Maio in italijanski premier Giuseppe Conte: Foto: REUTERS/Tony Gentile

Italijanska vlada mora do 15. oktobra predložiti predlog proračuna evropski komisiji. Ta lahko predlog zavrne in ga pošlje nazaj v Rim. Če bi italijanska vlada kljub temu vztrajala pri njem, Bruslju ne bi preostalo drugega, kot da začne postopek za uvedbo sankcij proti državi.

Zaostrovanje retorike med Rimom in Brusljem povzroča negotovost na borznih trgih. Donos na desetletne italijanske obveznice je danes prvič v štirih letih zrasel nad 3,5 odstotka. Analitiki v primeru nadaljnjih političnih napetosti opozarjajo pred novo dražitvijo italijanskih obveznic.

Tisti, ki špekulirajo o prihodnosti italijanskega gospodarstva, po Salvinijevih besedah »izgubljajo čas in denar«, saj italijanska vlada ne misli odstopiti od svojih proračunskih načrtov.

- »Pri teh volitvah je bilo število nepravilnosti največje«. Intervju: Valentin Inzko. Pogovarjal se je: Novica Mihajlovič, 08. oktober 2018

Valentin Inzko, visoki predstavnik za Bosno in Hercegovino

<https://www.delo.si/novice/svet/pri-teh-volitvah-je-bilo-stevilo-nepravilnosti-najvecje-99961.html>

Valentin Inzko, visoki predstavnik za Bosno in Hercegovino, mož, mimo katerega se v BiH nič ne zgodi.



Slika: Valentin Inzko: »Čas je, da država vrže bergle proč, vstane in začne samostojno hoditi.« Foto: Voranc Vogel

Visoki urad v Bosni in Hercegovini vodite že deset let, vaš urad je od začetka dela veliko naredil, postavil državo iz nič. Kaj vi štejete med večje uspehe svojega mandata?

Prej je bilo veliko narejenega, v zadnjih desetih letih pa velikih premikov žal ni bilo, le nekaj napredkov na približevanju evropskim integracijam. Uspelo nam je vzpostaviti mejno policijo in zelo nepriljubljeno, a zelo uspešno ustanovo, davčni urad.

Kaj to pomeni?

To pomeni, da je že pobral okoli 30 milijard evrov v času svojega obstoja. Bosna ima že dolgo davčne blagajne, veliko pred Slovenijo, v Avstriji smo jih šele lani uvedli. To so za delovanje države zelo pomembne zadeve. Davčni urad vsako leto za desetino poveča svojo uspešnost.

Velik dosežek se zdi, da vam je uspelo poenotiti celo nogometne lige.

Nekoč so bile tri lige v državi, srbska, hrvaška, bošnjaška. Da smo to poenotili, je velik uspeh. Zdaj gre Zrinjski v Banjaluko, iz Banjaluke gredo v Sarajevo, se kdaj tudi stepejo, ampak v bistvu je to zdaj šport, ni več politika. Srbi so bili državni prvaki, Hrvati so bili državni prvaki. To so lepe stvari.

Vaš urad lahko tudi odstavlja voljene politike. Koliko ste jih odstavili?

V vsem času obstoja jih je urad visokega predstavnika odstavil 200, jaz sam sem dva. Med odstavljenimi so bili trije državni predsedniki, večinoma pa so to poslanci, župani in podobno, ki so bili del mreže, ki je podpirala vojne zločince. Okoli 600-krat pa smo posredovali tako, da smo vsilili zakone.

Tega zdaj ne počnete več?

Zdaj smo v novi fazi, ko je čas, da država vrže bergle proč, vstane in začne samostojno hoditi.

Kako ji gre?

Slabo. V zadnjih štirih letih ne vem, ali je bil sprejet ducat zakonov, parlament skorajda ne deluje. Lokalno vodstvo ne deluje tako, kot bi si želeli. Tu smo vendarle na Balkanu, to ni Baltik.

Oblast od zunaj torej ni nujno slaba. Kaj bi se zgodilo, če bi mednarodna skupnost odšla?

Ne, res ni slaba. Zakaj imamo toliko let mednarodne sile na Cipru? Zakaj smo imeli toliko let tuje velesile v Nemčiji? Veste, da je predsednik Republike Srbije verjetno stokrat rekel, da si želi odcepitve od Bosne in Hercegovine in združitve s Srbijo? Najbrž bi šle zadeve takoj v to smer, če bi se mednarodna skupnost obrnile proč. Mislim, da je zdaj to rdeča črta, ki si je Dodik še ne upa prekoračiti.

Kako se vi pogovarjate z Dodikom?

Midva sva bila oba na ti. Še pred desetimi leti je govoril, da je treba Karadžića izločiti. Zdaj pa on vojne zločince slavi in zanika genocid. Seveda drži, kar pravi, da so bili tudi zločini nad nedolžnimi Srbi, to je treba priznati. A to ne pomeni, da ni bilo genocida v Srebrenici.

Kje so tu Hrvati?

Tudi med nekaterimi Hrvati se pojavljajo vse glasnejše težnje po odcepitvi, to je znano. To po Daytonu ni možno, Hrvati so se Herceg-Bosni dvakrat odpovedali. Moje stališče je jasno, jaz sem strogo proti menjavi ozemelj in risanju meja na novo. To je nevaren inženiring. Karkoli bi se zmenili v Preševu, na jugu Srbije in na Kosovu, se to mimogrede prenese še sem. Sem proti temu, ker so to prenevarne igre. Če hočemo samo etnično čiste pokrajine imeti v Evropi, je to poraz za človeštvo in humanizem. Kaj naj naredimo z narodnostno Vojvodino v takšnem primeru?

Doslej je vaš urad razrešil 200 politikov. Ali ne bi bil Dodik z vsemi svojimi izjavami zrel za razrešitev?

Jaz dobim na stotine takšnih pisem s takšnimi pozivi, jaz pa imam nad seboj Svet za implementacijo miru, tam je 12 držav in Evropska unija. Oni tega trenutno ne želijo, čeprav je Dodik pred kratkim dobil sankcije Združenih držav Amerike. Oni tega trenutno ne želijo, trenutno, sem rekel. Vzrok je to, da pričakujejo, da bodo domači organi ukrepali. Zdaj pa vi razmišljajte, kje v Evropi bi si organi pregona upali ukrepati proti visoko rangiranim politikom?

Kaj je z evropsko perspektivo BiH?

Morda je ob prej omenjenem na mestu opazka, da je želja po evropski politiki morda pri nekaterih bosanskih politikih hinavska. Oni vedo, da jih čaka usoda Sanaderja. Tega se zavedajo, da vladavina prava zanje ne bo dobra.

Kako gledate na volilne prevare v BiH?

Kompromitirani volilni sezname so že predmet vicev v Bosni. V Stolcu človek ni hotel zapustiti volišča. Ko so ga prosili, naj vendar že odide, je rekel, da ne bo šel nikamor, dokler tja ne bo prišel njegov pokojni oče, ki je na volilnem seznamu vpisan tik za njim. Tu je bil načrt, da se množično vključijo fiktivni glasovi po pošti iz tujine. Upam, da se to ne bo zgodilo v velikem obsegu, v manjšem obsegu pa se bodo kršitve gotovo dogajale. Mislim, da je bilo pri teh volitvah največ neregularnosti. Jaz bi ukrepal, a šele po tem, ko bi domače oblasti opravile svoje delo.

- **Sprememba ustave v parlamentu. Vili Einspieler. Delo, Ljubljana, 09. oktober 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/sprememba-ustave-v-parlamentu-100599.html>

Makedonska vlada še ne sklepa kravjih kupčij na račun vladavine prava.



Slika: Makedonski premier Zoran Zaev je odločen izpeljati ustavne spremembe. Foto: Reuters

Ker vlada ne ve, ali bo uspela s procesom ustavne spremembe imena Makedonije, se še ni odločila, ali bo šla na predčasne volitve ali ne. Medtem je v parlament že vložila predlog za spremembo ustave, čemur največja opozicijska stranka še vedno nasprotuje.

Ni še znano, ali je vlada pridobila zadostno podporo poslancev opozicijske VMRO-DPMNE za zagotovitev dvotretjinske večine v parlamentu, ki jo potrebuje za spremembo ustave. V vladajoči koaliciji Socialdemokratske zveze Makedonije (SDSM) in Demokratske unije Albancev (DUI) so deljenega mnenja o tem, ali naj gredo na prečasne volitve ali naj se najprej pogajajo z opozicijo.

Na pragu izrednih volitev

Če bodo na svojo stran pridobili zadostno število opozicijskih poslancev, do zadnjega ne bodo vedeli, ali so se pogajali s figo v žepih ali ne. Tudi če bi bili vsi iskreni, to še ne pomeni, da bodo zdržali pritisk vrha VMRO-DPMNE vse do januarja, ko bo treba tudi ustavne spremembe potrditi z dvotretjinsko večino. Vrh vodilne opozicijske stranke je že sporočil premierju **Zoranu Zaevu**, da nima legitimnosti za spremembo ustave.

Predčasne volitve prav tako niso idealna rešitev, čeprav obstaja velika verjetnost, da bosta na njih zmagali SDSM in DUI.

Zmaga na volitvah ne bi nujno pomenila, da bosta imeli 80 poslancev, kolikor jih potrebujeta za ustavne spremembe. Kljub

neveljavnosti referendumu o preimenovanju države, bi vladajoči koaliciji podpora več kot 600.000 volivcev, ki so glasovali za uveljavitev junijskega sporazuma z Grčijo o razrešitvi dolgoletnega spora o uradnem imenu Makedonije, zagotovila potrebno dvotretjinsko večino v parlamentu. Zagovorniki predčasnih volitev stavijo tudi na višjo udeležbo Albancev, ki so na referendumu v velikem številu ostali doma in Makedoncem prepustili Makedoncem, da samostojno odločijo o preimenovanju države v Republiko Severno Makedonijo.

Zapor za bivšega premierja

Medtem ko je SDSM pooblastila Zaeva za pripravo izrednih volitev, se je drugi mož VMRO-DPMNE **Aleksander Nikoloski** zavzel za oblikovanje tehnične vlade, ki bi imela sto dni mandata. To so seveda pobožne želje vodilne opozicijske stranke, ki se zaveda, da bi na volitvah potegnila kratko tudi zaradi notranjega razkola.

Neznanka je tudi, kako bo na njeno ravnanje vplivala razsodba sodišča, ki je na drugi stopnji potrdilo dveletno zaporno kazen za bivšega premierja in bivšega prvaka VMRO-DPMNE Nikolo Gruevskega zaradi zlorabe položaja pri nakupu luksuznega avtomobila. Gruevski je poudaril, da je to le še za poskus političnega pregona. Če bo res končal za zapahi, bi to pomenilo, da vlada nima namena sklepati kravjih kupčij na račun vladavine prava. Na zatožni klopi so tudi opozicijski poslanci, ki jih čaka podobna usoda kot njihovega šefa.

- **Šarec z dobro kemijo prepričeval Bruselj. Peter Žerjavič. Delo, Ljubljana, 10. oktober 2018**

<https://www.delo.si/novice/slovenija/sarec-z-dobro-kemijo-v-bruslju-101153.html>

Juncker še enkrat dobil jasno sporočilo, da je Slovenija pripravljena le na pogovore o izvajanju arbitraže



Slika: Jean-Claude Juncker in Marjan Šarec. To je Šarčev prvi delovni obisk v tujini po prevzemu položaja. Foto: Francisco Seco/AP

Bruselj - »Ne moremo več govoriti o nekih dvostranskih srečanjih ali čemerkoli takem. Danes imamo na mizi sodbo arbitražnega sodišča. Lahko se pogovarjamo samo o tem, kako jo bomo uveljavili praksi.«

Takšno stališče je slovenski premier Marjan Šarec predstavil na sestanku s predsednikom evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem. Gostitelja je na sedežu evropske komisije v palači Berlaymont še enkrat seznanili s slovenskimi stališči in zgodovino slovensko-hrvaške zadeve.

Juncker je po Šarčevih navedbah pozorno prisluhnil našim stališčem. »Nas zanima prihodnost – kako bomo uresničili razsodbo,« je povedal Šarec. Z razlogi, zaradi katerih Juncker ni upošteval ocene lastne pravne službe, se nista ukvarjala. Ti razlogi po Šarčevih besedah »ne pomenijo rešitve problema«.

Tudi na pogovorih z nemško kanclerko Angela Merkel v petek v Berlinu pričakuje podporo »našemu stališču, da je treba spoštovati vladavino prava«. Ker je sodišče svoje izreklo, »so vse ostalo špekulacije, ki ne prinašajo rešitve«.

Juncker je na pogovoru s Šarcem ponovil pripravljenost evropske komisije na pomoč pri slovensko-hrvaški mejni zadevi, so sporočili iz njene tiskovne službe. Sicer je bilo na sestanku govor o proračunu EU, pomenu varovanja zunanje meje, postopnemu vračanju k polnemu schengnu brez nadzora na notranjih mejah.

Glede proračuna za obdobje 2021-2027 je Juncker poudaril, da bi dogovor dosegli do pomladi. »Predsednik ceni prispevek Slovenije k prihodnosti Evrope kot pomembne, odgovorne in zanesljive partnerice,« so sporočili iz Junckerjeve tiskovne službe.

Premier Marjan Šarec je na začetku obiska v Bruslju z evropskimi poslanci iz Slovenije in predsednikom predsedniku evropskega sveta Donaldom Tuskom.



Slika: Pogovor med Šarcem in Tuskom je trajal nekaj več kot predvidene pol ure. Oba sta ga ocenila kot pozitivnega. Foto: Emmanuel Dunand/AFP

Sestanek je bil na obeh straneh pozitivno ocenjen, slovenski viri govorijo o dobri kemiji med njima. Pogovor je trajal nekaj več kot predvidene pol ure.

Glavne teme so bile sicer povezane z vrhom EU prihodnji teden – [brexit](#), [migracije](#), [notranja varnost](#). Na mizi so bile še širše teme, kot so Zahodni Balkan, Rusija in tudi zadnji razvoj glede [slovensko-hrvaškega mejnega vprašanja](#).

[Marjan Šarec](#) in [Donald Tusk](#) sta se prvič srečala že na neuradnem [vrhu EU v Salzburgu](#).

- **Mladi se vse bolj zavedajo pomembnosti dvojezičnosti.** Petra Vadas. Delo, Ljubljana, 10. oktober 2018

<https://www.delo.si/novice/svet/mladi-se-vse-bolj-zavedajo-pomembnosti-dvojeznosti-100411.html>

Problematika slovenskega jezika na avstrijskem Koroškem je še vedno aktualna.



Slika: Pred plebiscitom je bilo v coni A 70 odstotkov slovensko govorečega prebivalstva. Foto: Voranc Vogel

Na današnji dan mineva 98 let od koroškega plebiscita, s katerim je bila določena meja med Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS) ter Avstrijo. Tajnega glasovanja se je takrat udeležilo 95,75 odstotka volilnih upravičencev, rezultati pa so bili znani tri dni pozneje. Za Avstrijo je glasovalo 59 odstotkov, za priključitev h Kraljevini SHS pa 41 odstotkov.

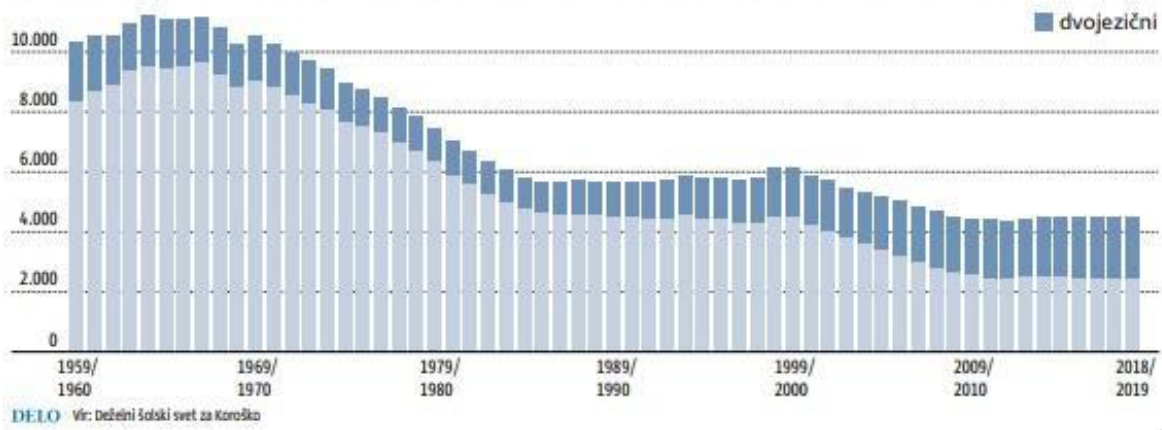
Pred plebiscitom je bilo v coni A kar 70 odstotkov slovensko govorečega prebivalstva, vendar število ne prikazuje realnega stanja, saj so podatki izhajali iz popisa prebivalstva, ki so ga avstrijske oblasti opravile leta 1910, po vojni pa je sledilo množično izseljevanje.

»Koroški Slovenci so bili že pred plebiscitom, predvsem pa so od takrat zelo prikladni za politična preigravanja, tako lokalna, deželna kot tudi državna. Seveda vedno na njihovo škodo. Prav tako se moramo zavedati, da Slovenija še vedno ni notificirala avstrijske državne pogodbe, to pomeni, da stvari predvsem glede 7. člena še vedno niso jasne. Čeprav je Češki podobno zgodbo uspelo pripeljati do konca, se Slovenija še vedno drži nazaj in svojim zamejcem tako ne daje prave podpore,« pojasnjuje **Peter Mikša**, docent zgodovine na filozofski fakulteti, ter dodaja: »Slovenska politika že takrat (pred plebiscitom) ni bila sposobna izvesti neke resne propagandne akcije za uspeh plebiscita, jugoslovanska pa niti ni imela prevelikega interesa, ker je imela preveč dela s kupom drugih mejnih problemov. Avstrijska stran je imela od senžermenskega miru eno leto časa ter so vložili veliko več energije v to, da so prebivalcem prikazali, kako se bo zanje, če ostanejo v Avstriji, življenje izboljšalo.«

Volivci so se tako odločali tudi med znanim nemškimi jezikom, katoliškim okoljem in bližino Dunaja kot glavnega mesta ter med tujim srbskim jezikom, cirilico, pravoslavno vero in oddaljenim Beogradom, zato ni tako presenetljivo, da je za avstrijsko stran glasovalo 22.055 volivcev. Za slovenskimi mejami je tako po koroškem plebiscitu ostala desetina slovenskega naroda. Število zamejskih Slovencev se je zdesetkalo, vendar še vedno goreče ohranjajo stik s svojimi koreninami.

Prijava k dvojezičnemu pouku na ljudskih šolah

število šolarjev na območju manjšinskega šolskega zakona za Koroško



Slika: Graf. Foto: Delo

Dvojezična šolska kariera se za večino končna po ljudski šoli

»Za Slovenijo je pomembno, da slovenska narodna skupnost v Avstriji pripravi skupna stališča do ključnih tem, saj ima z enotnim nastopom večjo možnost za učinkovito naslavljanje svojih interesov,« so sporočili s slovenskega zunanjega ministrstva. Narodna skupnost bi se tako bolj zavzela tudi za uresničitev pravic, ki so določene z avstrijsko državno pogodbo (ADP).

V 7. členu je zabeleženo, da se v upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske slovenščino poleg nemščine dopusti kot uradni jezik. V vseh okrajih naj bi bile topografske oznake v obeh jezikih, poleg tega imajo predstavniki manjšine pravico do osnovnega pouka v slovenskem jeziku ter do sorazmernega števila lastnih srednjih šol. Po končanem 4. razredu se učenci vpišejo bodisi v nove srednje šole bodisi na gimnazije, kjer pouk slovenščine nadaljujejo kot dodatni ali izbirni predmet.

V letošnjem šolskem letu se je na območju manjšinskega šolskega zakona na dvojezične ljudske šole vpisalo 2031 otrok, na nove srednje šole se jih je prijavilo 347, Zvezno gimnazijo za Slovence, kjer celoten pouk poteka v slovenščini, pa obiskuje 586 otrok. Pouk v slovenskem jeziku poteka še na trgovski akademiji, ki jo letos obiskuje 253 srednješolcev, ter na zasebni srednji in višji šoli za gospodarske poklice Šentpeter, kjer je letos za šolske klopi sedlo 138 dijakov.

Dvojezično območje na Koroškem po podatkih zavoda za šolstvo vključuje 75 šol na vseh stopnjah, na katerih se več kot 30 odstotkov učencev udeležuje dvojezičnega pouka. Omembe vreden pa je tudi vrtec Naš otrok – Unser Kind, ki je nastal na podlagi samoiniciative staršev. Ker v nobenem javnem vrtcu ni bilo mogoče organizirati dvojezične skupine, je skupina staršev leta 1977 ustanovila zasebno društvo. Leto pozneje je vrtec v prostorih Mohorjeve hiše v Celovcu tudi uradno odprl svoja vrata, zdaj pa na leto sprejme do 35 otrok.

»Vsako leto se prijavi od 12 do 15 otrok preveč, ki jih žal ne moremo sprejeti. Opažamo tudi, da se povečuje trend vpisov iz Slovenije, predvsem z gorenjskega konca in tudi s slovenske Koroške,« je pojasnila **Katarina Pajnič**, članica odbora zasebnega dvojezičnega vrtca. V vrtcu v približno enaki meri uporabljajo slovenski in nemški jezik, saj je načelno vsak dan v tednu namenjen enemu jeziku.



Slika: Gorazd Wakounig. Foto: Katarina Pajnič

»Slovenščine sem se naučil že doma, v družini, nemščine pa sem se učil šele v ljudski šoli, pri nas v Kotmari vasi. V dvojezičnem vrtcu v Celovcu sem se učil obeh jezikov. Doma v družini govorimo vedno samo slovensko, v šoli, obiskujem 2. letnik Slovenske gimnazije v Celovcu, govorim s Slovenci samo slovensko, z Nemci, ki tudi obiskujejo slovensko gimnazijo, pa nemško. Na žalost se zelo veliko mladih koroških Slovencev ne zaveda, da je bila Koroška pred sto leti in več večinoma slovenska. K sreči imamo še vedno družine, ki ohranjajo slovenski jezik na Koroškem. V ljudskih šolah se na žalost ne govori veliko slovensko, odvisno od števila Slovencev v posameznem kraju, nekje več, drugje manj, zato pa se v slovenski gimnaziji slovenščina že več uporablja med otroki in tudi med učitelji. Večinoma prihajajo koroški Slovenci na slovensko gimnazijo s podeželja, Celovec je precej nemški. Učenci prihajajo iz Sel, Podjune in Občine Železna Kapla. Rad hodim na Slovensko gimnazijo in sem zelo ponosen, da sem koroški Slovenec!«

Gorazd Wakounig, 12 let

Manjka urejena predšolska vzgoja

»Za dobro pridobivanje jezikovne kompetence potrebujemo neprekinjeno jezikovno izobrazbo od vrtca do mature. Na dvojezičnih ljudskih šolah so zagotovljeni zelo dobri pogoji za učenje slovenskega jezika. Prav tako na novih srednjih šolah. Žal pa ponudba v vrtcih ni zagotovljena v vseh občinah na območju slovenske manjšine,« poudarja **Sabina Sandrieser**, avstrijska deželna šolska nadzornica in vodja oddelka za manjšinsko šolstvo.

Poleg tega se narodna skupnost spopada s številnimi ovirami. Zunaj območja manjšinskega šolskega zakona pouk slovenščine lahko poteka v okviru izbirnih predmetov, vendar so sredstva za zagotavljanje tega zelo omejena. »Dodatni izzivi so tudi na področju ponudbe ustreznih učbenikov in učnih pripomočkov, saj manjkajo ustrezna učila za pouk slovenščine, ki bi ustrezala novim učnim načrtom,« je še dodala Sandrieserjeva, ki meni, da se pri mladih zanimanje za učenje slovenskega jezika z leti le povečuje.

»Ovire, ki so jih imele starejše generacije, pri mladih pojenjujejo. Vse bolj se odpirajo za zgodovino in kulturo slovenskega naroda ter se zavedajo pomembnosti večjezičnosti,« pravi sogovornica, ki na oddelku za manjšinsko šolstvo sodeluje tudi v projektu priprave potujoče razstave o manjšinskem šolstvu v Avstriji, ki bo spomladi na voljo vsem izobraževalnim ustanovam na Koroškem.



Slika: Živa Wakounig. Foto: Katarina Pajnič

»Slovenščine sem se naučila doma, v družini, nemščine pa sem se začela učiti pri 15 mesecih v jaslih. Hodila sem v dvojezični vrtec v Celovec, kjer sem se učila slovenščine in nemščine. Zdaj hodim v 2. razred ljudske šole v Kotmari vasi. Doma v družini govorimo vedno samo slovensko, v šoli govorim s Slovenci slovensko. Slovencev je v naši šoli zelo malo. Z Nemci, ki jih je največ, govorim nemško. Vsi otroci v razredu se že drugo leto učijo slovenščine in imamo vsak drugi dan pouk samo v slovenščini. Naslednji dan je pouk samo v nemščini. Slovenščine se rada učim, saj se vedno naučim kaj novega. V našem slovenskem društvu Gorjanci v Kotmari vasi sodelujem pri slovenski lutkovni igri. Igram sovico Julijo. Kmalu bomo imeli premiero in se že veselim.«

Živa Wakounig, 7 let

- **Mladi niso izkoristili priložnosti za spremembe. Vili Einspieler. Delo, Ljubljana, 11. oktober 2018**

<https://www.delo.si/novice/svet/mladi-niso-izkoristili-priloznosti-za-spremembe-101127.html>

Dve tretjini mladih, ki bežijo iz Makedonije, vidi prihodnost v EU, ZDA in Avstraliji.



Slika: Izseljevanje mladih ni trend le v Makedoniji, temveč tudi v širši regiji. Foto: Reuters

Skopje – Po podatkih Svetovne banke je v Makedoniji polovica mladih brezposelnih, kar jo v regiji uvršča na vrh. Čeprav verodostojnih podatkov ni, naj bi se v zadnjih letih izselilo iz države približno pol milijona ljudi.

Metodija Stojčeski, vodja nevladne organizacije Mladinska zveza Kruševo, je ocenil, da so mladi refleksija družbe in da so tako kot starejši odgovorni za trenutno stanje, a v nasprotju z njimi nočejo sodelovati v družbenih procesih, ker bi radi odšli v tujino – ne glede na stopnjo izobrazbe. Raziskava sklada Friedricha Eberta je pokazala, da dve tretjini mladih vidi prihodnost v EU, ZDA ali Avstraliji. Tisti, ki bi ostali v Makedoniji, bi se najraje zaposlili v javnem sektorju. Da bi uresničili ambicije, se prilizujejo politični eliti.

Uradnih števil ni

Nihče nima natančnega podatka o tem, koliko državljanov se je izselilo. V državi od leta 2002 ni bilo popisa prebivalstva, prav tako ni mehanizma, ki bi spremljal ta pojav. Po podatkih nemškega notranjega ministrstva je leta 2016 v Nemčiji prijavilo stalno bivališče 12.112 državljanov Makedonije, medtem ko makedonsko notranje ministrstvo razpolaga s podatkom, da se je v Nemčijo izselilo 767 državljanov.

Za izseljevanje mladih je kriv zlasti neučinkovit izobraževalni sistem. Mladi hočejo pridobiti diplome tujih univerz. Poleg tega se po končani univerzi soočajo z nezaposlenostjo, problem sta tudi šibka demokracija in prisotnost politike v vseh družbenih segmentih.

Mladi so bili leta 2014 v prvih vrstah uličnih protestnikov, ki so zahtevali spremembe deviantnih družbenih pojavov. Po njihovi oceni je bilo vse zaman, ker reforme zamujajo in ker je oblast naredila premalo, da bi šle v pravo smer.

Stabilnost in vizija prihodnosti

Predsednik nacionalne mladinske zveze v Makedoniji **Blažen Maleski** je poudaril, da mladi na referendumu o spremembi imena države pred dnevi niso izkoristili priložnosti, da bi prispevali k spremembam. Ključni problem vidi v brezperspektivnosti in nezaupanju v državne institucije in politične stranke. Med mladimi ni soglasja o tem, kaj bi bilo treba narediti. Posledica je izseljevanje mladih, ki se lahko brez težav informirajo o pogojih, ki jih nudijo druge države. Po mnenju Maleskega imajo oblast in stranke po spodletelem referendumu novo priložnost, da probleme mladih in vseh državljanov vzamejo resno, namesto da nadaljujejo drobne politične igre, kot zadnjih 27 let.

Izseljevanje mladih ni trend le v Makedoniji, temveč tudi v širši regiji. Ker ga globalno ni mogoče ustaviti, je poudaril Stojčeski, lahko govorimo le o njegovem upočasnjevanju. Da bi se vrnil vsaj del izseljencev, morajo v Makedoniji videti perspektivo, ki bi jo omogočila njena integracija v EU in Nato. Maleski je prepričan, da na dolgi rok samo evroatlantske povezave nudijo stabilnost.

- **Tri četrtine mladih v Makedoniji podpira članstvo v EU.**
- **V zadnjih letih naj bi se izselilo iz države pol milijona ljudi.**
- **Glavne težave so neučinkovit izobraževalni sistem, brezposelnost in šibka demokracija.**

Sogovornika se zavedata, da se z vstopom Makedonije v EU in Nato ne bosta cedila le med in mleko. Stojčeski pričakuje zavezitev razuzdane politične elite in vzpostavitev standardov za razvoj moderne družbe, Maleski pa stabilnost in vizijo za prihodnost, ki je v Makedoniji ne vidijo in ne morejo projektirati.

V Makedoniji 75 odstotkov mladih podpira članstvo v EU, druga zgodba je njihov odnos do nekaterih evropskih politikov. Ker določeni politiki spreminjajo svoj odnos do makedonskega nacionalnega vprašanja, je med mladimi prisotna skepsa, ki se še ne nanaša na EU. Navsezadnje se tja izseljujejo, je poudaril Maleski. V tem kontekstu je Stojčeski dodal, da njihovi mladi rojaki v EU, ki so pod vplivom nacionalističnih gibanj v Makedoniji, iz tujine nagovarjajo k ustavitvi evroatlantskih integracij. Diaspora poziva na boj za ohranitev nacionalne identitete, ki da jo hoče Evropa, v kateri živijo, vzeti makedonskemu narodu.

Dnevnik, Ljubljana

- **Evropska unija tava v labirintu migracijske politike. Aleš Gaube. Dnevnik, Ljubljana, 5. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842149/svet/evropska-unija-tava-v-labirintu-migracijske-politike>

Tri leta po največji begunski krizi v Evropi skupna migracijska politika EU ostaja nedosežen cilj. Po mnenju večine vodilnih politikov v Evropi ostaja najbolj razdiralna tema v integraciji. Po več ducat poskusih najti rešitve tako na ministrski kot premierski ravni se je evropska politika zdaj dotika čedalje manj.



Slika: Po morju plujejo posadke, ki iščejo migrante. Foto: Reuters

Aktualno avstrijsko predsedstvo EU je poskušalo preboj pri vprašanih razdeljevanja prosilcev za azil in tudi rešenih migrantov iz Sredozemskega morja najti na nedavnem neformalnem vrhu v Salzburgu, vendar brez uspeha. Evropska politika se zdaj še bolj kot v minulih treh letih osredotoča na vzpostavljanje hitrejših postopkov vračanja zavrženih prosilcev za azil v njihove domovine in utrjevanje zunanjih meja Evropske unije s krepitvijo evropske mejne in obalne straže. Agencija Frontex ne bo ob večjem prihodu migrantov ukrepala zgolj na zunanjih mejah EU, temveč bo na pomoč priskočila Albaniji, Makedoniji in Srbiji, z BiH in Črno goro pa pogovori še potekajo.

Evropsko unijo je vprašanje porazdeljevanja migrantov vsaj v prvih letih krize razklalo na vzhod in zahod. Stari del integracije je bil pripravljen deliti bremena z Italijo in Grčijo ter prevzemati relativno skromno število prosilcev za azil. Večina držav z vzhoda integracije solidarnemu prevzemanju prosilcev za azil ni sledila. Tako se je humanitarna kriza prevesila v največjo politično krizo v Evropski uniji. Več držav članic je namreč nasprotovalo solidarnosti kot enemu izmed temeljev EU, zapisanih tudi v evropski pogodbi. Evropska komisija je lani zaradi zavračanja preseljevanja prosilcev za azil s kvotnim sistemom proti Madžarski, Poljski in Češki vložila tožbo pred sodiščem EU.

Kršitev človekovih pravic, ki bi bile sprejemljive za EU

Dlje ko je Evropska unija iskala skupno migracijsko politiko in kolebala, kaj storiti, dlje je puščala odprta vrata populističnim strankam, da krepijo svojo podporo v različnih državah zahodne in vzhodne Evrope. Prav dodatno netenje strahu pred drugačnimi in ponujanje preprostih rešitev zapiranja evropskih meja je predstavljal tudi volilni uspeh Lige, katere voditelj Matteo Salvini je od poletja naprej postal glavni protagonist zapiranja evropskega kontinenta pred migranti iz Afrike. Italijanska pristanišča je zaprl za ladje nevladnih organizacij, ki so poleg evropskih vojaških ladij v operaciji Sophia reševale migrante na odprtem morju. Ladje so bile prisiljene migrante voziti na Malto in v Španijo, vmes pa se je iskalo države, ki bi bile preživele pripravljene sprejeti.

S temi ukrepi je uničeval preostanke porazdelitvenega mehanizma prosilcev za azil in Evropsko unijo skupaj s partnersko Avstrijo, Madžarsko, drugimi višegradci in bavarsko stranko CSU silil k drugačnim rešitvam. Na junijskem vrhu EU so evropski voditelji tako privolili v oblikovanje centrov za izkrcanje rešenih migrantov v državah zunaj EU, kjer bi jih preverjali, ali so sploh upravičeni do azila v EU, in jih šele na to preselili v Evropo. A koncept, s katerim se je pomirilo Italijo, rešilo usodo Angele Merkel in slavilo končno enoten pristop do migracijskega vprašanja, pa četudi s krepitvijo »trdnjave Evropa« in kopiranjem zamisli populistov, ni zaživel. Vsebuje namreč preveč kršitev človekovih pravic, ki bi bile sprejemljive za EU.

- **V migracijski politiki migrirali tudi kadri: vlada razpeta med Črnčecem in Šeficem. Uroš Škerl Kramberger, Zoran Potič. Dnevnik, Ljubljana, 5. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842157/slovenija/v-migracijski-politiki-migrirali-tudi-kadri-vlada-razpeta-med-crncecem-in-seficem>

Pred jesenjo, ko je mogoče ponovno pričakovati večje število neregularnih prehodov meje, so na nove svetovalne položaje v politiki nameščeni strokovnjaki za migracije in varnost. Med njimi izstopata Damir Črnčec in Boštjan Šefic, ki zastopata ideološko različne poglede na migracije. Preverili smo, kaj bo v migracijski politiki Slovenije poslej drugače.

Oblikovanje vlade Marjana Šarca je zaznamovalo nekaj strateških imenovanj in premikov strokovnjakov za področji migracij in varnosti. Ključna je bila namestitve do migrantov nestrpnega Damirja Črnčeca v Šarčev kabinet, zanimivo pa je tudi »migriranje« strokovnjakov in politikov med notranjim, obrambnim in zunanjim ministrstvom. Pomembna je denimo premestitev Boštjana Šefica, »obrazu begunske krize«, z notranjega na obrambno ministrstvo. Pozicioniranje državnih sekretarjev bo začrtalo odzive na migracijsko situacijo že letošnjo jesen, ko se pričakuje povečanje števila prehodov meje (ker je to običajno pred zimo, pa tudi zaradi nestabilnosti regij, iz katerih migranti prihajajo).

O temni plati ne govori nihče

Po informacijah ministrstva za notranje zadeve in drugih naših virih bodo spremembe na področju migracijske in varnostne politike naslednje: v postopke za migranti se bo zaradi omejitev, ki jih ima policija, še aktivneje vključila vojska, na notranjem ministrstvu bodo pripravili novo resolucijo o strategiji nacionalne varnosti, izdelali pa bodo tudi »celovito migracijsko strategijo«. V nasprotju z napovedmi pred oblikovanjem vlade, da bo Urad vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov ukinjen, za zdaj kaže, da ga nameravajo ohraniti. V ponedeljek se je notranji minister Boštjan Poklukar srečal s predstavniki nevladnih organizacij in jim med drugim povedal, da nameravajo temu uradu podeliti več pristojnosti na področju integracije vseh tujcev, ne le beguncev. V sodelovanje z ministrstvom pa bodo spet intenzivneje vključeni tudi nevladniki. Te je sicer prejšnja notranja ministrica Vesna Györkös Žnidar ob odhodu očrnila – češ da migrantom pomagajo nezakonito prestopati mejo in prositi za azil. »Jaz nisem Vesna Györkös Žnidar,« je bil prvi stavek, ki ga je Poklukar izrekel pred nevladniki.

V oči pa bode, da o temni plati migracijske politike – nezakonitem zavračanju prosilcev za azil na meji s Hrvaško – ne govori prav nihče.

Povratak k nevladnikom

»Slovenija učinkovito in dosledno varuje svoj del zunanje schengenske meje in zato upravičeno pričakuje čimprejšnjo odpravo nadzora na notranjih mejah schengenskega prostora (v Avstriji, op.p.),« so na vprašanje, kaj se obeta na področju migracijske politike, odgovorili iz kabineta premierja Šarca. »Obenem pa Slovenija še naprej poudarja tudi pomen solidarnosti pri soočanju z migracijami, tako kar zadeva zaveze na področju preseljevanja kot pri izvajanju ukrepov za preprečevanje ilegalnih migracij,« so sporočili.

»Zavedamo se, da migracijski pritiski ostajajo aktualen globalni izziv, s katerim se tudi Slovenija sooča na svoji južni meji, kar se kaže v porastu ilegalnih prehodov meje,« so dodali na ministrstvu za notranje zadeve. »Ob tem ne moremo mimo zavedanja, da se zaradi nastalih razmer že soočamo z resnimi kadrovskimi težavami, še posebej v policiji. Zagotoviti je treba višja proračunska sredstva za problematiko reševanja migracijske krize in tudi za kontinuiran razvoj celotnega sistema MNZ.

Obvladovanje varnostnih razmer v danih okoliščinah od nas pričakujejo tako prebivalci Republike Slovenije kot širši evropski prostor,« so sporočili.

Na sestanku z nevladnimi organizacijami, kar je bila ena prvih nalog ministra Poklukarja, je minister po pričevanjih pustil dober vtis in zgladil napetosti, ki jih je za seboj pustila ministrica Györkös Žnidar. Poklukar, nekdanji uslužbenec Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, nevladnike pozna še iz sodelovanja med begunsko krizo. »Z nevladnimi organizacijami s področja migracij in ostalimi naj bi se minister sestajal na pol leta. Če bo treba, bo določil koordinatorskega sodelovalca. Nevladne organizacije pa želi minister tudi osebno obiskati v njihovih pisarnah,« je vtise strnil **Franci Zlatar** iz Slovenske filantropije, ki med drugim skrbi za prosilce za azil in begunce. »Minister Poklukar je eden redkih, ki so ob nastopu funkcije sklicali sestanek z za njihov resor relevantnimi nevladnimi organizacijami. Vsekakor je to signal, da želi s sektorjem vzpostaviti učinkovito sodelovanje,« je dodala **Katarina Bervar Sternad** iz organizacije PIC, ki beguncem pomaga s pravnimi nasveti.

Velik vpliv Črnčeca

Da bodo migracije v središču pozornosti Šarčeve vlade, je postalo jasno že z imenovanjem nekdanjega direktorja obveščevalnih služb Damirja Črnčeca na položaj državnega sekretarja v Šarčevem kabinetu. »Moja ocena je, da bo njegov vpliv zelo velik, ker ima neposreden dostop tako do Šarca kot do Poklukarja,« nam je dejal eden od naših sogovornikov, ki zaradi visoke politične izpostavljenosti ni želel biti imenovan. Črnčec je bil med drugim Poklukarjev mentor pri lanskoletni diplomski, s Šarcem pa je sodeloval že med predsedniško kampanjo.

V koaliciji se do Črnčeve radikalne migracijsko-varnostne pozicije doslej niso izrazito opredeljevali. Zanimiva pa je včerajšnja opomba Socialnih demokratov ob vprašanju, kaj pričakujejo na področju migracijske politike. »Pričakujemo, da se bo koalicija pred uveljavitvami ukrepov pogovorila, še prej pa, da se bodo resorna ministrstva uskladila,« so nam sporočili. Znano je, da so bili v preteklem mandatu pri večini restriktivnih odločitev, kot sta bila namestitve rezalne žice in zakon o tujcih, stranka SD in njena ministrstva dokaj odrinjeni od informacij. »Socialni demokrati vsekakor ne pristajamo na kakršnekoli rokohitske in nepremišljene ukrepe. Še več, menimo, da razmere narekujejo več pozitivne integracijske politike in manj razmislekov o morebitnih dodatnih zaporah mej.«

Migranti za zapolnitev delovnih mest?

Zanimivo bo videti, kako se bosta Črnčec in Poklukar soočala z drugimi nespornimi migracijsko-varnostnimi strokovnjaki, ki so se razporedili na zunanje in obrambno ministrstvo. Politiko bodo namreč poskušali kreirati tudi Boštjan Šefic, ki se je »umaknil« k obrambnemu ministru Erjavcu, Erjavčev novi državni sekretar Klemen Grošelj ter vojaški strokovnjak Dobran Božič, ki se je zaposlil pri zunanjem ministru Miru Cerarju. Vsi so namreč bolj umirjeni od Črnčeca in v migracijah ne vidijo zgolj varnostnega izziva.

Šefic naj bi sicer poslej skrbel za vlogo vojske pri odzivu na migracijske izzive – če bi vojaki morali priskočiti na pomoč policistom, ki jih je na meji premalo. Nekateri naši sogovorniki pa opozarjajo, da bo to samo po sebi privedlo do napetosti med vojsko in policijo, saj je princip delovanja prve in druge različen. To naj bi se izkazalo že med begunsko krizo leta 2015. V naslednjih štirih letih pa bo predvidoma v ospredje stopilo tudi vprašanje, ali bo slovenska demografska politika dolgoročno vzdržna. Tudi zato je koalicija v koalicijsko pogodbo vnesla zavezo, da bo pripravila novo strategijo ekonomskih migracij. »Ta bo ob pomanjkanju domačega kadra olajšala pridobivanje ustreznega kadra iz tujine in ga učinkovito vključevala v našo družbo ter tako izboljšala razmerje med zavarovanci in upokojenci,« so odzive na migracije komentirali v DeSUS.

Kadrovske migracije za obvladovanje migracij

Pripravili smo pregled funkcionarjev, ki se bodo v prihodnjih letih ukvarjali z vprašanjem varnosti. Pri omembi tega pa se kar samo ponuja vprašanje migrantske politike, pri kateri pa vsi ne stojijo na istem bregu.

Notranje ministrstvo

Novi minister za notranje zadeve **Boštjan Poklukar** je tesno povezan z Damirjem Črnčecem, ki je v kabinetu predsednika vlade Marjana Šarca ključna oseba za vprašanja migracij in varnosti. Poklukar sicer v svojih nastopih ni tako oster kot Črnčec, Poklukarjev mentor, zaznati pa je mogoče podobne ideje: obravnavanje migracij predvsem kot varnostni problem, šele podrejeno kot humanitarni in moralni problem, ter mestoma stereotipne in vzvišene poglede na brezimno množico ljudi, ki prihajajo v Evropo. Iz Poklukarjevih zadnjih nastopov je mogoče razbrati, da bo z različnimi partnerji (denimo z nevladniki na eni strani in politikami na drugi) govoril različno – kot vsakomur ustreza. Iz njegove lanskoletne obsežne magistrske naloge na temo migracij, ki jo je napisal pod Črnčevim vodstvom, pa je razvidno, da utegne tudi samega sebe razumeti kot strokovnjaka za migracije. Nekateri deli magistrskega so namreč zelo »poznavalski«, celo strateški. Gotovo pa se bo Poklukar s Črnčecem redno posvetoval in si izmenjeval podatke. Možno je tudi, da bo Črnčec svojega varovanca usmerjal.

Po odhodu nespornega migracijskega specialista Boštjana Šefica si je Poklukar ob bok postavil državnega sekretarja **Sandija Čurina**, ki je zgolj delno specializiran za kriminološki vidik migracij – tihotapstvo in trgovino z ljudmi. Poklukarju na tem področju ostaja tudi vplivna področna direktorica Nina Gregori, ki ima migracije »v malem prstu«, dobro pa je vpeta tudi v mednarodno strokovno okolje.

Z ministrstva za notranje zadeve pa je odšel tudi dosednji državni sekretar Andrej Špenga, ki je prav tako kot Šefic pokrival migracije in varnost.

Obrambno ministrstvo

Poleg imenovanja Damirja Črnčeca je prehod nekdanjega državnega sekretarja **Boštjana Šefica** z ministrstva za notranje zadeve na ministrstvo za obrambo najpomembnejša kadrovska sprememba, ki bo vplivala na prihodnje oblikovanje migracijske in varnostne politike Slovenije. Šefic je na notranje ministrstvo prišel že v času ministra Gregorja Viranta, ministrica Vesna Györkös Žnidar pa ga je obdržala kot nespornega strokovnjaka za migracijska in varnostna vprašanja.

Dobrodošle so bile tudi njegove izkušnje iz obveščevalno-varnostne agencije SOVA. Šefic ima stik s ključnimi oblikovalci migracijskih in varnostnih politik v regiji – v preteklem mandatu je redno gostoval v prestolnicah balkanskih držav, da bi skupaj načrtovali odzive na migracije. Na ministrstvu za obrambo bo predvidoma zadolžen za večje angažiranje vojske v postopkih z migranti. Po dostopnih informacijah je želel Šefic sicer ostati na MNZ, a naj ne bi bil kompatibilen s Črnčecem, ki pa je tesno povezan z novim notranjim ministrom Boštjanom Poklukarjem. Posledično Poklukar Šefica ni povabil v ekipo. Na ministrstvu za obrambo je bil za državnega sekretarja imenovan tudi mednarodno priznani strokovnjak **Klemen Grošelj**, ki pri vprašanih (mednarodne) varnosti velja za zmernega, umerjenega strokovnjaka.

Šef ministrstva, **Karel Erjavec**, pa je spreten politik, ki je v preteklem mandatu na področju migracij in varnosti mnogokdaj v kot stisnil tudi izkušene kolege. Erjavec je bil poleg Vesne Györkös Žnidar med tistimi, ki so jeseni 2015 ob velikem prihodu migrantov vladno ekipo najbolj strašili pred neslutnimi, nevarnimi posledicami migracij.

Kabinet predsednika vlade

Nekdanji direktor obveščevalno-varnostne agencije SOVA in vojaške obveščevalno-varnostne službe OVS MORS **Damir Črnčec** je osrednja kadrovska poteza nove vlade. Kot kaže, bo državni sekretar Črnčec s položaja na vrhu močno narekoval oblikovanje migracijskih in s temi povezanih varnostnih politik Slovenije v prihodnjem obdobju. Njegova zasebna stališča so znana: do migrantov, Arabcev, Afričanov (in tudi do nekaterih drugih družbenih podskupin) ima zaničljiv, celo rasističen odnos. Zanimivo bo, kako se bo pri načrtovanju odzivov Slovenije na migracije ujel (ali spričkal) z drugimi varnostnimi strokovnjaki iz drugih vladnih resorjev, ki se s Črnčecem v ostrini zagotovo ne bodo ujemali. Eden od naših sogovornikov nam je sicer dejal, da »en človek še ne more narekovati celotne politike« in da ga bodo ostali uravnotežili. A nas je drugi naš sogovornik (oba sta zaradi visokih funkcij želela ostati neimenovana) opozoril, da ima Črnčec močno politično zaslombo in da ga možni odzivi na migracije pod Črnčevim vodstvom »zelo skrbijo«.

Predvideti je mogoče, da bo v mednarodnem prostoru Črnčec med drugim uporabil povezave, ki jih pridobil v času svojega službovanja v Črni gori, kjer je bil v letih 2015 in 2016 obrambni svetovalec ministrice za obrambo. Črna gora je trenutno pomembna tranzitna država za migracije – za zdaj ta država migrantom pušča prosto pot na sever. Vprašanje je tudi, ali ne bo pod Črnčevim okriljem okrepljena prisotnost obveščevalcev na terenu, na balkanski migrantski poti. To ne bi bilo slabo, če podatki ne bodo služili zgolj utrjevanju stereotipov o nevarnostih migracij. V ključnih trenutkih begunske krize 2015-2016 se je namreč izkazalo, da SOVA sploh nima podatkov o tem, kaj se dogaja v begunskih taboriščih na Balkanu.

Zunanje ministrstvo

Miro Cerar bo kot zunanji minister uporabil znanje s področja migracij in varnosti, ki si ga je pridobil na srečanjih evropskih voditeljev, ko je bil še premier. Cerar se je kot premier osebno ukvarjal z odzivom na begunsko krizo v letih 2015-2016, načrtoval je postavitev rezilne žice in panelne ograje ter soorganiziral zaprtje balkanskega begunskega koridorja. Kot zunanji minister bo nedvomno nadaljeval s povezavami, ki si jih je pridobil v regiji, tudi na področju migracij in varnosti, ki sta ključni vprašanji držav na begunski poti.

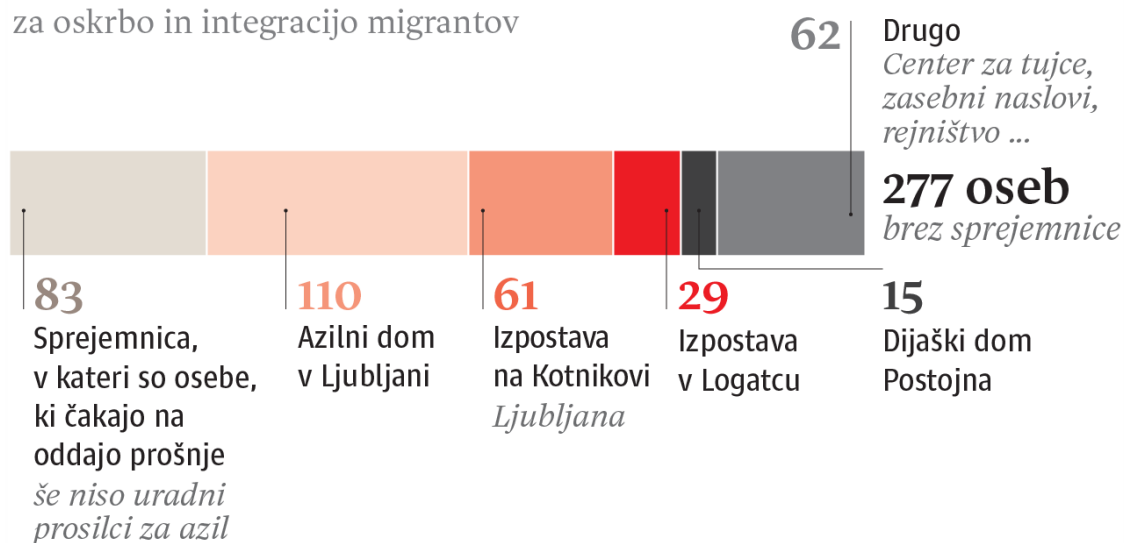
Cerar se je v preteklih letih naučil tudi, kako se izogibati neprijetnim pravnim vprašanjem, v katere so se zapletli restriktivni ukrepi njegove vlade na področju azila. Kljub temu, da je zaradi očitnega kršenja ustave in mednarodnih konvencij zakon o tujcih varuhinja človekovih pravic Vlasta Nussdorfer predala v obravnavo ustavnemu sodišču (pri tem pa se je zaradi nesoglasij med Cerarjem in ogorčenim predsednikom državnega zbora Milanom Brglezom SMC močno zamajala), je Cerar iz težav izšel kot zmeren politik, ki dela v dobro Slovenije. Četudi nekoč ugledni profesor prava je namreč na pravne zagate odgovoril politično – da bodo o protipravnosti migracijskih ukrepov sodili drugi, sam pa da v srcu ostaja humanitarac.

Tako mu je tudi mednarodno pomorsko akcijo Sophia, v kateri bo tudi v času njegovega novega ministrovanja Slovenija sodelovala z ladjo Triglav, uspelo prikazati kot humanitarno akcijo; četudi gre za sodelovanje ladij EU z libijsko obalno stražo, v kateri pa so milice, ki počnejo ravno to, kar naj bi Sophia preprečevala – kriminalno izkoriščajo migrante.

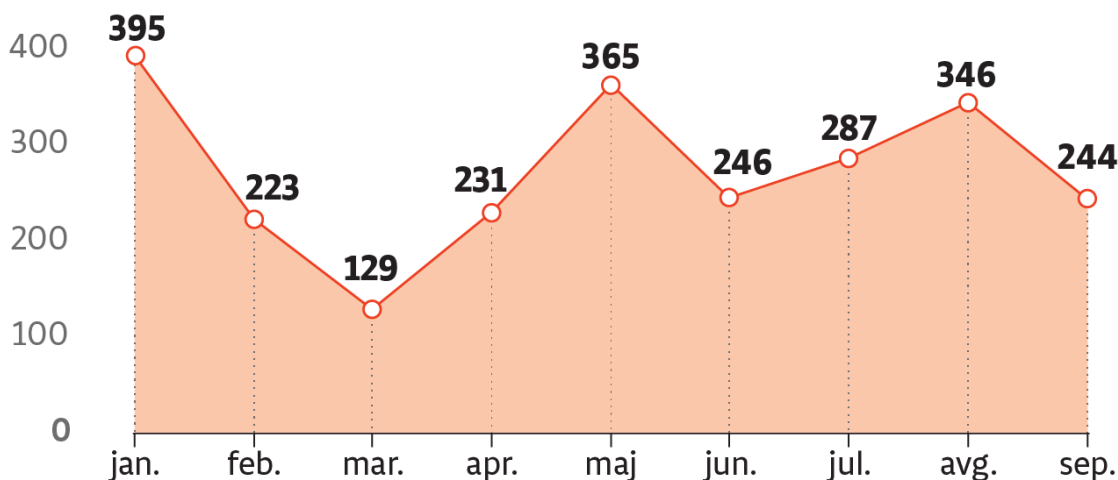
Za Cerarjevega državnega sekretarja je bil imenovan vojak **Dobran Božič**, nekdanji načelnik generalštaba Slovenske vojske, ki velja za strokovnjaka s področja varnosti. Služboval je tudi v Afganistanu, od koder prihaja veliko beguncev. Božič velja za sredinskega strokovnjaka, ki razume tako argumente leve kot argumente desnice.

Dejansko število oseb na dan 3. oktober 2018*

PODATKI Urad vlade RS
za oskrbo in integracijo migrantov



Na novo nastanjeni prosilci za azil v letu 2018*



*Razlika nastaja, ker prosilci nenehno zapuščajo Slovenijo. Azilni dom in njegove izpostave niso bili letos nikoli prenapolnjeni, zaradi (namernih) zamud na MNZ pa je bila nekaj časa močno prenapolnjena sprejemnica.

Slika: Graf. Foto: Dnevnik

Izrazito povečanje števila prehodov meje v letu 2018

Od 1. januarja do 31. avgusta letos so policisti obravnavali 5657 nezakonitih prehodov državne meje. Lani so jih v enakem obdobju obravnavali 1124, v vsem letu pa 1930. Število se je glede na enako obdobje preteklega leta povečalo za 403 odstotke. Letos so bili najpogosteje obravnavani državljani Pakistana, Alžirije in Afganistana, sledijo pa državljani Sirije, Irana in Iraka. Lani je bilo največ Pakistancev in Turkov, Sirci in Iračani so bili v izraziti manjšini. Razlog za letošnje povečanje je

ponovno povečanje števila prihodov iz Turčije ter razmeroma preprosto prehajanje skozi države Balkana vse do severa Bosne in Hercegovine, kjer je letos nastalo več novih migrantskih središč, iz katerih skušajo migranti doseči EU. Delno k povečanju prispeva tudi zapiranje sredozemskega prehoda iz severne Afrike v Italijo.

- **Svet Evrope zahteva od Hrvaške ustavitev policijskega nasilja nad migranti. STA. Dnevnik, Ljubljana, 5. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842183/Svet/svet-evrope-zahteva-od-hrvaske-ustavitev-policijskega-nasilja-nad-migranti>
Panevropska organizacija Svet Evrope (SE) zahteva od Hrvaške, naj ustavi policijsko nasilje nad prosilci za azil in ostalimi migranti. Na nezakonito ravnanje hrvaških policistov ob hrvaški meji že dlje časa opozarjajo različne nevladne organizacije. Hrvaška sicer vse očitke glede grobih postopkih svojih policistov vztrajno zavrača.

Komisarka za človekove pravice SE Dunja Mijatović je v pismu z datumom 20. septembra pozvala hrvaškega premierja Andreja Plenkovića, naj Hrvaška začne nujne, učinkovite in neodvisne preiskave o vseh zabeleženih primerih kolektivnega izгона ilegalnih migrantov v BiH in Srbijo. Prav tako zahteva preiskavo vseh navedb o policijskem nasilju nad migranti, celo nad otroki in nosečnicami, ki so med družbeno najbolj ranljivimi skupinami. Preiskavo je zahtevala tudi v vseh primerih navedb o domnevnih kaznivih dejanjih policistov, ki naj bi migrantom jemali osebne stvari. Mijatovićeva je pozvala hrvaške oblasti, naj preprečijo in ustavijo tovrstno ravnanje policistov ter naj zagotovijo pošten in učinkovit postopek preverjanja pravice do azila, so objavili na spletni strani mednarodne organizacije, ki skrbi za krepitev demokracije, zaščito človekovih pravic in vladavino prava na stari celini.

Na sistematično nasilje opozarjali že lani, a brez odziva

SE je zaenkrat najvišja mednarodna organizacija, ki je opozorila Plenkovića, da mora biti upravljanje z migracijami v skladu z vladavino prava in obvezujočimi mednarodnimi pravnimi načeli. Mijatovićeva se v pismu med drugim sklicuje na podatke organizacije ZN za begunce UNHCR, da je Hrvaška od začetka leta kolektivno izgnala 2500 migrantov. Približno 1500 izgnanih je prijavilo, da niso imeli možnosti vložiti prošnje za azil, 700 pa se jih je pritožilo, da so jih hrvaški policisti pretepli ter jim odvzeli denar in mobilne telefone. Na sistematično nasilje hrvaških policistov do migrantov je v svojem poročilu za leto 2017 opozorila tudi hrvaška varuhinja človekovih pravic Lora Vidović, a se v Banskih dvorih na to niso odzvali. Hrvaška policija sicer vztrajno zavrača vse navedbe o neprofesionalnem ravnanju njenih pripadnikov ob meji z BiH in Srbijo, ki je hkrati tudi zunanja meja EU. Trdijo, da ravnajo v skladu s hrvaškimi in schengskimi zakoni. Hrvaško notranje ministrstvo je objavilo, da so letos zabeležili 3200 ilegalnih prehodov meje, kar je bilo za četrtno več kot v enakem obdobju lani. Hrvaška vlada pričakuje, da bodo do konca leta izpolnili vse tehnične zahteve za vstop države v območje schengna, ki ga pričakujejo do leta 2020.

- **Igor Papič, rektor ljubljanske univerze: Šlo je za obračun med Mramorjem in Koprivnikarjem. Intervju: Igor Papič. Pogovarjala se je: Ranka Ivelja. Dnevnik, Ljubljana, 6. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842226/slovenija/igor-papic-rektor-ljubljanske-univerze-slo-je-za-obracun-med-mramorjem-in-koprivnikarjem>

Začetek študijskega leta je bil letos grenak. Za profesorje, za dekane, za rektorja najstarejše in najuglednejše slovenske univerze. V medijih je namreč le nekaj dni pred tem odjeknila novica, da državno tožilstvo preiskuje sume, da so si trije dekani na Filozofski fakulteti, dr. Bucik, dr. Černe in dr. Kalenič-Ramšakova, plače povečevali z nezakonitimi dodatki. Prof. Igor Papič, ki ljubljansko univerzo vodi drugo leto, ostaja neomajen: sume je treba raziskati in dokazati, pristojni naj odgovarjajo.



Slika: Igor Papič, rektor ljubljanske univerze. Foto: Matjaž Rušt

A to ne pomeni, da so prav vsi očitki, ki letijo na univerzo, upravičeni. Afera »dodatki za stalno pripravljenost« ima politično ozadje, je prepričan 52-letni mednarodno uveljavljen strokovnjak za elektroenergetske sisteme in pametna omrežja ter nekdanji dekan Fakultete za elektrotehniko. Z rektorjem Papičem smo se pogovarjali o koreninah afer, ki pretresajo univerzo, zakaj je jezen, ko potuje v Bruselj, o finančnih zagatah, ki krojijo univerzitetni vsakdan, o prvih dogovorih z ministrom Pikalom...

Ni se zgodilo prvič, da so si vodilni na univerzi izboljšali plače na nedovoljen način, prvič pa je ugotovljene sume prijavil dekan in jih kriminalistom predal rektor. Je bila to težka odločitev? Vas je ta afera tudi osebno prizadela? Tako je bilo videti, ko ste o tem spregovorili novinarjem...

Kot rektor sem storil, kar sem moral. Saj vidite, da v moji pisarni ni nobene preproge, da bi lahko pod njo pometel probleme (smeh). Gre tudi za to, da so organi pregona veliko boljše usposobljeni za preiskovanje sumov kaznivih dejanj kot mi na univerzi; osumljeni imajo tudi več možnosti za učinkovito obrambo. Seveda pa so me informacije, ki sem jih dobil od dekana

Kuharja in nato od univerzitetne revizijske službe, prizadele – tako kot številne zaposlene na univerzi, ki so se v minulih letih morali sprijazniti z ostrimi varčevalnimi ukrepi, zdaj pa slišijo, da so si vodilni v istem času dohodke povečali...

Je pohlep v spregi z močjo gonilo te zgodbe?

Ne bi rad koga užalil. Morda bi zadoščalo nekaj zdravega razuma...

Kaj hočete reči?

Sedanji dekan Filozofske fakultete (FF) Roman Kuhar je javno povedal, zakaj ni podpisal pogodbe o spornem dodatku. Ker se mu je zdelo čudno, da bi poleg položajnega dodatka v dekanski plači dobival za isto delo še dodatek po pogodbi. Hočem reči, da ni potrebe, da bi bili vsi pravni strokovnjaki. Zadošča nekaj čuta za to, kaj je prav in kaj ni.

Iz krogov nekdanje dekanje FF in zdaj že bivše prorektorice Branke Kalenič Ramšak je slišati, da njena zadnja pogodba o plačnem dodatku iz leta 2015 ni sporna, saj da jo je podpisal rektor Svetlik. In da gre torej za podtikanja.

Ugotovitve notranje revizijske službe se nanašajo na obdobje od leta 2008 do leta 2017. V tem času je bila kolegica Kalenič-Ramšakova dekanja dva mandata. Več zaradi interesov preiskave ne morem povedati. Tožilstvo nam je dalo stroga navodila glede komuniciranja z mediji. Kopije ugotovitev naše revizijske službe vam, na primer, ne smemo posredovati.

Na konferenci za novinarje ste poudarili, da se ne boste uklonili pritiskom in da ne nameravate ničesar prikriti javnosti.

Kdo pritiska na vas?

Tisti, ki so neposredno vpleteni v to zgodbo. Pritiskom je bil – in je še – najbolj izpostavljen dekan Filozofske fakultete Kuhar. Kaj več pa, prosim, razumite, ne morem povedati.

Razumem. Ampak afera »dodatki na FF« ni prva tega tipa. Zaradi več kot 600 tisočakov honorarjev, ki jih je zaslužila ob profesorski plači, je morala odstopiti ministrica Stanka Setnikar Cankar. Zaradi spornih dodatkov za stalno pripravljenost še vedno poteka preiskava. Neupravičeno izplačani dodatek sta morala vrniti tudi dva ministra – Mramor in Makovec-Brenčičeva. So te afere pravzaprav nekakšna sistemska anomalija?

Ne bi tako rekel, te afere imajo tudi različna ozadja. Zagotovo pa jih povezujejo razmere v visokem šolstvu in raziskovalni dejavnosti. Na primer: na univerzi smo pridobili pomembne evropske projekte, a kaj ko nam raziskovalci, ki delajo v njih, bežijo v industrijo. Pogoji za delo so tam boljši, plače pa marsikje nekajkrat višje od plač na univerzi. Ne gre torej za denar, denar imamo. Toda ne moremo ga izplačati, ker nam najboljši pobegnejo. V moji generaciji je bilo delati na univerzi privilegij in čast. Danes ni več tako.

Kaj predlagate? Izstop iz plačnega sistema za javni sektor?

Vse bolj se mi zdi, da smo ujetniki tega sistema. Pogosto se pogovarjam s predstavniki visokošolskega sindikata. Tudi oni razumejo, da je treba pri nagrajevanju sprostiti variabilni del. Na primer tako, kot je bilo to predvideno v osnutku zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti. Plače bi se lahko razlikovale do 200 odstotkov, in sicer v primeru, če bi nekdo pridobil sredstva za projekte, denar iz programov Obzorje in drugih sorodnih programov. Tu moram poudariti, da smo zadnja leta pri tem kar uspešni. Jaka Tušek s Fakultete za strojništvo je letos pridobil financiranje programa ERC Starting Grant v višini 1,4 milijona evrov, s čimer lahko pet let financira pet do šest raziskovalcev. S tem je postal že drugi raziskovalec Fakultete za strojništvo – poleg prof. Matevža Dularja – ki je dobil sredstva od ERC. Ta projekt omenjam zato, ker je tak, da lahko k sodelovanju povabiš priznane tuje strokovnjake. Ampak za božjo voljo, ne za tako plačo! Kdo pa bo prišel?! Jaz tudi ne bi šel predavat na makedonsko univerzo za nekaj sto evrov, naj mi tamkajšnji kolegi ne zamerijo. Še zlasti ne, če lahko v Nemčiji dobim nekajkrat višjo plačo. Pa verjemite, da raziskovalci nismo mahnjeni na denar. Gre za neki osnovni standard, pod katerega pač ne greš.

Omenili ste program Obzorje 2020, ki se počasi izteka. Slišati je, da bodo merila za pridobivanje raziskovalnih projektov po novem še ostrejša. Kaj se nam obeta?

Ko grem v Bruselj, sem pogosto slabe volje. Kaj je namen evropskih razvojnih politik v programih, kot je Obzorje?

Zmanjševanje razlik med bolj in manj razvitimi državami. Številke pa kažejo, da je bila razlika v uspešnosti pridobivanja projektov v programu Obzorje 2020 med razvitim zahodom in manj razvitim jugovzhodom v začetku manjša, kot je danes. Razlike se celo povečujejo. Kaj to pomeni? Da razvite države iz skupne evropske vreče pridobijo več sredstev in tako še hitreje napredujejo.

Kje je tu Slovenija?

Nekje vmes. Zaostajajo države, ki čakajo na vstop v EU, pa tudi Romunija, Bolgarija, celo Poljska. Jezi me tudi ta grozna bruseljska birokracija. Ko sem bil mlajši, smo na moji fakulteti znali sami napisati uspešno prijavo za evropski projekt. Zdaj je to »misija nemogočec«. Če ne najameš dragih svetovalnih podjetij v Bruslju, ki računajo tudi po 100.000 evrov za projekt, nimaš šans. In tu ne gre za kakšne vsebinske popravke, temveč zgolj za friziranje prijave. Da bo ta »lepa« in bo lahko ocenjevalec projekta odključal, da so izpolnjeni vsi pogoji v razpisu, na primer vpliv na širšo družbo in podobno. Skratka, ne delajo drugega, kot da premetavajo stavke v prijavi in poskušajo ugajati ocenjevalcem. To me res jezi. Nevzdržno je, da moraš 10 do 15 odstotkov raziskovalnega denarja porabiti za svetovalna podjetja, ne da bi imel kakršnakoli zagotovila, da boš denar tudi dobil. Teh podjetij v Bruslju prav nič ne potrebujemo!

Očitno ta podjetja potrebujejo vas...

Da. In ker si jih razvite države lahko privoščijo, so na razpisih bistveno bolj uspešne. Sam si pač ne drznem zapravljeti denarja za tovrstno pomoč.

Ampak ali ni odličnost vendarle prvo merilo?

Je in prav je tako. Zato je Slovenija kar uspešna. Vem pa tudi, da vrhunski raziskovalci v Romuniji ali Bolgariji ne zaostajajo za kolegi na razvitem zahodu, pa kljub temu ne dobijo projektov. Tudi zato ne, ker včasih nimajo dovolj denarja niti za to, da bi se udeležili sestankov v Bruslju, kjer raziskovalce učijo pisati prijave... Pošteno bi bilo, da se za skupni evropski denar vsi prijavljamo pod enakimi pogoji. Trenutno pa imajo razvite države znanje, odlično infrastrukturo in denar, mi pa samo znanje.

Povrniva se k aferam, ki, kot opozarjate tudi sami, načenjajo ugled ljubljanske univerze. Kako razumete dejstvo, da ni še nobena dočakala epiloga? Glede dodatkov za stalno pripravljenoost ste celo dejali, da ni izključeno, da bodo fakultete morale vrniti denar tistim, ki naj bi ga nezakonito dobivali.

Od izbruha te afere so minila že tri leta, epiloga pa ni. Še vedno poteka le predkazenski postopek. To je zelo obremenjujoče, za ljudi in za univerzo.

Prej ste dejali, da imajo afere različna ozadja. Kakšno je ozadje te? Če prav razumem nekatere vaše izjave, ni vse tako, kot je videti na zunaj...

Točno tako. V Sloveniji dodatek za stalno pripravljenoost dobiva približno 22.000 ljudi. Od teh 22.000 ljudi je 14.000 tistih, o katerih ne smemo niti za trenutek podvomiti, ali ga prejemajo upravičeno. To so gasilci, reševalci, policisti itd. Ampak ostane še 8000 ljudi. Zaposleni so v javni upravi, na univerzah, v mestnih občinah in še kje. Vprašam vas: ali vsi ti ljudje, popolnoma primerljivi z zaposlenimi na univerzi, upravičeno prejemajo ta dodatek? In vendar jih nihče ne dolži, da dodatek prejemajo nezakonito.

Morda zakone kršijo tudi drugi, toda to ne pomeni, da nepravilnosti na univerzi ni bilo. Profesori pač niso upravičeni do dodatkov za stalno pripravljenoost.

Morda res. Zato nekatere preiskujejo pristojni organi. Sprejemam tudi to, da pravilniki in kolektivna pogodba niso bili ustrezni. A to še ne dokazuje nezakonitega ravnanja. Moje ključno vprašanje je zato: zakaj dodatek za stalno pripravljenoost dobivajo uradniki na ministrstvih, podsekretarji, razni svetovalci, pa se ob to nihče ne spotakne? Če sem nekoliko cyničen: jaz bi jim plačal za to, da čim manj svetujejo. Ampak inšpektorji so se oglasili samo pri nas...

Kaj hočete povedati? Da je bilo nekemu do tega, da se lopne po univerzi? Po nekaterih izpostavljenih ljudeh v njej?

V zvezi z dodatki za stalno pripravljenoost je bilo doslej zaslišanih 70 ljudi, marsikaj je zdaj bolj jasno.

Ste lahko bolj konkretni?

Šlo je za obračun med Mramorjem in Koprivnikarjem. Mramor je bil kot minister očitno premočan. Kot rečeno, danes je veliko bolj jasno, kdo je poslal inšpektorje, kdaj in zakaj. In kam jih ni. Na eni od univerz zaposleni še vedno dobivajo dodatke za stalno pripravljenoost, pa to nikogar ne vznemirja. Morda bi lahko inšpektorji preverili tudi to, koliko ljudi prejema ta dodatek na ministrstvu za javno upravo in in za kakšne naloge. Naj strnem: univerza bo plačala za svoje grehe, če in ko nam jih bodo dokazali. Ne bom pa dovolil, da univerzo politično izrabljajo.

Politiki boste težko zaprli vrata, ker se navsezadnje »delo« tudi na univerzi. Lahko pa bi jih, na primer, zaprli psevdoznanosti. Obranjen je bil doktorat o »informirani« vodi, čeprav je nekaj uglednih avtoritet s tega področja glasno protestiralo zaradi tega. Kako odgovarjate na kritike, da na univerzo spuščate psevdoznanost?

Ste prebrali ta doktorat?

Nisem.

Če bi ga, bi videli, da dr. Verdelova ni dokazala svoje teze. Kot je meni znano, je z znanstvenimi metodami ni potrdila. Nisem biokemik, ampak to je pomemben rezultat.

Hm, ali bo torej lahko kdo v prihodnje delal doktorat iz vpliva Luninih men na izbiro slovenskih premierjev?

Izbira tem za znanstveno raziskovanje je zagotovo pomembno vprašanje. Ampak to ni vprašanje za doktorande, ampak za tiste, ki so temo odobrili. Tu pa stvari niso vselej enoznačne. Če me vprašate, ali verjamem v brežični prenos energije na dolge razdalje, ne bom nikoli rekel, da ne verjamem oziroma da mislim, da to ni mogoče. Še danes namreč ne vemo, kako daleč je v zvezi s tem prišel Nikola Tesla. A če bi k meni prišel študent in predlagal doktorat iz te teme, bi mu jo resno odsvetoval. Zaradi velike verjetnosti, da pri preboju ne bi bil uspešen. Hočem reči, da je ločnica med znanostjo in psevdoznanostjo tanka. A vso pravico imamo, da podvomimo o mejah znanosti. In jih z znanstvenimi dokazi premikamo.

Vlada se je s koalicijsko pogodbo zavezala, da bo proračunske in druge javne izdatke za raziskave in razvoj postopno povečala na en odstotek BDP, sredstva za visoko šolstvo pa dvignila »proti povprečju EU«. Ni torej povsem gotovo niti to, da bo visoko šolstvo v kratkem financirano vsaj povprečno. Kaj menite o tem?

V ponedeljek smo se rektorji sestali z ministrom Pikalom. Vsem nam je jasno, tudi ministru, da sta visoko šolstvo in raziskovalna dejavnost finančno hudo podhranjena. To je ključen problem, vse drugo, urejanje zakonodaje, na primer, je rešljivo. V zadnjih dveh, treh letih so se ta sredstva sicer povečala, toda ob tej hitrosti bomo leta 2021 prišli tja, kjer smo bili leta 2011. To bi bila katastrofa. Svet na tem področju drvi. Če se sredstva ne bodo povečevala bistveno hitreje, bomo nepopravljivo zaostali. Upanje mi vzbuja to, da se minister Pikalo tega zaveda. Bojim se tudi prerivanja za denar. Ko ga ni, se vnamajo bitke med inštituti in univerzo in tudi na univerzi med članicami. To ni nikomur v korist.

Ko sva se pogovarjala pred letom dni, ob nastopu vašega mandata, ste rekli, da univerza potrebuje takšne spremembe, da bo preživetveno strategijo nadomestila razvojna. Nekako se mi zdi, da je do tja še daleč...

Dno smo dosegli leta 2016. Zdaj gre navzgor. Začenjajo se tudi pogajanja o plačah v javnem sektorju. Kar je dobro. Skrbi pa me za infrastrukturo; 86 odstotkov denarja, ki ga dobimo na univerzi, gre za plače. Preostalo porabimo za vodo, elektriko, vzdrževanje starih hiš... Investicije na univerzi so hud problem. Kar stisne me, ko izvem, da so v Krakovu zgradili povsem nov kampus, za kakšnih 300 ali 400 milijonov evrov. Ali na univerzi v estonskem Tartuju. Še bolj me stisne, ko vidim novi kampus na Reki ali v Novem Sadu.

Ljubljanska univerza potrebuje nov kampus?

Ta hip ne. Posvečamo se reševanju prostorske stiske treh akademij. Sredstva za to so odobrena. Ne vem pa, kako bomo zgradili nove fakultete za strojništvo, za farmacijo, za veterino. Če ne zgradimo nove fakultete za strojništvo, ne moremo v staro preseliti filozofske fakultete. Še prej potrebujemo denar za obnovo fakultete. Res ne vem, kje bomo dobili ta denar.

Pred letom dni ste mi povedali, da ste se zgrozili, ko ste med kandidaturom obiskovali dekane in ugotovili, da marsikje ni denarja niti za udeležbo na konferencah. Ste se lotili tega problema?

Mislím, da smo to dobro rešili v osnutku zakona o raziskovalni dejavnosti. Univerza bi bila po tem zakonu deležna pasovnega financiranja tudi na področju raziskovalne dejavnosti. Ne vem pa, ali je vsem jasno, zakaj je univerza upravičena do tega denarja.

Pojasnite, prosim.

Neposredna pedagoška obveznost za visokošolske učitelje znaša šest ur na teden. Toda to ne pomeni, da odpredavaš šest ur na teden in si s tem opraviš svojo delovno obveznost...

... nekateri to razumejo natančno tako.

Žal. Upam, da jih ni veliko. Hočem reči, da moramo učitelji na univerzi vsaj polovico časa nameniti raziskovanju. V ta namen pa je treba obiskati tudi kakšno mednarodno konferenco, kongres, nakupiti kemikalije, programe itd. Za te stroške potrebujemo dodaten namenski denar. Inštituti ga dobijo.

Ne dobijo pa zajamčenih plač iz proračuna.

Da, in to nam očitajo. Češ, vi ste za pedagoško delo plačani, mi pa si moramo naše plače izboriti s projekti. Ob tem ne povedo, da se znanstvenoraziskovalni programi, iz katerih so financirani, že leta niso spremenili.

Morda je golo naključje, a v tem tednu so mi kar trije študentje omenili, da so jim odpadla predavanja, ker profesorjev ni. Slišati je tudi, da odpadajo govorilne ure, da nekatere profesorje na predavanjih nadomeščajo asistenti itd. Zdi se, skratka, da si nekateri pravila brez škode prirojijo po svoje.

Drži. Nekateri poleg šestih ur predavanj napišejo še lepo število znanstvenih člankov in so ves čas na voljo študentom, drugi odpredavajo in to je to. Kaj storiti? O tem sem se pogovarjal s predstavniki sindikata. Ideja je bila, da bi tisti, ki manj raziskujejo ali sploh ne raziskujejo, predavali osem ur na teden, tisti, ki se raziskovalno zelo angažirajo, pa le štiri. V sindikatu so me prepričali, da ta ideja ni dobra. Tisti, ki bi po novem predavali osem ur, bi namreč imeli še manj časa za raziskovanje... (smeh) Zato lahko rečem le to, da je treba doseči, da profesorji opravijo še drugi del svojih obveznosti. Navsezadnje lahko delajo s študenti v projektih, lahko jih kam peljejo, lahko svojo dušo pustijo v laboratoriju. Pomembno pa je, da delajo in opravijo svojo polno obveznost. In finančno bi morali stimulirati tiste, ki so nadpovprečno uspešni. V okviru variabilnega dela plače bi jim lahko, kot rečeno, namenili del sredstev iz projekta, ki so ga pripeljali na univerzo.

Minister Pikalo je osnutek zakona o visokem šolstvu pripravil že v prejšnjem mandatu. Je še aktualen? V rektorski konferenci se namreč nekako bolj zavzimate za zakon o univerzi.

Tudi sam sem med tistimi, ki bi radi celovito uredili vsa odprta vprašanja. A hkrati sem realen, zato sprejemam idejo, da zadeve urejamo po korakih in izhajamo iz zapuščine prejšnje vlade. Osnutek zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti je bil že usklajen, a je ministrstvo za finance sklestilo predvideno dinamiko povečevanja sredstev. Tudi osnutek novele zakona o visokem šolstvu je dobra podlaga. Seveda si želimo zakon o univerzi – različni statusi raziskovalcev so velik problem. Ampak morda se da probleme hitreje reševati s popravki zakonov.

Ko govorite o različnih statusih raziskovalcev, imate v mislih raziskovalce na univerzi in raziskovalce na inštitutih?

Da. Raziskovalci na inštitutih in profesorji na univerzi imajo različne, a primerljive nazive. Toda zaposleni na inštitutih lahko napredujejo v deset plačnih razredov, zaposleni na univerzah pa le v pet. Redni profesor, ki je tudi raziskovalec, tako pride do 55., znanstveni svetnik pa do 57. razreda. Te razlike niso upravičene. Na nekaterih fakultetah imajo navsezadnje zaposlene tudi ljudi, ki so samo raziskovalci. Sam sem lahko denimo zaposlen polovično kot profesor, polovično kot raziskovalec. Toda če sprejmemo zakon o znanstvenoraziskovalni dejavnosti, sem kot raziskovalec upravičen še do dodatnih 100 odstotkov variabilnega dela, kot profesor pa ne. Ob tem moram še povedati, da so bili raziskovalci doslej zaposleni za določen čas. To nam je uspelo urediti. Do konca leta 2019 bodo vsi starejši raziskovalci zaposleni za nedoločen čas.

Leto dni mandata je za vami. Kot rektor imate dober vpogled v delo članic. Se po kakovosti zelo razlikujejo?

Na to vprašanje zelo težko odgovorim, članice je po kakovosti težko primerjati. Prizadevam si za izboljševanje kakovosti na vseh. V ta namen smo nekaj pobud sprožili na rektoratu. Ad hoc delovne skupine so analizirale kakovost pedagoškega dela in habilitacijske postopke. Oblikovali smo nabor meril za spremljanje pedagoškega dela profesorjev. Ni pomembno samo to, ali si odpredaval svojih šest ur, ampak tudi, kako si jih odpredaval. Doslej so bili profesorji, ki so bili predvsem dobri pedagogi, kar malce odrinjeni. Kot da šteje samo število člankov in projektov. Ta skupina je predvidela tudi dejavnosti, s katerimi bi okrepili kakovost pedagoškega dela, na primer didaktično usposabljanje.

Kako daleč ste s to pobudo ?

O predlogih delovne skupine se morajo izjasniti članice univerze. Končni cilj je, da bo vsak pedagog dobil neko osebno mapo, v katero se bo s pomočjo danih meril beležila kakovost njegovega dela.

In kaj se bo zgodilo tistim, pri katerih bo mapa bolj prazna?

O tem se bomo še pogovarjali. Sam bolj navijam za nagrajevanje odličnosti. Na kateremkoli področju. Še to: druga skupina pripravlja nova merila za habilitacijo.

Bodo manj zahtevna?

Nekateri so to tako dojeli, a ne drži. Ta merila bodo bolj preprosta, a zahtevna. Prepričan sem, da zlasti mladi dajo od sebe toliko, kot od njih zahtevamo. Danes so habilitacijski postopki zelo zapleteni. Prepričan sem, da bi sam imel hude težave, če bi hotel razumeti pogoje za izvolitev v rednega profesorja. Na precej vprašanj enostavno ne bi znal odgovoriti.

Dr. Marjan Smrke, ugleden slovenski religiolog, kljub nadpovprečnemu številu točk ni mogel napredovati v višji naziv, ker ni dovolj časa – v enem kosu – prebil na tuji inštituciji. Iz protesta je dal odpoved. Vaš komentar?

Kolikor je meni znano, je vztrajal, da ne bo šel v »znanstveni celibat« na tujo univerzo. Ampak tridnevni udeležbi na znanstvenih konferencah pač ne moremo šteti za gostovanje; to je bil eden od pogojev. Sam sem bil v tujini celo leto. Strinjam se sicer, da je kvaliteto znanstvenega dela treba ocenjevati celovito in da pretirano administriranje ni dobro. Toda pravilniki veljajo za vse enako.

V tujini to počno drugače?

Točke, kolikor vem, poleg nas zbirajo le Kitajci. V Nemčiji izpolnjevanje pogojev za habilitacije ocenjujejo tričlanske komisije. Pri nas se to ne bi obneslo. Premalo nas je, vsi se poznamo. Merila moramo zato objektivizirati.

Dotakniva se neljube značilnosti našega visokega šolstva – razdrobljenih programov. Na prvi stopnji jih je okoli 150, na drugi okoli 200; nekateri se komajda kaj razlikujejo. A resnične volje za spremembe ni, čeprav so finančno zelo obremenjujoči...

A si predstavljate, kako je v praksi ukiniti program na univerzi?

Najbrž ne. Vi mi povejte.

Kot dekan sem ukinitel študijski program. Grozno je bilo. Ukinjaš ure predavanj, delovna mesta... Smo pa sprejeli zelo jasna navodila, kako ustanoviš nov program oziroma vpelješ nove vsebine. V njih piše, da je treba najprej ukiniti program, ki životari, za katerega ni dovolj zanimanja... V bitki za ure in delovna mesta se namreč kar naprej pojavljajo ideje za nove smeri in programe. Tu moram dodati, da na Filozofski fakulteti podobne smeri počasi združujejo, kar je prava pot.

Je mladih raziskovalcev na univerzi dovolj? Bi jih potrebovali več?

Z veseljem bi jih sprejeli več, če bi v ta namen dobili več sredstev. Res pa je, da včasih le s težavo koga prepričamo, naj ostane na fakulteti. O razlogih za to sva že govorila. Morda bi bilo bolj smiselno uvesti postdoktorske projekte. Ko mladi ljudje opravijo doktorat, so namreč najbolj produktivni. Za univerzo bi bilo zato zelo dobrodošlo, če bi lahko ostali še nekaj let.

Zasebne višje in visoke strokovne šole trdijo, da so diskriminirane. Zatrjujejo, da so njihovi diplomanti zaradi dobrih programov in sodelovanja z gospodarstvom visoko zaposljivi, in vendar ne morejo konkurirati za javna sredstva. Zato predlagajo vavčerski sistem: vsak študent bi dobil vavčer in ga porabil za tisto šolo, ki bi mu dala največ, zasebno ali javno. Kaj menite o teh predlogih?

Iskreno si želim, da bi imela univerza ostro domačo konkurenco. Ampak šole, ki delujejo v najetih prostorih občine, s profesorji od vsepovsod, ki pridejo, odpredavajo in gredo, niso in ne morejo biti naša konkurenca. To je neumnost in izguba denarja. Lani sem si ogledal zasebno univerzo v Rusiji. Iz nič je zrastle na polju blizu Kazana, s športnimi dvoranami, bazeni... Predsednik univerze, tudi njen solastnik, je uspešen Rus, ki je vanjo vložil težke milijone. Rekel mi je, da ne želi od države niti enega rublja. Predavajo profesorji z vsega sveta, vpisujejo se študenti z vsega sveta. Šolnina je visoka, a če predložiš dokazila, da ti je starši ne morejo plačati, te oprostijo plačila šolnine. Takšni univerzi bi z veseljem konkurirali.

V rektorski konferenci sedite rektorji treh javnih univerz in rektor novogoriške univerze, ki je pol javna, pol zasebna institucija. Ko vas je Univerza v Novem mestu zaprosila, da na seje vabite tudi njenega predstavnika, ste jo zavrnil. Zakaj?

Dopolnili smo pogoje, pod katerimi bi se lahko vključila v delo rektorske konference. Imeti bi morala dovolj redno zaposlenih raziskovalcev ter biti lastnica ali dolgoročna najemnica nepremičnin in raziskovalne infrastrukture.

Nesprejemljivo je, da vlada včasih dopušča akreditacijo virtualnih ustanov. Osebnost sem globoko prepričan, da človek, ki ni polno zaposlen v instituciji, ne more prispevati k njenemu razvoju.

Nedavna študija OECD je pokazala, da Slovenija izstopa po zelo skromnem številu tujih študentov. Razlog je znan. Zaradi zakonskih omejitev zelo malo programov poteka v angleškem jeziku. Kako bi vi razrešili to vprašanje?

Lahko še naprej na dolgo in široko razpravljamo, kaj bi prinesla ena ali druga rešitev. Lahko pa tudi kaj storimo, kar mi je kot tehniku ljubše. Predlagal sem uvedbo simultane strojnega prevajanja. Profesor bi predaval v slovenščini, tujci pa bi na računalniku spremljali strojni prevod. Morda v začetku ta še ne bi bil blesteč, ampak tehnologija hitro napreduje. To rešitev bomo na univerzi poskusno uvedli prihodnje leto, pri za to primernih predmetih. Če se je obnesla v Nemčiji, na Karlsruhe Institute of Technology, ne vem, zakaj se ne bi tudi pri nas.

Koliko tujih študentov študira na ljubljanski univerzi?

V okviru programa Leto plus se je v lanskem študijskem letu vpisalo 143 študentov, največ iz držav zahodnega Balkana, letos že tristo. Ta program študentom omogoča, da en letnik opravljajo dve leti in se v tem času intenzivno učijo slovenščino. V lanskem študijskem letu je na Univerzi študiral 2476 tujih študentov, še 2026 pa je bilo na izmenjavi.

Bi si morala vlada prizadevati, da najboljši ostanejo? Jih denimo zavezati s štipendijami?

Ne stori drugemu, kar nočeš, da bi drugi storili tebi. To velja tudi v tem primeru. V Evropi sicer poteka velika bitka za kadre. Macronova pobuda o novih evropskih univerzitetnih mrežah je na videz demokratična. Med drugim predlaga, da bi vsaj polovica študentov en semester prebila na tuji univerzi. Toda takšna pobuda se lahko hitro spridi. Recimo, da se povežejo nemška, francoska in beograjska fakulteta. Lahko si mislimo, kje bi ostali francoski, kje pa beograjski študenti. Tega ne podpiram. Sem pa za evropske projekte, ki bi fizično potekali tudi v Beogradu, Krakovu ali v Ljubljani. Prejšnji teden mi je rektor novosadske univerze povedal pomenljiv podatek. Srbija je v minulih nekaj letih iz različnih evropskih skladov dobila okoli 70 milijonov evrov. Toda v istem času je Srbija zapustilo okoli 3000 zdravnikov. Če s 3000 pomnožiš ceno šolanja enega zdravnika, ugotoviš, da Srbija financira Evropsko unijo, in ne obratno.

- Boštjan Poklukar: Magister migracij, ki ni Vesna Györköš Žnidar. Peter Lovšin. Dnevnik, Ljubljana, 6. oktober 2018

<https://www.dnevnik.si/1042842260/slovenija/bostjan-poklukar-magister-migracij-ki-ni-vesna-gyorkos-znidar>

“Res sem v protokolu odmikal stol ministrici za obrambo Ljubici Jelušič, vsem drugim ministrom sem ga tudi, in tudi na ta področja sem ponosen,” je ob predstavitvi v državnem zboru poslanec odgovoril notranji minister Boštjan Poklukar. Ena prvih stvari, ki jih je storil kot minister, je bila prav tako povezana s premikanjem notranjega povišanja. Na Litostrojski 54 v Ljubljani je ta teden stol spodmaknil generalnemu direktorju policije Simonu Veličkemu, čeprav naj bi dal prej vedeti, da z morebitno zamenjavo ne bo hitel. Svojo odločitev je pojasnil z navedbo, da sta bila z Veličkim nekompatibilna.



Slika: Notranji minister Boštjan Poklukar. Foto: Matjaž Rušt

Pot Boštjana Poklukarja na visoko politično funkcijo notranjega ministra v novi vladi je bila zelo hitra. V politiko se je namreč podal šele z nekdanjim kamniškim županom in sedanjim premierjem Marjanom Šarcem, ki ga pozna še iz časov, ko se je Šarec udeleževal kot igralec.

V obrambnem resorju se je Poklukar naprej prebijal počasi, vendar vztrajno. Leta 1971 na Jesenicah rojeni Blejec se je pri svojih dvajsetih letih udeležil vojne za Slovenijo in se zaposlil na obrambnem ministrstvu. Najprej pri teritorialni obrambi, leta 1992 pa se je podal v vojaško policijo, ki se je tedaj začela postavljati na noge. Vojaški policist je bil do leta 2004, ko je v Slovenski vojski sprejel naloge na področju civilno-vojaškega sodelovanja. V praksi je to pomenilo, da je v kranjski vojašnici skrbel za stike z novinarji, občinami in podobno. Hkrati je bil pribočnik poveljnika, kar v vojaški terminologiji pomeni, da je bil nekakšen poveljnikov osebni tajnik. Med službovanjem v kranjski kasarni je bil pribočnik tudi kasnejšemu načelniku generalštaba Slovenske vojske Andreju Ostermanu.

Mreženje in protokol

Pletenje socialne mreže mu je šlo že v kranjski vojašnici menda precej dobro od rok. V različnih povezovalnih dogodkih in kontaktih s civilno sfero je s prijaznostjo, odprtostjo, ustrežljivostjo in pripravljenostjo pomagati mrežil po civilnem področju, kot pribočnik poveljnika pa tudi po vojaškem. Leta 2009 je z dobrim delom v kranjski vojašnici obrambno ministrico Ljubico Jelusič omrežil do te mere, da ga je povabila v protokol obrambnega ministrstva. Zadolžen je bil za protokolarne naloge za ministrico, vrh ministrstva in vrh Slovenske vojske. Ta položaj mu je odprl veliko vrat, slišal je marsikaj, videl prav tako. Med delom v protokolu je spoznaval vplivne in uspešne ljudi, med njimi tudi tedaj še nevladnega bodočega političnega sopotnika Šarca. O protokolu je izdal celo knjigo, v vojski pa je dosegel podčastniški čin višjega štabnega vodnika.

Čeprav le podčastnik, ni imel zadržkov na račun stroge vojaške hierarhije in je v stikih s precej višje rangiranimi vedno povedal, kar je mislil. Neposredno in brez zadržkov. Tak je bil vsaj vtis, vendar pa od človeka protokola, ki se zaveda pomembnosti in zakonitosti komunikacije, vseeno ni pričakovati le naivne vrste iskrenosti. »Eni so ga sovražili, drugi so ga imeli radi,« nam je o Poklukarju iz tistih časov dejal eden izmed sogovornikov, ki je imel z njim zgolj dobre izkušnje. Poročen mož in oče sina študenta in hčerke gimnazijke je po podatkih Cobissa istega leta, ko se je preselil v protokol, iz metod in tehnik protokolarnega dela diplomiral na blejski višji strokovni šoli za gostinstvo in turizem. Leta 2014 je s temo Zgodovina protokolarnih dogodkov na Bledu 1991–2014 diplomiral še na blejski visoki šoli za hotelirstvo in turizem, nato pa sta ga poklicna in študijska pot odpeljali v druge vode.

Tiskovni predstavnik begunske krize

Leta 2015 se je preselil na upravo za zaščito in reševanje, kjer je v času begunske krize skrbel za stike z novinarji, od leta 2017 pa je vodil kranjski center za obveščanje. Begunske in migrantske tokove v Sloveniji je obsežno popisal v svoji magistrski nalogi z naslovom *Delovanje sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami pri obvladovanju migracij*. Magistriral je pod mentorstvom Damirja Črnčeca na Fakulteti za državne in evropske študije v Predosljah. Čeprav se je z migracijami srečeval kot uslužbenec uprave za zaščito in reševanje, se je v magistrski nalogi migracij lotil zelo široko. Za magistrsko nalogo je med drugim intervjuval nekdanjega direktorja generalne policijske uprave Marjana Fanka in nekdanjega državnega sekretarja na notranjem ministrstvu Boštjana Šefica. Poklukar policijo v magistrski nalogi tako ali drugače omeni približno 150-krat, dotakne pa se tudi odziva javnosti na begunsko-migrantsko problematiko. Zagotovo se zaveda, da migracije niso samo humanitarno in varnostno vprašanje, ampak tudi politično.

Nekateri se bojijo, da se kljub svoji vpetosti v begunsko krizo in magistrski nalogi na delo policije v tovrstnih situacijah spozna manj, kot sam iskreno verjame, da se, in da bo to odstopanje v odnosu s policijo lahko povzročilo trenja. Z dosedanjim generalnim direktorjem Simonom Veličkim se že ni ujel in ga je ekspresno razrešil. Svoje odločitve ni obrazložil, saj ga k temu nič ne obvezuje.

Kdo bo njegov poveljnik

S predstavniki nevladnih organizacij se je po drugi strani takoj ujel. »Jaz nisem Vesna Györkös Žnidar,« jim je dal vedeti že na prvem sestanku. To so predstavniki nevladnih organizacij zagotovo želeli slišati, saj so se med njimi in nekdanjo ministrico v zadnjem času vzpostavila trenja. Tudi sicer je pustil dober vtis in nevladne organizacije si obetajo učinkovito sodelovanje. Pričakovati je, da bo sodeloval tudi s Črnčecem, ki ni le njegov študijski mentor, temveč tudi Šarčev državni sekretar za nacionalno varnost, po novem pa vodi še skupino, ki skrbi za implementacijo arbitražnega sporazuma. Gre za področja, v katera je notranje ministrstvo močno vpeto. Kako dovteten bo Poklukar za Črnčeveva radikalna stališča, predvsem tista o

migrantih z Bližnjega vzhoda, bo pokazal čas. Prav tako bo zanimivo spremljati, ali si bo – če si izposodimo terminologijo iz Poklukarjevih časov v kranjski vojašnici – za poveljnika izbral Šarca ali Črnčeca.

Preden je začel Šarcu pomagati pri preboju v državno politiko, se Poklukar, ki je v marsičem za marsikoga velika uganka, politično ni udeleževal. Tudi sicer naj ga v preteklosti ne bi zanašalo na levo ali desno. Ko so ga poslanci na zaslišanju v parlamentu povprašali o njegovem političnem nazoru, je moral najprej malo razmisliti. Nato se je označil kot človeka »sredinske zdrave pameti«, ki občasno hodi v cerkev in je hkrati socialno usmerjen.

- **Italija v strahu pred vračanjem migrantov zagrozila z zaprtjem letališč. STA. Dnevnik, Ljubljana, 7. oktober 2018**
<https://www.dnevnik.si/1042842376/svet/italija-v-strahu-pred-vracanjem-migrantov-zagrozila-z-zaprtjem-letalisc>

Po novici, da naj bi Nemčija v Italijo poslala skupino zavrženih migrantov, je italijanski notranji minister Matteo Salvini danes zagrozil z zaprtjem letališč. "Če kdo v Berlinu ali Bruslju načrtuje, da bo tu odvrnel desetine migrantov z nepooblaščenih čarterjev, se mora zavedati, da nima in ne bo imel na voljo nobenega letališča," je dejal.



Slika: Italijanski notranji minister Matteo Salvini. Foto: Reuters

Uslužbenci na letališču v Münchnu so za nemško tiskovno agencijo dpa povedali, da bavarske deželne oblasti v prihodnjih dneh načrtujejo prvo večjo deportacijo migrantov, ki so se v EU prvič registrirali v Italiji. V to državo naj bi jih vrnili s čarterskimi leti in spremstvu bavarske policije.

Bavarsko notranje ministrstvo te informacije ni niti potrdilo niti zanikalo. »Zapiramo letališča, tako kot smo že zaprli pristanišča,« je na to s tвитom odgovoril Salvini.

Nova populistična vlada v Italiji je zavzela ostro politiko do priseljencev. Odločno nasprotuje dublinski uredbi, po kateri morajo prosilci za azil vložiti prošnjo za azil v prvi članici EU, v kateri vstopijo v povezavo. Zaradi tega je veliko breme migrantov in beguncev na sredozemskih državah, čeprav je njihov končni cilj ponavadi Nemčija.

Oblasti na Bavarskem, kjer bodo prihodnji teden regionalne volitve, se zavzemajo za ostrejšo politiko do migrantov kot osrednja vlada v Berlinu. Med drugim se zavzemajo za krepitev nadzora na mejah in vzpostavitev lastnega azilnega urada, s čimer bi lahko pospešili deportacijo migrantov, ki jim je bila zavržena prošnja za azil v Nemčiji.

- **Migranti: politika filmskih scenarijev. Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 8. oktober 2018**
<https://www.dnevnik.si/1042842423/mnenja/komentarji/politika-filmskih-scenarijev>

'Vzorec delovanja migrantov pri premagovanju policijskih ovir in zapor je, da za doseganje svojih ciljev uporabijo vsa sredstva, še posebej radi izpostavljajo ženske in otroke. Pri premagovanju policijskih zapor in kordonov bodo migranti ob pomoči aktivistov nevladnih organizacij, anarhistov in protiglobalistov pri demonstracijah v prve vrste postavili ženske in otroke in jih stikali v policijsko zaporo. Policija bo zaradi vzpostavitve reda in miru ter preprečitve hudih telesnih poškodb po opozorilih uporabila prisilna sredstva, migranti pa bodo zaradi prisotnosti medijev zaigrali pretirane čustvene reakcije ter izvajali proteste proti policiji in uporabi sile.' Tako piše notranji minister Boštjan Poklukar v svojem lanskoletnem bolonjskem magistrski, v poglavju o »morebitnem tretjem migrantskem valu«.

Od kod takšne ideje? Med migranti, ki potujejo čez Balkan, so res skupine čudnih tipov, a velika večina ne igra nesreče. Ni jim treba. Tam so družine, otroci brez staršev, begunci iz Afganistana, Pakistana, z Bližnjega vzhoda, ki bežijo pred nasiljem talibanov, islamistov... Njihova čustva so pristna. In ravno zato, ker so migracije tako mešane, ker se v njih vojno-begunska ozadja mešajo z iskanjem družine, službe, šole v Evropi, so filmski scenariji s »pretiranimi čustvenimi reakcijami« znamenje ignorance.

Poklukarjev mentor je bil Damir Črnčec, generator rasizmov, ki je danes prvi svetovalec vlade za področje beguncev in (ne)varnosti. Benevolentno bi zgornji zapis lahko brali tudi kot Črnčečev idejo, vrinjeno v ministrov pisanje. Ali kot poskus mentoriranja, da bi zlezel v mentorjevo glavo.

Ali pa kot populistično spretnost. Ljudstvo, na katero cilja nova vladna varnostna struktura, namreč ni poznavalec ne migracij, ne migracijskega oziroma begunskega prava, ne tujske zakonodaje. Stereotipne predstave o migrantih in nevladnih organizacijah so potem prispevek k debatam za šankom.

Če ljudje izvedo, da so policisti na meji v Beli krajini zavržili prošilce za azil, ki so brez ustreznih dokumentov priplavali čez reko, se zdi vse prav. Argumentacija se zvede na vprašanje, »ali lahko vozim avto brez vozniškega dovoljenja«. Seveda ne, alora – migranti raus.

Pravo vprašanje pa je v resnici, kdo od varnostnih strokovnjakov, ki sedijo v novi vladi, je poleg obveščevalno-varnostnih depeš ponotranjil tudi zakonodajo, ki temelji na človekovih pravicah. Kdo se zaveda, da mora policist ob soočenju z

migrantom, ki bi rad zaprosil za azil, poklicati kolege na ministrstvu za notranje zadeve in jim ga prepustiti v strokovno obravnavo. MNZ ga lahko, teoretično, tudi takoj vrne na Hrvaško. Policist nikakor.

Vendar policisti v zavetju grmovja zavračajo vse po seznamu, ne da bi kdo temu oporekal. To je za zdaj tudi srž slovenske migrantsko-varnostne politike. Graničar na Kolpi v nočni izmeni je njen steber.

Nova vlada sicer napoveduje spremembo, sodelovanje z nevladnimi organizacijami, posvečanje integraciji in reševanju beguncev iz krempljev tihotapcev. A komu od migrantov bo sploh uspelo priti v Slovenijo, da bi vlada na njih testirala »nove« politične ideje? Dokler Slovenija in Hrvaška delujeta kot stroj za deportacijo v Bosno, se tudi migranti Slovenije bojijo in tu niti nočejo ostati.

Zakompliciralo se bo najbrž tedaj, ko bo večje število hrvaških policistov – pretepanje, ropanje, streljanje – katero od evropskih sodišč privedlo do sodbe, da Hrvaška ni več varna država. S tem se trenutno ukvarjajo evropski parlament, evropska komisija in Svet Evrope. Potem Slovenija ne bo smela več zavračati migrantov in se bo morala sama resno lotiti azilne politike. To vprašanje je vredno še najmanj enega magistrerja, če ne kar doktorata.

- **Salvini in Le Penova z zavezništvo pred evropskimi volitvami prihodnje leto. STA. Dnevnik, Ljubljana, 8. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842503/svet/salvini-in-le-penova-z-zaveznistvom-pred-evropskimi-volitvami-prihodnje-leto>

Italijanski notranji minister in vodja desne Lige Matteo Salvini in predsednica francoskega desnega, populističnega Nacionalnega zbora Marine Le Pen sta danes v Rimu napovedala zavezništvo pred volitvami v Evropski parlament prihodnje leto. "Maja se bo začela revolucija razuma," je na novinarski konferenci napovedal Salvini.



Slika: Italijanski notranji minister in vodja desne Lige Matteo Salvini in predsednica francoskega desnega, populističnega Nacionalnega zbora Marine Le Pen sta danes v Rimu napovedala zavezništvo pred volitvami v Evropski parlament prihodnje leto. Foto: Reuters

»Mi smo alternativa za Evropo,« je poudarila Le Penova, poroča avstrijska tiskovna agencija APA. Dodala je, da je EU izdala vrednote solidarnosti in da se dogaja zgodovinska sprememba.

»Maja bomo lahko doživeli Evropo, ki se bo postavila proti globalizaciji. Nadomestili bomo avtoritativni model, v katerega se je v zadnjih letih spremenila EU,« je še dejala voditeljica Nacionalnega zbora, ki se je skupaj s Salvinijem udeležila srečanja na temo gospodarske rasti in socialnih perspektiv v Evropo.

»Z Le Penovo delimo enaka stališča, kar zadeva Evropo, zaposlovanje in boj proti priseljevanju,« je še dejal Salvini in dodal, da želi skupaj z njo vzpostaviti zavezništvo proti sovražnikom Evrope. Pri tem je kot »sovražnika« navedel predsednika Evropske komisije **Jean-Clauda Junckerja** in evropskega komisarja za finančne in gospodarske zadeve **Pierra Moscovicia**, ki da sta »zaprti v svojih bunkerjih v Evropi«.

- **V spopadih med migranti v BiH posredovala policija. STA. Dnevnik, Ljubljana, 9. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842628/Svet/v-spopadih-med-migranti-v-bih-posredovala-policija>

V centru za namestitev migrantov v naselju Borići pri Bihaću v BiH so v ponedeljek zvečer izbruhnili spopadi med migranti iz različnih držav. V večernih spopadih so posredovali policisti, a so migranti napadli tudi njih. Policija je potrdila, da so v zrak opozorilno izstrelili več streliv.

Bihaška policija je v ponedeljek zvečer prejela klic, da je med migranti iz Irana in Afganistana v improviziranem kampu v parku ob dijaškem domu, kjer so tudi nameščeni migranti, izbruhnilo več spopadov, danes poroča sarajevski časnik Dnevni avaz na svoji spletni strani.

Med razdeljevanjem večerje pa je izbruhnil množičen pretep, v katerem je bil huje poškodovan državljani Irana. Varnostniki so uporabili razpršilce, a ker jim ni uspelo vzpostaviti reda, so prišli policisti, ki so tudi postali tarča napada, navaja časnik. Migranti so napadli policijo s kamni in drugimi trdimi predmeti, policija pa je odgovorila s štirimi strelji v zrak. V napadu sta bili poškodovani vozili policije in varnostnikov, so potrdili na spletni strani notranjega ministrstva unsko-sanskega kantona. Policija je ugotovila, da v centru deluje organizirana skupina migrantov iz Afganistana, ki vsak dan fizično trpinči druge migrante. Zaradi njihovega obnašanja se so policiji pritožili migranti iz Irana.

O "pravi drami" poroča tudi sarajevski časnik Oslobođenje, ki na svoji spletni strani navaja, da je večja skupina migrantov napadla policiste in varnostnike med pogovorom z migranti iz Irana.

Policija nadaljuje preiskavo o kaznivem dejanju nasilnega obnašanja, da bi identificirala odgovorne za incident. O vsem so obvestili tudi tožilstvo v Bihaću, so še potrdili policisti.

- Deset let pozneje. Vojko Flegar. Dnevnik, Ljubljana, 10. oktober 2018

<https://www.dnevnik.si/1042842755/mnenja/kolumne/deset-let-poznejesaas>

Ob deseti obletnici bo jutri s svojevrstnim spravnim dogodkom vsaj simbolično znova vzpostavljena kontinuiteta. Heinz-Christian Strache, avstrijski podkancler in predsednik svobodnjakov, bo dobil najvišje odlikovanje za razvoj in uveljavitev desnega populizma. Kolajno Jörga Haiderja. Prejel jo bo iz rok Haiderjeve vdove Claudie na ariziranem, v času nacizma Judom odvzetem posestvu družine v koroškem Medjem dolu. Strache si je kolajno zaslužil, kot pravi obrazložitev, z zgodovinskimi zaslugami za ponovni vstop svobodnjakov v avstrijsko vlado.

Ure so obstale in sonce je padlo z neba, je 11. oktobra 2008 dopoldne izjavil namestnik koroškega deželnega glavarja Gerhard Dörfler. Izjava ni bila brez precejšnjega kanca – nedvomno nezaželene – ironije: Volkswagnova prestižna limuzina, s katero se je v predmestju Celovca nekaj ur prej smrtno ponesrečil deželni glavar in dolgoletni vodja svobodnjakov Jörg Haider, je dobila ime po Phaetonu, neubogljivem sinu grškega boga sonca Heliosu, ki je očetu ukradel kočijo in z njo zdrvel v smrt. S to razliko seveda, da Haider ni bil sin, ampak oče, pač eden od očetov sodobnega zahodnega desnega populizma oziroma desnice, ki je skrajna ravno toliko, da je v glavnem še znotraj demokratičnega oziroma ustavnega loka. Haiderjeva smrt je bila takrat, pred samo desetletjem, videti kot še eno od znamenj zatona desnega populizma. Skoraj istočasno je namreč v Franciji slovo od politike napovedal Jean-Marie Le Pen, leto prej je v Švici ponovna izvolitev v parlament spodletela Christophu Blocherju, še prej je belgijski nacionalistični Vlaams Blok po sodni prepovedi delovanja razpadel, na Nizozemskem pa je v stranki (VVD) umorjenega Pima Fortuyna prišlo do razkola, ko jo je zapustil Geert Wilders. Toda evropska sredinska politika, leva in desna, je te »menjave generacij« na skrajnem desnem robu političnega spektra izkoristila zgolj za še »več istega«: več odtujenosti, malodane že vzvišenosti, reaktivne namesto aktivne politike, nepreglednosti, zanemarjanja poražencev globalizacije..., tako na nacionalni kot na evropski ravni. Z gospodarsko krizo po letu 2008 je vse to postalo le še bolj očitno.

Haider je bil, pred četrto stoletje, eden prvih, ki je bil ponosen, če so ga označili za populista, kajti »v demokraciji je treba ljudstvo poslušati in resno jemati! Izdajanje ukazov iz slonokoščene stolpe vladajočega političnega razreda, ki razkriva prezir za običajne ljudi, nima s svobodo ničesar skupnega. Prav državniška odgovornost bi morala narekovati, da bi skrbi in strahove ljudstva jemali resno in s političnim ukrepanjem odvrnili morebitne nevarnosti in grožnje. Vladajoči pa se le odzivajo. Politika se sprevača v delavnico za popravila zamujenih priložnosti in izgubljenih možnosti.«*

Haiderjeve uspehe – svobodnjake je po četvero volitvah s petih spravil na skoraj 30 odstotkov glasov, več, kot jih je stranka dobila lani pod Strachejevim vodstvom – so vse prepogosto pripisovali »tipično avstrijskim« latentnim nacističnim resentimentom, njega pa označevali za neonacista. Čeprav so njegove izjave o parlamentu kot čvekalnici, o tujcih (in drugih nenemških elementih) kot zajedalcih, o nemškem kulturnem prostoru... spominjale na nacistične, čeprav so mu »ušle« pohvale na račun esesovske časti ali urejene zaposlovalne politike v tretjem rajhu in čeprav so bili številni funkcionarji njegove stranke člani »domoljubnih« in »kulturnih nemških« društev (tudi z zakonom prepovedanih), je bil Haider v bistvu vedno predvsem populist, povzpetnik, oportunist in koristolovec.

To lepo ponazarja dejstvo, da je bil velikokrat gost arabskih diktatorjev, Sadama Huseina, Moamerja Gadafija, kuvajtskih šejkov, tudi sirskega Hafeza Al Asada, da je od njih dobil na desetine milijonov dolarjev (kar uradno nikoli ni bilo raziskano), hkrati pa je – celo desetletje pred napadom na newyorška dvojčka in dvajset let pred množico beguncev z bližnjevzhodnih vojnih prizorišč – govoril in pisal o islamu kot »družbeni ureditvi, nasprotni našim zahodnim vrednotam«, ter svaril pred posledicami: »Človekove pravice in demokracija so z mohamedanskim verskim naukom enako nezdržljive kot enakopravnost žensk. Posameznik in njegova svobodna volja v islamu ne štejeta nič, vera in verski boj, džihad, sveta vojna, sta vse. Nobena svetovna religija se ta čas ne širi tako naglo kot islam. (...) Družba, ki ne počiva na skupnih vrednotah, neizogibno pelje v kaos, k razpustitvi prava in reda. Za zagovornike levega nauka z njihovimi anarhističnimi stremljenji je to sprejemljiva, če ne že zaželena posledica. Za državljane, ki hočejo v svoji domovini živeti v miru, pa je prav zaradi tega utopija multikulturne družbe nočna mora.« (*Oba navedka sta iz Haiderjeve knjige Svoboda, ki jo imam v mislih, Die Freiheit, die ich meine, 1993)

Haiderju nobeno sredstvo, ki bi mu omogočilo postati del menda »dekadentnega« sistema, ni bilo tuje, in ko so svobodnjaki leta 1999 kot druga stranka na volitvah res prišli v vlado s konservativnim kanclerjem na čelu (ljudska stranka je bila takrat šele tretja po številu poslancev), so se kmalu znašli v vrtincu korupcijskih afer, zaradi nesoglasij ob delitvi plena pa so se med njenimi najpomembnejšimi ljudmi pojavile osebne zamere. In stranka je razpadla na Zavezništvo za Avstrijo, kjer je bil »glavni« Haider (čeprav umaknjen v svojo obmejno koroško trdnjavo »nemško-nacionalnega duha«), in svobodnjake, ki jih je prevzel eden izmed njegovih nekdanjih varovancev Heinz-Christian Strache. Na volitvah nekaj tednov pred Haiderjevo smrtjo sta obe stranki skupaj dobili skoraj toliko glasov kot leta 1999 še enotna stranka in kmalu po njih so iz obeh medsebojno sprtih frakcij začela prihajati znamenja sprave. Ta proces se bo šele jutri simbolično končal, ob tem pa ne kaže spregledati: učencu se je medtem posrečilo avstrijsko politično sredino spraviti tako daleč proti desni, da so zdaj njen del tudi svobodnjaki.

- Prvi delovni obisk premierja v Bruslju: Šarčeva arbitražna kontinuiteta. Aleš Gaube, STA. Dnevnik, Ljubljana, 10. oktober 2018

<https://www.dnevnik.si/1042842863/slovenija/juncker-ob-sprejemu-sarca-pridi-mladi-moz->



Slika: Prvi Šarčev obisk v Bruslju pred zasedanjem evropskega sveta prihodnji teden je obarvan tudi z zimzeleno slovensko temo – arbitražnim vprašanjem, ki pa ga tokrat ni odpiral Marjan Šarec (levo), temveč se je hotel o tem ob prisotnosti slovenske komisarke Violete Bulc pogovoriti Jean-Claude Juncker (desno). Foto: STA

Prvi delovni obisk premierja Marjana Šarca pri Jean-Claudu Junckerju in Donaldu Tusku je po ocenah slovenske strani minil konstruktivno. Stališča novega premierja do uveljavljanja arbitražne odločbe ostajajo nespremenjena. Jean-Claude Juncker je prisluhnil Šarčevim besedam, a je bilo, kot da bi poslušal Mira Cerarja.

Kratek stisk rok in ob namigu predsednika evropske komisije, skozi katera vrata vodi pot do njegove pisarne, še kratek poziv: »Pridi, mladi mož!« Tako je **Jean-Claude Juncker**, 63-letni predsednik evropske komisije, ki se bo naslednje leto politično upokojil, na prvem obisku v Bruslju v svojem slogu pozdravil predsednika slovenske vlade, 40-letnega »mladeniča« **Marjana Šarca**. Premier se ni mudil zgolj pri predsedniku komisije, ki ga je spoznal že na nedavnem neformalnem vrhu EU v Salzburgu, sprejel ga je tudi predsednik evropskega sveta **Donald Tusk**, s katerim se je premier po lastnih zagotovilih hitro ujel – ugotovila sta namreč, da delita iste vrednote in način reševanja problemov.

Šarec nad Junckerja nič več z očitki

Prvi Šarčev obisk v Bruslju pred zasedanjem evropskega sveta prihodnji teden je na pogovorih s političnim vodstvom dveh institucij EU obarvan s klasičnimi evropskimi temami in seveda tudi zimzeleno slovensko – arbitražnim vprašanjem, ki ga sicer Slovenija razume kot evropsko temo, ker ima vpliv tudi na reševanje mejnih vprašanj na zahodnem Balkanu in na širitveni proces. Zanimivo je sicer, da vprašanja arbitraže ni odpiral Šarec, temveč se je hotel o tem ob prisotnosti slovenske komisarke **Violete Bulc** pogovoriti Juncker. Premier je Junckerju, na katerega je še pred tedni ob razkritju slovenskemu stališču o arbitražnih kršitvah Hrvaške naklonjenega mnenja pravne službe evropske komisije naslovil očitke, da ga to kaj dosti ne zanima, danes ubral drugačne tone. Samega pravnega mnenja se nista več dotikala, je pa Šarec Junckerju še enkrat zelo jasno predstavil slovenska stališča glede sodbe arbitražnega sodišča in dal vedeti, da dvostransko dogovarjanje s Hrvaško ne pride več v poštev. Juncker je torej slišal besede Šarčevega predhodnika **Mira Cerarja**.

Šarec je izrazil zadovoljstvo, da je evropska komisija že lansko leto pozvala obe državi k implementaciji sporazuma, žal pa jasna volja za implementacijo arbitražne sodbe s hrvaške strani ni bila razvidna. Poudaril je še, da Slovenija trdno stoji na stališču spoštovanja mednarodnega prava in razzsodbe arbitražnega sodišča. Od Junckerja je Šarec slišal sicer že klasično sporočilo, ki je bilo z vrha evropske komisije večkrat naslovljeno tudi na njegovega predhodnika Mira Cerarja: evropska komisija je še naprej pripravljena pomagati. A tudi pri tem odzivu je Šarec zvenel kot Cerar. Kontinuiteta slovenske politike je bila popolna: Slovenija se je pripravljena pogajati le o implementaciji arbitražne razzsodbe, evropska komisija mora vedeti, kje so njene meje, so sporočili diplomatski viri. »Danes ne moremo več govoriti o bilateralnih srečanjih ali čemer koli takem. Danes imamo na mizi sodbo, ki jo je izreklo arbitražno sodišče, in se lahko pogovarjamo samo o tem, kako jo bomo uveljavili v praksi,« je poudaril Šarec. Prvi takšen korak bi lahko bil oblikovanje mešane slovensko-hrvaške komisije za demarkacijo meje, ki jo je Slovenija že predlagala.

S Tuskom o brexitu, zahodnem Balkanu, evropskem proračunu...

V ospredju prvega obiska premierja v Bruslju je bilo mejno vprašanje s Hrvaško kvečjemu pri pogovorih z Junckerjem, medtem ko so na srečanju s Tuskom, tudi zaradi narave njegovega mandata in vodenja institucije, prevladovaly druge teme, ki so se sicer pojavljale tudi v izmenjavi mnenj s predsednikom komisije. Sogovornika je zaposlovala izmenjava pogledov o brexitu (EU do konca leta pričakuje dogovor z Veliko Britanijo) in o zahodnem Balkanu, kjer se varnostna situacija poslabšuje. Posvetila sta se pripravam na prihajajoči vrh EU prihodnji teden, novemu večletnemu proračunu EU, notranji varnosti, migracijam in naraščajočemu populizmu v Uniji.

Ne Tusk ne Juncker po srečanju s slovenskim premierjem nista stopila pred novinarske mikrofone. Iz Junckerjeve tiskovne službe so sporočili zgolj, da je predsednik komisije pozdravil prispevek Slovenije kot pomembne, odgovorne in zanesljive partnerice k prihodnosti Evrope. S Šarčem sta se prav tako strinjala o pomenu zaščite zunanjih meja EU in odpravi nadzora na notranjih schengenskih mejah, kar sicer Slovenija zaman pričakuje vse od konca lanskega leta.

- **Notranji ministri EU v petek o predlagani enoti 10.000 varuhov meje. STA. Dnevnik, Ljubljana, 11. oktober 2018**
<https://www.dnevnik.si/1042842945/Svet/notranji-ministri-eu-v-petek-o-predlagani-enoti-10000-varuhov-meje>
Notranji ministri EU bodo v petek v Luksemburgu razpravljali o predlogu za vzpostavitev evropske enote 10.000 varuhov meje do leta 2020. Z uzztrditvijo zunanje meje želi unija olajšati vrnitev k normalnemu delovanju schengna in poiskati izhod iz slepe ulice pri prenovi azilnega sistema. A odprtih vprašanj je precej, zlasti glede vidika suverenosti.



Slika: Zasedanja se bo udeležil tudi slovenski notranji minister Boštjan Poklukar. Foto: Matjaž Ruš

Osrednja tema zasedanja, ki se ga bo udeležil tudi slovenski notranji minister **Boštjan Poklukar**, bo po pričakovanjih predlog za krepitev evropske agencije za mejno in obalno stražo, naslednice agencije za zunanje meje Frontex. To je bila ena ključnih pobud v septembrskem govoru predsednika komisije **Jean-Clauda Junckerja** o stanju unije.

Predlog med drugim predvideva, da ima agencija lastno osebje in opremo ter da lahko njeni člani pod pristojnostjo in nadzorom članice, kjer so nameščeni, izvajajo tudi izvršne naloge, na primer preverjanje identitete in odločanje o vstopu ljudi na zunanji meji v državo.

Čeprav komisija izpostavlja, da predlog ne posega v nacionalno suverenost, podrobnosti kažejo nasprotno. Predvideva namreč možnost posredovanja mejne in obalne straže v članici tudi, če ta za to ne zaprosi; to naj bi bil »skrajni ukrep, če je na kocki interes celotne EU«.

Evropska komisija ima dve možnosti

Če razmere na zunanji meji terjajo nujno ukrepanje, pa zadevna članica ne ukrepa za odpravo težav ali če zavrača sodelovanje z agencijo in ne dovoli namestitve evropske straže na svojem ozemlju, ima Evropska komisija po predlogu dve možnosti.

Prva možnost je običajen postopek v primeru kršenja evropske zakonodaje, druga možnost pa je uporaba 29. člena schengenskega zakonika, ki dopušča uvedbo notranjega nadzora v primeru resnih pomanjkljivosti na zunanji meji unije.

Predlog za utrditev zunanje meje je tako tesno povezan s schengnom in vprašanjem odprave nadzora na notranjih mejah. Avstrija na primer nujnost nadzora na notranji meji že vseskozi utemeljuje s pomanjkljivo zaščito zunanje meje.

Urditev zunanje meje bo pomagala tudi pri prenovi azilnega sistema

Urditev zunanje meje naj bi po ocenah v Bruslju olajšala tudi dogovor o prenovi skupnega azilnega sistema, ki je v slepi ulici zaradi vprašanja obveznih begunskih kvot. Notranji ministri bodo v petek pregledali stanje v pogajanjih o reformi, a preboja ni pričakovati.

Pomislekov v povezavi s stalno enoto 10.000 varuhov meje je sicer veliko - glede njihovih pristojnosti, velikosti enote in financiranja. Viri pri EU so pred dnevi v Bruslju izpostavili "vprašanja, povezana s suverenostjo".

Slovenija po neuradnih navedbah predlog o krepitvi mejne in obalne straže pozdravlja, a izpostavlja, da je odprtih vprašanj še veliko, tako glede pristojnosti in vidika suverenosti kot glede velikosti in financiranja, kar pomeni, da je pred unijo verjetno še dolga razprava.

Prav tako bodo ministri razpravljali o drugih vidikih migracij, na primer o idejah za vzpostavitev nadzorovanih centrov za obravnavo migrantov v uniji in centrov za izkrcanje zunaj unije, sodelovanju z Egiptom ter o reviziji evropskih pravil o vračanju nezakonitih migrantov, pri čemer je cilj pospešiti postopke vračanja ter bolje preprečevati pobege in nezakonita sekundarna gibanja.

V povezavi s predlogi za izboljšanje postopkov vračanja Slovenija po neuradnih informacijah izpostavlja, da je pobuda pomembna in da je te postopke treba izboljšati, ter si želi, da bi bili predlogi ambicioznejši.

Slovenija bo po neuradnih navedbah na zasedanju znova izpostavila tudi zahodnobalkansko migracijsko pot ter opozorila, da so razmere zaskrbljujoče in da je treba pomagati BiH.

- **Romi v Žabjaku kmalu na »svoji« zemlji. Dragana Stanković. Dnevnik, Ljubljana, 11. oktober 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042842883/lokalno/dolenjska-in-bela-krajina/romi-v-zabjaku-kmalu-na-svoji-zemlji>

Novomeška občina je s sprejetjem prostorskega načrta naredila ključni korak k urejanju romskega naselja Žabjak-Brezje.

Parcelacija v Žabjaku se končuje, geodetske odločbe pričakujejo do konca leta. Večina zemljišč je še vedno v lasti ministrstva za obrambo, ki pa bo, kot pravijo na občini, moralo lastniška razmerja urediti samo.



Slika: Stojan Kovačič (levo) in Beno Brajdič iz Brezja pomagata pri ureditvi površine za postavitve večnamenskega objekta za romske otroke. (Foto: Dragana Stanković)

Ob regionalni cesti Novo mesto–Mirna Peč, v romskem naselju Brezje, je na zemljišču tik za propadajočim avtobusnim postajališčem bager nalagal mokro zemljo na tovarnjake. Nekaj korakov naprej je peščica delavcev pripravljala ploščad za postavitve večnamenskega objekta za romske otroke. Med delavci sta bila tudi Stojan Kovačič in Beno Brajdič iz Brezja, ki opravljata lažja gradbena dela. »Imam tudi nalogo, da malo popazim, kaj se dogaja okoli gradbišča. Pa koordiniram kakšno stvar med delavci in občino,« pove Brajdič. Spremljal je tudi parcelacijo v Žabjaku, ki se končuje. »Romom sem kakšno stvar razložil, če je bilo treba. Zdaj že vedo, kaj se dogaja, in so se tudi strinjali s parcelacijo. Vedo, da je nujno potrebna za ureditev naselja.«



Slika: Moral bi obstajati vzvod, da socialni transferji ne bi bili motivacija za nedelo. Drugi problem je pomanjkanje izobrazbe in delovnih navad. Zato je izjemno pomembno izobraževanje, pri čemer brez romskih pomočnikov ne gre. (Foto: Franci Kek, koordinator za romsko problematiko med Mestno občino Novo mesto in državo)

Glavni namen parcelacije je zamejiti naselje in s tem preprečiti nadaljnje priseljevanje. Odločbo geodetske uprave na občini pričakujejo do konca leta. »S tem bodo vzpostavljeni tudi tehnični pogoji za prenose zemljišč,« dodajajo. Ključni prostorski akt za urejanje naselja je občina sprejela julija letos. V načrtu je ureditev povezanega naselja Žabjak-Brezje, z vso potrebno komunalno in drugo infrastrukturo, razširitev že načrtovane gospodarske cone na območje opuščene vojaške rabe, občina bo uredila tudi sistem zelenih površin.

Dnevni center do konca oktobra

Prav tako gre v temeljito prenovo tamkajšnji odsek državne ceste. Obnova je ocenjena na 1,5 do dva milijona evrov. »Dobili bomo rekonstruirano cesto z večnamensko potjo, predvsem pa varnejšo državno cesto, na kateri bosta v naselje Žabjak le dva priključka, medtem ko jih je bilo doslej vsaj pet ali šest,« pravi novomeški župan **Gregor Macedoni**. Pomemben del urejanja naselja je tudi postavitve večnamenskega dnevnega centra za otroke, ki naj bi ga postavili do konca oktobra. »Danes od okoli sto otrok iz Brezja in Žabjaka, ki hodijo v šolo, lahko popoldne delavnice v vrtcu obiskuje le 40 otrok, saj več prostora ni. Je pa izobrazba eden bistvenih pogojev, da bomo lahko nekoč govorili o drugačni situaciji.«

Po besedah **Francija Keka**, ki je pred dobrima dvema letoma prevzel koordinacijo med lokalno skupnostjo in državo pri urejanju romske problematike, se nekoč splošno stališče okoliškega prebivalstva, češ odselite jih kamor koli, in hkrati Romov v smislu 'dajte nam elektriko in vodo, živeli pa bomo od socialne pomoči', spreminja. »Okoliški prebivalci zdaj vedo, da je treba urediti stvari tukaj, kjer Romi so. Romi pa se vse bolj zavedajo, da če ne bodo sami nekaj naredili in prispevali, tudi dobili ne bodo ničesar in se njihov standard ne bo izboljšal.«

Več kot trideset let se ni nič premaknilo

Občina je zadnje konkretne premike naredila leta 1984 s sprejetjem prostorskega načrta za ureditev naselja. Takrat so v Brezju s skupnimi močmi postavili nekaj zidanih hiš, ki pa so še danes neometane. »Od takrat so se župani zadovoljili s

sprotnim reševanjem nastalih težav ter svojo dejavnost na tem področju prilagajali pridobivanju volilnih glasov,« pravi Kek. Razmere so se iz leta v leto slabšale.

Sedanja občinska oblast pa je, kot pravi Kek, vendarle začela premikati stvari. »Urejanje komunalne infrastrukture je velika stvar, za katero smo se leto dni dogovarjali z različnimi ministrstvi in končno prišli do dogovora.« Vlada je lani sprejela sklep, da bo v treh letih prispevala 3,1 milijona evrov, pol milijona pa občina. Niso pa še bila prenesena zemljišča z ministrstva za obrambo na občino. Na ministrstvu, ki je lastnik okoli 80 odstotkov zemljišč, kjer leži Žabjak, so že večkrat pojasnili, da do prenosa nimajo zadržkov, da pa čakajo na spremembo in dopolnitev občinskega prostorskega načrta.

Ministrstvo bo moralo samo urejati lastniška razmerja

Od julija letos je torej ta ovira odstranjena. Na občini pravijo, da bodo zaprosili zgolj za prenos tistih zemljišč, na katerih je predvidena gradnja javne infrastrukture oziroma javnih površin. »Na zemljiščih, na katerih imajo Romi stavbe, bo moralo ministrstvo samo urejati lastniška razmerja. Občina po veljavni zakonodaji sme pridobivati samo zemljišča, ki jih uporablja za opravljanje svojih nalog.«

Nekatera zemljišča bodo Romi lahko odkupili, večji del pa bo namenjen najemu, pravi Kek. Ob tem poudarja, da bodo morali Romi seveda plačati tudi vodovodni in elektro priklop, večinoma z odtegotvanjem od socialnih transferjev. »Zdaj je njihova odločitev, ali bodo plačevali elektriko po dejanski porabi ali pa bodo še naprej plačevali od dvesto do petsto evrov na mesec, kot jo plačujejo zdaj, ko jo dobivajo na črno iz sosednjega naselja Brezje po kablkih, ki nemarno visijo nad barakami.« Ta napeljava je pred leti že terjala življenje otroka,« opozarja. »Prostorska ureditev vsega seveda ne bo rešila, toda brez nje bo le še slabše. In to za vse. Okoličani bodo mirneje živeli šele takrat, ko bo življenjski standard Romov čim bolj podoben njihovemu,« dodaja Kek.

Večer, Maribor

- **Komentar: Kam so šli Porabski Slovenci. Janko Votek. Večer, Maribor, 5.10.2018**

<https://www.vecer.com/komentar-kam-so-sli-porabski-slovenci-6586028>

V torek zvečer je nacionalna televizija predvajala dokumentarni film Stacey Dooley Romski otroci v stiski. V dokumentarcu je prikazala položaj romskih družin in getoizacijo romskih otrok. Pod krinko neskrbnih mater in nevdzdržnih življenjskih razmer madžarske oblasti tem družinam odvzemajo otroke in jih trpajo v posebne domove. Razmere v domovih so hujše, kot bi jih imeli otroci doma. Izpostavljeni so vsem vrstam nasilja in zlorab. Velik del mladih deklic konča na ulici in to »z blagoslovom oblasti«. Ob že tako mizernih socialno ekonomskih pogojih romskih družin in revščini, jim oblasti zavestno še poslabšujejo pogoje bivanja z odklopi elektrike in vode, če jo po naključju imajo. To je razlog za prisilni odvoz otrok. To je površinski opis dogajanja, za vsem tem pa se dogaja nekaj bistveno globljega. Oblast madžarskega predsednika Viktorja Orbana za romsko »eksekucijo« uporablja pripadnike skrajne nacionalistične stranke Jobbik. Ti ne poznajo milosti do Romov. Pomembna je še ena podrobnost t. i. socializacije romskih družin. Te so upravičene do socialne pomoči le, če so vključene v javna dela. Oblike dela in način dela z romskim prebivalstvom spominja na delo v koncentracijskih taboriščih. Ne gre za delo za žičnatimi ograjami, ampak na javnih odprtih površinah, kjer se nad njimi izživljajo vodje javnih del, spet skrajni nacionalisti, da ne uporabim hujšega izraza. Tudi socialne službe, oziroma socialne delavke, ki odrejajo odvzeme otrok se ne ravnavajo po profesionalnih, ampak ideoloških standardih in to brez sramu tudi povedo. Na primeru Romov znotraj Madžarske se zelo transparentno vidi ideološki temelj aktualne madžarske politike in tudi njeni cilji.

Velika Madžarska

Gre za prvi korak k ponovni vzpostavitvi etnično čiste in velike Madžarske pred Trianonom 1919. To je Orban brez sramu tudi napovedal v času madžarskega predsedovanja EU, ko je razprostrl tapiserijo z zemljevidom nekdanje velike Madžarske. A, medtem ko je znotraj Madžarske radikaliziral odnos do romske skupnosti in začel z njeno getoizacijo, je navzven ubral povsem drugo pot. Ne militantno v smislu problematiziranja Trianona, ampak pot z denarjem. Manjšini je naprej dal možnost, da dobijo tudi madžarsko državljanstvo. Za tem pa je med dvojne državljanke razdelil več denarja in t. i. pomoči, kot so je ti bili deležni v celotni povojni zgodovini. Vlagati je začel na tista mehka področja, kjer je možno na najbolj perfiden in pritlehen način ideološko indoktrinirati ljudi na tej strani meje in jim približati idejo velike Madžarske. Vlaga namreč v mladinski nogomet, kjer niso ciljna skupina otroci pripadnikov madžarske manjšine, ampak, ali pa predvsem, otroci večinskega dela prebivalstva. Orban in njegovi ideologi iz ozadja dobro vedo, kako mehko je prekmursko »nacionalno tkivo«. Znotraj tega tkiva je bilo skozi zgodovino vedno dovolj »kritične mase«, ki je bila pripravljena ohraniti Prekmurje pod Madžari in to ne glede na jasen cilj izbrisa slovenstva s tega koščka slovenskega ozemlja. Kako to Madžari delajo, se vidi v Porabju. Porabci so edina slovenska manjšina, ki je izginila z zemljevida slovenske nacionalne biti, če si to hočemo priznati ali ne.

Skrivnostni Drugi tir

Orban je pri uresničevanju svoje zgodbe ujel slovensko oblast v še eno past. Odprl je finančno pipo in »želel« pomagati pri gradnji drugega tira. Pri pogajanjih je vztrajal pri strogi zaupnosti dogovarjanja, čeprav se bo gradnja financirala z javnim denarjem – našim, morebitnim madžarskim in evropskim. Čeprav so dokumenti še vedno tajni, je pa nova ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek v sinočnji oddaji nacionalne televizije Tarča le nakazala, da so bile v ozadju teritorialne zahteve (četudi gre samo za zemljišče ob luki Koper). Edini, ki je na to "ekspanzionistično težnjo" Madžarov opozarjal je bil ekonomist Jože Damijan, ki mu je Madžarska zgodba zaradi pomurskega porekla blizu. Velik problem Slovenije oziroma njene politike, tako vladajoče, kot opozicijske, je, da se do madžarske politike obnašajo kot slovenske oblasti Dravske banovine v času podpisa Trianonskega mirovnega sporazuma. Če je pri železniškem tiru prišlo do zasukov, za turizem tega ni mogoče reči. Žalostno je, da celotna zgodba gre mimo lokalne politike – predvsem tiste na narodnostno mešanem območju. Ta se, namesto, da bi opozarjala na nevarnosti, vdinja in dvori »novim prinašalcem razvoja«. Preprosto ni sposobna ločiti

zrna od plev in tudi zaradi tega, ker ji je malo mar za prekmursko zgodovino. Ne gre samo za Trianon. Spomniti in spominjati se potrebno tudi časa med pred in med drugo vojno, ko so hortijevci in za njimi njilaši iztrebljali prekmurske Žide, Rome, pa tudi Slovencem zlasti primorskim priseljencem niso prizanašali. Na prvi pogled odvzemanje romskih otrok na Madžarskem nima nič skupnega z nami. Toda fašistični ideološki vzorec je imel vedno dva obraza, s katerima je želel priti do svojega cilja – Velike in etnično čiste Madžarske.

- **Evropske sosede in komisija proti Avstriji zaradi milijonskih kazni. Boris Jaušovec. Večer, Maribor, 5.10.2018**
<https://www.vecer.com/evropske-sosede-in-komisija-proti-avstriji-zaradi-milijonskih-kazni-6586243>
Avstrija se zavoljo sporne protidumpinške zakonodaje, ki se je z drakonskimi kaznimi spravila nad formalne prekrške napotenih tujih delavcev, mora zagovarjati pred luksemburškimi sodiščem



Slika: Celovški odvetnik Rudi Vouk: "Avstrijska sodišča bi morala pravo Evropske unije upoštevati sama od sebe." . Foto: Boris Jaušovec

Kot smo v Večeru že poročali, pred Evropskim sodiščem v Luksemburgu poteka postopek, v katerem preverjajo, ali so višine kazni in stroškov v avstrijskih postopkih po protidumpinški zakonodaji zaradi formalnih prekrškov, skladne z evropskim pravom. Avstrijski uradi so zaradi takšnih formalnih deliktov, kot so denimo manjkajoči posamezni dokumenti plačilne dokumentacije pri napotenih delavcih, izrekli kazni v milijonski višini, stroški v primeru neuspeha pritožbe so znašali kar petino kazenskega zneska.

Iz celovške odvetniške pisarne Grilc Vouk Škof, ki je udeležena v postopku, so zdaj sporočili, da želijo v postopku zoper Avstrijo sodelovati poleg Slovenije tudi še Hrvaška, Madžarska, Češka in Poljska, ki so že podale svoja stališča. "Še zlasti pa je za avstrijsko protidumpinško zakonodajo in prakso uničujoče stališče Evropske komisije," pišejo iz odvetniške pisarne in dodajajo: "Evropska komisija ne pušča nobenega dvoma, da je višina avstrijskih kazni za formalne prekrške izven vsakršnega sprejemljivega sorazmerja. To povzroča, da je tujim ponudnikom otežkočen dostop do avstrijskega trga, kar je v jasnem nasprotju z osnovnimi načeli evropskega prava."

Odvetnik **Rudi Vouk** iz omenjene odvetniške meni: "Po tem jasnem stališču Evropske komisije nimam prav nobenega dvoma, da bo tako odločilo tudi Evropsko sodišče. Jasnost stališča kaže, da ne gre za komplicirano pravno vprašanje, in da se avstrijska politika lahko ovede, da njena zakonodaja nasprotuje evropskemu pravu. To velja tudi za avstrijsko ustavno sodišče, ki že večkrat doslej v tej zakonodaji ni videlo nič protiustavnega. To je še posebej problematično, saj bi morala avstrijska sodišča pravo Evropske unije upoštevati sama od sebe." Vouk zato zahteva, da naj do razsodbe Avstrija vse sporne postopke prekine.

- **Tudi prihodnje leto finančna pomoč madžarske države. Majda Horvat. Večer, Maribor, 5.10.2018**
<https://www.vecer.com/tudi-prihodnje-letu-financna-pomoc-madzarske-drzave-6586368>
Pomurju prihodnje leto 1,5 milijona evrov, do zdaj razdelili skoraj tri milijone evrov za naložbe v kmetijstvo, turizem in gospodarstvo

Madžarska vlada je sprejela sklep, da bo tudi prihodnje leto zagotavljala finančno pomoč države območjem, kjer živi manjšina. Za spodbujanje podjetniške iniciative ter za gospodarski razvoj na območju, kjer živijo pripadniki madžarske narodnosti v Sloveniji, bo prihodnje leto namenjenih 1,5 milijona evrov. Jožef Horvath, direktor Zavoda za regionalni razvoj madžarske narodnosti Profutura je povedal, da podrobnejših informacij o tem, kdaj naj bi zavod na osnovi omenjenega sklepa madžarske vlade objavil nov razpis, še ni mogoče podati, prav tako še niso opredeljeni novi razvojni cilji oziroma namembnost teh sredstev. So pa za sredstva, ki so jih prejeli doslej, že opravili dokončen obračun.

Tudi za lani je začetna odobrena finančna pomoč Madžarske znašala 1,5 milijona evrov, vendar je zaradi velikega zanimanja za ta sredstva že po prvem razpisu, ki je bil objavljen maja lani, število vlog ter zaprosenih sredstev preseгло razpisano vrednost. Zato je madžarska država zagotovila v drugi polovici leta dodatna sredstva v višini milijon evrov za kmetijstvo ter 482 tisoč evrov za gospodarstvo, kar so potem razdelili z drugim razpisom konec lanskega leta. V obeh razpisih so prejeli skupaj 349 vlog, subvencijo pa je prejelo 315 upravičencev in sicer za naložbe v kmetijstvo, turizmu in gospodarstvu.

- **(DOKUMENTI) Zapuščina na notranjem ministrstvu: Nove ograje in sporni postopki. Kristina Božič. Večer, Maribor, 5.10.2018**
<https://www.vecer.com/zapuscina-na-notranjem-ministrstvu-nove-ograje-in-protipravni-postopki-6586338>

Različni izbori uradnih dokumentov, v veliki meri prekriti, ki smo jih zahtevali ločeno, a tako rekoč istočasno pridobili novinarji Dnevnika in Večera ter nevladni organizaciji Amnesty International Slovenije in Pravno-informacijski center ponujajo vpogled, četudi okrnjen, v zadnje mesece pod nekdanjim vodstvom na notranjem ministrstvu. Letos poleti so zagovorniki človekovih pravic na podlagi terenske raziskave v dveh **poročilih** opozorili na spremenjeno ravnanje slovenske policije na južni meji. Slovenski policisti so začeli hrvaški policiji v večjem številu "vračati" tudi osebe, ki so slovenske policiste zaprosile za azil. Po mednarodnem in slovenskem pravu je to nezakonito, saj velja, da so te osebe podale policiji namero za oddajo uradne prošnje za mednarodno zaščito, ki jo lahko nato podajo pri uradnikih v ljubljanskem azilnem domu. Uradniki notranjega ministrstva so tudi tisti, ki po predpisanem postopku odločajo o upravičenosti prosilcev za mednarodno zaščito – nič od tega ni naloga policije.

A vendar je iz sicer močno redaktiranih dokumentov razbrati, da se je policistom že lani spomladi naložila izvedba spremenjenih postopkov. Obrazložitev, zakaj in kdaj je potrebno drugačno postopanje, je (bila), da *"iz okoliščine posameznega primera izhaja, da gre za izražen namen podaje prošnje za mednarodno zaščito zgolj z namenom odloga vračanja v sosednjo državo"*. O tem so nekdanji predstavniki notranjega ministrstva govorili kot o množičnih zlorabah azilnega postopka – ta pojem se pojavlja tudi v dokumentih policije. Kako naj bi policisti razbrali okoliščine, ki naj bi kazale na namen zlorabiti azilni postopek, ni pojasnjeno. Na policiji so nam naknadno tudi odgovorili, da *"policist v svojem postopku s tujcem ne ugotavlja, ali je tujec podal namero za podajo prošnje za mednarodno zaščito z namenom odloga vračanja v sosednjo državo"*. Zagotavljajo, da *"ne glede na razloge namere, policist vsako izraženo namero za podajo prošnje za mednarodno zaščito obravnava v skladu z določili zakona o mednarodni zaščiti"*.

Profesor ustavnega prava na ljubljanski pravni fakulteti in strokovnjak za azilno pravo **Saša Zagorc** pravi, da se je v zadnjih mesecih policija izkazala za nekonsistentno – zlasti z notranjimi neskladji med ravnanji, medijskimi izjavami in navedbami v lastnih dokumentih in zapisnikih. To pa postavlja pod vprašaj tudi njeno kredibilnost. *"Pomembno je razumeti, da policija ni niti usposobljena niti ni njena pristojnost ugotavljati, kar so poimenovali 'zlorabe azilnega sistema'. O tem lahko odločajo le uradniki na notranjem ministrstvu in sodni organi,"* s čimer poudari pomen zakonitosti in vladavine prava in spoštovanja slovenskega pravnega sistema. *"Nedopustno je, da bi si policija sama uzurpirala pristojnosti, ki bi ji jih lahko podelil le zakonodajalec. Tu pa gre še za postopanja, ki četudi bi bila zapisana v zakonu, ne bi bila skladna z ustavo,"* opozarja Saša Zagorc.

Je pa vodstvo policije maja policijskim upravam tudi pojasnilo razloge za posebno ukrepanje: *"Iz prakse postopanja, določenega z dokumentom pod zvezo, izhaja, da omejitev gibanja, izrečene po zakonu o mednarodni zaščiti, praviloma niso vzdržale sodne presoje. Sodišča v postopku pritožbe niso sledila obrazložitvam MNZ, zato je bila tujcem odpravljena omejitev gibanja."* Na policiji so zanikali, da so poskušali s spremenjenimi navodili obiti omejitve, ki jim jih je postavila in jim jih postavlja sodna veja oblasti. Pojasnjujejo, da vseskozi skrbijo za strokovnost in zakonitost policijskega dela. *"V kolikor iz sodne prakse izhaja, da policijske naloge ne dosegajo svojega namena oziroma se jih tolmači/izvaja v nasprotju z zakonskimi normami, se zagotovijo spremembe načina izvajanja policijskih nalog, da so le-te strokovne in zakonite,"* so nam pojasnili, kako razumeti vsebino majskega naročila policijskim upravam, ki se je navezoval na prakse uvedene že marca letos.

Nova naročila, nove ograje

Med dokumenti, ki jih je policija po zahtevi za dostop do informacij javnega značaja poslala novinarjem, je tudi zahtevek iz julija letos, ko je vodstvo policije zaprosilo zavod za blagovne rezerve, naj ministrstvu za javno upravo odstopi *"vso potrebno tehnično specifikacijo o začasnih tehničnih ovirah"*. Gre za priljubljeni izraz politike za žičnato ograjo in rezilno žico, ki ju slovenske oblasti nameščajo na slovenski strani ob meji s Hrvaško. Policija v zahtevku piše, da naj bi obstajale *"potrebe nabave potrebnega materiala"*. Iz dokumenta je tudi razvidno, da se je v času, ko je nekdanje vodstvo notranjega ministrstva opravljalo tekoče posle, 15. junija letos *"pričelo s ponovno postavitvijo panelne ograje"*.

V Amnesty International Slovenije, kjer v teh dneh pripravljajo objavo angleškega prevoda poročila Prisilna vračanja in omejevanje dostopa do azila, pravijo, da so za dokumente zaprosili, saj so njihove ugotovitve kazale na spremembo prakse policije v smeri nezakonitosti. *"Iz dokumentov je razvidno predvsem, da želijo na policiji marsikaj skriti,"* pojasnjuje **Jerneja Turin**, da se jim zdi količina prekrите vsebine nesprejemljiva. *"Policija trdi, da je dele dokumentov prekrila zato, ker bi se drugače povzročilo motnje pri delu policije. A motnje bi nastale le, če je njihovo delovanje dejansko nezakonito."* Dokumenti pričajo o zaostrovanju postopanja policije. Že v začetku marca se je vodstvo policije odločilo na policijske uprave nasloviti *"ukrep omejitev gibanja prosilcev za mednarodno zaščito"*. Tedaj so organizacije za varovanje človekovih pravic bile obveščene o povečanju oseb določenih državljanstev, ki se jih je v večjem številu zapiralo v Center za odstranjevanje tujcev v Postojni. *"Dokumenti pojasnjujejo, da je do tega zares prihajalo in da je šlo za posledico spremenjenih navodil znotraj notranjega ministrstva,"* pravi raziskovalka pri mednarodni organizaciji za spoštovanje človekovih pravic. Protipravno ravnanje, ki ga je prav tako mogoče razbrati iz dokumentov, je postopanje slovenskih policistov, ko mejo varujejo v mešanih slovensko-hrvaških patroljah, so prepričani pri Amnesty International. Policistom dano navodilo se glasi: *"Če ima tujca v postopku mešana slovensko-hrvaška patrolja, se ga preda v obravnavo hrvaškim varnostnim organom."* *"To je jasna kršitev mednarodnih obveznosti in standardov, ki jih je vzpostavilo tudi evropsko sodišče za človekove pravice,"* opozarja Jerneja Turin. *"Če oseba poda namero za podajo prošnje za mednarodno zaščito slovenskemu policistu, ta te osebe ne sme predati tujim oblastem, saj velja, da izvaja efektiven nadzor."* O nezakonitosti takega navodila se strinja tudi Saša Zagorc, ki pravi, da je to v absolutnem nasprotju tudi s slovensko ustavo. *"Policija pod krinko sodelovanja patrolj poskuša izničiti določbe slovenskih predpisov o mednarodni zaščiti. Pri tem pa posredno zanika državno suverenost na slovenskem ozemlju, saj s svojimi ravnanji odreka veljavnost tem predpisom,"* opozarja ustavni pravnik.

Na policiji pravijo, da se mešane slovensko-hrvaške policijske patrulje praviloma izvajajo tedensko, pri čemer "za izvajanje oziroma usklajevanje terminov skrbijo na lokalni ravni". Podatkov o številu mešanih patrulj po mesecih policija na državni ravni ne vodi.

Poziv Hrvaški zaradi množičnih vračanj, omejevanja dostopa do azila in nasilja policije

Komisarka za človekove pravice Sveta Evrope **Dunja Mijatović** je 20. septembra pozvala premiera Hrvaške **Andreja Plenkovića**, naj Hrvaška preišče obtožbe o nasilju hrvaške policije nad migranti in o množičnih vračanjih migrantov v BiH. V pismu, ki ga je Svet Evrope objavil danes, komisarka za človekove pravice opozarja na obtožbe o množičnih protizakonitih push-backih vsaj 2500 migrantov od začetka letošnjega leta. Hrvaške oblasti poziva k hitri, učinkoviti in neodvisni preiskavi – tudi obtožb, da policija migrantom odvzema denar, jih ponižuje in uničuje njihove telefone.

"Dejstvo je, da velik del vsebine navodil ne poznamo zaradi vseh delov dokumentov, ki so prekriti," vztraja Jerneja Turin, da sta nujna nadzor nad delom policije in transparentnost, ko pride do zakonitosti njihovega postopanja. "To, da policija pri svojem ravnanju spoštuje standarde človekovih pravic, je v interesu splošne javnosti," pravi. V poročilu, ki so ga javnosti predstavili julija, so pozvali k neodvisni preiskavi. Dva meseca in pol kasneje nimajo odgovora, ali jo bodo oblasti izvedle. Še vedno čakajo tudi na izsledke notranjih nadzorov, ki so jih na notranjem ministrstvu po objavi poročil nevladnih organizacij o nepravilnostih na meji vendarle sprožili.

Kdo in kako vodi nadzor nad plačilnimi nalogi, ki jih izda policija?

Terenske raziskave o nezakonitih vračanjih prisilcev za azil na Hrvaško so razkrile tudi, da so slovenski policisti izstavljali plačilne naloge osebam, ki so neuspešno poskušale zaprositi za mednarodno zaščito in bile verižno vračane preko Hrvaške v BiH. Kazni v višini okoli 230 evrov so mnogi, ki so imeli denar, plačali, preden so jih nato slovenski policisti predali hrvaškim oblastem. Večerova vloga za dostop do podatkov, koliko plačilnih nalogov so policisti v maju in juniju lani in letos izdali v primerih nedovoljenega prehoda meje in koliko od teh je bilo plačanih, je bila zavržena. Na policiji trdijo, da ne vodijo podatkov na način, da bi lahko te podatke razbrali. Z njihovimi pojasnili se je strinjal tudi urad informacijske pooblaščenke. So pa na policiji kasneje pojasnili, da je "vsaki policijski enoti omogočen dostop, da lahko za vsak plačilni nalog, ki je bil izdan in vnesen v računalniške baze, pogleda, v kakšni fazi je postopek". Na plačilnem nalogu je specifikiran tako člen zakona, na podlagi katerega je bila globa izrečena, kot ali je bil plačilni nalog plačan na mestu samem. Na finančnem ministrstvu so pojasnili, da se morajo plačane denarne kazni na podlagi izdanih policijskih nalogov nakazati na "podračun javnofinančnih prihodkov, s katerega se sredstva še isti dan prenesejo na račun državnega proračuna". Tudi na računskem sodišču pojasnjujejo, da "so neposredni uporabniki državnega proračuna dolžni zagotavljati popolno in pravočasno pobiranje prejemkov proračuna iz svoje pristojnosti ter izločanje teh prejemkov v proračun. V skladu z navedenim mora ravnati tudi policija pri naloganju glob na podlagi določb 145. člena zakona o tujcih".

- **(PORTRET TEDNA) Biseri, rojeni iz bolečine. Darka Zvonar Predan. Večer, Maribor, priloga V soboto, 6.10.2018**
<https://www.vecer.com/portret-tedna-biseri-rojeni-iz-bolecine-6586408>

Pisatelj Florjan Lipuš s Sel na avstrijskem Koroškem je prvi Slovenec, ki je prejel najvišjo avstrijsko državno nagrado za dosežke s področja umetnosti in kulture. Še pred dvema letoma je ni "smel" dobiti ...

Prešernova nagrada iz leta 2004, potem ko je z romanom Boštjanov let dosegel vrh svoje proze, mu je bila od vseh, ki jih je dobil doslej, najljubša. Zdaj ji postavlja ob bok veliko avstrijsko nagrado, lahko bi rekli avstrijsko različico Prešernove, težko 30 tisoč evrov, predvsem pa najvišjo, ki jo lahko v Avstriji prejme kak kulturni ustvarjalec. Avstrijski kulturni minister mu jo je izročil, potem ko je nagrajenec še pred pičlima dvema letoma ostal praznih rok, ker sta dva člana odbora za nagrado vztrajala, da je, ker piše v slovenščini in ne v nemščini, ne more dobiti. Zato je bilo zdaj, ta ponedeljek, 1. oktobra, v polni kongresni dvorani Urada zveznega kanclerja na Dunaju lepo biti Slovenec oziroma Slovenka.

Kdo ve, kod vse so se med slovesnostjo mudile nagrajenčeve misli, vsekakor pa je občutil zadoščenje. Ne le zase, ampak tudi za slovensko narodno skupnost na avstrijskem Koroškem, ki ga je pred dvema letoma razočarala, ker ni zaradi tedanje diskriminatorne odločitve žirije dvignila (več) prahu. Kajti jezik je za Florjana Lipuša temelj, na katerem se gradi in utrjuje samopodoba koroških Slovencev, njihova samozavest. V tem prepričanju dosledno, trmasto vztraja. Zato ni nikogar začudilo, ko je svoj zahvalni nagovor "pričam tega nevsakdanjega dogodka" začel v slovenščini. Potem pa v nemščini nadaljeval, da je v času plebiscita leta 1920 še okoli tretjina prebivalstva na Koroškem govorila slovensko, danes pa je ta jezik mogoče slišati le še v nekaterih vaseh, zato tokratno počastitev zaznava kot popravo krivice, storjene koroškemu Slovencem. Seveda ni izpustil niti tega, da so njegove Sele pri Žitari vasi še vedno brez dvojezičnega krajevnega napisa. Požel je bučen aplavz, reporterskemu ušesu pa ni ušla pripomba iz občinstva, da bodo koroški Slovenci odslej praznovali še en praznik, 1. oktober. Sledila ji je druga, da gre za praznik Slovencev nasploh, pospremljena z očitkom, kje da so kamere slovenske RTV. Tako je ostalo za slovensko javnost nezabeleženo tudi, da je nagrajencu prišel osebno čestitat celo kancler Kurz.

Morda drži, da se najlepši biseri rojevajo iz najhujše bolečine, kajti preden je fantič iz koroških grap, rojen leta 1937 v Lobniku pri Železni Kapli, svoj jezik obrusil do višin, ki so ga postavile v območje svetovne književnosti, je bila bolečina. Veliko bolečine. Šest let je imel, njegov brat pa dve, ko so pred njegovimi očmi aretirali mater in jo odpeljali v koncentracijsko taborišče Ravensbrück, kjer so jo umorili. Zapustila mu ni nič drugega kot jezik, ki ga je bila govorila in je bil

"jezik nas vseh, pred sto leti še jezik pol Koroške". Iz tega je pognal sklep: "Če mi je že mati šla v izgubo, njen jezik mi ne bo, usoda jezika je pa v mojih rokah." Kasneje je mati s svojo tragično usodo postala v njegovi literaturi simbol za zatirano skupnost, takrat pa je ostal, fantič, ki je začel obiskovati osnovno šolo v Lepeni nad Železno Kaplo šele po vojni, že devetleten, s svojo travmo sam, saj sta se družina (oče) in družba zavili v molk. Pomagal mu je domači župnik, spravil ga je v šole in internat, na znameniti, a marsikdaj preleteti Plešivec, ki je bil kot humanistična gimnazija "za mnoge socialno šibke kraj sreče, dijaški dom pa za mnoge kraj nesreče". Togost in dvoličnost katoliške vzgoje sta ga dušili tako, da se je (tudi) iz te bolečine rodil njegov prvi roman Zmote dijaka Tjaža, ki ga je, izdan leta 1972 pri mariborski Založbi Obzorja, izstrelil med najvidnejša imena slovenske proze, saj je s svojo modernistično pisavo pomenil popoln odmik od tedanje koroške literarne tradicije.

A medtem ko je utesnjeni literarni dijak Tjaž izhod v svobodo poiskal v samomoru, je njegov pisateljski stvaritelj v resničnem življenju po humanistični gimnaziji na Plešivcu – kjer je, bolj od daleč, brez besed, opazoval sotrpina Petra Handkeja, prav nič sluteč, da bo nekoč kasneje prav ta poskrbel za pot njegovega Tjaža med nemške bralce - študiral bogoslovje in po štirih letih študij prekinil. Preživljal se je z raznimi deli, po končani celovški pedagoški akademiji pa vse do upokojitve 1988 poučeval na koroških osnovnih šolah. Z vnemo in odgovornostjo. Bil je tudi soustanovitelj, izdajatelj in urednik revije "mladje", brez katere bi v koroški slovenski literaturi gotovo umanjalo marsikatero ime.

Kot pisatelj se je znova in znova loteval iste zgodbe, materine, svojega odraščanja in slovenske manjšinske skupnosti na avstrijskem Koroškem, a vsakič z novim pristopom in svežimi prijemi. Njegov prepoznavni slog, mešanico starožitnih in sodobnih bravur, bi težko pripisali komu drugemu. Obenem je kritično motril početje in počutje svoje skupnosti. Lani je na Koroškem močno odmeval njegov mini esej Bele lise, ko se je v tedniku Novice razpisal o žalostnih posledicah zapiranja slovenskih hranilnic, teh "zadnjih postojank domače govorice" na koroškem podeželju. Še prej je polemiziral z odločitvijo pisateljske kolegice, rojakinje Maje Haderlap, ki je svojega Angela pozabe, v katerem se prav tako ukvarja s tragiko koroških Slovencev v času nacizma, napisala v nemškem jeziku. Da si svoje misli o "listu, ki je odpadel z lipe in se prilepil na hrast", je znova pribil lani v intervjuju za Večer in izvabil dobrohoten nasmešek celo pri tistih, ki se ne strinjajo z njegovim strogim pogledom na uporabo jezika, češ, takšne mojstrske primere se lahko spomni samo Lipuš.

Čprav so njegove besede marsikdaj težke in temačne, njegove napovedi prihodnosti slovenske narodne skupnosti in jezika pa pesimistične, je sam svetel in mil, prijeten sogovornik s poslušom za blago ironijo. In čeravno ni človek stikov, srečan, zvez ("Bolje človek brez zvez kakor zveze brez človeka," je zapisal v Mirnih dušah), se mi zdi, da mu tega prvooktobrskega dne, ki se je s sprejemom slovenske veleposlanice njemu v čast raztegnil do poznih večernih ur, družabnih naporov ni bilo težko prenašati. Ob njem so bili žena, trije sinovi, glasbenik Gabriel, fotograf Marko in ekonomist Rado, ki se jim je zvečer, takoj po vrnitvi iz ZDA, na Dunaju pridružila še hči, pesnica Cvetka, v mislih z njim pa tudi mnogi rojaki, upajoč, da se bo še k(d)aj zabliskalo izpod njegovih pisateljskih prstov.

Maribor na začetku, vmes in še vedno

Boštjanov let je leta 2003 izšel že pri naslednici mariborskih Obzorij, Literi, ki je izdala tudi zadnja Lipuševa dela Poizvedovanje za imenom, Mirne duše in Gramoz. Ta zadnji roman, o pohodnikih, ki so se vrnili z obiska koncentracijskega taborišča, kjer so bili trpeli njihovi predniki, je izšel lani ob Lipuševi 80-letnici in bil nominiran za kresnika. "Obzorja Andreja Brvarja oziroma Litera Orlanda Uršiča je bila moja založba na začetku, bila vmes in je še vedno, danes v okoliščinah, ki slovenski politiki ne morejo biti v čast," je pribil pisatelj lani v intervjuju za Večer.

Nikogar ni začudilo, ko je svoj zahvalni nagovor "pričam tega nevsakdanjega dogodka" začel v slovenščini

- **Balkanski lonec. Vojislav Bercko. Večer, Maribor, 6.10.2018**

<https://www.vecer.com/balkanski-lonec-6586743>

Le kaj, za vruga, je narobe na tem hribovitem (zahodnem) Balkanu, da se tudi skoraj dve desetletji po tistem, ko je orožje povsod utihnilo, neke vojne še kar vrstijo? Kajti zdi se, da je Balkan permanentno v stanju vojne ali pa vsaj tik pred njo. Psihozo seveda v prvi vrsti ustvarjajo politiki vseh barv v vseh državah (Slovenija s svojo fobijo pred begunci ni svetla izjema), ker kot da brez nje ne morejo (pre)živeti. Ampak vse te vojne so v prvi vrsti v glavah.

Kar dve državi, nastali na razvalinah nekdanje Jugoslavije, v teh dneh doživljata svoj trenutek resnice. In to prav tisti, ki ju Zahod potihoma šteje med plemenske (oprostite izrazu) vukojebine in sta še svetlobna leta od zahodnih integracij, o katerih potihoma in na glas sanjata. Makedonija ter Bosna in Hercegovina. Kot da se je nanju zgrnilo vse prekletstvo izključevalne, nacional(istič)ne in strogo interesne politike, ki ji je figo mar za državljane, ampak gleda v prvi vrsti na lastno korist. Če tam doli kakšnemu politiku - z redkimi izjemami - rečeš, da je bil izvoljen zato, da bi pomagal državi storiti korak naprej, ne pa polniti lastnih žepov, te bo pogledal vsaj tako zabodeno kot ameriški predsednik Donald Trump, če mu omeniš pravice priseljencev.

Makedonci so morda prejšnji konec tedna zakockali priložnost desetletja, če ne stoletja, da napravijo predzadnji korak k normalizaciji odnosov s sosednjimi državami. Nič kaj dosti ne bi bilo treba, le pred ime države bi dodali pridevnik Severna. Kot da jih niso doslej v mednarodni skupnosti vztrajno naslavljali z nazivom Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija oziroma FYROM. Toda ne; najprej sta se na smrt udarili dolga leta vladajoča stranka VMRO-DPMNE, katere predstavniki so si desetletje ali več polnili žepa, in socialni demokrati premiera Zorana Zaevskega. Prvim je bilo malo mar za umiritev odnosov z Grčijo in tudi Bolgarijo, pa četudi je bilo na kocki približevanje EU in zvezi Nato. Ne, svetega imena Makedonija ne damo, so iracionalno tulili, četudi je jasno, da gre zgolj za brezobzirni boj za oblast. In poizvedovalni referendum je šel po zlu. Slaba tolažba je, da je devet desetih tistih, ki so prišli nanj, glasovala za mir, Evropsko unijo in Nato. Prišlo jih je pač premalo, le dobra tretjina, potrebna bi jih bila vsaj polovica plus en glas, da bi bil referendum veljaven. Ker na podlagi takih

rezultatov skoraj ni možnosti, da bi v sobranju, kot rečejo parlamentu, zmagala pamet in bi dve tretjini poslancev glasovali za ime Severna Makedonija in vse, kar gre zraven, si lahko Makedonci rečejo samo: Adijo, EU, adijo, Nato, zaj... smo.

Ves čas se zdi, da je Balkan permanentno v stanju vojne ali pa vsaj tik pred njo

Skoraj preslikano stanje brezupa, kar se tiče vsaj najmanjšega korakca proti evroatlantskim integracijam, najdemo le malo severneje, v Bosni in Hercegovini. Tudi tam gredo jutri na volišča - brez kančka upanja, da se bo kaj spremenilo. Apatija, ki je zajela državo, je po začetni evforiji ob koncu vojne in Daytonskem sporazumu leta 1995 postala že splošno stanje duha. Ne gre naprej in tudi ne bo šlo, vsaj tako ne. Vsak od treh konstitutivnih narodov bo volil svojo nacional(istič)no stranko, Srbi srbsko, Hrvati hrvaško in Bošnjaki bošnjaško. Vsi dosedanji poskusi, da bi našli politično platformo, ki bi povezovala vse tri narode, so klavrno propadli, četudi se je od vojne zamenjala cela generacija. Toda politični botri v Beogradu in Zagrebu skrbijo, da vojna še kar traja, in sanjajo sanje svojih predhodnikov, Slobodana Miloševića in Franja Tuđmana, da bi se Srbija in Hrvaška povečali. Seveda na račun Bosne in Hercegovine, ki jo velikosrbski in velikohrvaški "intelektualci" vidijo kot umetno tvorbo ali pa vsaj muslimanski tujek na Balkanu.

Tisto, kar je pri vsem najhuje, pa je, da se je mednarodna skupnost že zdavnaj naveličala posredovati med temi balkanskimi plemeni, ki se ne morejo med seboj dogovoriti niti najosnovnejših stvari. Čeprav je Evropska unija poleg pokojnih nacionalnih politikov glavni krivec, da so se vojne sploh razbesnele, je zdaj dvignila roke. Saj res, dovolj ima svojih problemov, od brexita do vzpona skrajne populistične desnice, boja za oblast na evropskih volitvah naslednje leto, pa še ti nebodijih treba begunci materi Evropi ne dajo miru. Ko se bo tam doli, na Balkanu, spet zakuhalo in bodo padale žrtve, pa se bodo v Bruslju, Berlinu in drugod čudili: kako se lahko kaj takega v civiliziranem 21. stoletju sploh dogaja?

- **Spor o imenu: Makedonska vlada predlaga spremembo ustave. STA, Večer, Maribor, 8.10.2018**

<https://www.vecer.com/spor-o-imenu-makedonska-vlada-predlaga-spremembo-ustave-6588378>

Makedonska vlada je danes parlamentu predlagala spremembo ustave, ki je pogoj za uveljavitev junjskega sporazuma z Grčijo o razrešitvi dolgoletnega spora o uradnem imenu Makedonije. Po navedbah nekaterih medijev, naj bi parlament o spremembi ustave glasoval že 16. oktobra, poroča avstrijska tiskovna agencija APA.

Vlada za spremembo makedonske ustave v parlamentu potrebuje dvotretjinsko večino. V primeru, da ji to ne bo uspelo, nameravajo v Makedoniji pripraviti predčasne volitve. Ne nedavnem posvetovalnem referendumu o sporazumu Grčijo je velika večina volivcev sporazum podprla, a je bila volilna udeležba zgolj 37-odstotna. Sporazum med drugim predvideva, da se bo Makedonija poslej imenovala Republika Severna Makedonija.

- **Šarec k hrvaškemu zavezniku Junckerju. Uroš Esih, Večer, Maribor, 10.10.2018**

<https://www.vecer.com/sarec-k-hrvaskemu-zavezniku-junckerju-6588963>

Po spoznavnem delovnem obisku v Bruslju se predsednik vlade Marjan Šarec odpravlja k nemški kanclerki Angeli Merkel v Berlin. Želja je tudi čimprejšnji obisk Pariza.

Ta teden je za predsednika vlade **Marjana Šarca** zunanjepolitično obarvan. Po tem ko je včeraj sprejel generalnega sekretarja zveze Nato, se danes odpravlja na delovni obisk v Bruselj, jutri pa še v Berlin na delovni obisk k nemški kanclerki **Angeli Merkel**. Pri simbolični izbiri prvega obiska v tujini se Šarec ne razlikuje od bivših predsednikov vlad. Vsi so čisto na začetku mandata obiskali z vidika Slovenije obe ključni evropski prestolnici.

Z Junckerjem se bosta pripravljala na Evropski svet

Šarec bo Bruselj obiskal le nekaj dni pred rednim vrhom EU, ki bo prihodnji teden. Večino pozornosti bosta Šarec in predsednik Evropske komisije **Jean-Claude Juncker** namenila pripravam na zasedanje Evropskega sveta. S predsednikom Evropskega sveta **Donaldom Tuskom** pa bosta govorila o brexitu, migracijah, schengnu, Zahodnem Balkanu in evropskem proračunu. Šarec bo imel priložnost, da kot novi predsednik vlade sporoči slovenska stališča, ki pa ostajajo pravzaprav enaka kot doslej, pravijo diplomatski viri. Šarec si bo v Bruslju prizadeval za čim večji izplen države v proračunskih pogajanjih.

Šarec si bo v Bruslju prizadeval za čim večji izplen države v proračunskih pogajanjih

Slovenija si bo tako še naprej prizadevala za krepitev Evropske unije in nadaljevala svojo proevropsko in konstruktivno držo, obenem pa pričakuje enako od voditeljev institucij. Tukaj pa slovenska vlada trči na arbitražno zgodbo, saj je splošno znano, da Juncker, ki pripada Evropski ljudski stranki, ni slovenski politični zaveznik, temveč hrvaški, kot se je pokazalo ob neupoštevanju pravnega mnenja pravne službe Evropske komisije.

Slovenska stran zato ne pričakuje premikov v arbitražni zgodbi. Arbitražna sodba je zdaj na Evropskem sodišču v Luksemburgu, s političnega polja se je preselila na pravno. Bivša vlada **Mira Cerarja** je julija vložila tožbo zoper Hrvaško zaradi kršenja evropskega prava, ki je posledica nespoštovanja arbitražne rzsodbe o meji med državama. Šarec se bo v Bruslju zavzel za dosledno spoštovanje vladavine prava, torej tudi za implementacijo arbitražne rzsodbe o meji med Slovenijo in Hrvaško.

S poslanci SDS o arbitraži

Šarec se bo v Bruslju srečal tudi z evropskimi poslanci iz Slovenije. Ti so v zadnjem času razdeljeni prav zaradi arbitraže. Evropski poslanci iz SDS so namreč nedavno vzeli v bran Junckerja, ki mu je politično pisana četverica preostalih poslancev iz nasprotnega tabora razen **Lojzeta Peterleta** poslala ostro pismo zaradi neaktivnosti pri uresničevanju arbitraže. Četverica **Igor Šoltes** (Zeleni), **Franc Bogovič** (EPP), **Tanja Fajon** (S&D) in **Ivo Vajgl** (ALDE) Junckerju očita, da je njegovo ravnanje v arbitražni zgodbi izredno skrb zbujajoče in škodljivo za evropske vrednote in verodostojnost EU, tišina Evropske komisije daje slab zgled za države Zahodnega Balkana, češ da medsebojno dogovorjenih zavez ni treba spoštovati.

Iz Bruslja bo Šarca pot vodila v Berlin k nemški kanclerki Merklovi. Nemčija je politično najpomembnejša država v uniji, poleg tega pa najpomembnejša slovenska gospodarska partnerica. Kot smo izvedeli, si vlada prizadeva za čimprejšnji Šarčev obisk v Franciji, saj Slovenija podpira reformne napore, usklajene na osi Berlin-Pariz.

- **Juncker ob sprejemu Šarca: Pridi, mladi mož. D. Ži, STA, Večer, Maribor, 10.10.2018**

<https://www.vecer.com/juncker-ob-sprejemu-sarca-pridi-mladi-moz-6589858>

Šarec Junckerju znova pojasnil slovensko stališče o arbitraži.

Predsednik Evropske komisije **Jean-Claude Juncker** je danes v Bruslju novega slovenskega premierja **Marjana Šarca** sprejel z besedami: "Pridi, mladi mož." Šarec je po srečanju dejal, da ta komentar jemlje kot kompliment.

"To jemljem kot kompliment, ker če nek mlad človek prevzame vlado, je to zagotovo kompliment. Sam jo je prevzel pri 39 letih, tako da sva govorila tudi o tem. Zaveda se, kako je pri teh letih voditi vlado. Ta pozdrav je tudi bil sprejet v tem duhu," je dejal Šarec.

Premier Marjan Šarec je vzdušje in vtise ob prvem obisku pri EU v Bruslju opisal kot dobre, vse sestanke pa kot konstruktivne in pozitivne. Izpostavil je, da je v pogovoru s predsednikom Evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem znova pojasnil slovensko stališče o arbitraži in ga seznanil z zgodovino arbitražnega vprašanja. Šarec je v izjavi po pogovorih poudaril, da je prvi obisk vedno signal, ki ga pošlješ v svet, in pojasnil, da se je za Bruselj odločil, ker je Slovenija članica EU, ki se zaveda tako svojih pravic kot obveznosti.

Premier se je danes v Bruslju srečal tudi s predsednikom Evropskega sveta **Donaldom Tuskom**. To srečanje, ki je trajalo nekoliko dlje od predvidene pol ure, je bilo po neuradnih navedbah s slovenske strani zelo dobro in precej konkretno, s poudarkom na pripravah na vrh, še zlasti na brexitu.

Tusk je po srečanju tvitnil, da je z veseljem sprejel Šarca na njegovem prvem obisku v Bruslju ter da sta razpravljala o brexitu, Zahodnem Balkanu in vrhu unije, ki bo naslednji teden.

V Tuskovi tiskovni službi so k temu še dodali, da je bilo srečanje zelo dobro, da je potekalo v zelo pozitivnem vzdušju ter da sta razpravljala o pripravah na vrh prihodnji teden, vključno z brexitom, notranjo varnostjo in migracijami.

Razpravljala sta tudi o širših temah, kot so populizem, Zahodni Balkan in Rusija ter tudi o razvoju dogodkov v povezavi s slovensko-hrvaškim sporom o meji, so še sporočili iz Tuskove tiskovne službe.

Šarec je danes v Bruslju na prvem delovnem obisku v tujini po prevzemu položaja, kar potrjuje strateški pomen EU za Slovenijo.

Posebnih novic ni pričakovati. To je zlasti prva priložnost, da novi premier v Bruslju predstavi slovenske interese in pričakovanja, pri čemer pri ključnih vprašanjih ni bistvenih odstopanj od dosedanjih slovenskih stališč.

Premier naj bi po neuradnih napovedih jasno izrazil slovensko pričakovanje, da se v EU dosledno spoštuje skupne temeljne vrednote, vključno z vladavino prava, torej tudi arbitražno razsodbo o meji med Slovenijo in Hrvaško.

Za novega premierja je to pomemben teden pri umeščanju na evropsko in mednarodno politično sceno. V torek je namreč v Sloveniji gostil generalnega sekretarja zveze Nato Jensa Stoltenberga, v petek pa gre v Berlin k nemški kanclerki Angeli Merkel.

- **Razkol med zagovorniki katalonske neodvisnosti. Bojan Brezigar. Večer, Maribor, 10.10.2018**

<https://www.vecer.com/razkol-med-zagovorniki-katalonske-neodvisnosti-6589918>

Dobro leto po referendumu o neodvisnosti Katalonije so se osamosvojiteljske politične stranke v parlamentu sprle med seboj.

Politične stranke, ki se zavzemajo za neodvisnost Katalonije, od torka nimajo več večine v katalonskem parlamentu in v medijih se že pojavljajo namigi o predčasnih volitvah.

Tak je epilog nekaj tednov trajajočih pogajanj med obema velikima strankama, Junts per Catalunya (JxC) in Esquerra Republicana da Catalunya (ERC). Njuna voditelja delujeta iz ozadja: predsednik prve, odstavljene predsednik katalonske vlade **Carles Puigdemont**, po nekajmesečnem pridržanju v Nemčiji zdaj iz izgnanstva v Bruslju, predsednik druge, odstavljene podpredsednik katalonske vlade **Oriol Junqueras**, pa iz pripora, kjer čaka na sojenje.

Razmerje moči v katalonskem parlamentu je naenkrat izenačeno

Pet poslancev v zaporu

Med strankama se stopnjujejo napetosti vse od lanskih decembrskih volitev. Po prvi veliki zaostritvi 30. januarja letos, ko je predsednik katalonskega parlamenta **Roger Torrent** (ERC) na lastno pest odložil parlamentarno zasedanje, na katerem bi morali ponovno izvoliti Puigdemonta za predsednika vlade, je tudi tokrat Torrent na seji predsedstva parlamenta glasoval z opozicijskimi socialisti o pooblastilih poslancev v zaporu oziroma v izgnanstvu. Trenutno je v zaporu pet poslancev, dva pripadnika ERC in trije pripadniki JxC, v izgnanstvu pa že omenjeni predsednik Puigdemont in poslanec **Toni Comin** (ERC). Z njihovimi glasovi in s podporo petih poslancev skrajno levičarske stranke CUP imajo stranke neodvisnosti trdno večino v katalonskem parlamentu, 70 glasov od skupnih 135.

Toda sodnik **Pablo Llarena**, ki na vrhovnem sodišču vodi kazenski postopek proti osamosvojiteljem, je pred kratkim suspendiral obtožene poslance. Pri tem se je skliceval na zakonodajo proti terorizmu in nasilni vstaji, ki edina omogoča tak suspend. To bi od poslancev terjalo novo pooblastilo namestnikom, da v njihovem imenu glasujejo v parlamentu. Tu pa se je zalomilo, kajti na ta način bi suspendirani poslanci dejansko pristali na obtožnico, ki jo vseskozi zavračajo, saj razpis referendumu o neodvisnosti, njegova izvedba in razglasitev neodvisnosti niso bili nasilna dejanja; to so med drugim potrdili nemški in belgijski sodniki, ko so odločali o zahtevi po izročitvi Puigdemonta Španiji.

Velika večina je bila za neodvisnost

V začetku tega meseca je minilo leto dni od katalonskega izrekanja o samostojnosti. Referendumu z vprašanjem "Ali želite, da Katalonija postane neodvisna država v obliki republike?" se je 1. oktobra kljub nasilju zvezne policije udeležilo 2,28

milijona volilnih upravičencev od skupno 5,3 milijona oziroma 43 odstotkov, kar 92 odstotkov pa jih je glasovalo za. Katalonski parlament je nato 27. oktobra razglasil neodvisnost, španska vlada pa je aktivirala 155. člen ustave in katalonskim oblastem odvzela vse pristojnosti. Nova vlada v Madridu je centralizacijo omilila. ma 43 odstotkov, kar 92 odstotkov pa jih je glasovalo za. Katalonski parlament je nato 27. oktobra razglasil neodvisnost, španska vlada pa je aktivirala 155. člen ustave in katalonskim oblastem odvzela vse pristojnosti. Nova vlada v Madridu je centralizacijo omilila.

Parlamentarna matematika

Na torkovi seji predsedstva katalonskega parlamenta bi morali zavrni sodnikov suspenz z utemeljitvijo, da o tem lahko odloča samo parlament, dejansko pa je Torrent glasoval za predlog opozicijskih socialistov, ki je v skladu s sodnikovo odločitvijo terjal novo pooblastilo za obtožene poslance. Oba predstavnika ERC, Junqueras in **Raul Romeva**, sta pooblastilo podpisala, vsi štirje predstavniki JxC s Puigdemontom na čelu pa so to zahtevo zavrni z utemeljitvijo, da sodnik ne more odločati o tem, kdo sedi v parlamentu, in sporočili, da ne pooblaščajo nikogar, da glasuje v njihovem imenu. Temu je sledila odločitev stranke CUP, da preide v opozicijo. Tako zdaj koalicija glasuje s samo 61 poslanci, natanko toliko, kolikor jih imajo stranke, ki nasprotujejo osamosvojitvi. Glede na to, da CUP s petimi poslanci, ki že od vsega začetka zavračajo vpade sodstva v delo parlamenta, molči, v parlamentu ni več nobene večine. Ta dogajanja povzročajo negotovanje v močni katalonski civilni družbi, v organizacijah, ki so sposobne privabiti na ulico milijon ljudi. Ljudje ne razumejo popuščanja Madridu in so jezni na politike, od katerih so pričakovali nadaljevanje osamosvojitvenega postopka. Včeraj je predsednik Torra sicer gasil požar in zagotovil, da vlada ne bo odstopila "vsaj do konca procesa", ki naj bi se začel v kratkem. Vsa ta dogajanja pa je treba obravnavati tudi v širši španski dimenziji, kajti šibka španska zvezna vlada socialističnega **Pedra Sancheza** za odobritev proračuna potrebuje tudi glasove poslancev obeh katalonskih strank. Skratka, zapleten politični klobčič, ki mu za zdaj ni videti razpleta.

Vestnik, Murska Sobota

- **Zakaj igrišči še nista dokončani? Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 4**

Nogometna akademija v Lendavi

Nogometno društvo ima na svojem računu nekaj več kot štiri milijone evrov – Denar ni šel prek računa PMSNS, ker ta ni več vpeta v projekt nogometne akademije

Gradnja dveh nogometnih igrišč z umetno travo za potrebe lendavske nogometne akademije še traja, čeprav bi morala biti končana najpozneje do septembra. Tako je bilo namreč rečeno ob položitvi temeljnega kamna maja letos. Igor Magdič, ki je pri Nogometnem društvu Lendava 1903 odgovoren za stike z javnostjo, je dejal, da je do zamika prišlo zato, ker je bilo treba zaradi bližine transformatorja spreminjati projektno dokumentacijo, počakati pa so morali tudi na prostega gradbinca.



Slika: Dve manjši igrišči nogometne akademije v Lendavi še nista dokončani. Fotografija: Majda Horvat

Gradnja dveh nogometnih igrišč z umetno travo za potrebe lendavske nogometne akademije še traja, čeprav bi morala biti končana najpozneje do septembra. Tako je bilo namreč rečeno ob položitvi temeljnega kamna maja letos. Igor Magdič, ki je pri Nogometnem društvu Lendava 1903 odgovoren za stike z javnostjo, je dejal, da je do zamika prišlo zato, ker je bilo treba zaradi bližine transformatorja spreminjati projektno dokumentacijo, počakati pa so morali tudi na prostega gradbinca. Nogometna igrišča zdaj gradi lendavsko gradbeno podjetje Legartis, ki je tudi sponzor Nogometnega kluba Nafta 1903, dela pa naj bi bila končana, tako Magdič, konec oktobra. V ponudbi, ki jo je nogometno društvo poslalo na razpis občine za podelitev stavbne pravice za zemljišče ob šoli, kjer gradijo igrišči, je bilo navedeno, da bo gradnja stala mi lijon evrov bruto, Magdič pa je dejal, da jo bodo izvedli za manjši znesek.

Društvo ima na računu štiri milijone evrov

Informacija, ki se je razširila v nekaterih poznavalskih krogih, da naj bi za naložbo že zmanjkovalo denarja in da mora zato gradbenec optimizirati izvedbo, je bila za Magdiča presenečenje. Dejaj, da ima društvo na svojem računu nekaj več kot štiri milijone evrov, ki jih je madžarska država namenila za postavitev infrastrukture za delovanje nogometne akademije. Podrobnosti o toku denarja mu sicer niso znane, prav tako ne, ali bo društvo prejelo še dodatni denar Madžarske, glede na to, da je madžarska vlada konec lanskega leta za projekt nogometne akademije in postavitev dijaškega doma odobrila dodatnih nekaj več kot štiri milijone evrov. Že prej, leta 2016, pa je odobrila dva milijona evrov.

Ta denar je bil prek transakcijskega računa Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS) nogometne mu klubu nakazan septembra lani, in sicer 1,8 milijona evrov. Prenos sredstev so opravili na osnovi sklenjene tripartitne pogodbe med PMSNS, skladom za zamejske Madžare Bethlen Gabor Alap in Nogometnim društvom Lendava 1903, enaka pogodba pa naj bi bila sklenjena tudi za štiri milijone evrov. »Te pogodbe ni bilo,« je zdaj povedal Ferenc Horvath in še, da PMSNS ni več vpeta v projekt nogometne akademije. Horvath tudi ne ve, s kom je nogometno društvo, ki mu predseduje Madžar Gabor Vegh, podpisalo pogodbo o pridobitvi sredstev, niti, kdaj so dobili denar.

Nakup term povezan z akademijo

Kot smo že poročali, je lendavska občina Nogometnemu društvu Lendava 1903 stavbno pravico za 6.200 kvadratnih metrov veliko parcelo pri dvojezični srednji šoli z namenom gradnje dveh manjših igrišč za treninge podelila februarja letos.

Pogodbo o podelitvi stavbne pravice, in sicer za skoraj pet hektarjev v bližini kompleksa Term Lendava, pa sta lendavski župan Anton Balažek in predsednik društva Vegh podpisala aprila letos. Obe sta sklenjeni za dobo 20 let.

Tri velika nogometna igrišča in spremljajoče objekte akademije naj bi postavili tako na občinskem zemljišču kot sosednjem zemljišču v velikosti štirih hektarjev, ki je v lasti Save Turizma. Sava Turizem naj bi to zemljišče skupaj s hotelom Lipa, apartmajskim naseljem in kopališčem prodala madžarskemu kupcu, skladu Comitatus. A še prej morajo to premoženje prenesti na pred kratkim ustanovljeno družbo Terme Lendava.

Kot smo že razkrili pred časom, je sklad Comitatus del družbe MNV - Magyar Nemzeti Vagyonkezlő, ki je po svoji funkciji podobna Slovenskemu državnemu holdingu. MNV deluje pod okriljem madžarskega ministrstva za nacionalni razvoj in upravlja državno premoženje, vredno 52 milijard evrov. To pa je približno polovica letnega bruto domačega proizvoda Madžarske.

Gabor Vegh

Madžarski podjetnik in lastnik gradbenega podjetja Pharos 95 je predsednik Nafta 1903 od lanskega poletja, dlje pa je tudi večinski lastnik nogometnega kluba ZTE iz Zalaegerszega. Po nekaterih navedbah v tujih medijih naj bi njegovo gradbeno podjetje do leta 2020 zgradilo 32 nogometnih stadionov, za ta program pa naj bi Madžarska rezervirala 686 milijonov evrov. Vegh se tudi giblje v družbi znanih madžarskih gradbincev, ki so prav tako podporniki in lastniki madžarskih nogometnih klubov ter vsi blizu predsedniku madžarske vlade Viktorju Orbanu.

- **Kam so šli porabski Slovenci. Komentar. Janko Votek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 4**

Minuli teden je nacionalna televizija predvajala dokumentarni film Stacey Dooley Romski otroci v stiski. V filmu je prikazala položaj romskih družin in getoizacijo romskih otrok. Pod krinko neskrbnih mater in nevdržnih življenjskih razmer madžarske oblasti tem družinam odvzemajo otroke in jih trpajo v posebne domove. Razmere v domovih so hujše, kot bi jih imeli otroci doma. Izpostavljeni so vsem vrstam nasilja in zlorab. Velik del mladih deklic konča na ulici, in to z »blagoslovom« oblasti. Ob že tako mizernih socialno-ekonomskih razmerah romskih družin in revščini jim oblasti zavestno še poslabšujejo bivalne razmere z odklopi elektrike in vode, če ju po naključju imajo. To je razlog za prisilni odvzem otrok. To je površinski opis dogajanja, za vsem tem pa se dogaja nekaj bistveno globljega.



Slika: Viktor Orbán. Fotografija: Reuters/Lisi Niesner

Oblast madžarskega predsednika Viktorja Orbana za romsko »eksekucijo« uporablja pripadnike skrajne nacionalistične stranke Jobbik. Ti ne po znajo milosti do Romov. Pomembna je še ena podrobnost t. i. socializacije romskih družin. Te so upravičene do socialne pomoči le, če so vključene v javna dela. Oblike dela in način dela z romskim prebivalstvom spominjajo na delo v koncentracijskih taboriščih.

Ne gre za delo za žičnatimi ograjami, ampak na javnih odprtih površinah, kjer se nad njimi izživljajo vodje javnih del, spet skrajni nacionalisti, da ne uporabim hujšega izraza. Tudi socialne službe oziroma socialne delavke, ki odrejajo odvzeme otrok, se ne ravna po profesionalnih, ampak ideoloških standardih in to brez sramu tudi povedo. Na primeru Romov na Madžarskem se zelo transparentno vidijo ideološki temelji aktualne madžarske politike in tudi njeni cilji.

Velika Madžarska

Gre za prvi korak k ponovni vzpostavitvi etnično čiste in velike Madžarske pred trianonsko pogodbo l. 1919. To je Orbán brez sramu tudi napovedal med madžarskim predsedovanjem EU, ko je razprostrl tapiserijo z zemljevidom nekdanje velike Madžarske.

A medtem ko je znotraj Madžarske radikaliziral odnos do romske skupnosti in začel njeno getoizacijo, je navzven ubral povsem drugo pot. Ne militantno v smislu problematiziranja trianonske pogodbe, ampak pot z denarjem. Manjšini je naprej

dal možnost, da dobi tudi madžarsko državljanstvo. Zatem pa je med dvojne državljane razdelil več denarja in t. i. pomoči, kot so je bili ti deležni v celotni povojni zgodovini. Vlagati je začel na tista mehka področja, kjer je mogoče na najbolj perfiden in pritlehen način ideološko indoktrinirati ljudi na tej strani meje in jim približati idejo velike Madžarske. Vlaga namreč v mladinski nogomet, kjer niso ciljna skupina otroci pripadnikov madžarske manjšine, ampak – ali predvsem – otroci večinskega dela prebivalstva.

Orban in njegovi ideologi iz ozadja dobro vedo, kako mehko je prekmursko »nacionalno tkivo«. Znotraj tega tkiva je bilo v zgodovini vedno dovolj »kritične mase«, ki je bila pripravljena ohraniti Prekmurje pod Madžari, in to ne glede na jasen cilj izbrisa slovenstva s tega koščka slovenskega ozemlja. Kako to Madžari delajo, se vidi v Porabju. Porabci so edina slovenska manjšina, ki je izginila z zemljevida slovenske nacionalne biti, če si to hočemo priznati ali ne.

Skrivnostni drugi tir

Orban je pri uresničevanju svoje zgodbe ujel slovensko oblast v še eno past. Odprl je finančno pipo in »želel« pomagati pri gradnji drugega tira. Med pogajani je vztrajal pri strogi zaupnosti dogovarjanja, čeprav se bo gradnja financirala z javnim denarjem – našim, morebitnim madžarskim in evropskim. Čeprav so dokumenti še vedno tajni, je nova ministrica za infrastrukturo Alenka Bratušek v oddaji nacionalne televizije Tarča le nakazala, da so bile v ozadju ozemeljske zahteve (četudi gre samo za zemljišče ob koprskem pristanišču). Edini, ki je na to »ekspansionistično težnjo« Madžarov opozarjal, je bil ekonomist Jože Damijan, ki mu je madžarska zgodba zaradi pomurskega rodu blizu. Velik problem Slovenije oziroma njene politike, tako vladajoče kot opozicijske, je, da se do madžarske politike vedejo kot slovenske oblasti Dravske banovine ob podpisu trianonskega mirovnega sporazuma.

Če je pri železniškem tiru prišlo do zasuka, za turizem tega ni mogoče reči. Žalostno je, da gre celotna zgodba mimo lokalne politike – predvsem tiste na narodnostno mešanem območju. Ta se, namesto da bi opozarjala na nevarnosti, udinja in dvori »novim prinašalcem razvoja«. Preprosto ni sposobna ločiti zrna od plev in tudi zaradi tega, ker ji je malo mar za prekmursko zgodovino. Ne gre samo za trianonsko pogodbo. Spomniti in spominjati se je treba tudi obdobja pred in med drugo vojno, ko so hortijevci in za njimi njilaši iztrebljali prekmurske jude, Rome, pa tudi Slovencem, zlasti primorskim priseljencem, niso prizanašali.

Na prvi pogled odzemanje romskih otrok na Madžarskem nima nič skupnega z nami. Toda fašistični ideološki vzorec je imel vedno dva obraza, s katerima je želel priti do svojega cilja – velike in etnično čiste Madžarske.

- **Klicu domovine se je odzvalo 21 Veržejcev. Vida Toš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 5**

Poklon Maistrovim borcem

V počastitev spomina na konec 1. svetovne vojne in na Maistrove borce so v Veržeju odkrili spominsko ploščo preminulim Maistrovim borcem

Občina Veržej in veržejsko društvo generala Maistra sta pripravila slovesnost, na kateri so – v počastitev spomina na konec 1. svetovne vojne in na Maistrove borce iz občine, ki so se odzvali pozivu za osvoboditev severnih krajev Slovenije – na domu kulture odkrili spominsko ploščo. Posvečena je prav Maistrovim borcem iz veržejske občine. Na plošči je napis »Odločnim besedam Rudolfa Maistra Teh točk ne priznavam so se v boju za ohranitev severne meje odzvali pogumni možje in fantje z območja sedanje občine Veržej.« Ploščo sta odkrila najstarejša še živeča potomca Maistrovih borcev Avgust Bobnjar in Mirka Topolovec.



Slika: Spominska plošča, posvečena preminulim Maistrovim borcem iz veržejske občine, je na domu kulture. Fotografija: Sara Vinkovič

Skočimo nazaj, v leto 1918, ko je mariborski nemški občinski svet razglasil Maribor in njegovo okolico za del Nemške Avstrije.

1. novembra 1918 je major Rudolf Maister v vojašnici na Melju izjavil: »Ne priznavam teh točk. Maribor razglašam za posest Države Slovencev, Hrvatov in Srbov in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko.« Upravo na slovenskem Štajerskem je prevzel narodni svet, ki je takrat majorju Rudolfu Maistru podelil naziv general. General Maister se je odločil za vojaški ukrep in je 9. novembra 1918 razglasil mobilizacijo. Temu so nasprotovali Nemci, pa tudi narodna vlada v Ljubljani. Slovenski fantje so se odzvali klicu generala Maistra, veliko jih je prišlo iz Prlekije in Slovenskih goric. V nekaj tednih je Maister zbral vojsko, ki je štela približno 4000 mož.

Župan Slavko Petovar je v svojem nagovoru povedal, da je Maister bil pomemben boj za ohranitev slovenstva: »Kar 21 mož iz Veržeja se je odzvalo pozivu in se priključilo štajerskemu pešpolku, mnogi med njimi so se komaj vrnili z bojišč prve svetovne vojne, pa so kljub temu sledili klicu za obrambo domovine.«

Spominske slovesnosti v Veržeju so se udeležili predstavniki Zveze društev generala Maistra, Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Zveze policijskih veteranskih društev Sever, Zveze slovenskih častnikov in Zveze društev borcev za vrednote NOB; Društvo generala Maistra Veržej pa je hkrati razvilo svoj prapor.

Maistrovi borci

Iz Veržeja so bili Alojz Auer, Jože Babič, Anton Bobnjar, Alojz Fras, Jakob Fras, Anton Hanžekovič, Anton Kapun, Fran Kovačič, Ivan Kozar, Rudi Milfelner, Anton Osterc, Anton Prelog, Franc Sterniša, Ivan Sterniša, Jožef Sterniša, Martin Stranjšak in Martin Šonaja.

Iz Bunčan sta bila Anton Bolkovič in Jože Osterc, iz Banovec pa Jakob Novak in Jože Novak.

- **Madžarski tožilci na obisku. A. B. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 9**

Delegacija tožilstva Republike Madžarske pod vodstvom generalnega tožilca Republike Madžarske Petra Polta je minuli teden obiskala tožilstvo v Murski Soboti. Drago Farič, vodja murskosoboškega tožilstva, je madžarske tožilce seznanil z delom tožilskega organa, ki je pristojno tudi za madžarsko manjšino v Sloveniji.



Slika: Madžarski tožilci so se mudili v Murski Soboti. Fotografija: VDT

»Smo tožilstvo, ki pokriva celotno Pomurje, delujemo pa tudi na mejnem območju. Izmenjava tovrstnih izkušenj je lahko le velik korak k še boljšemu sodelovanju,« je po obisku za Vestnik dejal Farič. Dogovorili so se tudi o vzpostavitvi stikov med tukajšnjim tožilstvom in tožilstvoma v Sombotelu in Zalaegerszegu.

Tožilci iz Madžarske so se srečali še z delegacijo vrhovnega državnega tožilstva (VDT) RS, ki jo je vodil generalni državni tožilec Drago Škete. Kot so sporočili iz VDT, sta delegaciji govorili o krepitvi sodelovanja med tožilstvoma obeh držav ter se seznanili z organizacijo in delovanjem slovenskega državnega tožilstva.

Kar zadeva ureditev sodstva na Madžarskem, se ta nekoliko razlikuje od Slovenije: tožilce na Madžarskem imenuje generalni državni tožilec in ne politika, sodnike pa imenuje predsednik države na predlog sodnega sveta in ne parlament, tako kot to narekuje ureditev pravosodja pri nas.

- **Na Pušči novo gasilsko vozilo. R. V. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 18**



Slika: PGD Pušča predstavilo novo gasilsko vozilo. Fotografija: Jure Zauneker

Krajevna skupnost Pušča je praznovala 16. krajevni praznik. Zbrane na slovesnosti sta pozdravila predsednik KS Pušča Devid Horvat in župan Mestne občine Murska Sobota Aleksander Jevšek. Je pa dogodek zaznamovala predstavitev novega gasilskega vozila, ki ga bo Prostovoljno gasilsko društvo Pušča v kratkem prevzelo.

- **»Naj bo tromeja živa«. Damjana Nemeš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 19**
- Župnijski dan v Markovcih**

Že dvanajstič razglasili častnega farana in se drugo leto zapored družili ob molitveni uri v cerkvi

V Župniji Markovci ni nikoli dolgčas. Med letom namreč župnik Dejan Horvat s pomočjo župljanov organizira več dogodkov, tako že nekaj let pripravljajo koline, pri čemer prikažejo to tradicionalno opravilo in običaje ob njem, pred adventom izdelujejo adventne venčke, otroci se vsako leto zberejo na oratoriju, zadnjih dvanajst let pa se župljani družijo tudi na župnijskem dnevu. Tega s skupnimi močmi pripravljata župniji Markovci in Gornji Petrovci, kjer župnik Horvat mašuje, tradicionalno pa poteka prvo nedeljo v oktobru, v čast dneva angelov varuhov, ki ga obhajamo 2. oktobra.



Slika: Markovski župnik Dejan Horvat poskrbi, da župljanom ni nikoli dolgčas. Fotografija: Damjana Nemeš

»Župnijski dan je namenjen širši okolici, ne zgolj našim faranom, pridružijo se nam namreč tudi obiskovalci iz Madžarske in Avstrije. Želimo namreč, da tromeja ostane živa, da tromejni kamen ne bo le materija, « je povedal župnik Horvat. Tudi zato so med sveto mašo, s katero se začne župnijski dan, evangelij, pridigo in prošnje prebrali v treh jezikih, mašo pa je daroval razkriški župnik Franc Režonja, škofov vikar za narodnosti.

»Vedno povabimo nekoga, ki je povezan s tem prostorom, pa tudi z mano. Msgr. Režonja je lik duhovnika, ki ljudem nekaj pomeni in s katerim se tudi sicer dolgo pozna,« je povedal markovski župnik. K sodelovanju pri maši je povabil tudi župnika iz Župnije Dolenci Viljema Hribernika ter župnika z Gornjega Senika Tiborja Totha. »Z njima tudi sodelujemo. Dolenski župnik namreč somašuje v Števanovcih, jaz pa na Gornjem Seniku, zato tudi seniški župnik s hvaležnostjo pride sem. Lahko rečem, da gre za gibanje duhovnikov, hkrati pa tudi za gibanje vernikov iz ene v drugo župnijo,« pove župnik Horvat.

Druženje ob skupnem kosilu

Župnijski dan se po maši vedno nadaljuje s skupnim kosilom v šotoru pri župnišču. Za dobro hrano poskrbijo pridni domačini. Letos so pripravili svinjsko pečenko, dušeno govedino, dōdole in pire krompir, na pomoč pa so jim tudi tokrat priskočili gostje iz Porabja, ki so za vse obiskovalce pripravili še dve tradicionalni madžarski jedi, golaž in paprikaš. Druženje ob hrani je potekalo vse do poznega popoldneva, vmes pa so, kot že vseh dvanajst let, razglasili tudi častnega farana. Kot je povedal markovski župnik, to postane oseba, ki povezuje markovsko in svojo župnijo.

»Pogoji za častnega farana so štirje, da je oseba še živa, da ni iz markovske župnije, da je kakor koli pomagala župniji ali meni, prav tako pa na to odločitev ne sme vplivati veroizpoved. Naslov, ki ga podelimo, je torej duhovna obveza župnije in župnika do razglasenega častnega farana, hkrati pa tudi zahvala tej osebi, ki ji nismo mogli materialno izplačati njene pomoči,« je še pojasnil Horvat.

Častni faran je letos postal župnik Režonja in prejel simbolično darilo – opeko s svojim imenom, ta bo do prihodnjega leta visela pri kapelici na župnišču.

Molitvena ura Po razglasitvi častnega farana je potekala tudi molitvena ura v cerkvi, kar so uvedli ob lanskem župnijskem dnevu. »Lani so iz Jennerdorfa prinesli na Gornji Senik Sveto pismo, ob katerem se je zbirala skupina vernikov, od tam pa so ga lani prinesli na naš župnijski dan. Od takrat tudi mi pripravljamo molitveno uro, ki je dodana vrednost župnijskega dneva,« je sklenil župnik Horvat.

- **Od kod in kdo so »drugačni« v resnici. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 41, 11. oktobra 2018, str. 20**

Simpozij Tujstvo in tujost v mladinski književnosti na Očesu besede

Ali mladinska literatura prispeva k razumevanju sveta ali »le utrjuje marginalizacijo drugačnih«

Na srečanju mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti Društvo za humanistična vprašanja Argo in revija Otrok in knjiga že tradicionalno pripravljata simpozije, na katerih obravnavajo različne aktualne, zanimive in pereče teme ter pri tem razbijajo tabuje z željo, da bi prispevali h kakovostnejši literaturi za najmlajše. Letos je bila tema Tujstvo in tujost v mladinski književnosti, simpozij pa je moderirala Darka Tancer Kajnih.



Slika: Simpozij o mladinski književnosti vsako leto pripravljata revija *Otrok in knjiga* ter Društvo za humanistična vprašanja *Argo*. Vodi ga urednica Darka Tancer Kajnih (prva z leve), ob nje pa Franci Just in Dragica Haramija. Fotografija: Nataša Juhnov

Strokovnjaki, pisatelji in profesorji so tematizirali različne oblike tujstva in drugačnosti v mladinskih literarnih delih ter spregovorili o doživljanju in duhovnosti sodobnih otrok ter mladostnikov.

Težke zgodbe migrantov

Sodobni svet in s tem družba in okolje, v katerem živimo, je vse bolj večkulturn in pisan, za marsikoga s tem tuj ali celo nesprijemljiv. Glede na to, da pisatelji v svojih delih obravnavajo različne teme, jih je zanimalo, o katerih vrstah tujosti lahko beremo v sodobni mladinski književnosti, koliko lahko literatura prispeva k razumevanju sveta ali pa »tujost« oziroma »drugačnost« marginalizacijo tujcev le utrjuje.

Dr. Marjanca Ajša Vižintin se ukvarja z izseljenstvom in migracijami, tako s Slovenci, ki gredo po svetu, kot tudi s priseljenci v našo deželo. Priseljenci nemalokrat prihajajo k nam s težkimi zgodbami, saj so se srečali z velikimi izgubami, smrtjo, trpljenjem ... »Prav je, da se pogovarjamo, zakaj so zapustili svojo domovino, in tudi otroci, s katerimi delam, se želijo pogovarjati o tem, kaj se je zgodilo njihovim vrstnikom. Nedvomno gre za zgodbe, ki si jih tudi odrasli zelo težko predstavljajo,« pravi Vižintinova.

Tisti, ki migrirajo v nova okolja, gojijo svojo kulturo, ohranjajo svoj jezik in imajo svojo književnost, pišejo pa tudi zgodbe o tem, kako in zakaj so se preselili v novo deželo. Te literarizirane begunske življenjske zgodbe in tudi dela drugih avtorjev, kot so NK Svoboda avtorja Žiga X. Gombača, Superga Damijana Stepančiča in Neli Kodrič Filipič, ki je med drugim napisala tudi knjigo *Požar*, lahko ponujajo kritično presojo, predvsem pa pomagajo razumeti, kaj vse so morali begunci na svoji poti doživeti. So pa to tudi knjige, za katere v marsikateri knjižnici ne vedo natančno, ali sodijo na police za otroke ali med literaturo za odrasle, še pove.

Je tuj tudi drugačen?

S tujci, tujstvom in tujstjo se povezuje oznaka drugačen ali drugačnost, pravi doktor literarnih ved Andrej Zavrl in se sprašuje, ali poudarjanje tujosti utrjuje marginalizacijo. Da, nedvomno, odgovori in utemelji: »Ko šepetaje rečemo, veste, kot je drugačen, ni naše vere, nima naših navad, Žan je drugačen ..., s tem utrjujemo marginalizacijo. « Drugačnost je le krovni pojem za poimenovanje ksenofobije, nestrpnosti do istospolne usmerjenosti ali česa drugega, zato gre pri pojmu »drugačen« za mencanje, ko ne želimo izreči natančnejše besede. In ko nekoga označimo z drugačnim, trdi Zavrl, samo utrjujemo svoje norme, normalnost in večvrednost. »Oznaka drugačnost pomeni tudi izključevanje tistih, ki niso mi, in za tem se skrivata naše nelagodje in vzvišenost.« V otroški in mladinski literaturi se pogosto pojavlja težnja po razvijanju empatičnosti in sočutja do drugačnosti, vendar prevečkrat na pokroviteljski način ali v smislu moraliziranja s pedagoško dvignjenim kazalcem, sklone razmišljanje.

»Meni je tujost zelo domača tema,« pravi pisateljica, publicistka in antropologinja Suzana Tratnik, ki vprašanja tujosti pogosto obravnava v svojih delih. Tujost predstavlja nekaj, kar je daleč. To so tuja kultura, tuji jeziki, drugačne navade. Lahko pa jo občutimo tudi v družini, družbi ali skupnosti. Občutijo jo tudi prišleki, tisti, ki so se odselili in se po dolgem času vrnejo domov, a niso več tu povsem doma. Pa druga in tretja generacija priseljencev, ki se pišejo na -ič, jim je ime Hasan in jih radi vprašajo, od kod so v resnici, da bi na osnovi avtohtonega izvora presojali, kdo so.

Tudi ko ljudje doživijo hude travme, nasilje, smrt ..., radi rečemo, da nam je to tuje in nemalokrat se ob tem ljudje odzivajo s pastoralnim usmiljenjem, pravi Tratnikova. O tujosti pa na različne načine pri nas pišejo mnogi avtorji, med drugim Janja Vidmar, Alenka Spacal, Brane Mozetič, Marjana Moškrič, Aksinija Kermauner, v literaturi se pojavljajo tudi mnogi literarni junaki, ki jim socialne, družbene, spolne in druge okoliščine prečijo samoumevno pripadnost večini.

Bitja, ki jedo nogavice

Zanimivo mladinsko trilogijo o lihožercih je predstavil slavist, novinar in prevajalec Peter Kuhar. Gre za delo češkega avtorja Pavla Šruta, ki govori o izmišljenih bitjih, ki jedo nogavice, eni samo leve, drugi pa kar oboje, eni so dobri, drugi razbojniki. Medtem ko recenzije največkrat pišejo o humornosti in zabavni fantazijski pripovedi, sam opaža, da med vrsticami govori tudi o strahovih, ki jih imamo, upravičeno ali ne, do Kitajcev, tujcev, o lažni dobroti v Afriki, ksenofobiji. »Kdor ima otroke, naj jo bere skupaj z njimi, tudi zato, da bi bolje razumeli, kako se lahko pri ljudeh seje strah pred drugimi,« pravi Kuhar.

Doktorica literarnih ved Barbara Pregelj je med drugim predstavila družbeno tujost in vprašanje družbene izključenosti otrok v argentinski mladinski književnosti, Cvetka Sokolov se je posvetila odzivom na pravopis romana Vsak s svojega planeta in odnos med vernimi in nevernimi, Barbara Baloh pa je spregovorila o svojem delu pri zamejskih Slovencih in kako je s pripovedovanjem otrok v večjezičnem in večkulturnem okolju ter kako pripovedovanje vpliva na njihovo samopodobo.

Primorske novice, Koper

- **Vesna Humar. »V vsakem mnenju so nekatere stvari dobre in druge slabe«: Jože Šušmelj, diplomat, politik in žlahtni Primorec v odtenkih, načelih in tem, da se nekateri deli zgodovine ne smejo ponoviti. Primorske novice, št. 230, 5.10.2018, str. 12-14**
- Jana Krebelj. Neučinkovito vijuganje po drugem tiru: Ljubljana – civilni nadzorniki projekta drugi tir težko pridejo do podatkov, ki bi jih potrebovali. Primorske novice, št. 234, 10.10.2018, str. 4

»V vsakem mnenju so nekatere stvari dobre in druge slabe«: Jože Šušmelj, diplomat, politik in žlahtni Primorec v odtenkih, načelih in tem, da se nekateri deli zgodovine ne smejo ponoviti. Intervju: Jože Šušmelj. Pogovarjala se je: Vesna Humar. Primorske novice, Koper, št. 230, 5.10.2018, str. 12-14

Jože Šušmelj, diplomat, politik

<http://www.primorske.si/plus/7-val/joze-susmelj-v-vsakem-mnenju-so-nekatere-stvari-do>



Slika: Jože Šušmelj, diplomat, politik. Foto: Leo Caharija

V vsakem mnenju so nekatere stvari dobre in druge slabe"

Jože Šušmelj, diplomat, politik in žlahtni Primorec o odtenkih, načelih in tem, zakaj se nekateri deli zgodovine ne smejo ponoviti

Svojega prihajajočega 80. rojstnega dne skoraj ne bi mogel proslaviti drugače kakor z novo knjigo. Ker je Jože Šušmelj sam kot knjiga, zakladnica zgodb, izkušenj, znanja in razumevanja ter soustvarjalec časa, v katerem se je dejansko pisala zgodovina. In čeprav je od obdobja, ko je kot generalni konzul v Trstu spremljal in podpiral osamosvajanje Slovenije, minilo skoraj trideset let, je marsikatero njegovo spoznanje še kako aktualno. Morda še najbolj zavedanje, da svet nikoli ni črn in bel.

- **V pravkar izdani knjigi ste napisali, da ste leta 1990, ko ste šli iz Beograda za generalnega konzula v Trst, z veseljem zapustili takratno jugoslovansko prestolnico. Ampak najbrž ste se zavedali, da v burnem obdobju odhajate na burno območje?**

"Res sem z veseljem odšel iz zvezne skupščine, ker so postale v Beogradu razmere nevzdržne. Mesto je obvladovala evforična podpora Slobodanu Miloševiću. Zgodilo se je, denimo, da je velika množica demonstrantov obkrožila skupščino. Cel dan so čakali na Miloševića, da pride za govorniški oder. Mi pa sploh nismo mogli zapustiti stavbe. Ob drugi priložnosti so demonstranti po skupščini iskali srbske delegate z ne prav dobrimi nameni. Izmuznili so se tako, da so se preoblekli v snažilke. Ko so me leta 1990 poklicali na republiško predsedstvo v Ljubljani in so mi predlagali, da grem za jugoslovanskega konzula v Trst, sem brez obotavljanja sprejel."

Trst - primorska postojanka

- **Je bilo samoumevno, da je leta 1990 v Trst kot konzul šel Slovenec in Primorec?**

"Do neke mere je bilo res samoumevno. Slovenija je imela tako rekoč stalno mesto generalnega konzula v Trstu in Celovcu, kjer sta bili slovenski manjšini. Tako je nanese, da je službo v Trstu dejansko opravljalo veliko Primorcev. Denimo Štefan Cigoj, Livio Jakomin pred mano, Drago Mirošič in drugi. Razlog je deloma najbrž povsem praktičen: Primorci so znali italijansko. Prispel sem oktobra leta 1990, ko so bile razmere še znosne. Aprila tega leta je Slovenija dobila demokratično

izvoljeno vlado, oblast je prevzel Demos. Že konec leta 1990 je bil v Sloveniji plebiscit in odločili smo se za samostojnost. Takrat so se začeli prvi trzaji znotraj generalnega konzulata. Predvsem napetosti med Slovenci, bili smo štirje, med drugim sedanji veleposlanik v Rimu Bogdan Benko, ter ostalimi uslužbenci, ki so bili večinoma Srbi in večinoma naklonjeni Miloševiću. Slovenski uslužbenci smo dejansko bolj delovali po navodilih zunanjega ministrstva v Ljubljani kot po navodilih Beograda.

- **Kako ste komunicirali?**

"Tajnica, Irena Mramor, Je bila prav tako Slovenka, zato smo preko nje pošiljali sporočila v Ljubljano. Pisma smo nosili tudi na pošto v Sežano. Marca leta 1992 sem iz beogradskega Zveznega izvršnega sveta dobil obvestilo o razrešitvi z obrazložitvijo, da sem zagovarjal nacionalne interese Slovenije in deloval protijugoslovansko, ter navodilo, da moram v sedmih dneh zapustiti konzulat."

- **Kam ste pa odšli?**

"Že prej smo našli prostore pri Brunu Koreliču, ki je bil takrat predstavnik Primorja Export v Trstu. Odstopil nam Je dve pisarni in začeli smo delati kot slovenski generalni konzulat. Kmalu za tem sta Slovenija in Italija izmenjali diplomatski noti ter odprli konzulat v Trstu in veleposlaništvo v Rimu. Tako se je zgodba o mednarodnem priznanju Slovenije končala. Še vedno pa so bile precejšnje napetosti med Slovenijo in Italijo."

- **Kakšne?**

"Prva Je nastopila pred priznanjem Slovenije, ki se je zgodilo januarja 1992. Italija je pogojevala priznanje s podpisom tristranskega sporazuma o zaščiti italijanske manjšine v Sloveniji, ki so ga prej, v decembru 1991, pripravili v Zagrebu. Pogoji Slovenije pa je bil, da se ob tem sporazumu sprejme tudi dogovor o zaščiti slovenske manjšine v Italiji, na kar je Italija v Zagrebu načeloma pristala. A nato se je zaradi političnega vzdušja v Italiji pred volitvami to stališče spremenilo. Dogovor nazadnje ni bil podpisan, v Rimu pa so se zadovoljili s pismom takratnega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, s katerim je zagotovil, da bo Slovenija kljub temu spoštovala določila sporazuma. Naslednja težava je nastopila, ko je italijanska država priznala sukcesijo mednarodnih sporazumov. Torej, da je Slovenija naslednica sporazumov, sklenjenih med Italijo in Jugoslavijo. Šlo je za približno 50 sporazumov. od tistih iz kraljevine Jugoslavije naprej. Za nas so bili najpomembnejši Osimski sporazumi s sporazumom o rešitvi premoženjskega vprašanja v nekdanji coni B. To je bil dogovor o plačilu odškodnine in vračilu nekaterih nepremičnin. Odločitev je bila objavljena septembra 1992 in je v Trstu sprožila cel vihar, češ da se je Italija odpovedala vračilu nepremičnin istrskim ezulom, korekciji državne meje, odškodninam za fojbe in tako naprej. Kar so v Trstu izkoristile desničarske sile in spodbujale ljudi k nasprotovanju priznanja Slovenije. Zgodba se je sicer začela že novembra leta 1989, ko je Gianfranco Fini, takrat vodja stranke Nacionalno zavezništvo, s skupino somišljenikov prišel v Gorico in tam s krampom razbijal mejni zid pod mrežo na železniški postaji."

- **Pri čemer tega ni počel v duhu čezmejnega sodelovanja ...**

"Ne, ampak s tezo, da je treba mejo spet pomakniti na rapalsko črto. Takrat Je padel Berlinski zid in Finijeva ideja Je bila, da Je treba porušiti tudi tako imenovani go-riški zid. Ter združiti italijanska ozemlja, tako kot so se združili vzhodni In zahodni Nemci. Fini Je plul tudi po Tržaškem zalivu in v morje metal steklenice s sporočilom 'ritorneremo', torej 'vrnili se bomo', namenjenim Istri. Precej mimo javne pozornosti Je ob vseh drugih pomembnejših dogodkih takrat šlo tudi srečanje med Finijem in Miloševićem. na katerem je prvi obljubil pomoč na Kosovu in pri mednarodnem priznanju, drugi pa Istro in velik del Primorske. Ta sporazum seveda ni Imel nobenih realnih posledic, ampak zgovorno priča o vzdušju v tistem času. V Trstu po nekaterih ocenah živi približno 50.000 ljudi, ki so po vojni bežali iz Istre in slovenskega Primorja, ter njihovih potomcev. Razumeti moramo, da Je samo s slovenskega dela Istre odšlo 26.200 prebivalcev. To Je ogromna številka. Seveda so se ti ljudje mobilizirali ob obljubi, da bodo dobili nazaj svoje hiše in posestva. Čeprav so bile le zadeve rešene s Pariško mirovno pogodbo In kasneje dokončno z Osimskimi sporazumi, so nekateri obljubam nasedli in verjeli, da se obeta vrnitev. Hodili so celo v Istro, na ogled svojih nekdanjih domov."

- **Ko so presahnili avtobusi...**

- **Čustven naboj je bil torej močan...**

"In psihološko Je dogajanje povsem razumljivo. Če se postavimo v njihovo kožo, razumemo, da bi najbrž razmišljali in ravnali enako. Če vemo, da smo nekje imeli dom in so nam ga odvzeli, se težko odpovemo misli na vrnitev. To Je bila privlačna tema in desničarji so Jo izkoristili. Ljudi so s temi stališči še lažje prepričali zato. ker Je bila ekonomska kriza. Ko so se v Trstu dogajale demonstracije in nacionalistični izpadi, je bilo mesto v precejšnjih težavah. Do osamosvojitve Slovenije je bila Jugoslavija ekonomsko zaledje Trsta. Vsak dan je prihajalo na desetine avtobusov na nakupovalne izlete. Ko so končali žetev, so, denimo, Vojvodinci prišli v Trst. Imeli so denar in so hoteli kupiti, česar se v Jugoslaviji ni dobilo. Ter so otovorjeni na vse načine čez mejo 'švercali' blago, ki se nam danes zdi banalno. Kavbojke, tehnične predmete, ženske obleke, dežnike. V tistih dneh, ko je jugoslovanska armada zavzela mejne prehode, niso pripeljali niti redni avtobusi, s katerimi so se v mesto vozile ženske, ki so delale kot gospodinjske pomočnice. Kaj šele, da bi prišli nakupovalni turisti. Trst je bil izumrl, ulice so bile prazne. Seveda je to Trst ekonomsko prizadelo in krivdo so zvrčali na Slovenijo in njene tako imenovane separatistične težnje."

- **Lahko bi torej rekli, da so se združile stare in nove zamere?**

"Tako nekako. Nacionalistično nastrojeno vzdušje so najbrž še najbolj čutili pripadniki slovenske manjšine v Italiji. Zmanjšali so jim pravice, zlasti v občini Trst. Ukinili so dvojezičnost v rajonskih ko-misijah, dopise v slovenskem jeziku na občini in podobno. Sovražnost smo občutili tudi na konzulatu. Pomazali so nam napis na stavbi, nam v nabiralnik vrgli raztrgano slovensko zastavo, kričali protislovenske parole pod našimi okni."

- **Omenili ste, da se je med osamosvojitveno vojno Trst spraznil. Kako ste sicer od tam doživljali te napete dni?**

"Zanimiva je zgodba o tem, kako so jugoslovanski cariniki in policisti zavzeli mejni prehod Fernetiči. Teritorialna obramba jih Je obkolila in niso se hoteli predati našim silam. Iskali so izhod, da se umaknejo v Italijo. Prosili so nas za pomoč In Bogdan

Benko se je odpravil na mejni prehod, da se pogovori z njimi. Ko je karabinjerjem na italijanski strani meje rekel, da hoče čez, so mu rekli, da je nor. Da so se napili in že celo noč streljajo v zrak ter pojejo 'O, Jugoslavijo'. Vlomili so namreč v brezarinsko prodajalno, kjer je bilo ogromno pijače. Ampak Benko je vseeno šel, naredili smo skupinski potni list in predali so se Italijanom. Sprejeli so jih pod pogojem, da na mejnem prehodu pustijo orožje. Peljali so jih na Opčine v kasarno, jih preoblekli v trenirke in dali krožnik 'paštašute'. jih z avtobusom spremili na železniško postajo ter posadili na vlak za Bari, od koder so s trajektom potovali v Črno goro. Nekaj dni kasneje so na konzulat dostavili ogromen, meter krat meter velik zaboj, še danes ga imam pred očmi, in rekli: 'Tu so uniforme vaših carinikov in policistov.'

- **Kaj ste naredili z njimi?**

"Nič. Najbrž je še danes v kleti Jugoslovanskega generalnega konzulata v Trstu."

- **Slovenska manjšina, pravite, je bila v času osamosvajanja Slovenije tudi tarča negativnih čustev. Kakšen pa je bil odnos pripadnikov manjšine do procesa?**

"Knjigo o svojem delu v Trstu ob osamosvajanju Slovenije sem začel pisati z željo, da osvetlim takratno dogajanje. Da ohranim mozaik dogodkov in teženj, ki so bile različne, pogosto v nasprotju druga z drugo. Tudi slovenska manjšina ni bila enotna v mnenjih. Med Slovenci v Italiji, sploh starejšimi, ki so se v drugi svetovni vojni borili kot partizani, je bilo močno spoštovanje do tovariša Tita. Nekateri so idealizirali Jugoslavijo kot močan branik slovanstva in slovenstva ter so sistem, v katerem niso živeli in zato tudi niso občutili njegovih problematičnih plati, idealizirali. Po drugi strani so številni osamosvajanje navdušeno podpirali, organizirali demonstracije in se jih udeleževali."

Dediščina čezmejnega sodelovanja

- **Kaj je po vašem mnenju pripomoglo k temu, da je nacionalistično vzdušje, ki ga opisujete, ostalo na robu italijanskega političnega prostora? Ter da Slovenija danes nima odprtega mejnega ali mednarodnega spora z Italijo, tako kot ga ima s Hrvaško?**

"K temu je veliko pripomogla takratna deželna vlada v Trstu. Deželo Furlanijo-julijsko krajino je vodila naveza krščanskih demokratov in socialistov. Zlasti bi izpostavil vlogo takratnega predsednika Adriana Biasuttija. ki je žal že pokojen, in podpredsednika Ferruccla Sare. Zagovarjali so priznanje Slovenije in se distancirali od nacionalističnih izpadov. Ta stališča so pomembno vplivala tudi na rimsko politiko. Z dežele so pritiskali na Rim in našim politikom, Milanu Kučanu, Lojzetu Peterletu, Dimitriju Ruplu in drugim odpirali vrata. Uradna italijanska politika je namreč vztrajala pri stališču, da priznava samo enotno in demokratično Jugoslavijo. To je bila tudi politika ZDA, Francije in Velike Britanije ter je bila nasprotna močni težnji Nemčije in Avstrije, ki sta želeli čimprej širše mednarodno priznanje Slovenije. V ozadju te druge struje je bil tudi Vatikan, ki je konec leta 1991 na pol na skrivaj obvestil nuncije v evropskih državah, da Vatikan podpira priznanje samostojnosti Slovenije in Hrvaške ter jih pozval, naj si prizadevajo uveljaviti to stališče vsak v svoji državi."

- **Motive RKC, da je podpirala samostojnost in demokratičnost katoliških Slovenije in Hrvaške gre razumeti. Kakšna pa je bila motivacija takratnih tržaških in goriških politikov?**

"Ko so bile v Gorici na Travniku demonstracije v podporo osamosvajanju Slovenije, je prišla celotna takratna občinska uprava, na čelu z županom Antoniom Scaranom. Pred časom sva s prijateljem Zorkom Debeljakom, ki je bil predsednik skupščine občine Nova Gorica za menoj, obiskala Scarana in pogovarjali smo se tudi o tem. Ob spominu na takratne dogodke je bil ganjen do solz. Odločilni vpliv na njegovo takratno stališče in ravnanje je imelo sodelovanje z Novo Gorico, ki je bilo v tistih letih zelo tesno. Sestajali smo se enkrat na leto in sprejeli program sodelovanja. Delovalo je več komisij, za urbanizem, kulturo, gospodarstvo. Skozi ta proces je Scarano razumel željo Slovencev po samostojnosti in njihovo pravico, da to željo uveljavijo."

- **Bi lahko rekli, daje čezmejno sodelovanje vplivalo na uspešnost osamosvajanja Slovenije in ali se tega vpliva zavedamo?**

"Zaupanje, ki je zraslo iz sodelovanja ob meji. Je pomagalo tudi mednarodnemu priznanju samostojne Slovenije. Na to smo hitro pozabili. Michele Martina, ki je bil župan v času, ko je Novo Gorico vodil Jožko Štrukelj, s katerim sta vzpostavila sodelovanje med mestoma, je dobil evropsko nagrado za odpiranje proti vzhodu ter preseganje meje, ki je bila v očeh zahodnjakov nekakšna železna zavesa. Prijateljstvo na meji je bilo ključno že za sprejetje Osimskih sporazumov. Pogovori so bili veliko lažji, ker se je ustvarilo vzdušje prijateljstva ter medsebojnega zaupanja. Ker sta izginila napetost in sovraštvo, ki sta trajala desetletja. Zelo dobro se spominjam časov, ko smo vsakemu Italijanu rekli fašist, oni pa so vsakemu Slovincu očitali pomore v fojbah. Čezmejno sodelovanje je omililo ost med narodoma, ki je danes tako rekoč izginila. K temu je pripomoglo več dejavnikov. V preteklosti so bile med prebivalci obeh mest močne sorodstvene vezi. Na meji je bil živ promet zaradi tržne izmenjave. Ne smemo pozabiti na bogato sodelovanje med Zvezo borcev in sorodno italijansko organizacijo ANPI, živih in dejavnih je bilo veliko borcev, ki so se skupaj borili v IX. korpusu. Nastala so številna pobratenja med kraji na obeh straneh meje. In čeprav so bila ta druženja simbolična, so imela močan vpliv. Adriano Maccari, takratni župan z Novo Gorico pobratenege San Vendemiana, je bil prvi politik v Italiji, ki je vlado javno pozval, naj prizna Slovenijo. Takoj po plebiscitu. Če se vrnemo k vprašanju o vplivu čezmejnega sodelovanja na osamosvajanje Slovenije: bilo je veliko majhnih gest, ki se nam morda zdijo nepomembne, a če jih seštejemo, dobijo veliko težo. In ta teža je dejansko ustvarjala pomemben pritisk na italijansko vlado, naj prizna Slovenijo."

Politična pozabljenost

- **Pišete, da med letoma 1990 in 1992 skoraj ni bilo tedna, da v Furlanijo-julijsko krajino ne bi prišla kakšna slovenska delegacija...**

"Trst je bil cilj enega prvih mednarodnih obiskov prve Demosove vlade. Lojze Peterle je tu predstavil načrte in pričakovanja Slovenije. Prihajali so tudi drugi eminentni slovenski politiki, najbolj aktiven v tem smislu pa je bil takratni predsednik Milan Kučan, v Trstu je imel več novinarskih konferenc in njegovi obiski so prek italijanskih sredstev obveščanja slovenska stališča

širili v italijanski nacionalni prostor. Trst je bil točka, s katere se je Italijanom dalo povedati, zakaj hočemo samostojno državo."

- **Ampak po mednarodnem priznanju Slovenije, ste kritični, je ta tok obiskov zelo hitro usahnil...**

"Vsi, ki so prihajali, so se zaklinjali, da nikoli ne bodo pozabili podpore dežele, ampak takoj po tem, ko je Slovenija postala samostojna, so naredili natanko to. Pozabili na FJK ter tudi na Veneto. Podobno velja za Koroško. Slovenski politiki so zanemarili in še danes zanemarjajo sodelovanje z deželami, ki so pomemben faktor. Politika italijanske države do Slovenije vedno gre prek Trsta. To so mi kasneje, ko sem služboval na veleposlaništvu v Rimu, večkrat rekli tudi na italijanskem zunanjem ministrstvu."

- **Kaj bi lahko naredili za to, da bi se v nacionalno politiko vrnila zavest o tem, kaj lahko ta zahodna meja da državi? Je to bogastvo, ki ga je še moč unovčiti?**

"Seveda je. Ampak poglejmo, na primer. Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, ki je ena od novih oblik sodelovanja. Za tako združenje sem se zavzemal že takoj po vstopu Slovenije v Unijo. A predstavljal sem si ga drugače. EZTS se je zdaj omejil le na pridobivanje evropskih sredstev. Moral pa bi biti širši medobčinski organ, ki bi povezoval na področju zdravstva, kulture. Še najbolj pa pogrešam stik med šolami. Nekaj se dogaja, a veliko premalo. Če se mladi družijo med seboj, bodo tudi kot odrasli na sodelovanje ob meji gledali povsem drugače."

- **Ali se nista tudi župana Martina in Štrukelj, ki sta postavljala temelje sodelovanju med Goricama, poznala iz mladosti?**

"Bila sta sošolca na goriškem liceju. Podobno velja za kasnejši županski par, Antonia Scarana in Alberta Bevčiča."

- **Ost med Italijani in Slovenci, pravite, nima več ostrine. Ampak po drugi strani se je desničarska politika, ki je krojila vzdušje pred skoraj tridesetimi leti, premaknila z roba v središče italijanskega političnega prostora. Vas to skrbi? Se lahko nacionalistična čustva spet razbohotijo?**

"Malo verjetno ali skoraj nemogoče je, da bi kdo uspel mobilizirati ljudi s temami, kot so vrnitev nepremičnin v Istri ali revidiranje meje s Slovenijo. Leta so minila, generacije so se zamenjale in čustveni naboj je uplahnil. Trst je v zadnjih letih naredil ogromen korak naprej v odnosu do Slovenije in Slovencev. Je pa res, da se stvari lahko spet spremenijo. Šovinistični del politike vedno išče razloge za spodbujanje sovraštva. Trenutno so na vrsti priseljenci. Če jih ne bi bilo, bi bila morda tarča manjšina. Sicer pa moramo biti pri poimenovanju aktualne Italijanske vlade za 'desno' nekoliko previdni. Težko je s tradicionalnimi izrazi opredeliti koktajl političnih stališč Gibanja petih zvezdic in Lige. Desničarski so v protimigrantski retoriki, v ukrepih pa tudi zelo, včasih celo preveč levičarski. Negativna čustva do priseljencev so v veliki meri posledica tega, da je Italija prevzela veliko beguncev, Evropska unija pa si je leta zatiskala oči in ni hotela pomagati. To je med ljudmi vzbudilo odpor, ki je do določene mere razumljiv, saj je priseljevanje prineslo vrsto zelo realnih in otipljivih težav. Nekateri politiki pa so hitro razumeli, da na tem občutljivem vprašanju zlahka pridobivajo točke. V vsej Evropi se rojeva nova politika, v kateri stare stranke in opredelitve, kot so levica in desnica, izginejo."

- **Jožef Školč je na predstavitvi knjige v Gorici vaš slog opisal z izrazom "ekumenski". Vam to, da se o bližnji preteklosti, pa tudi o sedanjosti, govori večplastno, da se ne pristaja na poenostavitve in črno-bele sodbe, veliko pomeni?**

"Ravno s tega vidika je najbrž Školč uporabil besedo 'ekumenski'. Nikoli popolnoma ne verjamem samo enemu stališču. V vsakem mnenju so nekatere stvari dobre in druge slabe. Tudi v odnosih med Slovenijo in Italijo sta obe državi naredili nekaj napak. Ko sta se zakopali vsaka v svoj bunker in nista hoteli popustiti. Zakaj, denimo, Slovenija ni spremenila ustave, čeprav je vedela, da je pogoj za vstop v Evropsko unijo tudi to, da tujim državljanom omogoči nakup nepremičnin? Brez potrebe smo izgubljali čas, čeprav so nam vsi evropski politiki, ki so prišli v Slovenijo, pojasnili, da to moramo narediti. Govorili smo o tem, da bodo Italijani po spremembi zakonodaje vse pokupili. Ob podpisu tako imenovanega španskega kompromisa je nastala panika. Danes Italijani kupujejo nepremičnine pri nas in Slovenci v Italiji. V Gorici je celo naselje slovenskih državljanov, ki so tu kupili stanovanja. Nisem še slišal, da bi se Italijani v Gorici zaradi tega razburjali."

Sovražnost je pot do konflikta

- **Prej ste ugotavljali, da nastaja nova evropska politika, a zdi se, da je politika v neke vrste tranziciji, krizi. Je ta poštenost pri presoji in iskanje odtenkov zdravilo za populistično retoriko, ki se vse bolj uveljavlja?**

"Politika v nekaterih državah gre v nasprotni smeri od združevanja. Države v višegrajski skupini ozke nacionalne interese postavljajo pred evropske. Ter s tem na dolgi rok rušijo evropske povezave. Italijanska vlada, ki jo podpira rekordnih 60 odstotkov državljanov, se je odločila zavestno kršiti evropska fiskalna pravila, kar ogroža tudi evro."

- **Letos boste praznovali 80. rojstni dan. V vaših najnežnejših otroških letih se je začela druga svetovna vojna. Ste si, ko ste bili predsednik skupščine v Novi Gorici in ste si prizadevali za čezmejno sodelovanje, predstavljali, da boste živeli v mestu brez meja? Je to ideal in ali obstaja nevarnost, da ta ideal izgubimo?**

"Miselnost ljudi ob meji se je za časa mojega življenja korenito spremenila. Spominjam se Goriške fronte leta 1943. Doživel sem grozote druge svetovne vojne, ubili so mi strica, Nemci so večkrat vdrli v hišo, hoteli so ubiti mamu pred mojimi očmi in k sreči jo je rešil nemški oficir, ki je slučajno prišel mimo. Vsak dan so se menjali partizani. In Nemci in vsak dan smo bili v primežu te vojne. Danes težko mislim na ta čas in upam, da se kaj takega ne bo nikoli ponovilo. A hkrati vem, da je upanje krhko. Ko ljudje pozabijo na prejšnjo vojno, se lahko zgodi nova. Ne izključujem možnosti, da nas čakajo novi konflikti, in ne mislim, da bo mir v Evropi trajal večno. Vsako gibanje, ki se vzpostavi na temeljih nacionalizma in sovraštva, pripelje do konflikta. Zato je tako pomembno, da se sovražnemu govoru zoperstavljamo."

PROFIL



Slika: Jože Šušmelj, diplomat, politik. Foto: Leo Caharija

S planote v svet

Jože Šušmelj se je rodil pred skoraj natanko 80 leti v Voglarjih na Trnovski planoti. Po izobrazbi je diplomirani sociolog, že med študijem pa je bil aktiven v študentskih organizacijah. Bil je tudi odgovorni urednik Tribune. Svojo kariero je začel kot raziskovalec, že leta 1974 pa je postal predsednik Skupščine občine Nova Gorica, kar je položaj, ki je enakovreden današnji vlogi župana. Mesto je vodil dva mandata, nato pa z lokalne odšel v nacionalno politiko. Najprej v Ljubljano ter nato v Beograd, kjer je bil vodja slovenskih delegatov v zveznem zboru Jugoslovanske skupščine. Jožef Školč ga je kot mlad politik doživljal kot blago razumno avtoriteto. "Bil nam je kot nekakšen dober razrednik," je povedal na nedavni predstavitvi še ene v nizu Sušmeljevih knjig, posvečene obdobju osamosvojitve, ki ga je preživel v Trstu. Od tam je Sušmelj odpotoval v Rim in se nato vrnil v Trst, v še enem zanimivem obdobju, ob slovenskem vstopanju v Evropsko unijo in Schengensko območje. Izdal je več knjižnih del, med drugim življenjepis slovenskega politika Andreja Winklerja. "Jože se je znova izkazal za pozornega in prepričljivega pripovedovalca vznemirljivih dogajanj," je ob izidu knjige zapisal zgodovinar Branko Marušič. Šušmeljevo načelno držo, miselno odprtost in blag, a odločen značaj sodobniki že cenijo. Gotovo pa jih bo tudi zgodovina. VH

Poudarki

"Trst je v zadnjih letih naredil ogromen korak naprej v odnosu do Slovenije in Slovencev. Je pa res, da se stvari lahko spet spremenijo. Šovinistični del politike vedno išče razloge za spodbujanje sovraštva. Trenutno so na vrsti priseljenci. Če jih ne bi bilo, bi bila morda tarča manjšina."

"Ne izključujem možnosti, da nas čakajo novi konflikti, in ne mislim, da bo mir v Evropi trajal večno. Vsako gibanje, ki se vzpostavi na temeljih nacionalizma in sovraštva, pripelje do konflikta. Zato je tako pomembno, da se sovražnemu govoru zoperstavljamo."

"Ko so bile v Gorici na Travniku demonstracije v podporo osamosvajanju Slovenije, je prišla celotna takratna občinska uprava, na čelu z županom Antoniom Scaranom. Odločilen vpliv na njegovo takratno stališče in ravnanje je imelo sodelovanje z Novo Gorico."

"V dneh, ko je Jugoslovanska armada zavzela mejne prehode, niso pripeljali niti redni avtobusi, s katerimi so se v mesto vozile ženske, ki so delale kot gospodinjske pomočnice. Kaj šele, da bi prišli nakupovalni turisti. Trst je bil izumrl, ulice so bile prazne. Seveda je to Trst ekonomsko prizadelo in krivdo so zvrčali na Slovenijo."

"Slovenski politiki so zanemarili in še danes zanemarjajo sodelovanje z deželami, ki so pomemben faktor. Politika italijanske države do Slovenije vedno gre prek Trsta."

MMC RTV SLO

- Madžarska vlada za kampanjo proti Evropskemu parlamentu namenila milijone evrov. J. R. Budimpešta - MMC RTV SLO, STA, 5. oktober 2018

Glavne tarče kampanje Sargentinijeva, Soros in Verhofstadt

<http://www.rtv slo.si/svet/evropa/madzarska-vlada-za-kampanjo-proti-evropskemu-parlamentu-namenila-milijone-evrov/467999>

Madžarska vlada je za kampanjo, s katero je želela izničiti poročilo evropske poslanke Judith Sargentini o madžarskih kršitvah, ki ga je sprejel Evropski parlament, namenila več milijonov evrov.

Poročilo nizozemske poslanke iz vrst Zelenih Madžarski očita hude kršitve demokracije in evropskih vrednot. Evropski parlament je 12. septembra sprejel poročilo Sargentinijeve in nato sprožil pravni postopek proti Madžarski.

Na isti dan je madžarska vlada podpisala pogodbo z dvema oglaševalskima podjetjema, da "javnost seznanjajo z ukrepi vlade, ki so prednostnega pomena za življenje državljanov", poroča Atlatszo.hu.

Madžarski premier **Viktor Orban** je po sprejetju poročila Sargentinijevo označil za antisemitko, vodja parlamentarne skupine njegove stranke Fidesz **Mate Kocsis** pa jo je na tiskovni konferenci obtožil, da dela za ameriškega milijarderja madžarskih korenin **Georga Sorosa**. Fidesz je na Facebookovi strani sporočil, da je poročilo "Sorosevo maščevanje, ker je madžarska vlada proti migracijam".

18. septembra je provladni dnevnik Magyar Idők poročal, da vlada začne kampanjo s plakati proti poročilu. "Vlada začne informacijsko kampanjo, da razjasni vsem: poročilo Sargentinijeve je osnovano na lažeh. Evropski parlament ga je sprejel, da sproži pritisk na madžarsko vlado," je takrat zapisal dnevnik.

Istega dne so na uradni Facebookovi strani madžarske vlade objavili videoposnetek s fotografijami Sargentinijeve, belgijskega evropskega poslanca **Guya Verhofstadta** in Sorosa z glasovnim posnetkom: "Proimigrantska večina v Evropskem parlamentu nas želi utišati, ker svoj narod in Evropo ščitimo z ograjo. Ne pustimo se jim izsiljevati! Zaščitimo Madžarsko!" Kmalu za tem so madžarski mediji začeli tiskati naslovnice s fotografijami Verhofstadta, Sorosa in Sargentinijeve.

Vlada milijone namenila dvema podjetjema

Pogodba med vlado in dvema oglaševalskima podjetjema je razkrila, da je vlada za kampanjo namenila 5,9 milijarde forintov oziroma 18,2 milijona evrov davkopačevalskega denarja, čeprav v pogodbi ni neposredno zapisano, da gre za kampanjo proti Sargentinijevi. Podatke pogodb je Atlatszo.hu pridobil na podlagi zahtevka do informacij javnega značaja.

Podjetji New Land Media Kft. in Lounge Design Kft., obe v lasti poslovneža **Gyula Balasyja**, sta že v preteklosti sodelovali z vlado pri izdelavi podobnih plakatov.

- **Bogat arhiv slovenske izseljenske skupnosti v Avstraliji podarjen Arhivu Slovenije. P. G. Ljubljana - MMC RTV SLO, STA. 8. oktober 2018**

Današnji podpis darilne pogodbe

S podpisom darilne pogodbe je bogati arhiv slovenske izseljenske skupnosti v Avstraliji Zgodovinski arhiv za slovenske Avstralce – Novi Južni Wales prešel v roke Arhiva Slovenije.

<http://www.rtv slo.si/kultura/drugo/bogat-arhiv-slovenske-izseljenske-skupnosti-v-avstraliji-podarjen-arhivu-slovenije/468212>



Slika: Avstralski Slovenci so se za podaritev gradiva odločili, ker bi se v prihodnosti spoprijeli s težavo ustrezne hrambe, negotovo pa je tudi zagotavljanje finančnih sredstev. Zaradi tega so sprejeli odločitev, da gradivo digitalizirajo in podarijo Arhivu Slovenije, kjer bo zdaj lažje dosegljivo raziskovalcem in bo za njegovo hrambo ustrezno poskrbljeno tudi v prihodnosti, digitalne kopije pa bodo omogočile, da bo gradivo še vedno dostopno tudi v Avstraliji. Foto: MMC RTV SLO/ Miloš Ojdanić

Za podaritev gradiva so se avstralski Slovenci odločili, ker bi se v prihodnosti spoprijeli s težavo ustrezne hrambe, negotovo pa je tudi zagotavljanje finančnih sredstev. Zato so se odločili tudi, da gradivo digitalizirajo in ga podarijo Arhivu Slovenije, kjer bo zdaj lažje dosegljivo raziskovalcem in bo za njegovo hrambo ustrezno poskrbljeno tudi v prihodnosti. Kot so še navedli v Arhivu Slovenije, pa bodo digitalne kopije omogočile, da bo gradivo še vedno dostopno tudi v Avstraliji.

Devet tekočih metrov filmskega gradiva

Hkrati je v dar Slovenskemu filmskemu arhivu pri Arhivu Slovenije prispelo tudi bogato avdiovizualno gradivo, ki ga je o življenju Slovencev v Canberri posnel **Janez Černe**. Podarjenih devetih tekočih metrov arhivskega gradiva, nastalega od 50. let prejšnjega stoletja do leta 2016, je bogata pridobitev za Arhiv Slovenije.

Direktor Arhiva Slovenije **Bojan Cvelfar** je poudaril, da gre za izjemno pomembno pridobitev ne le za arhiv, ampak tudi za zgodovino Slovencev. Gradiva izseljencev oziroma Slovencev po svetu so v različnih stanjih, v Avstraliji imajo gradiva dobro urejena in shranjena, vendar pa tamkajšnji lokalni arhivi niso bili preveč zainteresirani, da bi to gradivo prevzeli. In kot je še dejal Cvelfar: "Zato smo se odločili, da ga skupaj s predstavniki teh društev prepeljemo v Slovenijo in zanj poskrbimo ter ga tako ohranimo prihodnjim rodovom, da ohranimo pričevanje prisotnosti Slovencev v Avstraliji."



Slika: Direktor Arhiva Slovenije Bojan Cvelfar je poudaril, da gre za izjemno pomembno pridobitev ne le za arhiv, ampak tudi za zgodovino Slovencev. Gradiva izseljencev oziroma Slovencev po svetu so v različnih stanjih, v Avstraliji imajo gradiva dobro urejena in shranjena, vendar pa tamkajšnji lokalni arhivi niso bili preveč zainteresirani, da bi to gradivo prevzeli. Foto: BoBo

In okoli 22 tekočih metrov zelo raznolikega gradiva

Leta 2003 so predstavniki slovenskih društev in klubov v Novem Južnem Walesu na pobudo Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU ustanovili Zgodovinski arhiv za slovenske Avstralce – Novi Južni Wales z namenom, da zbirajo arhivsko in knjižnično gradivo slovenskih organizacij in posameznikov, ki priča o prisotnosti in dosežkih Slovencev v Avstraliji. S prostovoljnimi delom jim je do danes uspelo zbrati in urediti okoli 22 tekočih metrov zelo raznolikega gradiva – od društvenih arhivov, njihovih časopisov in izdanih knjig do osebnega gradiva, ki so jim ga bili pripravljene prepustiti slovenski izseljenci.

Na pobudo urada vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu pa je pred tremi leti steklo sodelovanje arhivarjev Arhiva Slovenije pri evidentiranju in urejanju arhivskega gradiva izseljenskih društev. S tem je bil dosežen dvojni namen: društvom so arhivarji pomagali pri urejanju njihovega arhiva in svetovali, kako nadaljevati delo, morda tudi digitalizacijo njihovega arhiva, na drugi strani pa so bili popisi evidentiranega gradiva vneseni tudi v evidenco arhivskega gradiva, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence ter se hrani zunaj meja države.

Dotično evidenco vodi Arhiv Slovenije in s tem gradivom seznanja raziskovalce oziroma strokovno javnost. Od jeseni leta 2015 so tako sodelavci Arhiva Slovenije sodelovali z društvi v Avstraliji, Argentini, Nemčiji, ZDA, Hrvaški, Srbiji ter Bosni in Hercegovini. Darilno pogodbo je danes ob prisotnosti ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu **Petra Jožefa Česnika** podpisal direktor Arhiva Slovenije.

- **Vučić na srečanju s Thacijem ostro proti vzpostavitvi kosovske vojske. B. V. Bruselj - MMC RTV SLO, STA. 8. november 2018**

Pogovori potekajo pod pokroviteljstvom EU-ja

<http://www.rtvlo.si/svet/evropa/vucic-na-srecanju-s-thacijem-ostro-proti-vzpostavitvi-kosovske-vojske/471240>

Srbski predsednik Aleksandar Vučić je na srečanju s kosovskim predsednikom Hashimom Thacijem v Bruslju ostro nasprotoval vzpostavitvi kosovske vojske. Predsednika sta po več mesecih nadaljevala dialog o normalizaciji odnosov med Beogradom in Prištino.



Slika: Srbski predsednik sprašuje, zakaj Kosovo sploh potrebuje vojsko. Foto: Reuters

"Dejal sem, da sem zelo zaskrbljen zaradi teh načrtov, in poudaril, da se to ne bo zgodilo. To je vse, kar lahko sporočim," je po srečanju glede kosovske vojske dejal Vučić.

Poudaril je, da bi morali vsi razmisliti, zakaj Kosovo sploh potrebuje vojsko in kdo bi želel izzvati spopade. *"Srbija ne želi spopadov, Srbija želi mir z Albanci, a ne bo dovolila, da bi bila ogrožena mir in svoboda njenih državljanov in njenega naroda,"* je poudaril Vučić.

EU poudarja normalizacijo odnosov

Iz evropske diplomatske službe (EEAS) so po sporočili, da EU od Kosova in Srbije pričakuje, da bosta uresničila svojo

zavezanost k dialogu in pri tem imela v mislih neposredno povezanost med vsesplošno normalizacijo odnosov in svojimi prizadevanji v zvezi z EU-jem. Obe strani so tudi pozvali, naj se vzdržita dejanj, ki so v nasprotju z duhom normalizacije odnosov.

Pogovori med Beogradom in Prištino potekajo pod pokroviteljstvom visoke zunanje politične predstavnice EU-ja **Federice Mogherini**, ki se je pred tokratnim srečanjem z obema predsednikoma sešla tudi na ločenih pogovorih.

Septembrsko srečanje odpadlo

Thaci in Vučić sta se v Bruslju nazadnje sešla 18. julija. Naslednje srečanje v okviru dialoga o normalizaciji odnosov med njima je bilo predvideno za september, a je odpadlo, ker se srbski predsednik zaradi napetosti v odnosih ni želel srečati s kosovskim kolegom. Pred tem sta se oba zavzela za spremembe oziroma popravke meja. Njuna predloga sta tako v Srbiji kot na Kosovu ter delu mednarodne javnosti naletela na nasprotovanje.

Thaci in Vučić sta se v Bruslju sešla nekaj dni po tem, ko je Kosovo zaradi "sovražne naravnosti" Beograda do Prištine uvedlo 10-odсотne carine na srbsko blago. Tako Srbija kot EU zahtevata odpravo ukrepa.

- **Slovenščina ni samoumevna – in to v Vidmu vedo. Rok Dovjak. Ljubljana - MMC RTV SLO. 9. oktober 2018**

Slavistični kongres letos v Italiji

<http://www.rtv slo.si/kultura/drugo/slovenscina-ni-samoumevna-in-to-v-vidmu-vedo/468087>

Letošnji kongres Zveze društev Slavistično društvo Slovenije (SDS), prirejen v prostorih Univerze v Vidmu, je z več vsebinskimi sklopi, posvečenimi jeziku slovenske manjšine v Italiji, njenim značilnostim, infrastrukturi in razvoju, furlanščini, prvi svetovni vojni, Ivanu Cankarju ter leposlovju v sklopu mature in Cankarjevega priznanja, privabil več kot 120 udeležencev.

Kongres so skupaj priredili Slavistično društvo Slovenije, Slavistično društvo Trst–Gorica–Videm in Univerza v Vidnu oziroma njen Oddelek za jezike in književnosti ter komunikacijske, izobraževalne in družbene vede, potekal pa je v na sedežu Univerze v Vidnu v Palači Antonini Cernazai. Videm je narečno poimenovanje za Videm oz. Udine, ki ga manjšina uporablja tudi na uradih.

Videmski kongres je prvi tridnevni kongres (četrtek–petek, 27.–29. 9.) po nizu kongresov v Ljubljani (2014–2017), skrajšanih zaradi finančne krize, in prvi zunaj Slovenije po 2009, ko je SDS štiriletno gostovanje v sosedskih državah, združeno s tematiko zamejstva, sklenil v Monoštru. Tudi letošnji kongres se je vsebinsko navezal na prostor slovenske manjšine ter po ljubljanskih zbornikih, ki so podali predvsem zgodovinski presek in vlogo SDS-a oz. njegovih pokrajinskih članov, zadnji leta 2016 pa se je ukvarjal s prevodoslovjem, prinesel nekaj aktualnih poudarkov o stanju v stroki, zlasti tisti pogosto prezrti, ki raste iz vztrajnega prizadevanja strokovnjakov zunaj matice.

Kongres tudi o maturi in Cankarjevem priznanju

Prvi dan je bil tako jezikovno obarvan, s prispevki o značilnostih slovenskih narečij v Kanalski dolini, Rezij, v dolinah reke Nadiža in Ter, kasneje pa so v referatih predstavili pouk slovenščine v Furlaniji - Julijski krajini ter možnost študija slovenskega jezika in književnosti po italijanskih univerzah. Že plenarno zasedanje je sicer osvetlilo prisotnost slovenščine v Videmski pokrajini ter položaj furlanščine primerjalno s slovenščino, s prispevkom pa so se poklonili tudi letos umrli profesorici Fedori Ferluga Petronio.

Sekcija o Cankarjevem priznanju je na osnovi konkretnih primerov in večletnega pregleda tekmovanj obravnavala predvsem način vrednotenja esejev in bralno zmožnost. Tudi maturitetni sklop se je posvetil zlasti eseju ter nekaterim vsebinskim poudarkom letošnjih maturitetnih knjig – *Angela pozabe* Maje Haderlap ter Francoskega testamenta Andreia Makina. Prvi dan je sklenil prav pogovor s koroško avtorico večkrat nagrajenega romana.



Slika: Marija Pirjevec Paternu, Miran Košuta in Jožica Čeh Steger v sekciji Jubilejni Cankar. Foto: Matjaž Zaplotnik

Obiskovalci so lahko prisluhnili še prispevkom o književnih odmevih prve svetovne vojne, Cankarjevem vplivu na Fulvia Tomizzo in italijansko književnost sploh, slovenskem ustnem izročilu v Videmski pokrajini ter obravnavi slovenske književnosti v Italiji.

Vse več otrok z italijansko materjo ali očetom

Za udeležence kongresa je bil organiziran tudi sprehod po središču Vidma s furlanskim vodičem, nato pa okrogla miza o slovenščini v italijanskem šolstvu. Raziskave Slovenskega raziskovalnega inštituta (Slori) s sedežem v Trstu so pokazale, da se v italijanskih šolah s slovenskim učnim jezikom povečuje delež otrok iz mešanih zakonov. Dvojezičnost je vse bolj dojeta kot prednost, Italijanom se tako tudi poveča dostop do študija, hkrati pa starši otroke v slovenske šole vpisujejo tudi iz

praktičnih razlogov, npr. bližine, prijateljev, dobre organiziranosti ustanov. Veliko staršev v slovenskem šolstvu vidi privilegij, ki ga sami niso bili deležni. Kljub temu v Videmski pokrajini edini zavod s slovenščino kot enim izmed učnih jezikov ostaja šola v Špetru, prizadevanja za osnovne šole s slovenskim učnim jezikom na podeželju so povezane tudi z ohranjanjem podružničnih šol ter lokalno politiko.



Slika: Zelo obiskana je bila tudi okrogla miza o pouku slovenščine v vrtcu in osnovni šoli v Italiji, o kateri so se pogovarjali Norina Bogatec, Biserka Cesar, Ester Derganc, Vesna Jagodic, Suzana Pertot, Antonio Banchig in Tadej Pahor. Foto: Matjaž Zaplotnik

Med največjimi ovirami za uspešno učenje slovenščine je pomanjkanje možnosti za njeno rabo v domačem okolju. V Trstu se dvojezičnosti tako pogosto sploh ne zavedamo, v prodajalnah in kavarnah je ni čutiti, čeprav so mnoge v lasti Slovencev. V tem smislu je spodbudno sodelovanje italijanskih in slovenskih šol ter organiziranje izletov onkraj meje. Ne nazadnje tudi profesorji italijanščine opažajo, da najstniki berejo vse več vsebin v angleščini.

Nova ekipa že snuje nov kongres

Kongres je prinesel tudi novo vodstvo. Na občnem zboru v petek dopoldne je bil za novega predsednika izvoljen **Matej Šekli**, zamenjala pa se je tudi organizacijsko-tehniška ekipa. Novi predsednik že končuje finančno konstrukcijo prihodnjega kongresa. "*Zasnova kongresa se je izkazala za dobro,*" pravi in dodaja, da morajo še naprej graditi na kakovosti strokovnih vsebin ter hkrati imeti posluš za konkretne potrebe pedagogov, ob zavedanju, da se kongres v celoti vrednoti tudi po spremljevalnem programu. "*Kongres mora pritegniti in s tega vidika je zelo dobro, da ponudi kaj novega tudi v turističnem smislu.*"

"Nastopajoči so poznavalsko predstavili in tudi problematizirali stanje rabe in učenja slovenščine in tudi rabe slovenskih narečij v tem delu zamejstva. Dovolj jasno in natančno so bile predstavljene možnosti učenja slovenščine od vrtca do univerze – konkretizirane so bile možnosti in tudi pomanjkljivosti. Takšna celovita predstavitev trenutnega stanja je bila koristna za stroko in za širšo zainteresirano javnost; na podlagi podatkov, ki jih prinašajo prispevki v zborniku se dá v nadaljevanju marsikaj konkretnega storiti in izboljšati," pa se je s povedanim strinjala tudi dosedanja predsednica **Andreja Žele**:

O svojem predsedovanju je povedala: "*Ta štiri leta predsedovanja so bila precej pestra. Praznovali smo jubileja 80-letnico društva in 40-letnico pokrajinskih društev in naredili kronološke preglede delovanj. Burne so bile razprave o slovenščini kot učnem jeziku na slovenskih univerzah (to zlasti celo leto 2016). Z uspešno peticijo (čez 9.000 podpisnikov) smo dosegli, da se 8. člen o učnem jeziku v visokem šolstvu ni spremenil v škodo slovenščine kot učnega jezika. V zadnjem letu je stekla vseslovenska akcija o rabi slovenskega jezika med Slovenci pod naslovom Všeček za slovenščino. Razprave o slovenskem jeziku in slovenski literaturi kot predmetni vsebini na maturi pa še potekajo. Pomemben je kontinuum in kot kaže, se bo delovanje v društvu prav tako intenzivno nadaljevalo – vsebine in problemi so že zastavljeni ..."*

Dve novi častni članici in pet posebnih priznanj

Na petkovi slavnostni večerji so za častni članici razglasili **Vero Tuto Ban** kot eno ključnih "*soustvarjalk kulturnega in družbenega življenja slovenske skupnosti v Italiji*", dejavno na pedagoškem, raziskovalnem in društvenem področju, ter **Ireno Novak Popov** za njen izredni prispevek k proučevanju in podajanju slovenske književnosti, zlasti poezije, pri čemer je treba izpostaviti tridelno zbirko *Antologija slovenskih pesnic*.



Slika: Častna članica Vera Tuta Ban (v sredini) s predsednico društva Andrejo Žele in Marijo Pirjevec Paternu, ki je prebrala utemeljitev za podelitev častnega članstva. Foto: Matjaž Zaplotnik



Slika: Častna članica Irena Novak Popov (v sredini) z Božo Krakar Vogel, ki je prebrala utemeljitev za podelitev častnega članstva, ter predsednico društva Andrejo Žele. Foto: Matjaž Zaplotnik

Priznanje SDS-a so prejeli še **Živa Gruden**, nekdanja ravnateljica Dvojezičnega šolskega središča v Špetru Slovenov, za dolgoletna pedagoško-raziskovalno delo, **Bruna Balloch**, ki je kot učiteljica učence spodbudila k zbiranju ustnega izročila iz Subida in okolice, nato pa tudi sama zbirala pravljice in drugo ljudsko blago in ga vestno objavljala b Mladi lipi in drugod, **Maria Bidovec** za njeno prevajalsko delo, monografijo o Janezu Vajkardu Valvasorju ter prizadevanja pri ohranjanju študija slovenskega jezika v Vidmu, Rimu in Neaplju ter zanimanja za vse slovansko sploh, **Roberto Dapit**, nekdanjemu lektorju za furlanski jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani, danes pa profesorju na Univerzi v Vidmu, za kulturno-narodopisne in jezikovne študije beneškoslovenskega prostora, zbiranje ljudskega blaga v Reziji in požrtvovalno pedagoško delo ter **Ksenija Majovski** iz študijske knjižnice v Trstu za predan prispevek v bibliotekarstvu – med drugim je uredila več bibliografij – in kulturnem življenju v Trstu.

Rezija še vedno očarljiva

Organizatorji so bili veseli tudi nad izrednim odzivom za sobotno ekskurzijo, saj je število prijav krepko preseгло število sedežev na avtobusu. Matej Šekli je slaviste mimo Pušje vasi (it. Venzona) in Možaca (it. Moggio) povedel v Rezijo, to Rozajansko dolino, ki v narodopisnem svetu slovi po izredni folklorni dediščini, po Zverinica iz Rezije je dobro znana tudi otrokom v Sloveniji.

Prebivalstvo doline počasi upada tudi zaradi izseljevanja, se pa vse več ljudi zaveda, da je prav še vedno živa jezikovno-folklorna dediščina lahko vir zaslužka prihodnjih rodov Rezijanov. Ti sicer zaradi italijanskega vrtca izgubljajo stik z narečjem, tradicija glasbe, plesa in praznovanj, zlasti pustnega, pa je še zelo živa.

Kulturni program se je začel v Kultürskem čirkolu Rozajanski dum na Ravanci (it. Prato) s predavanjem o rezijanščini ter predstavitvijo plesov s soudeležbo navzočih ob zvokih rezijanskih godal citire in bunkule. Sledilo je kosilo z značilnima jedema jid no sër (polenta s sirom) in čalčuni – trikotastimi žepki z nadevom iz skute, špinače in rozin, postreženimi v masleni omaki z žajbljem. Luigia Negro, ki je slaviste sprejela že v Rozajanskem dumu, je obiskovalcem doline popoldne razkazala še Muzeo od tih rozajanskih judi, etnološki prikaz življenja v dolini nekoč na Solbici (it. Stolvisza).

- **Juncker Šarcu: Slovenija pomembna, odgovorna in zanesljiva partnerica. G. K. Bruselj - MMC RTV SLO, STA, 10. oktober 2018**

Pogovor o brexitu, populizmu, Zahodnem Balkanu in arbitraži

<http://www.rtv slo.si/evropska-unija/juncker-sarcu-slovenija-pomembna-odgovorna-in-zanesljiva-partnerica/468446>

Predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker je v Bruslju pozdravil *"prispevek Slovenije kot pomembne, odgovorne in zanesljive partnerice za prihodnost Evrope"*, so po srečanju s premierjem Marjanom Šarcem sporočili iz komisije. V povezavi z arbitražo je Juncker ponovil znana stališča komisije.

V tiskovni službi komisije so po srečanju sporočili, da sta Juncker in Šarec razpravljala o prihodnosti EU-ja, še zlasti o novem večletnem evropskem proračunu, pri čemer je Juncker vztrajal pri pomenu dogovora do pomladi prihodnje leto. Juncker je pozdravil "prispevek Slovenije kot pomembne, odgovorne in zanesljive partnerice k prihodnosti Evrope". Strinjala sta se o pomenu zaščite zunanje meje EU-ja in o potrebi po postopni odpravi nadzora na notranjih mejah za vrnitev k prostemu gibanju oseb in schengenu, so še izpostavili.

V povezavi z vprašanjem meje med Slovenijo in Hrvaško je Juncker ponovil stališče komisije in njeno pripravljenost, da pomaga v procesu. Evropska komisija že ves čas poudarja svoje stališče, sprejeto 4. julija lani, da od obeh držav pričakuje izvajanje arbitražne razsodbe in da je pripravljena pri tem pomagati. Resnih konkretnih pobud z njene strani za zdaj ni bilo. Ves čas tudi poudarja, naj se državi dogovorita prijateljsko.

Premier Šarec je po srečanju strnil vtise ob prvem obisku v Bruslju. Poudaril je, da je v pogovoru s predsednikom Evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem znova pojasnil slovensko stališče do arbitraže in ga seznanil z zgodovino arbitražnega vprašanja. "Danes ne moremo več govoriti o bilateralnih srečanjih ali čemer koli takem. Danes imamo na mizi sodbo, ki jo je izreklo arbitražno sodišče, in se lahko pogovarjamo samo o tem, kako jo bomo uveljavili v praksi," je poudaril.

Na vprašanje, ali je Junckerja prosil za pojasnila, zakaj ni ukrepal na podlagi mnenja lastne pravne službe, ki je pritrnila slovenskim stališčem, je Šarec poudaril, da ga zanima prihodnost – samo to, kako bodo arbitražno razsodbo uresničili v praksi. Na vprašanje, ali je Juncker nakazal kakršno koli konkretno ukrepanje komisije, je premier ponovil, da je Slovenija pojasnila svoje stališče, Juncker pa je temu stališču prisluhnil, in to znova, saj ga ni slišal prvič.

Srečanje z Donaldom Tuskom

Pred oktobrskim vrhom EU-ja se je Marjan Šarec v Bruslju že srečal s predsednikom Evropskega sveta Donaldom Tuskom, kmalu pa se bo sešel tudi s predsednikom Evropske komisije Jean-Claudom Junckerjem. Srečanje Šarec-Tusk je potekalo v "zelo pozitivnem vzdušju", govorila pa sta tudi o arbitraži.

Slovenski premier **Marjan Šarec**, ki se je sicer s predsednikom Evropskega sveta **Donaldom Tuskom** in Junckerjem že spoznal septembra na neformalnem vrhu Unije v Salzburgu, se je o arbitraži pogovarjal tudi s Tuskom.

Srečanje s Tuskom, ki je trajalo približno 40 minut, je bilo po neuradnih navedbah slovenske strani zelo dobro in precej konkretno, s poudarkom na pripravah na vrh, še zlasti na brexitu. Tusk pa je po srečanju tvitnil, da je z veseljem sprejel Šarca na njegovem prvem obisku v Bruslju in da sta razpravljala o brexitu, Zahodnem Balkanu in vrhu Unije, ki bo prihodnji teden.

Šarec je danes v Bruslju na prvem delovnem obisku v tujini po prevzemu položaja, kar potrjuje strateški pomen EU-ja za Slovenijo.

- **Minister Poklukar v Ilirski Bistrici z dodatnimi ukrepi pomiril prebivalce.** Sabrina Mulec. Radio Koper, 10. oktober 2018

<http://www.rtvsllo.si/radio-koper/prispevki/novice/minister-poklukar-v-ilirski-bristrici-z-dodatnimi-ukrepi-pomiril-prebivalce/468388>

Na srečanju, ki je potekalo za zaprtimi vrati, so se pogovarjali o problematiki nezakonitih migracij in o postavitvi sprejemno-registracijskega centra v bližini mejnega prehoda Jelšane.



Slika: Krajane, ki jih skrbi varnost in morebitna vzpostavitev sprejemno-registracijskega centra, je nekoliko minister pomiril, saj potrebe po dodatnih zmogljivostih za zdaj ni. Foto: BoBo

Občinska svetnica **Ana Marija Saftič** je pred sejo povedala, da centra nočejo, saj jih skrbi za varnost. Poleg tega pa se Ljubljana nanje spomni le, ko jih potrebuje.

»Mi moramo biti stalno zaklenjeni, otroci se enostavno ne gibljejo več prosto po gozdu in po polju, zaradi strahu, ker so migranti povsod in tudi smeti so povsod.«

Po maratonskem triurnem sestanku pa sta bili obe strani zadovoljni. Minister **Boštjan Poklukar** je pojasnil, da gre v bistvu za postaje, kjer bi izvajali postopke, ki jih sedaj opravljajo na policijskih postajah, kjer migrante najdejo.

»V tem trenutku tukaj ni nobenih težav, kajti migracije policija obvladuje in ni nobenih bojazni, da bi v tem trenutku dvignili stopnjo ukrepov na višjo raven.«

Predstavniki lokalne skupnosti so bili zadovoljni, da si je minister vzel čas in jim prisluhnil. Saftičeva upa, da bodo našli skupno rešitev, minister pa je me drugim obljubil »okrepljeno policijo na meji, verjetno tudi v dogovoru z vojsko in upamo, da bo to držalo.«

S sestankom je zadovoljen tudi župan **Emil Rojc**.

»Nekako smo se uspeli dogovoriti o vseh stvareh, razen o registracijskem centru, kjer tako svetniki kot jaz kot župan, vztrajamo na tem, da registracijskega centra v naši občini ne želimo.«

Sicer pa je bil zadovoljen, da bo policija poskrbela za varnost občanov in zaščito njihovega premoženja.

- **Avstrija želi ohraniti suverenost: zadržki do dogovora ZN-a o priseljevanju.** K. Št. Dunaj - MMC RTV SLO, STA. 11. oktober 2018

Dogovor naj bi potrdili decembra na meddržavni konferenci v Maroku

<http://www.rtv slo.si/svet/evropa/avstrija-zeli-ohraniti-suverenost-zadrzki-do-dogovora-zn-a-o-priseljevanju/468491>

Avstrija je izrazila zadržanost do dogovora ZN-a o priseljevanju, katerega cilj je izboljšati položaj migrantov in beguncev, kancler Sebastian Kurz se bo zato posvetoval z do dogovora kritičnimi državami, kot je Švica.



Slika: Avstrijski kancler Sebastian Kurz in podkancler Heinz-Christian Strache sta skeptična do predloga ZN-a glede migracij. Foto: Reuters

Podkancler **Heinz-Christian Strache** je opozoril, da je nekaj točk v dogovoru v nasprotju s programom vlade, in poudaril, da ne želi mednarodnih pravil glede migracij in da bi morala vsaka država oblikovati svojo migracijsko politiko.

Avstrijski kancler **Sebastian Kurz** je tako napovedal, da bo avstrijska vlada storila vse, da bi ohranila suverenost države, med drugim se bo uskladila z nekaterimi drugimi državami, ki so kritične do dogovora, kot je Švica.

Iz pravno nezavezujočega dogovora, ki ga je julija po 18 mesecih pogajanj podprla večina držav članic ZN-a, so do zdaj izstopile **ZDA** in **Madžarska**, v torek pa je resne pomisleke izrazila tudi **Poljska**, saj da bi lahko spodbudil nezakonite migracije.

Kritična opozicija

V opozicijski stranki Neos so zaskrbljeni, saj bi se vlada na Dunaju postavila zoper mednarodno skupnost, če ne bi podpisala dogovora. "Avstrija ne sme biti v isti ligi z (ameriškim predsednikom Donaldom) Trumpom in (madžarskim premierjem Viktorjem) Orbanom. To škoduje našemu slovesu graditelja mostov in verodostojnega partnerja," pa je poudarila tiskovna predstavnica Liste Pilz **Alma Zadic**.

Prvi mednarodni dogovor o upravljanju migracij se zavzema za boljše sodelovanje pri obravnavanju vprašanja migracij. Določa 23 ciljev za varnejši in bolj urejen 'pretok' ljudi.

Generalni sekretar ZN-a **Antonio Guterres** je dogovor označil za velik dosežek, ki odraža skupno razumevanje o čezmejnih migracijah kot mednarodnem fenomenu, ki potrebuje učinkovito upravljanje ob mednarodnem sodelovanju. Obenem tudi priznava pravico vsakega posameznika do varnosti, dostojanstva in zaščite.

- **Na Hrvaškem za skoraj tretjino več migrantov kot lani.** A. V. Zagreb - MMC RTV SLO, STA. 11. oktober 2018

Nova migrantska smer prek BiH-a

<http://www.rtv slo.si/svet/evropa/na-hrvaskem-za-skoraj-tretjino-vec-migrantov-kot-lani/468592>

Na Hrvaškem so v prvih devetih mesecih letošnjega leta zaznali 31 odstotkov več ilegalnih migrantov kot v enakem obdobju lani, je sporočila hrvaška vlada.



Slika: Pritisk na hrvaške meje se je letos povečal. Foto: EPA

Kot so dodali, so v celotnem lanskem letu odkrili 4.808 nezakonitih prehodov meje, kar je bilo skoraj sedem odstotkov več kot leta 2016.

Lani največ prebežnikov iz Afganistana

Generalni sekretar na hrvaškem ministrstvu za notranje zadeve Žarko Katić je med predstavitvijo poročila o lanskem izvajanju strategije o integriranem upravljanju meje povedal, da so lani ustavili največ ilegalnih migrantov iz Afganistana, ki jih je bilo 965. Sledijo državljani Kosova in Turčije.

Katić je tudi dejal, da se je konec lanskega leta odprla nova pot, po kateri so prebežniki prihajali na Hrvaško iz BiH-a. Povedal je, da je nova smer posledica kakovostnega nadzora hrvaške meje s Srbijo in Črno goro.

Po podatkih hrvaške policije so ilegalne migracije večinoma potekale po pešpoteh, migranti pa so se skrivali tudi v motornih vozilih in vagonih tovornih vlakov.

Porast kaznivih dejanj tihotapljenja ljudi

Katić je izpostavil tudi vse večje dejavnosti tihotapcev ljudi. Lani so odkrili za 57 odstotkov več kaznivih dejanj tihotapljenja ljudi kot leto prej. Dodal je, da Hrvaška nadaljuje krepitev svojih administrativnih in tehničnih zmogljivosti pri nadzoru države meje, ki je tudi zunanja meja Evropske unije. Kot je izpostavil, pri reševanju problema nezakonitega priseljevanja kakovostno sodelujejo s sosednjimi državami pri izmenjavi informacij.

Slovinci v sosednjih državah

- 'Jezik živi, dokler ga uporabljaš'. MMC RTV Slovenija, 7. november 2018

Pro Cultura Minoritatum Hungariae se imenuje najvišje madžarsko priznanje, ki ga podeljujejo za področje manjšinske kulture. Med letošnjimi dobitniki je tudi porabska Slovenka Biserka Bajzek, sekretarka Zveze Slovencev na Madžarskem, zelo dejavna v porabski slovenski kulturi.

<http://svsd.rtvsllo.si/svsd/madzarska/jezik-zivi-dokler-ga-uporabljas/471076>



Slika: Biserka Bajzek, sekretarka Zveze Slovencev na Madžarskem Foto: Silva Eöry

“Veliko mi pomeni to priznanje, pa tudi to da so se spomnili name.”

Dobiti takšno priznanje ji je v čast, vendar hkrati predstavlja tudi odgovornost, je povedala Silvi Eöry:

“Odgovornost je delati pri manjšini, delati za njihovo kulturo, negovati njihovo kulturno dediščino... Do zdaj sem to delala in tudi naprej bom to delala z isto energijo, z istim elanom, kakor do zdaj.”

V kulturno delovanje je vpeta že od malih nog, zasluge za to ima njena družina, kjer se je naučila porabskega jezika, ki je pravzaprav njen prvi jezik. V vrtcu se je naučila madžarsko, v osnovni šoli jo je kulturna žilica spodbudila k vpisu v različne šolske in obšolske dejavnosti.

“Jaz sem to prinesla od doma. To je bil moj prvi jezik. Mi smo se doma tako pogovarjali, stara mama me je učila v porabščini tudi moliti, in takrat mi je bilo to normalno. Problem sem prvič opazila, ko sem šla doktorju in se je z menoj začel pogovarjati v madžarščini.”

Po poklicu je medicinska sestra, toda življenje je z njo imelo nekoliko drugačne načrte. Lokalna televizija v Sombotelu je rabila pomoč pri slovenski oddaji in poklic medicinske sestre je po desetih letih pustila. Na koncu je prispela na krovno Zvezo Slovencev na Madžarskem, kjer je s časom prevzela delo sekretarke. Razlika med današnjimi časi in časi pred 14 leti, ko je začela delati na Zvezi, je velika, pravi:

“Takrat je bilo lažje. Ljudje niso imeli toliko možnosti, pogosteje so prihajali na različne prireditve, več so tudi sodelovali v kulturnih skupinah. Dandanes je vse težje privabiti ljudi na različne prireditve, pridobiti njihovo sodelovanje. Če želiš, da se kultura ohrani in neguje, moraš k temu pritegniti ljudi, da sodelujejo, vendarle jih je težko dobiti”.

In mladi porabski Slovenci?

Mladi danes razumejo vse, vendar se težko izrazijo, pravi Biserka Bajzek, čutijo se manjvredne in si ne upajo povedati svojih želja, so tudi bolj zaprti.

“Zato jim pogosto rečem: Ne sramuj se! Če obvladaš narečje, potem govori v narečju, če pa obvladaš nekaj tudi v knjižnem jeziku, pa uporablaj oba. Jezik živi tako dolgo, koliko ga uporabljaš, če ga ne, ga pozabiš.”

Sekretarka Zveze Slovencev na Madžarskem Biserka Bajzek že 20 let poje v mešanem pevskem zboru Avgust Pavel, ki bo v soboto, 10. novembra 2018, s koncertom praznoval 80-letnico svojega delovanja.

- „Naročilo, da šega ostane živa“. MMC RTV Slovenija, 8. oktober 2018

<http://svsd.rtvsl.si/svsd/avstrija/narocilo-da-sega-ostane-ziva/468190>



Slika: Martina Piko-Rustia. Foto: ORF

Za vpis ziljskega žegna in ziljske noše v seznam unescove nesnovne kulturne dediščine je bilo ob prošnji pobudnikov odločilno tudi izvedensko mnenje, ki ga je napisal dialektolog Ludvik Karničar. Zanos preveva besede etnologinje Martine Piko-Rustia (SNI „Urban Jarnik“), ki je podala svoje stališče.

Prvi dvojezični zapis

„Untergailtaler Kirchtagsbräuche und Untergailtaler Tracht/ Ziljski žegen in ziljska noša“ se glasi izvirni naslov vpisa avstrijske komisije Unesca v seznam nesnovne kulturne dediščine v Avstriji. Z objavo minuli torek se je ta razširil za 14 elementov na skupno 117 vpisov. Vpis ziljskega žegna in ziljske noše je prvi dvojezični naslov v avstrijskem seznamu nesnovne dediščine, je ob objavi novice poudarila etnologinja Martina Piko-Rustia, znanstvena vodja Slovenskega narodopisnega inštituta „Urban Jarnik“. Ob tem je tudi v 32-članskem deželnem kulturnem gremiju članica strokovnega sosveta za ljudsko kulturo.

Karničar napisal izvedensko mnenje

Da je vpis v seznam nesnovne kulturne dediščine v Avstriji mogoč, je treba podpisati prošnjo in priložiti utemeljitev. V primeru ziljskega žegna in ziljske noše je izvedensko mnenje napisal upokojeni profesor slovenistične stroke na graški univerzi Ludvik Karničar, eden vodilnih slovenskih narečjeslovcev.

Od Urbana Jarnika kot začetnika koroškega narečjeslovja do jezikoslovca in slavista Gerharda Neweklowskega in njegove raziskave o ziljskem slovenskem narečju „Der Gailtaler slowenische Dialekt“ iz leta 2013 sega lok, v katerem Karničar v izvedenskem mnenju razčlenjuje jezikoslovne vidike. V nadaljevanju obširno prikazuje narodopisno izročilo ziljskega žegna in ziljske noše in nad tri desetletja potekajoče zbirateljsko in raziskovalno delo, ki ga je opravil Lajko Milisavljevič. Po obsežni utemeljitvi Karničar naposled pozdravlja odločitev pobudnikov, da predlagajo avstrijski komisiji Unesco vpis v seznam nesnovne kulturne dediščine.

„Šega krepi dvojezično identiteto“

Slovenski narodopisni inštitut „Urban Jarnik“ v tem primeru ni vključen, je pa upokojeni profesor slovenistične stroke Ludvik Karničar član znanstvenega sosveta, kakor je svoje stališče za vpis podala etnologinja Martina Piko-Rustia.

Prošnjo so vložili Felix Abuja z ziljske Bistrice za skupno 24 „kont“, docent Peter Wiesflecker iz Zahomca in prijatelji društva „Verein Freunde des Greisslermuseums“ z Vrat-Megvarij. V imenu kulturnega društva SPD Zila je z odločitvijo avstrijske komisije Unesco izrazil svoje zadovoljstvo Daniel Mešnik. Še posebno, ker je v naslovu prisotna tudi slovenščina.

Povezava: Utemeljitev v formatu pdf

- Wakounigu nagrada za delo v šolstvu. MMC RTV Slovenija, 8. oktober 2018

<http://svsd.rtvsl.si/svsd/avstrija/wakounigu-nagrada-za-delo-v-solstvu/468192>



Slika: Vladimir Wakounig, izredni univerzitetni profesor v pokoju, je prejel s strani Republike Slovenije nagrado za izjemne dosežke na področju zamejskega šolstva Foto: mizs.gov.si

Vladimir Wakounig, izredni univerzitetni profesor v pokoju, je prejel s strani Republike Slovenije nagrado za izjemne dosežke na področju zamejskega šolstva. Kakor piše v utemeljitvi je bil odlikovan za svoje raziskovanje na področju dvojezičnega šolstva na Koroškem.

Njegov model pouka „presegel obstoječe prakse“

V utemeljitvi, ki je objavljena tudi v zborniku, je o delu Vladimirja Wakouniga na oddelku za medkulturno izobraževanje na univerzi Alpe-Jadran v Celovcu med drugim zapisano: „Osrednje vprašanje njegovega raziskovanja je bilo sožitje različnih kultur v večkulturnem prostoru, poseben poudarek pa namenjen področju sožitja večinske in manjšinske kulture. Raziskovalni rezultati s področja dvojezičnega pouka na avstrijskem Koroškem in analize praks dvojezičnega izobraževanja v več evropskih državah so privedli do končnega cilja raziskovanja dr. Vladimirja Wakouniga – do razvoja modela dvojezičnega izobraževanja, ki je presegel obstoječe dvojezične šolske prakse v koroških šolah“.

Za primer Odbor za podeljevanje nagrad Republike Slovenije mavaja tako imenovani imerzijski model dvojezičnega pouka kot praktično rešitev modela Teden nemško – teden slovensko.

V slavnostnem nagovoru ob podelitvi na predvečer Svetovnega dneva učiteljev minuli četrtek je Minister za izobraževanje, znanost in šport RS Jernej Pikalo poudaril pomembnost vlaganj v izobraževanje in raziskave. Odbor za podeljevanje nagrad Republike Slovenije na področju šolstva se je soglasno odločil, da v letu 2018 podeli enajst nagrad, šest nagrad za izjemne dosežke in pet za življenjsko delo.

Povezava: Utemeljitev v formatu .pdf

- **Mojstrski Cankar tudi v italijanščini. MMC RTV Slovenija, 9. november 2018**

<http://svsd.rtvslvo.si/svsd/italija/mojstrski-cankar-tudi-v-italijanscini/471252>

ZTT izdal dvojezično zbirko črtic Na otoku / Sull'isola



Slika: ZTT izdal dvojezično zbirko črtic Na otoku / Sull'isola. Foto: Primorski dnevnik

TRST – Pravi klasik je mojstrski tudi v svojih manj znanih delih. Tudi v črticah, za katere niso mnogi bralci nikoli slišali. Tako razmišlja slavistka Marija Mitrovič, ki je z veseljem ugodila želji Založništva tržaškega tiska, da v Cankarjevem letu izda »drugačnega« Cankarja. Med preko 400 Cankarjevimi kratkimi zgodbami je izbrala deset takih, ki so se ji zdele izvirne in aktualne, Paola Lucchesi jih je prevedla v italijanščino in v sredo so v tržaški knjigarni Minerva predstavili dvojezično zbirko *Na otoku / Sull'isola*.

Kot sta pojasnila tako urednica kot pesnik in literarni kritik Mauro Caselli, ki je knjigo predstavil, se literarna kritika, ko analizira izredno obsežni Cankarjev opus (njegova Zbrana dela obsegajo 30 knjig ...), običajno zaustavlja pri nekaterih že skoraj granitnih temah: odnos z materjo, hrepenenje, kritika takratnih družbenih razmer, hlapčevstvo ... Teme, ki veljajo za prave topose Cankarjeve produkcije, ta pa je v resnici tematsko veliko bolj raznolika. V črtici, ki daje zbirki naslov, se na primer avtor spusti na področje mysticizma in fantazijske literature, ki ju običajno ne vzporejamo s Cankarjem. Urednica in avtorica spremne besede je izpostavila avtorjev izredno rafiniran stil in živahnost pisave, ki izvira tudi iz njegovih etičnih in socialnih izkušenj. Na družbo je vedno gledal iz kritične perspektive in se tudi sam politično angažiral – ravno kot politik in

kandidat socialdemokratske stranke je večkrat nastopil tudi v Trstu, kjer je imel nekaj zelo odmevnih govorov. Vztrajno je ponavljal, da kultura ni ogledalo družbe; pisatelj s humorjem, čustvi in lastno vizijo sveta ustvari nov svet – umetniška resnica je vedno dvoumna, nikoli dogmatična. »Upam, da bo ta zbirka bralce popeljala v nov svet in jim predstavila simbole in pokrajine, ki si jih je vredno zapomniti,« je še dejala Marija Mitrović in se ob založbi zahvalila tudi Alešu Brcetu za lepo oblikovano platnico.

Mauro Caselli je vezno nit med objavljenimi zgodbami poiskal v »prišleku«. Cankar ima rad drugačnost in do neke mere tudi odtujenost, s katerima pokaže na šibke plati družbe. Maslin, ki ga v *Hudodelcu* obsodijo na smrt, na primer v množici vzbudi najbolj živalske instinkte. Job Mrmolja, protagonist »gogoljske« zgozbe *O človeku, ki je izgubil prepričanje*, simbolizira (tudi sodobne) politike, ki vse prehitro spreminjajo ideale in prepričanja. V *Majskem veselju* je v ospredju diaboličnost, ki nedolžne otroke spremeni v lakomneže ... Kritiki so Cankarju večkrat očitali pomanjkanje pozitivnih misli in čustev, je dejal Caselli, ki je izpostavil tudi avtorjevo družbeno angažiranost. Njegovo pisanje pa ni bilo vezano na aktualnost, temveč na bistvo človeške eksistence.

Inteligentni ljudje so večkrat tudi mračni, je pristavila prevajalka Paola Lucchesi, za katero je bil Cankar »človek na 360 stopinj«. Med prevajanjem je najbolj vzljubila črtici Odslužene suknje in *Ob grahu*, ker je avtor zgodbi obarval tudi s čustvenostjo in kančkom upanja.

Zbirko *Na otoku / Sull'isola*, s katero je ZTT počastil Cankarjevo leto (11. decembra bo minilo 100 let od njegove smrti), bodo v torek ob 18. uri predstavili tudi na Italijanskem inštitutu za kulturo v Ljubljani. **(pd)**

- **Z jabolk v sok. MMC RTV SLO. 10. oktober 2018**

<http://svsd.rtvsllo.si/svsd/madzarska/z-jabolk-v-sok/468401>



Slika: Tudi porabski sadjarji imajo sladke skrbi, saj je letina jabolk odlična. Foto: MMC RTV SLO

Tudi porabski sadjarji imajo sladke skrbi, saj je letina jabolk odlična. Zato so na slovenski vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku vnovič pripravili festival jabolk. Letina je tako kot v Sloveniji zelo dobra in težave imajo, kam z vsemi jabolki. Rešitev je predelava v jabolčni sok, ki ga bodo prodajali v zimskem času, saj hladilnice (še) nimajo.

Da bi šli v veleprodajo, ne gre, ker smo premajhni predelovalci, pojasnjuje direktorica Razvojne agencije Slovenska krajina Andreja Kovač:

“Ker nismo fizična ampak pravna oseba, za nas veljajo strožji predpisi. Zato smo se odločili, da lahko pri nas ljudje kupijo jabolka za stiskanje, končni produkt pa je sok.”

Problem je, ko jabolki ni, in problem je, ko jih je preveč. Postavitev hladilnice bi zahtevala predhodne dogovore za prodajo jabolk, pravi Andreja Kovač:

“Razmišljamo, da bi jih prodali različnim ustanovam, za kar pa je treba sodelovati z drugimi sadjarji v okolici. Le tako bi lahko zagotovili dovolj veliko količino jabolk. Vprašanje pa je, kaj bo, ko jih ne bo, skladno s sklenjenimi pogodbami pa bi jabolka morali zagotoviti.”

In zato o hladilnici še razmišljajo, dilemo v pogovoru s Silvo Eöry pojasnjuje Andreja Kovač.

- **Živžav najmlajših tudi v Bazovici. Marjana Mirković. MMC RTV Slovenija, 10. oktober 2018**

<http://svsd.rtvsllo.si/svsd/hrvaska/zivzav-najmlajsh-tudi-v-bazovici/468399>



Slika: Živžav najmlajših tudi v Bazovici. Foto: Marjana Mirković

V društvu Bazovica na Reki je v zadnjih letih večkrat slišati otroški živžav, začelo se je z miklavževanjem in nadaljevalo z občasnimi programi, ki so privabili najmlajše, predvsem počitniška enotedenska delavnica z učenjem slovenščine v igrah in različnih zabavnih in športnih dejavnostih.

Pomen ohranjanja jezika so prepoznali tudi starši in dali pobudo za učenje slovenskega jezika pri najmlajših, še zlasti, ko se je na začetku tega šolskega leta pokazalo, da se Igralne urice v reškem vrtcu Bulevard – zaradi manjšega interesa, reorganizacije vrtca oz. novega vodstva –, po uspešnem letu in pol ne bodo nadaljevale.

Vrzel je tako, delno, zapolnilo društvo Bazovica in dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture, ki sicer poteka za srednješolce in odrasle, uvedlo tudi za otroke. Oblikovani sta dve skupini, prva za osnovnošolce od 6 do 10 let starosti in jo vodi učiteljica Vida Srdoč, medtem ko najmlajše, vrtičkarje in prvošolčke, poučuje Andrea Šlosar, učiteljica slovenščine na štirih šolah. Pouk za to generacijo v Bazovici poteka prvič, posebej razveseljivo pa je, da se je naposled oblikovala skupinica bolj ali manj stalnih obiskovalcev društva.

Pouk so staršem in starim staršem predstavili v ponedeljek (1.10.), učiteljica skupine, ki pomeni novost v društvu, Andrea Šlosar pa je v pogovoru z Marjano Mirkovič med drugim dejala, da jih bo v vsaki skupini vsaj 14, kar je zelo spodbudno: "Dobro smo začeli. Otroci imajo različno predznanje, saj so nekateri obiskovali počitniško šolo, druge smo nekaj naučili danes."

Pouk bo potekal enkrat tedensko po 2 šolski uri.

"Glede na to, da je veliko družin, ki imajo enega otroka v eni, drugega pa v drugi skupini, smo se potrudili in pouk organizirali sočasno za obe skupini."

Učiteljica Andrea Šlosar napoveduje tudi stike s Slovenijo in zunajšolsko dejavnost, za začetek obisk bližnje Ilirske Bistrice, knjižnice, parka in čebelarke zbirke. Vse programe slovenščine na Reki vsa leta podpira tudi Svet slovenske narodne manjšine na mestni ravni, in velja tudi za nov pouk v Bazovici, poudarja predsednik Boris Rejec:

"Imeli smo smešen sistem, da smo začeli graditi hišo na strehi. Zdaj smo končno začeli pri temeljih."

- **Kakšen je današnji utrip Slovencev v Italiji?** Barbara Kampos. MMC RTV SLO. 11. oktober 2018

V Osrednji knjižnici Srečka Vilharja v Kopru so predstavili monografijo *Skupnost v središču Evrope – Slovenci v Italiji od padca Berlinskega zidu do izzivov tretjega tisočletja*.

<http://svsd.rtvsllo.si/svsd/italija/kaksen-je-danasnji-utrip-slovencev-v-italiji/468561>



Slika: Zaira Vidau, Norina Bogatec in Irena Urbič. Foto: SVSD/Barbara Kampos



Slika: Zaira Vidau in Norina Bogatec. Foto: SVSD/Barbara Kampos

Urednici Norina Bogatec in Zaira Vidau iz Slovenskega raziskovalnega inštituta SLORI sta k sodelovanju povabili številne raziskovalce in poznavalce slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki analizirajo spremenjen utrip delovanja manjšine in odkrivajo izzive, pred katere je ta postavljena.

»Pri oblikovanju te publikacije nas je vodila želja, da bi preučili položaj Slovencev v Italiji po velikih geopolitičnih spremembah, do katerih je prišlo v Evropi od začetka devetdesetih let naprej,« sta v predgovoru zapisali urednici. Padec Berlinskega zidu, osamosvojitve Slovenije, evropski integracijski procesi, padec meje med Slovenijo in Italijo – vse družbene in politične spremembe, ki so se v obmejnem prostoru zgodile od 90. let prejšnjega stoletja, so vplivale na položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji, ugotavlja Zaira Vidau: *»Lahko rečem, da se je prestiž slovenskega jezika na italijanski strani meje v tem obdobju povečal in večinski narod se v večji meri zanima za slovenski jezik, slovensko kulturo. To se pokaže pri vpisih v slovenske šole pri nas, kjer imamo tudi precejšen delež otrok, ki prihajajo izključno iz italijanskih družin ali pa iz mešanih zakonov. Seveda to potem odpira vrsto vprašanj, ki zadevajo poučevanje slovenščine taki šolski populaciji in raven znanja slovenskega jezika, ki ga otroci osvajajo v takem večjezičnem, večkulturnem okolju.«*

Razvoj novih medkulturnih odnosov pa skupnost Slovencev v Italiji postavlja tudi pred nove izzive. A v okviru manjšine se je v času sprememb morda preveč razpravljalo, ali so te koristne ali škodljive, razmišlja Norina Bogatec: *»V okviru manjšine se je mogoče preveč razpravljalo o tem, če te nove medkulturne oblike, nove oblike medkulturnih odnosov, škodijo ali koristijo. Odnosi v okolju se spreminjajo, to je dejstvo. To ni nekaj, kar je prišlo v vrha, te nove oblike nastajajo in se razvijajo in mislim, da bi morala manjšina razmišljati in se opremiti bodisi strokovno bodisi znanstveno z nekaterimi novimi oprijemi na tak način, da bi lahko privabila v svojo sredo nove ljudi, ki poznajo slovenski jezik, ki se zavzemajo za slovensko kulturo, hkrati pa bi morala manjšina tudi utrditi tista okolja, v katerih slovenstvo moramo ohraniti in razvijati.«*

In odnos matične države? Ta bi se morala zavedati, da je tudi slovenščina evropski jezik, meni Zaira Vidau: *»Lepo bi bilo, če bi Slovenija, po vzoru številnih drugih evropskih držav, razmislila o tem, da bi vsaj v obmejnih okoljih odprla jezikovne inštitute, na katerih bi se lahko večinski narod naučil slovenskega jezika, pridobil ustrezno izobrazbo in certifikate, kot se to pridobiva za druge evropske jezike. Pri nas se večinski narod uči slovenščine znotraj šolskega sistema, če upoštevamo mlade, odrasli pa se vpisujejo na tečaje slovenskega jezika. A vse skupaj je brez neke koordinacije. Teh centrov, ki ponujajo tečaje, je veliko in večkrat se dogaja, da raven znanja slovenščine ostaja na prvi stopnji, kvaliteta jezika pa ni primerna za rabo v nekih govornih, vsakdanjih okoljih.«*

Publikacija Skupnost v središču Evrope, Slovenci v Italiji od padca Berlinskega zidu do izzivov tretjega tisočletja nudi uporabno gradivo za spoznavanje slovenske narodne skupnosti v Italiji na vseh področjih njenega družbenega življenja v okviru kulturnega in sociopolitičnega dogajanja ob italijansko-slovenski meji v zadnjih petindvajsetih letih.

Norina Bogatec: *»Ta zbornik je namenjen tako slovenski kot italijanski javnosti. Namenjen je tistim, ki nas želijo spoznati ali želijo poglobiti znanje o nas in pa tudi samim pripadnikom slovenske skupnosti v Italiji. Želeli bi, da bi ta zbornik postal uporabno gradivo pri vodenju ustanov, organizacij in pri soočanju z dilemami in težavami, s katerimi se sedaj sooča slovenska narodna skupnost v Italiji.«*

Zbornik je moč prebrati tudi v italijanskem jeziku. Slovensko izdajo so prvič predstavili na lanskem knjižnem sejmu, po predstavitvi v Kopru pa bodo o zborniku in izzivih slovenske narodne skupnosti v Italiji zdaj govorili še v drugih krajih po Sloveniji.

Mladina, Ljubljana

- **Rasistična podoba : razglednica z nič kaj lepimi pozdravi /Izak Košir.** – št. 40, 05.10.2018, str. 11
- **Aretacija italijanskega župana, ki ga zaradi uspešne integracije migrantov občudujejo po vsem svetu.** – št. 40, 05.10.2018, str. 12
- **Pravice nam bodo izborile elite? : uspehi vplivnih in bogatih pred sodišči utrjujejo spoštovanje človekovih pravic, a žal le njihovih /Peter Petrovčič.** – št. 40, 05.10.2018, str. 30-32
- **»Naša generacija ne bo nikoli razumela, kje in kdaj so nas nalagali« : Velibor Čolić, pisatelj /Ksenija Horvat.** – št. 40, 05.10.2018, str. 34-40
- **Populisti vseh dežel, združite se! : kako skuša Steve Bannon zrušiti Evropsko unijo /Marcel Štefančič jr.** – št. 40, 05.10.2018, str. 42-45

Reporter, Ljubljana

- **Varnostna grožnja z leve /Ivan Puc.** – št. 41, 08.10.2018, str. 24-26
- **Korak predaleč : o sojenju franciškanskemu patru za sovražni govor /Ivan Puc.** – št. 41, 08.10.2018, str. 34
- **Trk civilizacij v Kočevju /Igor Kršinar.** – št. 41, 08.10.2018, str. 36-38
- **Božji otroci za nerojene otroke /Nenad Glucks.** – št. 41, 08.10.2018, str. 40-41
- **Politične zvezde ameriških Slovencev /Aleš Žužek.** – št. 41, 08.10.2018, str. 42-44

- **Ilegalni migranti: minister Poklukar Ilirski Bistrici obljubil pomoč policije in vojske. STA. Reporter, Ljubljana, 10. okt. 2018**

<https://reporter.si/clanek/slovenija/ilegalni-migranti-minister-poklukar-ilirski-bistrici-obljubil-pomoc-policije-in-vojske-664295>



Slika: Minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar. Foto: Bobo

Minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar se je s sodelavci in predstavniki policije v torek s predstavniki občine Ilirska Bistrica pogovarjal o nezakonitih migracijah na tem območju. Krajane, ki jih skrbi varnost in morebitna vzpostavitev sprejemno-registracijskega centra, je nekoliko pomiril, saj potrebe po dodatnih zmogljivostih za zdaj ni.

Kot so po sestanku objavili na spletni strani ministrstva za notranje zadeve, se je minister z županom Ilirske Bistrice Emilom Rojcem ter predstavniki svetniških skupin in krajevnih skupnosti na obmejnem območju pogovarjal o aktualnih zadevah, "predvsem glede težav, ki jih zaznavajo domačini v zvezi z migracijsko problematiko". Glede na zadnje podatke, ki kažejo, da je trenutno na območju Ilirske Bistrice največ nezakonitih prehodov državne meje, je minister prisluhnil težavam, predlogom in pobudam predstavnikov lokalnih oblasti. "Minister je poudaril, da policija razmere na terenu obvladuje, uspešno preprečuje ilegalne migracije in povedal, da ima država pripravljene ukrepe za obvladovanje nezakonitih prehodov meje," so povzeli na ministrstvu.

Rojc je za STA izrazil zadovoljstvo, da jih je minister obiskal in jim prisluhnil. "Predvsem sem zadovoljen, da razume strah ljudi zaradi migrantov, ki v določenih primerih nekontrolirano prehajajo državno mejo. Tukaj nam je obljubil pomoč tako policije kot vojske. V nobenem primeru pa se ne moremo strinjati in se tudi kot župan ne bom strinjal, da se v naši občini vzpostavi sprejemno-registracijski center. Podobnega mnenja so tudi svetniki in podobnega mnenja so bili tudi prisotni na torkovem sestanku," je povedal.

Minister in predstavniki policije so po besedah ministrstva zbranim sicer pojasnili, da bi v primeru precejšnjega povečanja števila ilegalnih prehodov meje policija postavila le dodatne prostore policijske postaje za potrebe izvajanja postopkov s tujci. Zagotovili so, da trenutno policija vse postopke izvaja v obstoječih prostorih in trenutno ni potrebe po širitvi teh prostorov.

V občini sicer predlagajo predvsem, da meja postane nepropustna, saj v tem primeru takšni centri ne bi bili potrebni. "Prepričani smo, da nezakonito prehajanje meje ni sprejemljivo in je potrebno to v vsakem primeru preprečiti," je navedel Rojc.

Ob tem je dodal, da policija sicer tiste, ki prehajajo mejo nelegalno, ponavadi ujame v nekem obmejnem pasu, ki se razteza na razmeroma veliki dolžini in sega 10 do 15 kilometrov v državo. "To bi pomenilo, da bi v Jelšane vozili prebežnike oz. migrante, ki bi jih ujeli na širšem območju naše države, ne samo v naši občini. Torej je center lahko drugje, ni nujno, da je v Ilirski Bistrici." Ob tem pa je na vprašanje o možni rešitvi priznal, da ministru ne zavidava te naloge.

Po današnjem poročanju medijev je občinska svetnica Ana Marija Saftič opozorila na zagotavljanje varnosti v času, ko migranti prestopijo mejo in do trenutka, ko jih odkrijejo. A je bila po sestanku zadovoljna z zagotovili ministra po okrepitvi policijskega nadzora meje, verjetno v sodelovanju z vojsko.

V obdobju od 1. januarja do 30. septembra 2018 so policisti na območju Slovenije obravnavali 6667 ilegalnih prehodov državne meje, v enakem obdobju lani pa 1305. Število se je glede na enako obdobje preteklega leta povečalo za 401,3 odstotka. Letos so bili najpogosteje obravnavani državljani Pakistana, Alžirije in Afganistana. Povečuje se predvsem število državljanov Pakistana, pa tudi drugih migracijsko najbolj rizičnih držav, je zapisano na spletni strani policije. Podatki kažejo še, da je največ, kar 46 odstotkov vseh ilegalnih prehodov obravnavala Policijska uprava Koper, sledi pa ji novomeška z 41 odstotki.

Kot so še navedli na ministrstvu, so predstavniki lokalne skupnosti in države spregovorili tudi o zagotavljanju prometne varnosti na tem območju.

- **Pred desetletjem se je smrtno ponesrečil razvpiti Jörg Haider. STA. Reporter, Ljubljana, 11. okt. 2018**
<https://reporter.si/clanek/svet/pred-desetletjem-se-je-smrtno-ponesrecil-razvpiti-jorg-haider-664479>



Slika: Jörg Haider Foto: Reuters

Pred desetimi leti se je smrtno ponesrečil bivši glavar avstrijske Koroške in dolgoletni voditelj avstrijskih svobodnjakov Jörg Haider, ki za številne velja za prvega evropskega desnega populista. Za seboj je pustil avstrijsko Koroško v finančnih razvalinah, njegov politični slog pa je desetletje po njegovi smrti na pohodu po Evropi.

Za politične dediče Haider po pisanju avstrijskih medijev danes velja za svojevrsten mit, za preostale Avstrijce pa je hujskač, zaradi katerega je skoraj bankrotirala avstrijska Koroška, zvezna dežela, na čelu katere je bil z razmikom 12 let.

Kot prvi svobodnjak je bil deželni glavar avstrijske Koroške najprej med letoma 1989 in 1991, ko je moral odstopiti, ker je javno hvalil zaposlovalno politiko nacistov. Drugič je njegov glavarški mandat trajal od leta 1999 do smrti leta 2008.

Prej kot drugi je spoznal, da se politično obrestuje nastopati proti priseljencem in tujcem. S predrznostjo je grmel proti "privilegijem tistih od zgoraj", čeprav je bil sam del te elite. In za njegovo politiko ni bilo boljše odskočne deske, kot je bila obmejna avstrijska Koroška, kjer so številni stali na okopih proti "pohlepnim južnim Slovanom", je ob obletnici Haiderjeve smrti zapisal nemški časnik Die Zeit.

Dejansko je, da je Haider prav na račun koroških Slovencev krepil avstrijsko narodno zavest in je veljal za ostrega nasprotnika postavitve dvojezičnih napisov na avstrijskem Koroškem. Sloveniji je odrekal nasledstvo avstrijske državnega pogodbe. Njegova je tudi odločitev o prestavitvi knežjega kamna v stavbo celovškega deželnega zbora. Bil je na čelu tistih, ki so nasprotovali upodobitvi knežjega kamna na slovenskem kovancu za dva centa. Kot protiukrep se je Haider takrat odločil, da bo podoba knežjega kamna natisnil na vse uradne dokumente dežele avstrijske Koroške.

Haider je že leta 1993 sprožil referendumsko pobudo, ki jo je poimenoval Avstrija najprej in z njo želel takratno avstrijsko vlado prisiliti v ostrejšo politiko do priseljevanja. Leta 2000 mu je uspelo, da so svobodnjaki po parlamentarnih volitvah vstopili v črno-modro koalicijo na zvezni ravni, zaradi česar je bila Avstrija deležna sankcij s strani Evropske unije. Leta 2005 se je razšel s svobodnjaki in ustanovil Zavezništvo za prihodnost Avstrije.

Desete obletnice njegove smrti se bodo na avstrijskem Koroškem danes med drugim spomnili s spominsko slovesnostjo na družinskem posestvu, ki se je bo v skladu z običaji udeležil tudi sedanji socialdemokratski glavar avstrijske Koroške Peter Kaiser.

Za Haiderja usodna nesreča se je zgodila po vsakoletnih slovesnostih ob obletnici koroškega plebiscita 10. oktobra. Tedaj 58-letni Haider, ki je bil sam v avtomobilu, se je v zgodnjih jutranjih urah vračal domov iz lokala, znanega po tem, da se v njem zbirajo homoseksualci, in v naselju Ilovje na cesti Celovec-Ljubelj trčil v betonski steber ograje ob cesti, nato se je z avtomobil večkrat prevrnil.

Uradna preiskava je pokazala, da je bila nesreča izključno posledica Haiderjeve napake pri vožnji. V času nesreče je bil močno alkoholiziran, imel je 1,77 promila alkohola v krvi, kar je potrdila obdukcija, in je vozil s preveliko hitrostjo, 142 kilometrov na uro na mestu, kjer je bila največja dovoljena hitrost 70 kilometrov. Tehnična preiskava njegovega avtomobila je pokazala, da je bil ta v neoporečnem stanju, prav tako ni bilo sledov o morebitnih zunanjih vplivih.

Ko je umrl, je imela dežela avstrijska Koroška pri banki Hypo Alpe Adria za 24 milijard evrov jamstev, kar je deset deželnih proračunov. Propad banke je deželo nato stal 1,2 milijarde evrov, kar je približno polovica letnega deželnega proračuna. Dežela Koroška ima še danes največjo zadolženost na prebivalca in najmanjšo kupno moč med vsemi avstrijskimi zveznimi deželami.

- Na Hrvaškem letos 31 odstotkov več ilegalnih migrantov kot lani. STA. Reporter, Ljubljana, 11. okt. 2018
<https://reporter.si/clanek/svet/na-hrvaskem-letos-31-odstotkov-vec-ilegalnih-migrantov-kot-lani-664592>



Slika: Migranti v Veliki Kladuši. Foto: Primož Lavre

Na Hrvaškem so v prvih devetih mesecih letošnjega leta zabeležili 31 odstotkov več ilegalnih migrantov kot v enakem obdobju lani, je danes sporočila hrvaška vlada. Kot so dodali, so v celotnem lanskem letu odkrili 4808 ilegalnih migrantov, kar je bilo skoraj sedem odstotkov več leta 2016.

Generalni sekretar na hrvaškem ministrstvu za notranje zadeve Žarko Katić je med predstavitvijo poročila o lanskem izvajanju strategije o integriranem upravljanju z mejo povedal, da so lani ustavili največ ilegalnih migrantov iz Afganistana, ki jih je bilo 965. Sledijo državljani Kosova in Turčije.

Katić je tudi dejal, da se je konec lanskega leta odprla nova migrantska smer, po kateri so migranti prihajali na Hrvaško iz BiH. Povedal je, da je nova smer posledica kakovostnega nadzora hrvaške meje s Srbijo in Črno goro.

Po podatkih hrvaške policije so ilegalne migracije večinoma potekale po pešpoteh, migranti pa so se skrivali tudi v motornih vozilih in vagonih tovornih vlakov.

Katić je izpostavil tudi vse večje dejavnosti tihotapcev ljudi. Lani so zabeležili za 57 odstotkov več kaznivih dejanj tihotapljenja ljudi kot leto prej. Dodal je, da Hrvaška nadaljuje s krepitevijo svojih administrativnih in tehničnih zmogljivosti pri nadzoru države meje, ki je tudi zunanja meja Evropske unije. Kot je izpostavil, pri reševanju problema nezakonitih migracij kakovostno sodelujejo s sosednjimi državami pri izmenjavi informacij.

Periodične publikacije – kazala

- Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 11, 2018
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/11?nav=tocList>
- Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 12, 2018
Special Issue: Islamophobia and surveillance: genealogies of a global order
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/12?nav=tocList>
- Ethnic and Racial Studies, Volume 41, Issue 13, 2018
Symposium: Tomás R. Jiménez's *The other side of assimilation: how immigrants are changing American life*
Symposium: Leah Bassel and Akwugo Emejulu's *Minority Women and Austerity: Survival and Resistance in France and Britain*
<https://www.tandfonline.com/toc/rers20/41/13?nav=tocList>
- Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique
Volume 51 - Issue 3 - September 2018
<https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-political-science-revue-canadienne-de-science-politique/latest-issue>